

TANÁRI
KEREKASZTAL

Jgy tanítom...

**INNOVATÍV MÓDSZERTANI
MEGOLDÁSOK**

**A FIATALOK TÁRSADALMI SZEREPEKRE
VALÓ FELKÉSZÍTÉSÉBEN**

III. KÖTET

Kiadja: a Barankovics István Alapítvány

1078 Budapest, István u. 44.

Felelős kiadó: a kuratórium elnöke

Szerkesztő: Kiss Mária Rita

Borítóterv, tördelés, korrektúra: Menus Zsófia

ISBN 978-963-89921-7-8

Ez a kötet a **creativecommons** 2.5 Magyarország Licence
feltételeinek megfelelően használható!

ÍGY TANÍTOM...

**INNOVATÍV MÓDSZERTANI
MEGOLDÁSOK**

**A FIATALOK TÁRSADALMI SZEREPEKRE
VALÓ FELKÉSZÍTÉSÉBEN**

III. KÖTET

BARANKOVICS ISTVÁN ALAPÍTVÁNY – 2016

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	4
SZERKESZTŐI ELŐSZÓ.....	5
1. AZ ÁLLAMPOLGÁRI KÖZÖSSÉGI ÉS FOGYASZTÓI MENTALITÁSKULTÚRA FORMÁLÁSA.....	11
1.1. VIRÁGOS ERZSÉBET: „VIN CITY” ÉS „VALAMI AMERIKA” PROJEKTRNAPOK	12
1.2. FERENC ÉVA: BEVEZETŐ AZ EMBERI JOGOK TANÍTÁSÁBA.....	36
1.3. RAMASZ VANDA: Z GENERÁCIÓ A GRUNDON.....	62
1.4. KOR ERIKA: GAZDASÁGI TUDATOSSÁGRA NEVELÉS.....	102
2. KISEBBSÉGEKBŐL ÁLLÓ TÁRSADALOM.....	123
2.1. DÉNESNÉ SZAK ANDREA: M(M)ÁV PROJEKT - EGY VIRTUÁLIS UTAZÁS AZ ÉN VILÁGÁBÓL MÁSOK MEGISMERÉSE FELÉ.....	124
2.2. PERJÉSNÉ KISS RITA: GAZDAGOK ÉS SZEGÉNYEK, AVAGY SZERENCSES-E A SZEREPCSERE?..	160
2.3. UHLÁR KAROLA: „VALÓDI ESÉLYT ADJ!”	187
2.4. SZABÓNÉ KREBSZ MELINDA: AZ INTEGRÁCIÓ MEGISMERÉSE AZ ALSÓ TAGOZATBAN.....	210
3. ÉLŐ BOLYGÓ.....	241
3.1. SÁRKÖZINÉ ZUBERECZ KLÁRA: A VIRTUÁLIS VÍZ NYOMÁBAN.....	242
3.2. DR. TÓTH ANNA: FELELŐSSÉG HETE ISKOLAI PROJEKTHÉT A KÖRNYEZETVÉDELEM JEGYÉBEN	263
3.3. FILEP OTÍLIA: GLOBÁLIS CÉLOK A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSÉRT	283
3.4. SZEGEDI LÁSZLÓ: KÉK TÚRA A ZEMPLÉNBEN	300
4. KREATÍV KOMMUNIKÁCIÓ.....	328
4.1. DR. LACZKÓ MÁRIA: A NYELVI ILLEMTAN ÉS A TÁRSALGÁS SZABÁLYAINAK TUDATOSÍTÁSA A TÁRSALGÁSI STÍLUSRÉTEG KERETEIN BELÜL	329
4.2. FODOR ÉVA: KÉZFOGÁS – EGY ÚJSÁG SZÜLETÉSE AZ ELFOGADÁSÉRT	356
4.3. SIMONNÉ SZRNKA ZSUZSANNA JUDIT: KOMMUNIKÁCIÓRÓL ERKÖLCSTAN ÓRÁN.....	379
4.4. LUDÁNYINÉ PRÉM JUDIT: OKTÓBER 23-I ÜNNEPSÉG A TANULÓK ÖNÁLLÓ ALKOTÁSÁRA ALAPOZVA	390
4.5. FÜLÖP ILONA: KISISKOLÁS GYERMEKEK TELJESÍTMÉNY-SZORONGÁSÁNAK CSÖKKENTÉSE... 401	
SZERZŐINK	422

SZERKESZTŐI ELŐSZÓ

A Barankovics István Alapítvány Tanári Kerekasztala két éves működése során a fiatalok társadalmi szerepekre való felkészítésének témájában már több mint száz pályamunka megszületését inspirálta. Jelen kötetünk a negyedik pedagógus pályázatunkra beérkezett legjobb alkotásokból készült válogatás, immár a harmadik kötet az „Így tanítom...” óra és projektterveket tartalmazó módszertani sorozatunkban. (Az eddigi kiadványok elérhetők [itt](#): és [itt](#)). Olyan innovatív tanárok alkotásait tartalmazza, akik etika/erkölcstan, társadalomismeret órákon, szaktárgyaik oktatásába integrálva, iskolai projektek keretében, vagy önálló szakköri foglalkozásokon kiemelkedő színvonalon és hatékonyan voltak képesek az iskola tudásközvetítő funkciója mellett diákjaik társadalomról való tudásának, a társadalmi közegben való sikeres tájékozódás készségeinek fejlesztésére. Akik a gyorsan változó és naponta új és új kihívásokat felvető társadalmi közeg szerves részének és nem a való élettől elszigetelt, különálló szigetnek tekintik az iskolát. Arra törekszenek, hogy minimálisra csökkentsék a tudás megszerzésének és a tudás alkalmazásának helyszíne közti különbségeket, hogy tankönyv ízü szövegek passzív elsajátíttatása helyett valódi felhasználói tudást, azaz cselekvésre alkalmas tudást adjanak útravalóul diákjaiknak.

Tanári Kerekasztalunk motivációiról

E cselekvésre alkalmas tudás egyik legfontosabb értékmérője megítélésünk szerint az, ha az óráról kilépve a fiatalok úgy érzik, olyan ismeretekkel gyarapodtak, olyan készségeik fejlődtek, amelyeket az életükben valóban hasznosítani tudnak. Manapság, a tömegessé váló felsőoktatás korában, amikor a középiskolák, majd az egyetemek már tágra tárt kapukkal várják az általános és középiskolákból kikerülő diákokat, már nem elsősorban az az iskola tekinthet megelégedéssel a saját falai között folyó oktatási-nevelési tevékenységre, amelynek a beiskolázási statisztikai kiemelkedőek. Megítélésünk szerint sokkal inkább az, amelynek pályakövetési vizsgálatait azt mutatják, hogy az egykori tanítványok sikerrel integrálódtak a társadalom szövetébe, képesek egyéni életútjuk sikeres menedzselésére, megtalálják helyüket az életben, a felnőttek társadalmában. Azt gondoljuk, ez nem képzelhető el annak a közegnek az ismerete nélkül, amelyben a fiataloknak élniük, boldogulniuk kell. A társadalomban való tájékozódási képességek fejlesztése a felnövekvő generációk jövőbeni életminősége, de a társadalom kohéziója szempontjából is sokkal nagyobb jelentőséggel bír annál, semhogy ezt a

spontán szocializáció esetleges hatásaira bízhatnánk. Annál is inkább, mert az értékészociológiai vizsgálatok jó ideje jelzik már a magyar társadalom értékzavarainak mélységét és azok természetét, a társadalmi tőke gyengülését, az atomizálódást, a rendszerértékekbe vetett szkepszis növekvő mértékét. Ez önmagában is meg kellene hogy növelje az iskolai szocializáció keretében lehetséges korrekciós mechanizmusok helyiértékét. Ha viszont mindehhez hozzávesszük még a család szocializációs funkcióinak gyengülését, amit hasonlóan több évtizede diagnosztizáltak már, a képlet egyértelmű: az iskoláknak kulcsszereplőknek kellene lenniük a felnövekvő generációk társadalomképnek és polgári-állampolgári mentalitásának formálásában. A közoktatásban dolgozók szerepfelfogásában ez azonban ugyanúgy nem általános érték, mint ahogyan a magyarországi tanárképzés is jórészt adós még a pedagógusok ez irányú felkészítésében, s e két elem minden bizonnyal nem független egymástól. A Barankovics István Alapítvány Tanári Kerekasztalának tevékenysége, Online Demokrácia Activity országos társadalomismereti középiskolai versenyei, tanári konferenciái, pedagógus pályázatai, „Így tanítom...” módszertani kötetei a fiatalok társadalmi szerepekre való felkészítésének terén a hiányok pótlását célozzák.

Motivációinkról szólva kiemelendő, hogy pályázataink nem utolsó sorban a módszertani kultúra megújítását is inspirálni szeretnénk. Úgy látjuk, eddigi köteteink meggyőzően reprezentálják a hagyományos ismeretátadási módszerek mellett a kompetenciafejlesztés módszereinek sokszínűségét és motivációs erejét. A beküldött pályamunkák sorában kibontakozó trendekről szólva e téren külön említést érdemel az IKT eszközök használatának terjedése. A kétévnyi időtartamot felölelő 4 pályázati ciklusunk alatt határozottan nőtt azoknak az oktatási programoknak a száma, amelyek szerzői élnek a digitális kommunikáció adta lehetőségekkel és a bennük rejlő kultúraazonos motiválási lehetőséggel. Egyre többen vállalják fel a „*digitális pedagógus*” szerepét és ismerik fel, új tudásszervezési módszerekre van szükség a „*digitális nemzedék*” oktatásakor. Markánsan nőtt nemcsak az IKT eszközökre, digitális alkalmazásokra támaszkodó módszertani megoldások száma, de a diákok motiváltságára vonatkozó pozitív tanári visszajelzések mennyisége is.

A digitális pedagógus munkájában azonban jóval többről van szó, mint egy élménypedagógiai, kultúraazonos és motivációs eszköz használatáról, pusztán „*edutainment*”-ről. A diákok elméje, amivel belépnek az iskolába nem egy tiszta lap, amire bármi írható, benne ott vannak a társadalmi szocializáció iskolán kívüli hatásai, amelyeket az eredményes tudásátadás érdekében a pedagógusnak célszerű figyelembe vennie. A digitális nemzedék kultúrája sajátos jegyeket mutat, amit figyelmen kívül hagyni valószínűleg nem érdemes. Az információs társadalom kibontakozásával olyan új spontán szocializációs hatások alakultak ki és formálják diákjainkat, amelyeket most még csak sejtünk, és amelyek leírása az ifjúságszociológiai és pedagógiai kutatások fontos jövőbeni feladata lesz. Az minden esetre már világosan látszik, hogy szükség van egy sikeres ellenarratívára a „*facebook civilizációban*” terjedő számos nem kívánatos jelenséggel szemben. Egy olyan oktatási programra, amely megmutatja számukra az

infokommunikációs eszközhasználatnak azokat az útjait és módjait, melyek segítségével tanítványaink a jövő tudástársadalmának a nyerteseivé, „*információgazdagokká*” válhatnak és nem csupán „*lógnak a neten*”. A digitális pedagógiára alapozott nevelés során sürgetően szükséges továbbá annak megmutatása is, hogy a közösségi média nemcsak a szórakozás eszköze, nemcsak a multinacionális nagyvállalatokat juttatja extraprofithoz, létéből ugyanúgy profitálhatnak a szerveződő közösségek, a civil világ, hogy képes megnövelni az azonos célokért és értékekért tenni akarók kooperatív erejét. Erre már ma számos példát hozhatunk. A közösségi média a diktatúrák ellen lázadók (lásd: arab tavasz) eszközévé, a szolidaritás fórumává (lásd: Párizs, Brüsszel) az önmagát megszervező civil társadalom eszközévé (lásd: a pár éve a hótörlesztőkben rekedt autók kimentési akcióit) válhat. Nem szabad azonban elfelejtünk, hogy a Z generáció oktatásának módszertani megújításában még csak az első és talán a legkönnyebb akadály leküzdését kezdi egyre több sikerrel venni az iskola. A jövőben további, ennél komolyabb kihívásokkal kell majd szembesülnie, hiszen az információs társadalom korában magának a kultúrának, a tudásátadásnak a szerkezete is átalakul majd. Jelenleg még változások diagnosztizálásában is úton vagyunk, amikor az új kihívásokra adandó pedagógiai válaszok jobb híján még ösztönszerűen születnek. Annyi azonban más most is bizonyos: meg kell találnunk a módját, hogy megértessük diákjainkkal, mi a különbség a zsebükben lévő okostelefonjaikban rejlő információ és a között a tudás között, amit az iskolában szerezhetnek meg.

A Tanári Kerekasztal a kollektív tudásépítés folyamatában

Az élethosszig tartó tanulás kompetenciáinak jelentőségét mindannyian érezzük hétköznapi munkánk során. Különösen igaz ez akkor, amikor sok területen olyan szintű és sebességű átalakulás zajlik, hogy maga a tanárképzés is fáziskésésben van a fiatalok új nevelési szükségleteinek feltérképezésében és a belőle következő pedagógusképzési feladatok meghatározását illetően. Hatványozottan igaz ez a társadalomismeret oktatás területén, ahol a – talán túlzás nélkül állítható – szinte naponta keletkeznek olyan kihívások, amelyek mellett a pedagógiai gyakorlat nem mehet el reflexió nélkül. Sokat gondolkodtunk azon miként tudnánk a leghatékonyabban segíteni a téma iránt elkötelezett pedagógusok munkáját, hiszen azt tapasztaltuk, hogy igény van mind az elméleti ismeretek továbbfejlesztésére, mind pedig arra, hogy az oktatás-nevelés hétköznapijaiban jól használható kapaszkodókat kapjanak azok, akik szeretnék megújítani tartalmi tudásukat és módszertani kultúrájukat. Úgy gondoljuk ennek elérése leginkább úgy lehetséges, ha az oktatás napi gyakorlatában dolgozók, az arra legilletékesebbek cserélik ki a tapasztalataikat és mi segítjük a köztük történő információáramlást. Ezt az utóbbi célt szolgálja Tanári Kerekasztalunk virtuális közössége,

ahol aktualitásokhoz igazodó párbeszéd folyik az iskolában megjeleníthető, megjelenítendő társadalmi tudástartalmak, időszerű kérdések és módszertani megoldások vonatkozásában, valamint pályázati rendszerünk, amelynek keretében a legjobb pályamunkákból módszertani köteteket készítünk ezzel is inspirálva és terjesztve a jó gyakorlatokat. Jól tudjuk: szükség esetén a pedagógus „kutató”, „forgatókönyvíró”, és „rendező” is egy személyben az oktatás és nevelés folyamatában, de azt is, hogy nem mindig jut idő és energia a tématervek, óratervek, projektek kidolgozására. Módszertani kötetek olyan más oktatási környezetbe adaptálható ötleteket, megoldásokat, oktatási segédanyagokat tartalmaznak, amelyek remélhetően segítséget jelentenek a napi pedagógiai feladatok ellátásakor.

A kötet felépítése

Így tanítom kötetek tematikai egységeit kezdettől a gyakorló pedagógusok preferenciái formálják. Nem volt ez másképp a 2015 őszi pályázati ciklusban sem. A beérkezett 20 projekt és 15 óraterv között – öszinte örömeinkre – többségében voltak a fiatalok életében valóban releváns kérdéseket tárgyaló társadalomismereti, etikai, vagy épp a személyiségfejlesztéshez, az attitűd, viselkedés és mentalitáskultúra formálásához kapcsolódó témák. Kitűnő megoldásokat kaptunk a történelem és állampolgári ismeretek tantárgy, valamint az irodalom és nyelvi órákba integrált társadalomismeret oktatásra, de több példa volt a non-formális oktatás keretei között megvalósuló foglalkozásokra is.

1. Kötetünk első fejezetében a szűkebb értelemben vett politikai- állampolgári kultúra, a cselekvőképes közéleti tudás, közösségi magatartás, valamint a fogyasztói mentalitáskultúra formálására irányuló pedagógiai és módszertani ötleteket, megoldásokat gyűjtöttük egy csokorba. Olvasóink a „Win city” és „Valami Amerika” projekt bemutatása kapcsán inspirációt és ötleteket kaphatnak például arra, hogy egy képzelt város ügyeinek intézésén keresztül miként lehet a demokrácia intézményrendszerét megismertetni, a cselekvő állampolgárság értékeinek motivációit fejleszteni. Külön örömeinkre szolgál, hogy a második tématervben határon túli magyar kollégánknak tolmácsolásában ismertethetjük meg az élménypedagógiai eszközökre alapozott oktatás általa képviselt megoldásait az emberi jogok és kötelességek témakörében. A „Z generáció a grundon” óratervek pedig abban segíthetik a digitális nemzedék tagjait, hogy felismerjék azokat az örök értékeket, a közösséghez tartozást, amelyek még a Pál utcai fiúk idejében a legtermészetesebb dolognak számítottak. Végül az ebben a blokkban elhelyezett utolsó projektterv, a gazdasági tudatosságra nevelés céljain belül a háztartások pénzügyi kultúrájához kapcsolható kompetenciák fejlesztésére koncentrál, amelyek nélkül – mint a szerző írja – nem képzelhető el sikeres felnőtt élet.

2. A módszertani gyűjtemény „*Kisebbségekből álló társadalom*” címet viselő második fejezetéhez tartozó óra és projekttervek a csoportközi viszonyokhoz kapcsolható társadalmi magatartásformák, attitűdök fejlesztésének lehetőségeit járják körül, amit alkotóik jellemzően erkölcsstan, irodalom órák keretében tartanak megvalósíthatónak. A diszkrimináció visszaszorítására, a társadalmi befogadást segítő attitűdök formálására, a társadalmi kohézió erősítésére – talán nem kell hosszasan bizonygatnunk – komoly szükség van, különösen az „*én világába*” bezárkózó, a magánélet felé forduló mai tizenévesek körében. Nem véletlen, hogy a fiatalok közösségi attitűdjeit kiválóan ismerő pedagógusok közül többen is fordultak e témakör feldolgozási lehetőségei felé, reflektálva a tapasztalt nevelési szükségletekre. Ezek sorában az első, gondosan kimunkált és számos oktatási segédanyaggal könnyen adaptálhatóvá tett projektterv egy virtuális MÁV utazásra invitál. A másik, a másság elfogadásának kiváló gyakorlatsorait, a tanulók érzelmi intelligenciájának fejlesztési lehetőségeit kínálja fel közös hasznosításra. A szegénység témáján belül eredeti megközelítést tükröz a „*Gazdagok és szegények, avagy előnyös-e a szerepcseré,*” óraterv, amely a mélyszegénységben élő gyermekek szorongásaira reflektálva egyben arra is kitűnő példa, hogy a témakört miként érdemes igazítani a saját osztály speciális helyzetéhez. Hasonlóképp a „*Valódi esélyt adj*” címet viselő roma népismereti óraterv sorozat is ezt teszi, csak épp a másik oldal szükségleteire reagálva, a befogadó attitűdök erősítése érdekében. Az egészségügyi szempontból hátrányos helyzetű csoportok együttnevelésére a tanulók felkészítését az alsó tagozatban kell elkezdni, erre adnak példát a következő blokk óratervei. Hasonlóképp unikális megoldás a kisiskolások hittan órájába integrált, a szolidaritás értékeinek megalapozását célul kitűző fejlesztési terv.
3. Tanári kézikönyvünk harmadik fejezetében a pedagógusok és diákok által egyaránt közkedvelt természetvédelem és környezetvédelem témáinak néhány lehetséges feldolgozását mutatjuk be. az „*Élő bolygó*” fejezet első óravázlata napjaink legértékesebb és leginkább veszélyeztetett természeti kincsével, a vízzel foglalkozik nem megszokott megközelítésben. A virtuális víz fogalmát bevezető óra külön erénye, hogy kiemelten tárgyalja a személyes felelősség szempontjait is. Egy egész iskolát megmozgató projekthét, a „*A felelősség hetének*” átfogó programját ismerhetjük meg a fejezet második alkotásából, miközben kitűnő példát kapunk nemcsak a korcsoportok szerint differenciált oktatási programra, hanem arra is, hogy különböző szaktanárok miként tudnak kooperálni a közös nevelési célok érdekében. Szélesebb perspektívába, az egymással összefüggő globális problémák keretébe ágyazva jelenik meg a környezetvédelmi téma a harmadik óravázlatban, melynek szerzője – bátran állíthatjuk – profi módon kezeli a Z generáció motiválásában oly fontos oktatást segítő digitális alkalmazásokat és a lehető legteljesebb természetességgel, kézenfekvőként építi azokat óráiba. A „*Kék túra a Zemplénben*” akkurátusan kidolgozott projekt viszont klasszikus eszközöket használva hasonló eredményességgel fordítja a tanulók figyelmét a természeti értékeken túl a hon- és népismeret témái felé.

4. „*Kreatív kommunikáció*” cím alatt csoportosítottuk a mediatisált társadalom különböző kommunikációs helyzeteinek kezelésére felkészítő oktatási-nevelési programokat. A fejezet első oktatási anyaga a nyelvi viselkedés, a társalgási kultúra problematikáján belül mozog. Érdekessége, hogy a szerző saját – a fiatalok beszédének jellegzetességeire irányuló – empirikus kutatási eredményeit is beépíti az órák anyagába. A tanulókat a digitalizált világban egyre nagyobb kihívás elé állító hiteles kommunikáció, igazi párbeszéd, bizalmas érintkezés titkait fessegeti a „*Kézfogás*” és a „*A kommunikációról erkölcsstan órán*” címet viselő két óraterv, amit a fiatalok formabontó művészi önkifejezésének példája követ. A középiskolások által készített 56-os iskolai ünnepség egyúttal azt is meggyőzően bizonyítja milyen közösségformáló erővel bír(hat)nak a közösen felvállalt feladatok. Kommunikációs fejezetünket egy interaktív tanácsadási folyamat bemutatása zárja, amelyet létrehozója a teljesítményszorongás csökkentésére dolgozott ki.

Szerkesztőként abban bízva ajánlom Tanári Kerekasztalunk III. kötetét a fiatalok társadalmi szerepekre való felkészítése iránt elkötelezettséget érző szakembereknek, pedagógus kollégáknak és tanárjelölteknek, hogy haszonnal tudják forgatni azt mindennapi munkájuk során.

KISS MÁRIA RITA

szerkesztő

ÍGY TANÍTOM...III.

1. AZ ÁLLAMPOLGÁRI KÖZÖSSÉGI ÉS FOGYASZTÓI MENTALITÁSKULTÚRA FORMÁLÁSA

1.1. VIRÁGOS ERZSÉBET: „VIN CITY” ÉS „VALAMI AMERIKA” PROJEKTNAPOK

REZÜMÉ

Pályázatomban egy olyan projektet mutatok be, amelyet egy salgótarjáni középiskolában valósítottunk meg 2014 tavaszán/nyarán. A „Win City” (április) fantázianévre keresztelt alaprogram egy képzelt város felépítését és működtetését célozta meg, a folytatásként szervezett „Valami Amerika!” (július) pedig különböző politikai filozófiákkal ismertette meg a résztvevő diákokat.

Minden alkalommal voltak:

- előzetes feladatok: (1. újságszerkesztés prezi formátumban, blogírás, kampányfilm-forgatás, 2. Sandel könyvének feldolgozása, interjúk készítése)
- kooperatív technikákra épülő vitafooglalkozások,
- fórum (ún. Word Cafe) döntéshozókkal, ill. a közélet egyéb szereplőivel: bíróval, polgármesterrel, lelkésszel, alapítványok, egyesületek, vállalkozások működtetőivel.

A projektnapokat szünetekben szerveztük férjemmel és egyetemista diákokkal.

CÉLCSOPORT

Kb. 80 fő középiskolás diák, akik a helyi gimnáziumokból, ill. az iskola testvérintézményeiből érkeztek. (Bolyai, Madách Gimn. - Salgótarján, Mikszáth Kálmán Líceum- Pásztó, Bornemisza Péter Gimn. Bp.) A részvétel önkéntes alapon történt, ezért is volt az esemény különlegessége, hogy a rendező iskola (Uzoni Péter Gimnázium) minden középiskolás tanulója részt vett benne.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

A projektnapokon használt vitaformák különböző módokon voltak alkalmasak olyan technikák tanítására, melyekkel nő: a probléma megoldási képesség, a tervezés tudatossága, fejlődik a problémaérzékenység és a kreativitás, mindemellett csoport/közösségépítő erejük, és kooperálásra, kritikai gondolkodásra, reflektivitásra tanítanak, a kommunikációs képességek, a figyelem és az önuralom fejlesztésére is képesek.

Mind az egyéni fejlesztés szempontjából mind a közösségépítés szempontjából fontosak tehát.

Logikai –matematikai kompetencia: grafikonok készítése, feldolgozása (ld. előzetes projekt-Win City története), pénzügyi tervezés.

Szövegértés kompetencia: politikai filozófiák megismerése, tanulmányozása, értő használata érvelés során

IKT kompetencia: Prezi sablonok használata, internetes fórumok működtetése, közösségi média céltudatos használata

Szociális kompetencia fejlesztése: a szervezés és megvalósulás fázisában is központi szerepe volt, ez kitűnik a bemutatott anyagokból. Az előzetes feladatokat is csoportban oldották meg és a kooperatív vita eszközére épült a foglalkozások egésze.

- NAT kompatibilitás: „A haza felelős polgárává váljék”- a diák, ez deklarált célja a Nemzeti Alaptantervnek, amelyhez kapcsolódott megvalósított oktatási programunk. A nemzedékek közötti párbeszéd, a pályaválasztás, az önmegismerés is ide tartozik, és konkrét történelmi tartalomként a demokrácia lebontása és diktatúrába torkollása is megjelent a hitleri rendszert bemutató történelmi előadások formájában.
- Témakör: Egy társadalom berendezkedése, demokratikus és diktatórikus működési modellje, hatalmi ágak működése, állampolgári- és társadalmi felelősség kérdései.
- Téma: Az átmenet bemutatása: hogyan épül fel egy részvételi demokráciára épülő rendszer és miként, ill. milyen okok miatt bontható ez fel, és vezethető át diktatúrába.

A TÉMA RELEVANCIÁJÁNAK INDOKLÁSA

A holocaust 70. évfordulója kapcsán felmerülő vitákba (pl. a magyar társadalom felelőssége a deportálásokban) akarta bekapcsolni a diákokat.

NEVELÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA ÉS INDOKLÁSA

Önmagukért, sorsukért és akár egy közösségért érzett felelősség felébresztését tűzte ki célul a projektünk. A proaktivitás a jövőjük tudatos alakításához elengedhetetlen attitűd kialakítása, amit nehéz a hétköznapi taposómalmában sikeresen formálni az iskolában. Nem titkolt célunk volt olyan „ügyek” feltárása, megtalálása, amit esetleg saját képességgel, szervezéssel meg is oldhatnak a környezetükben a diákok/diákcsoportok. (Egyébként az idő igazolta a projekt sikerességét: a diákjaink közül azóta többen [egyesületben](#), vagy [https: más módon](#) tesznek azért, hogy akár szegénységben élő gyerekek gondolkodását formálják, vagy az előítéletesség ellen viseljenek hadat.)

ALKALMAZOTT OKTATÁSI MÓDSZEREK ÉS VÁLASZTÁSUK

INDOKLÁSA

A vita, - mely központi módszer volt -figyelmet koncentráló és intellektuális képességeket fejlesztő módszer. Az a hatás, amit a résztvevőkre gyakorol, szinte páratlan, vagy a drámapedagógiai módszerekhez hasonlítható csak. Bevon, nehéz kívül maradni, annyira készlet a véleményalkotásra, reflektálásra, hogy a visszahúzódó, csendes természetű diákok is önkéntelenül megnyílnak és megismerhetővé válnak benne. Ráadásul az általunk alkalmazott közösségi vita olyan forma, ahol mindenki egyaránt fontos, mindenkinek megvan a feladata, szerepe, mindenki bevonódik a tanulási folyamatba. Amellett, hogy rengeteg kompetenciát fejleszt és ismeretek sokkal mélyebben rögzíthetők így egyfajta tapasztalati tanulással, olyan együtt gondolkozási élményt is ad, aminek a személyiségfejlesztésben játszott szerepe egyedülálló lehet.

TANÁRI ÉS TANULÓI REFLEXIÓK

[Elégedettségi kérdőív 1.](#), [Elégedettségi kérdőív 2.](#)

„Játék-e a demokrácia, demokratikus játékok”

A projektnapok szervezése nálunk a vitanapok szervezését jelentette éveken át. Igazi projektről, és nem csupán projektorientált próbálkozásról azonban csak a 3. évben beszélhettünk. Aminek a korábbi vitanapjaink nem feleltek meg, azok M. Nádasi Mária tanulmánya szerint ezek a kritériumok:

- kiindulópontja a tanulók problémafelvetéséből származzon,
- a pedagógus ne irányítson, csak tanácsadó, szervező legyen.

Amikor a szokásos, tavaszi vitaeseményről még mi, tanárok nem is gondolkodtunk, a diákok már jöttek az ötletükkel: jó volna egy elképzelt várost építeni. Olyat, ahol a polgároknak különböző problémákat kell megoldani: a környezetvédelmet, szociális problémákat, ill. új jogrendet kell létrehozni.

Az ötlet megszületésekor az előkészítő feladatok el is kezdődtek. Szerveződött egy 10. osztályosokból álló csapat, akik írták a történetet hétről hétre, újságot szerkesztettek hozzá prezi formátumban, és végül egy kampányfilmet is forgattak már azzal a szándékkal, hogy a vitanapok indulásakor ezt fogjuk vetíteni. A tematikus napok foglalkozásai, és vitaversenyei erre a kerettörténetre épültek.

A projektnapok szervezésében a nagyobbak is tevékenyen vettek részt. A hivatalos meghívókat készítették: plakátokat, kedvcsináló prezentációkat, tájékoztatókat. Kitalálták, kik legyenek a meghívott vendégek, szakértők, felvették velük a kapcsolatot, meghívták őket. Volt felelőse a termék berendezésének, az étkezés szervezésének, sőt kiegészítő programelemként nyársalást és éjszakai túrát is szerveztek túravezetővel. A rendezvénynek kiszámolták a költségeit, támogatókat kerestek és segítették a pénzügyi tervezést is.

Igazából ránk, felnőttekre a foglalkozások tervezéséhez és vezetéséhez volt szükség, és persze támogatást, háttérrel jelentettünk, hogy biztonságban tudják tenni a dolgukat a diákok. Igazi projekt volt tehát, mert: a diákok ötletén alapult, lehetőséget adott egyéni- és csoportmunkára egyaránt, hónapokig tartott a folyamat, amit az előkészítés-lebonyolítás-reflexió jelentett, iskolán kívüli problémát dolgozott föl, a valós élethez kapcsolódott, szülőket, felnőtteket volt be. Rengeteg önálló döntést hoztak a diákok, az interdiszciplinaritás is jellemezte és több pedagógus segítségével olyan módon valósult meg, hogy közben a partneri viszony természetesen alakult ki a diákokkal is.

PROJEKNAPOK: 2014.április 17-18.

**Helyszín: Uzoni Péter
Gimnázium, Salgótarján**

"Játék-e a demokrácia? Demokratikus játékok"

címmel vitakultúra-fejlesztő
projektnapot és disputaversenyt
szervezünk.

1. nap: tréningek, találkozó
döntéshozókkal, történelmi
előadás,
2. nap: disputaverseny formális
(Karl Popper) vitában jártas diákok
számára, szakértő zsűrivel és
izgalmas előadással.

A Win City projektnapok céljai és sikere

1. Egyfelől cél volt az, hogy a demokrácia intézményi szerkezetével megismerkedjenek a jelenlevők. A döntéshozók kiválasztásánál is szempont volt, hogy a hatalmi ágak mindegyikéből találkozhassanak képviselővel. (bíró, bírósági elnök, gyakorló bírósági elnök, polgármester, önkormányzati képviselő) A vitatréningeken minden csoportban megjelent az állampolgári felelősség/tudatosság kérdése. Több helyen fókuszba is került, és a megoldási tervek is a demokratikus viselkedés kialakítására készültek.
2. Továbbá cél volt az is, hogy a diákok szembesüljenek azzal a folyamattal, ami egy demokratikus berendezkedést fel tud számolni. Ez didaktikusan a történelmi előadásokból derült ki, de a Win City projekt is szolgálta ezt a célt. A város története kapcsán kitalált szereplőkön keresztül a demokrácia és diktatúra természetrajza és az átmenet bontakozott ki.
3. Harmadik közvetlen cél a holokauszt évfordulóra való reagálás volt, ami szintén megvalósult szinte minden programelemben.
4. Nagyon fontos pedagógiai célja volt a rendezvénynek az, hogy a diákok és a más iskolából érkezett tanárok a tréningeken egy másfajta, a hagyományostól eltérő tanulási módszert tapasztaljanak meg, hogy a vitát a tanulás egy izgalmas formájaként azonosítsák.

Ha 4 szakaszra osztom a rendezvényt, akkor:

- az előzetes munkákban 10. és 9. osztályos tanulók vettek részt.(8fő) Számukra tényleg újdonság volt a téma, és olyan összefüggéseken gondolkodtak, miközben újságot szerkesztettek, rajzoltak, filmet forgattak, amikre tanórai keretek között biztos, hogy nincs lehetőségük. (A munkájuk itt tekinthető meg: www.winstcity.blogspot.hu) Ez a csapat nagyon aktívan vett részt a vitanapokon!
- Magán a vitanapon foglalkozások voltak. A csoportok témái a következők voltak: *A munkanélküliség-előregedés problémája; az iskola feladata a demokráciában; A civil kurázi hiánya.* A visszajelzések szerint a tréningek bevonták a diákokat. Szinte kivétel nélkül arról számoltak be, hogy élvezték a közösségi tanulásnak ezt a formáját és „aktivizálta” is őket.
- A döntéshozókkal való találkozást „word cafe” formában valósítottuk meg. Ez azt jelenti, hogy a szakértők/döntéshozók külön asztaloknál helyezkednek el és körükül ülnek le, egy-egy asztaltársaságot alkotva a diákok. Így 8-10 diák tud 20 percen át egy emberrel beszélgetni, utána helycsere: új asztaltársaságok alakulnak a következő 20 percre. A témának megfelelően polgármestereket, bírakat, történészeket, tanárt és lelkészt hívtunk. Szintén a visszajelzésekre alapozva lehet azt mondani, hogy a programrészt cél alá rendelése remekül sikerült. Informatívnak, rövidnek és izgalmasnak találták a beszélgetést a diákok.
- Az esti előadások szolgálták a másnapi vitaverseny témájának előkészítését. Tényekkel, adatokkal támasztották alá a délelőtt és délután tapasztaltakat, megbeszélteket.

Demokrácia Win Cityben

Hatalommegosztás Win City demokráciájában

A demokrácia Win Cityben meglehetősen fejlett volt. A vezetőket demokratikus úton választották, és a legtöbb szavazatot kapott párt nevezhette ki a Polgármestert (később Elnököt). Ahogy egyre több párt lett, azok gyakran szövetségre léptek egymással. Amikor egy párt

bbi nem
negtalálja
nkájában,
pártok is
e azon is
évő oldal
gatták az
és az is
ellenzék
vénybe.

Egy törvényjavaslat a parlament előtt

10 / 16

Valami Amerika! (projektnapok 3 hónappal később)

A legutóbbi projektnap tapasztalataira építve a cél az volt, hogy a demokráciáról tanultakat gyakorlatba ültethessék, kipróbálhassák a fiatalok a saját maguk által kitalált projektek profi megtervezésén keresztül.

Cél volt továbbá az állampolgári és egyéni felelősségről való közös gondolkodás, és a kezdeményezőkészség „felébresztése”.

Ha 5 szakaszra osztom a rendezvényt, akkor most:

- az előzetes munkákban 10. és 9. osztályos tanulók vettek részt. Ők most riportokat készítettek a Word Cafe-ba meghívott vendégekkel. Ezek a találkozások nemcsak a diákok számára, hanem a riportalanyok számára is meghatározóak voltak. Sokkal motiváltabban, várakozással jöttek az iskolánkba ezután az előzetes ismerkedés után. A kutatást végző (Salgótarján története az innováció szempontjából) és interjúkat készítő diákok nagyon aktívan vettek részt a vitanapokon, motorjaivá váltak az eseménynek. A munkájukból prezentáció, a prezentációból plakát és ajándék készült.

[Összefoglaló](#), [Karancssági Mintagazdaság](#), [Kézműves Cukrászda](#), [Egyesek Egyesület](#), [Medalion TSE](#), [Medvesi Fotós Maraton](#), [Történetek](#)

- A vitanapon ismét foglalkozások voltak kezdő és haladó csoportban. A tréningeket előkészítő anyagokat az esemény előtti hetekben [itt](#) hoztuk nyilvánosságra, ill. a segédanyagokat, tájékoztatókat a jelentkezők e-mail címére is postáztuk.

A diákok a foglalkozások alatt megismerkedtek politika- és eszmetörténeti fogalmakkal, értelmezték, feldolgozták azokat a szemléletmódokat (ld. Michael J. Sandel: Mi igazságos, és mi nem? c. könyve alapján), amelyek az egyén és állam viszonyáról szólnak, és gondolkodtak közösen az igazságosság társadalmi, egyéni és elvont kategóriáin is. A visszajelzések szerint a tréningek bevonták a diákokat. Szinte kivétel nélkül arról számoltak be, hogy élvezték a közösségi tanulásnak ezt a formáját. Jól előkészítette a délutáni vitaversenyt a délelőtti foglalkozás, ám a tételmondat így is nehéznek bizonyult a vitázó diákok számára.

- A döntéshozókkal való találkozást word cafe formában valósítottuk meg. A témának megfelelően a helyi civil szférából hívtunk projektvezetőt, vállalkozót, működő egyesületek vezetőit.

Meghívott vendégek: Egyesek Egyesület: Madarász Lili, Kézműves Cukrászda: Szoó Dániel és Gellért (Később a 2015-ös Országgyűlési képviselő... és azóta Mikszáth műveiből is sűteménysorozatot alkottak – így válik egy együttműködés oda-vissza inspirálóvá), Medvesi Fotós Maraton: Komka Péter, Drexler Szilárd (www.fotosmaraton.hu), Medalion TSE: Kéri Szabolcs és Juhász Amarilla, Karancssági Mintagazdaság: Korompay Márk.

- A gyakorló vitaverseny Karl Popper formátumban. Tételmondatok:

Magyarországnak Olimpiát kellene rendezni

Az államnak nem feladata, hogy megvédje polgárait a rossz döntéseiktől

- A Prezi délutáni előadása beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Lévén, hogy a programnak ezt a részét a meghívástól a lebonyolításig diákok szervezték, végezték, számukra igazi tapasztalati tanulás volt. Hogy a cég története mintaadás a kezdeményezőkézségről és így lezárása, lekerekítése lehetett a témánknak – ezen nincs mit magyarázni. Az a munkakultúra, amit a cég képvisel szintén szemnyitogató a munka világára felkészítő iskola számára is. Az előadáson - a diákokon és kísérőtanárokon kívül - kb. 40 felnőtt vett részt, ők főként szülők, ill. azok ismerősei voltak.

A Win City projektnapok forgatókönyve (2014. április 17.)

8.00-9.00 Regisztráció: az üvegcsarnok előtti részen 9 óráig, 5 asztalnál. A regisztráció alkalmával a csoportbeosztást is megkapják a résztvevők.

9.15: Megnyitó: Készül egy [videofilm](#), ami előkészíti a tréningek témáit, ill. összefoglalja a Win City storyt

9.30- 15.00 Foglalkozások: 4 teremben, 4 témában. Problémák: környezetszennyezés, munkanélküliség, demokrácia-deficit, társadalmi megosztottság. (helyszín: gimis termek).

Menetrend:

- I. blokk: 9.30-11.00,
- II. blokk: 11.20- 12.50.,
ebéd: 12.50-14.00,
- III. blokk: 14.00-15.00

15.30-16.30: Word Cafe: 15.30-16.30. Helyszín: üvegcsarnok. 10 asztal. A szakértők egy-egy asztalnál, velük kötetlenül, mint egy kávézóban, úgy lehet beszélgetni az asztaltársaság diákjainak.

Szakértők: Dr. Örkényi Éva a Salgótarjáni Városi Bíróság volt elnöke, dr Virágos Zoltán a Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság bírójára, Seres Mária, Mátraverebély polgármestere, Serfőzőné Fábrián Erzsébet, Szécsény város polgármestere, képviselőtestület tagja, Petrőcz Katalin, középiskolai tanár, Illés Kornél, lelkész és két történész: Pécsi Tibor (Holokauszt Emlékközpont munkatársa), és dr. Paksa Rudolf (MTA munkatársa, kutatója) voltak a meghívottak.

17.30-20.00 Előadások:

Dr. Paksa Rudolf előadásai a hatalmi rendszerek variációiról szóltak. Interaktív eszközökkel a demokrácia, diktatúra, és az átmeneti: autoriter rendszereket azonosította, majd a kollektív felelősség kérdésével foglalkozott, és konkrétan Magyarország, és a magyar társadalom felelősségét elemezte a II. vh. alatti deportálásokkal kapcsolatban. **Pécsi Tibor** pedig Hitler kampánystratégiájáról: plakátokon, újságokban és a médiában megjelenő politikai és társadalmi üzeneteiről tartott előadást.

[A náci párt útja a hatalomig,](#)

[Szuverenitás, mozgástér, felelősség 1944](#)

Lassan elnyeli a sötétség..., azaz szeretett városunk hanyatlása

Délután fél három van. Lassan sétálok Win City utcáin. A nemrég még takaros, vidám, élettel teli negyedek most kihaltak. A winnerek és wincsorik lakta utcák kiürültek. Eltűnt a gyerekek vidámsága, az élet apró jeleit sem látni már erre felé. Pedig innen is rengeteg feltaláló, művész, szakember került ki a rivaldafénybe. A kis boltok, családi vállalkozások hangulatossá, az ablakokra aggatott csipkefüggönyök pedig otthonossá varázsolták a 2-3 emeletes társasházakat, vagy a tip-top családi házakat. A park gondozott, a játszótér vidám volt. Az egész negyed színes és hívogató volt. De ahogy most szétnézek nem látok színeket. Minden szürke, fénytelen. Az útburkolat kátyúkkal tele, olyan mintha gránátok robbantották volna szét. Az ablakokra léceket szegtek, vagy vasrácsokkal látták el őket. Némelyiket be is falazták. Sötét, szellemváros lett az elmenekültek lakta negyed. "Bad Man" elpusztította a várost. A lakosság fele elmenekült.

Foglalkozások

I. blokk

Idő	Tevékenységek	Célok	Munkaforma	Eszközök	Megjegyzés
0-5. perc	bemutakozás (kezdőkör: Hogy hívnak, honnan jöttél és miért, mi a célod?)	ismerkedés	egész csoport	-	Mivel különböző iskolákból érkeztek vendégek, ez fontos volt.
5-15. perc	ismerkedős-névtanulás: adj egy tárgyat magadról, mondj hozzá történetet, add tovább!	ismerkedés	egész csoport		
15-55. perc	léghajós játék történelmi figurákkal 4 önként jelentkezőt kérünk, akik egy-egy történelmi figurát választanak. A felkészülés után kezdődik a kampányuk: 4 érvelő körben meg kell győzni a hallgatóságot, hogy őt választani a leghelyesebb.	az érvelés, meggyőzés helyzetéről tapasztalatszerzés	egész csoportban „kiszavazós játék”+ reflexiók kör	cédulák	Játék leírása itt: Dilemma, disputa, demokrácia 64.o.
55-60. perc	Érvelés gyakorlása: páros vita Tételmondatok: <i>Olyan a kutya, amilyen a gazdája</i> <i>Minden országnak olyan politikusai vannak, amilyet a polgárai megérdemelnek.</i>	az érvelés gyakorlása	párokban, majd a feladat után reflexiók kör: volt-e nehézség...	-	ezt két sorban

Idő	Tevékenységek	Célok	Munkaforma	Eszközök	Megjegyzés
60-75. perc	Mi a vita? Miért vitázunk? Mik a vita szabályai?	elméleti anyag tisztázása	magyarázat, közös megbeszélés, szabályok rögzítése	csomagoló-papír, filc	
75-85. perc	Páros vita újra: <i>Minden országnak olyan politikusai vannak, amelyet a polgárai megérdemelnek.</i>	párosával/partnercserével		-	
85-90. perc	újra –kör. Mennyire tudtátok tartani a szabályokat?	megbeszélés	egész csoport	-	

II. blokk (tematikus) a; iskola-oktatás

Idő	Tevékenységek	Célok	Munkaforma	Eszközök	Megjegyzés
0-15. perc	<p>családos</p> <p>A játék menete: 24 db cetlin 6 család szerepel anya, apa, nagylány, nagyfiú. Cetliket taláalomra húzva kell a „káoszban” megkeresni egymást. Az utolsóként alakuló család mindig kiesik</p>	csapatépítés	egész csoport	cetlik	
15-30. perc	<p>véleményvonal:</p> <p>Tételmondatok: <i>Az iskola a 2. otthonom</i> <i>Az iskola megöli a kreativitást</i></p>	véleményalkotás	egész csoport	-	<p>A játék az egész csoportot véleményformálásra készíteti, de nem kell kötelezően megszólalni. A teremben egy képzeletbeli egyenes skálán oda állnak, ahol a véleményüket „érik”.</p> <p>(Játékleírás: Gondolkodjunk 3D-ben 45.o.)</p>

Idő	Tevékenységek	Célok	Munkaforma	Eszközök	Megjegyzés
30-50. perc	<p>Mi az iskola feladata? 4sarkos vita: a négy sarokban: <i>felkészítés az egyetemre, a való életre, a munkára, kapcsolatok létesítése</i></p>	<p>vitázás, érvelés, elmélyülés a témában</p>	<p>egész csoport</p>	<p>papírok állításokkal</p>	<p>a terem négy oldalára tűzzük ki az állításokat. Mindenki oda áll, amivel egyetért. A megszólalási sorrendet a tanár moderálja. (Játékleírás: Gondolkodjunk 3D-ben 72.o.)</p>
50-60. perc	<p>reflexiós kör: Milyen érveket hallottál? Mi győzött meg? Milyen volt vitázni?</p>	<p>feldolgozás, az érvek rendszerezése</p>	<p>körben ülve, reflexiós kör</p>	-	
60-70. perc	<p>problémagyűjtés: Keress az oktatással kapcsolatos problémákat!</p>	<p>problémagyűjtés</p>	<p>egyéni feladat</p>		<p>Gyakori: A tanárok türelmetlenek, a diákok túlterheltek, stb...</p>

Idő	Tevékenységek	Célok	Munkaforma	Eszközök	Megjegyzés
70-75. perc	témaválasztás: A legfontosabbat írd fel középre a papírra	témaválasztás	néma brain storming után közös választás	csomagolópapír, filc	Egy problémára fogunk majd fókuszálni
75-90. perc	problémafa: Okok és következmények feltárása	a probléma feltérképezése	4 fős csoportokban	csomagolópapír, filcek	A feladat leírása itt: (Játékleírás: Gondolkodjunk 3D-ben 54.o.)

III. blokk

Idő	Tevékenységek	Célok	Munkaforma	Eszközök	Megjegyzés
0-10. perc	„kiállítás” A csoportok problémáinak megtekintése	egymás gondolatainak megismerése	egész csoport	Az elkészült vázlatok	
10-15. perc	olyan lényegi elem kiemelése, amire a megoldási terveket kidolgozhatják	lényegkiemelés	egész csoport		Olyan okot keresünk, ami minden problémán megjelenik.
15-25. perc	A megoldási terv készítésének megbeszélése: Kinek a feladata?, Miből? Mit csináljon?, Hogyan?	egyeztetés	közös megbeszélés	-	A probléma megoldására irányuló tervet kell készíteni.
25-45. perc	tervek készítése	tervezés	4 fős csoportok	csomagolópapír, filc	
45-60. perc	A tervek bemutatása, és ütköztetése A csapatok képviselői meghatározott időkeretben ismertetik és védik meg saját ill. bírálják egymás terveit.	vita	képviseleti vita		(Játékleírás: Gondolkodjunk 3D-ben 75.o.)
70-75. perc	zárókör	reflexió	egész csoport	-	körben ülve, egymás utáni megszólalás

A Valami Amerika!... Salgótarjában forgatókönyve (2014. augusztus 3.)

8.30-9.00: érkezés, **regisztráció**

9.00-9.20: **megnyitó**, csapatalakítás (3 x20-25fő)

9.20-12.00: **foglalkozások:**

I blokk.: ráhangolódás, vitajátékok

II. blokk: a témára fókuszálva viták

12.00-13.20: **Word Cafe**. Meghívott vendégek: Medalion TSE, Kézműves Cukrászda, Karancssági mezőgazdasági projekt, Egyesek, Medvesi Fotós Maraton

13.20-14.00: ebéd

14.00-14.30: terembeosztások, sorsolás, felkészülés a vitára

14.30-15.30: **Karl Popper viták**

15.30-16.00: értékelés

Idő	Tevékenységek	Célok	Munkaforma	Eszközök	Megjegyzés
9.00-9.20	megnyitó, csapatalakítás: 1. játék sorba állás szemszín szerint: világostól sötétig...	Közös játékkal kezdünk, amiből a végén kialakítjuk a csapatokat	összes résztvevő 60-80fő	-	.
9.20- 9.35	ismerkedés játékokkal - sárkány, királylány, királyfi - székfoglaló	csapatépítés	termekben 20-25fő	-	a kő- papír - olló mintájára felépített játék
9.35-10.10	„Tegyük egy lépést előre!” játék + feldolgozás A játék során szerepkártyákat húznak a gyerekek és ezeknek megfelelően kell állításokra reagálniuk. A játék végére izgalmas helyzet alakul ki, amiből kiindulva a társadalmi és az egyéni felelősségről lehet beszélgetni.	érzékenyítés, elmélyítés	egész csoport	szerepkártyák	A feladat leírása: kompasz kézikönyv: 282.o.
	A nap tételmondata: <i>„Az államnak nem feladata, hogy megvédje a polgárait rossz döntéseiktől”</i> A tételmondat kapcsolódik az előző feladat tapasztalataihoz. Hogy ehhez érveket tudjanak gyűjteni, megmutatok olyan szemléletmódokat, amelyek az állam szerepéről szólnak.	ráhangolódás a nap témájára	közös megbeszélés	-	

Idő	Tevékenységek	Célok	Munkaforma	Eszközök	Megjegyzés
10.10-10.30	<p>szakértői csoportok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilitarista, - libertarianus, - meritokratikus, - egalitarius <p>megközelítés értelmezése Feladat: az ismertető alapján ábra, rajz, vagy vázlat készítés.</p>	elmélyülés a témában	4 fős csoportok	filc, csomagolópapír	segédanyag: itt
10.30-10.40	A munkák és a megismert szemléletmódok bemutatása, elmagyarázása az egész csoport előtt.	egymás munkáinak megismerése	egész csoport	elkészített plakátok	
10.40-10.50	szünet				
10.50-11.00	<p>Az előző, szakértői csoportok készüljenek föl: mit mond az ő szemléletmódjuk a tételmondatról? - érvek gyűjtése.</p> <p>Miért nem feladata az államnak, hogy megvédje polgárait rossz döntéseiktől...?</p>	érvek gyűjtése	kis csoportokban	papír, toll	

Idő	Tevékenységek	Célok	Munkaforma	Eszközök	Megjegyzés
11.00-11.40	<p>csoportos vita: Ezek az állítások a terem különböző pontjain: Segíteni az államnak azért nem feladata..</p> <p><i>...., mert ez beavatkozás volna a polgárok önrendelkezésébe (libertariánus)</i></p> <p><i>..., mert valaki másnak kell kifizetni annak a helytelen döntésnek az árát (haszonelvű)</i></p> <p><i>..., mert az egyenlő bánásmód ezt kívánja (meritokrácia)</i></p> <p><i>..., mertezzel megakadályoz olyan csoportokat/lehetőségeket, amelyek valóban segíteni tudnának. (egalitárius)</i></p> <p>A csoportoknak 3 perc áll rendelkezésére, hogy érveljenek. Ezt maguk között oszthatják be.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. forduló: az álláspont bemutatása 2. forduló: kritika a többiek álláspontjáról 3. reakció a kritikákra 4. x 	vita	egész csoport	-	A többoldalú vita elírása itt: Gondolkodjunk 3D-ben 77.o.)
11.40.12.00	reflexiós kör	feldolgozás	egész csoport	-	körben ülve

A délutáni vitaverseny szabályait az alábbi sablon tartalmazza:

Támogatja a tételmondatot	Ellenzi a tételmondatot	Megerősíti az álláspontját	Tisztázza az alapvető különbségeket	A vitát a döntő érvekre fókuszálja	A vitát a döntő érvekre fókuszálja
Definiálja a tételmondat kulcsszavait	Egyetért a definíciókkal vagy újakat hoz	Megerősíti a saját definíciót/cáfolja az ellenző csapatét	Definíciós vita esetén további érveket hoz	Ismét elmagyarázza, hogy miért a támogató definíciók a helyesek	Összegezi a csapat álláspontját a definíciókkal kapcsolatosan
Felállítja a támogató érvrendszerét	A támogató csapat érvrendszerének strukturáját követve cáfolja az egyes érveket.	Évről évre megerősíti a támogató csapat érvrendszerét: <ul style="list-style-type: none"> ▪ új bizonyítékokat hoz fel ▪ ismét felolvassa a korábban már bemutatott bizonyítékok fontos részeit ▪ példákat és analógiákat hoz ▪ kibővíti a korábbi érveket 	A támogató csapat érvrendszerének strukturáját követve ismét cáfol: <ul style="list-style-type: none"> ▪ új bizonyítékokat hoz fel ▪ kibővíti a korábbi cáfolatokat ▪ rámutat az ellentmondásokra a támogató csapat érvrendszerében. Példákat és analógiákat használ.	A támogató csapat érvrendszerének strukturáját követve <ul style="list-style-type: none"> ▪ összehasonlítja a legfontosabb érvek súlyát ▪ bemutatja, hogy az egyes az érvek a vita végkimenetelét hogyan befolyásolják ▪ megmutatja, hogy az érveket a támogató csapat nyerte. 	A támogató csapat érvrendszerének strukturáját követve <ul style="list-style-type: none"> ▪ összehasonlítja a legfontosabb érvek súlyát ▪ bemutatja, hogy az egyes az érvek a vita végkimenetelét hogyan befolyásolják ▪ minden főbb ütközési pontot megvizsgál
Első érv Második érv Alpont Alpont Harmadik érv Összegezi a támogató csapat stratégiáját	Felállítja az ellenző érvrendszerét. Első érv Második érv	Cáfolja az ellenző érvrendszerét.	Megerősíti és kibővíti az ellenző érvrendszerét.	Az ellenző érvrendszer érveit is cáfolja és súlyozza.	Az ellenző érvrendszer érveit is összefoglalja, és - amennyiben szükséges - megerősíti.
Kérdez az E2 beszélőtől	Kérdez a T2 beszélőtől			Kérdez az E1 beszélőtől	Kérdez a T1 beszélőtől

Mellékletek:

1. Oktatási segédanyagok:

- Szivák Judit: A reflektív gondolkodás fejlesztése, Magyar Tehetségfejlesztő Szervezetek Szövetsége, Bp., 2010
- Szivák Judit: A vita, Gondolat Kiadó, Bp., 2010
- Galambos Rita: Gondolkozzunk 3D-ben (A közösségi vita módszertana), Demokratikus Ifjúságért Alapítvány, 2014
- M. Nádaszi Mária: A projektoktatás elmélete és gyakorlata, Magyar Tehetségfejlesztő Szervezetek Szövetsége, Bp., 2010
- Pethőné Nagy Csilla: Módszertani kézikönyv, Korona Kiadó, Bp., 2007
- Dilemma Disputa Demokrácia, Kézikönyv a vitakultúra fejlesztéséhez, DIA, 2010
- Michael J. Sandel: Mi igazságos és mi nem? – a helyes cselekvés elmélete és gyakorlata, ford.: Felcsuti Péter, Corvina Kiadó, 2012
- kompasz kézikönyv: <http://604.cserkesz.hu/lapok/letoltes/konyvtar/kompasz.pdf>
- Történelmi előadások: Paksa Rudolf: [Modern államberendezkedések](#), [A náci párt útja a hatalomig](#), Pécsi Tibor: [Szuverenitás, mozgástér, felelősség 1944](#)
- Érintett irodalmi művek: Balzac: Goriot apó, Dosztojevszkij: Karamazov testvérek, Sánta Ferenc: Ötödik pecsét

2. Diákok csatolt munkái:

újságok preziben:

- <https://prezi.com/pb-tgxz1vgghs/win-city-news-1/>
- https://prezi.com/n-lkg_rj2iva/win-city-news-2/
- <https://prezi.com/n4envkg2pcfm/win-city-news-3/>
- <https://prezi.com/iymz904gwatz/win-city-news-4/>
- https://prezi.com/ipkvdehgb_5-/win-city-news-5/
- <https://prezi.com/ubkijaodqyux/free-wiz-air/>
- <https://prezi.com/lmoqw-oyty-d/untitled-prezi/>

kampányfilm:

- <https://www.youtube.com/watch?v=qIXuGNgqrs8&feature=youtu.be>
- www.winstcity.blogspot.hu

interjúk:

- [Karancssági Mintagazdaság,](#)
- [Kézműves Cukrászda,](#)
- [Egyesek Egyesület,](#)
- [Medalion TSE,](#)
- [Medvesi Fotós Maraton,](#)
- [Történetek](#)

meghívók preziben:

- [bemutakozó,](#)
- <https://prezi.com/g6-rvq8vfthg/prezi-meghivo/>

1.2. FERENC ÉVA: BEVEZETŐ AZ EMBERI JOGOK TANÍTÁSÁBA

REZÜMÉ

A *Bevezető az Emberi jogok tanításába* című mikro-terv a romániai közoktatás bilingv (csoportbontású intenzív idegen nyelv) szakirányú oktatás 10. osztályban előírt Human Rights tantárgy bevezető tanítási egységéhez készült. A 36 tanórát felölelő időkeretből 5 órát szántam a bevezetésre. A bevezető órák mikro-tervének első 4 óravázlatát ismertetem, az 5. óra témája az esettanulmányok csoportos bemutatására van szánva.

A bevezető tanítási egység célja, tudatosítani a tanulóknak, hogy az egészséges társadalom alappillére a jogaival felelősen élő és egyéni kötelezettségeit felelősségtudattal teljesítő polgár. A tanítási egység ugyanakkor abban is segítségére van a tanulóknak, hogy kellő felkészültséggel és körültekintően viszonyuljanak az általuk betöltendő társadalmi szerepekhez.

CÉLCSOPORT

15. életévüket betöltött középiskolások (10-11-12. osztály) részére ajánlott

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

Önismeret, önreflexióra képes személyiség, etikai gondolkodás fejlesztése mellett a kommunikációs készséget és a vitakészséget is fejleszti. Ösztönözi a kreatív gondolkodást, a probléma felismerést és megoldást, a toleranciát, véleménynyilvánítást, az empátiára való készséget. A csoportmunka együttműködési képességeket, a csoportmunka eredményének bemutatása a szóbeli kommunikációs képességeket helyezi előtérbe. Összességében a tanulók szociális érzékenysége, helyes világszemlélete, kritikai gondolkodása kialakulását segíti.

NAT KOMPATIBILITÁS

A romániai Nemzeti Alaptanterv *Ember és társadalom* tantárgycsomagja a gimnázium 7-8. osztályában írja elő az *állampolgári nevelés* tantárgyat heti 1 órában. Középiskolai szinten 9. osztályban *logikát*, 10. osztályban *vállalkozói ismereteket*, 11. osztályban *közgazdaságtant* és 12. osztályban *filozófiát* tanítunk. Az alapvető emberi jogokkal így mondhatni nagyon korán, és csak felületesen ismerkednek meg. A bilingv szakirányú osztályok némileg előnyben

vannak, mert itt a *Nyelv és kommunikáció* tantárgycsomag előírása szerint 10. osztályban külön heti 1 órás tantárgyként szerepel az *emberi jogok*, igaz ugyan, hogy nem anyanyelven, hanem a haladó idegen nyelv keretein belül. A tantárgyat rendszerint az idegennyelv-tanár tanítja, az érvényben lévő Nemzeti Alaptanterv előírásai szerinti program alapján, s bár 10. osztályig ingyenes tankönyvek biztosítását is előírja a törvény, a Human Rights tantárgyra iskolánk nem rendelkezik tankönyvvel. Ebben a helyzetben a nyelvtanár legjobb tudása szerint állítja össze azt a tananyagot, amely segítségével bevezeti a tanulókat az emberi jogok világába. Jómagam az idei tanévben először tanítom ezt a tantárgyat.

Tekintve a téma fontosságát, nagyon hasznosnak tartanám a tantárgy bizonyos egységeit átemelni az Ember és Társadalom tantárgycsomagok oktatására, de sikerrel használható az osztályfőnöki-nevelő órák keretein belül is, anyanyelven. „Ha olyan nyelven szólsz egy emberhez, amelyet ért, azt az eszével érti. Ha anyanyelvén szólsz hozzá, a szívét érinted vele.” Ez a bölcs gondolat Nelson Mandela emberjogi harcostól származik, és ez bátorított arra, hogy – bár a tantárgyat angol nyelven tanítom – az óráimat egy témaösszegző, vagy a témában való elmélyülésre ösztönző magyar nyelvű irodalmi szemelvény felolvasásával zárjam.

TÉMAKÖR

Az emberi méltóság, a személyiségi és emberi jogok tiszteletére, az erkölcsi értékekre nevelés

TÉMA

Bevezető az *emberi jogok* tantárgyba

A TÉMA RELEVANCIÁJÁNAK INDOKLÁSA

Újkori történelmünkben talán soha nem öltött még olyan ijesztő méreteket a társadalmi érdektelenség, mint napjainkban. A globalizáció, a fogyasztói társadalom diktálta piacorientált életforma, a technika fejlődése okozta elidegenedés, a magasabb életszínvonal megteremtésének reményében egyre erősödő elvándorlás – melynek következtében egyre több gyerek egészséges családmódel nélkül nő fel –, alapjaiban megrendítette az erdélyi, s általában véve magyar társadalom értékrendjét. Az iskola, a nevelők számára óriási kihívást jelent hozzájárulni ahhoz a folyamathoz, amely által a ma felnövő generáció újra találkozhat azokkal az értékekkel, amelyek hozzásegítik, hogy felelős tagjai lehessenek a jövő társadalmának. Ebben a folyamatban egyik legfontosabb nevelési terület a társadalmi szerepvállalásra való felkészítése a jövő nemzedékének.

NEVELÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA ÉS INDOKLÁSA

Az emberi jogok tantárgy célját tekintve – bár első olvasatra a jogokról szól – végső soron arra vezeti rá a tanulókat, hogy a jogállamiság az állampolgári felelősségeink és kötelezettségeink maximális teljesítése esetén valósulhat meg. A tantárgy bevezető tanítási egysége erre készíti fel a tanulókat. Önismereti órával kezdődik, amikor a tanulók feltérképezik azt a szövevényes hálót, amely a társadalom tagjaként körülveszi őket, szerepeket oszt rájuk. Elemzik, mérlegelik, rendszerezik a különböző szerepekhez fűződő érzéseiket, magatartásformáikat. Meghatározzák helyüket a világban, megfogalmazzák alapvető szükségleteiket, felismerik a hozzájuk fűződő jogait és kötelezettségeiket. Empátiára serkentő esettanulmányokkal találkoznak, problémamegoldó készségeiket csiszolják a lehetséges megoldások megkeresése során. Kritikus gondolkodást ösztönző, való világból vett képsorok, híryanagyok kapcsán véleményt fogalmaznak meg. Megtanulják, mi a különbség a jog és kiváltság között, megtapasztalják, mit jelent az esélyegyenlőség. A bevezető tanítási egység végső célja, hogy a tanulók megértsék, az alapvető emberi jogok 30 cikkelye végső soron egyetlen bibliai parancsra redukálható: „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.”

ALKALMAZOTT OKTATÁSI MÓDSZEREK ÉS VÁLASZTÁSUK INDOKLÁSA

Az oktatási módszerek kiválasztásánál arra törekedtem, hogy első pillanattól megragadjam a tanulók érdeklődését az új tantárgy iránt. A tanári előadást és magyarázatot minimálisra csökkentve, az új ismereteket is induktív módszerekkel igyekeztem megközelíteni. Lehetőségeink szerint AV eszközöket használtam a demonstráció során, adott esetben a közösségi portálok üzenő felületeit is használták a diákok. A csoportmunka eredményeit bemutató tanulói kiselőadásokra is sort kerítettünk, alkalmaztuk a megbeszélés és a vita módszereit. Egyes helyzetek hatékonyabb átélése céljából a szimuláció módszerét választottam. Adott esetben, a hatékonyabb elmélyülést elősegítendő, a vezetett meditáció módszerét is bevettem. A házi feladatot arra is használtam, hogy az órán történekről a diákok a családban is beszélhessenek.

TANÁRI REFLEXIÓK

A tevékenység célcsoportjaként megnevezett 10. osztály egy átlagos, az iskolai tevékenységekhez alapvetően passzív-beleegyező magatartással viszonyuló, képességeiket és érdeklődési területeiket tekintve erősen heterogén, életkori sajátosságaikból fakadóan egészségesen egoisztikus, a társadalmi szerepvállalást tekintve pedig passzív-elutasító 29 tanulóból álló gyerekcsoport. Céлом az volt, hogy ne megtanulják, hanem átéljék a tanítási egység üzenetét. Az óravázlatokban szereplő tevékenységek a pontos tervezés ellenére is hoztak meglepetéseket. Azt nem állíthatom, hogy teljes mértékben sikerült kilendítenem őket a passzív magatartásból, viszont elértem az tanítási egység végére, hogy nyitottabban, többségében pedig

kifejezetten őszinte érdeklődéssel várják a következő órát. Ami egyértelműen sikerként könyvelhető el, hogy az osztály már nem tantárgyként viszonyul az emberi jogok órához, hanem egyfajta élményterápiaként éli meg és – reményeim szerint – építi be mindennapi életébe.

TANULÓI REFLEXIÓK

„Nekem főleg az tetszik, hogy csoportban dolgozunk. Legjobb, amikor valamilyen problémát dolgozunk fel együtt. Nekem ez az óra olyan felszabadulás-forma, nem tekintem szigorú órának.”

„Nagyon jó, hogy a mindennapi életből vesszük a példákat.”

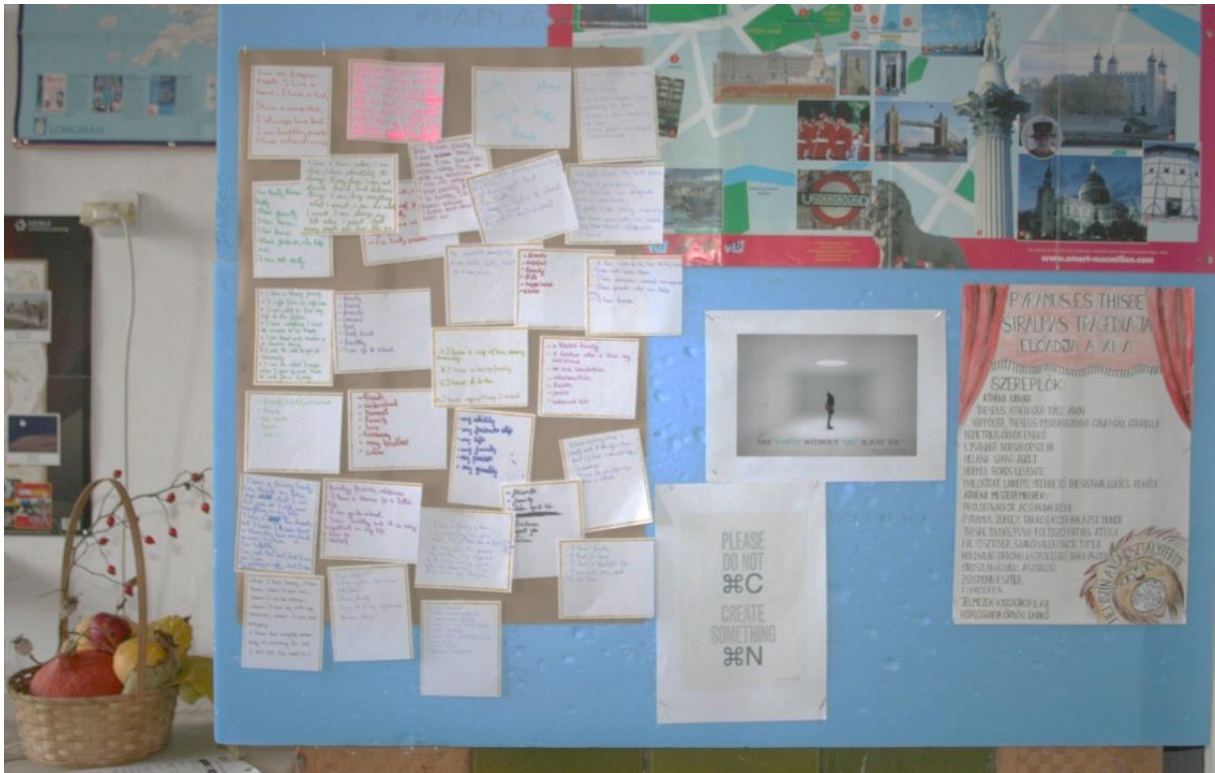
„Szeretem a médiateremben tartott órákat, tetszenek a szemléltető filmek. Szeretem az óra végén felolvasott szövegeket. Kicsit nehéz, hogy angolul kell kifejeznem magam.”

„Nem tekintem a szigorú értelemben vett tantárgynak, de mégis teljes értékű óra. Elkülönül a többitől, mert itt szabadon elmondhatom a véleményemet, gondolataimat.”

„Más tantárgyakhoz viszonyítva kikapcsolódás. Megtanuljuk, hogyan kell a problémákat megoldani, hogy tiszteljük azt, amiben részünk van. Számomra ez esett a legjobban: rájönni, hogy mennyire szerencsések (kiváltságosok) vagyunk.”

„Emlékezetesek a csoportmunkák és a táblán elkészült érzelmek térképe.”

„Nekem különösen tetszenek az órák. Nem sablonos, mindig valami érdekes megközelítésből beszélünk az adott témáról. Úgy gondolom, hogy ezek az órák segítenek felnyitni a szemeinket, hogy jobban figyeljünk egymásra, a társadalom problémáira.”

Óravázlat

Tanítási óra: Emberi jogok 1.		Készítette: Ferencz Éva	
Évfolyam: 10. osztály		Nagy Mózes Elméleti Líceum	
Témakör:		Az óra anyaga:	
Bevezető az Emberi jogok tantárgyba		Ki vagyok én?	
Az előző óra:		Következő óra:	
		Elidegeníthetetlen jogaim	
Az óra típusa: rendszerező		Módszerek:	
Nagy gondolat: „Vagyok, és ez is valami” Szilágyi Domokos		szóbeli, írásbeli, egyéni és csoportos beszélgetés	
Tan eszközök:		Szemléltető eszközök:	
jegyzet, táblavázlat, CD lejátszó, meditatív zene		tábla	

Célok: A tanulók tudatosítják a társadalmi szerepeiket, a hozzájuk fűződő magatartásformákat, felfedezik a kapcsolatot az egyén és társadalom viszonyában.

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
	Önismeret	Azonosítás, besorolás, összehasonlítás	Domináns magatartásforma hatása az éltre	Emberi jogok Tanácsadás, pályaválasztás

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5'	Ráhangolódás az órára	Bemutkozás: „Az én nevem Ferencz Éva. Tanár vagyok, anya és feleség.” A tanulók hasonló módon bemutatkoznak egymásnak.	Alapvető társadalmi szerepkörök feltérképezése	Tanári példa	Leggyakoribb a nemi státusz, tanulói minőség megnevezése
15	Vezetett elmélyülés a témában	Ki vagy te? Behunyt szemmel, zenekísérettel végigvezetem a tanulókat egy átlagos napjukon a reggeli ébredéstől lefekvésig, minél több lehetséges élethelyzetet felidézve. Ezt követően a tanulók térképet rajzolnak, melynek középpontjában áll az ÉN, ehhez kapcsolják a különböző szerepeiket. A tevékenység végén közös térkép készül a táblára.	Helyem a társadalomban	Táblavázlat	
15	Problémafelvetés	Domináns szerep és magatartásforma körvonalazása Tanuló vagy. Hogy érzed magad most, milyen magatartásforma kapcsolódik ehhez a szerephez? A tanulók saját térképeiken feltüntetett szerepeikhez hozzárendelik a megfelelő érzést, magatartásformát.	Szerep és magatartásforma kapcsolata		Túlsúlyban negatív vagy semleges érzések, magatartásformák kerülnek előtérbe

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
10	Értékelés	Hogyan érzi magát az osztály? A tanulók megkeresik azt az érzést/magatartásformát, amely leggyakrabban fordul elő a térképükön. Ezt követően a szabadon maradt táblára mindenki felírja a kiválasztott érzést/magatartásformát. Megszületik az osztály érzelmi térképe. Közös fogalmazzuk meg a tanulságot: az egyén viszonyulása a társadalmi szerepeihez meghatározza a társadalom érzelmi állapotát.	Rész és egész viszonya	Tábla-vázlat	Tekintettel a döbbenetre, amit a közös érzelmi térkép váltott ki, lemondtam arról, hogy fotózzam a táblát.
5	Az óra befejezése	Az órát Szilágyi Domokos „Megtvert az Isten” c. verstördékével zárom. Házi feladat: keresd a szerethetőt a szerepeidben!	Magyar irodalom, önismeret		

Tanítási óra: Emberi jogok 2.		Készítette: Ferencz Éva	
Évfolyam: 10. osztály		Nagy Mózes Elméleti Líceum	
Témakör:	Az óra anyaga:		
Bevezető az EJ tantárgyba	Elidegeníthetetlen jogaim		
Az előző óra:	Következő óra:		
Ki vagyok én?	Jog, vagy felelősség?		
Az óra típusa: új ismeret-közlő	Módszerek: szóbeli, egyéni és csoportos beszélgetés		
<u>Nagy gondolat:</u> Itt van már a Kánaán?			
Taneszközök:	Szemléltető eszközök:		
AEJNy, „Ezen az órán abban a padban ülhetsz...” fecni Petőfi Sándor: A XIX. század költői	tábla		

Célok: A tanulók megismerkednek az AEJNY-ának cikkelyeivel, azok jelentésével, szembesülnek azzal, hogy egyéneként/társadalmi csoportonként más és más e jogok fontossági sorrendje.

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
Történelmi ismeretek	Értő olvasás, szóbeli kifejezőképesség	Fontossági sorrendek megállapítása, összehasonlítás	Társadalmi helyzet és alapvető emberi jog fontosságának kapcsolata	Emberi jogok Történelem

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
10	Házi feladat megbeszélése, Rá-hangolódás az órára	Egy mondat arról a szerepről, amit „megszerettél” (Példa: „Tanár vagyok. Ebben azt szeretem, hogy fiatalok vesznek körül.”) Szimuláció: Minden tanuló választ egy papír fecnit, amit csak egyedül olvashat el, majd mindenkit kitessékelek a folyosóra, és csak akkor hívom vissza, amikor mindenki elolvasta a fecnin található mondatot. A következőt írtam mindenki fecnijén: „Ezen az órán abban a padban ülhetsz, ahol neked a legjobb.”			Kisebb (mulatságos) kavarodás után mindenki megtalálta a helyét.
15	Problémafelvetés	Jog-e a jog, ha más jogát sérti? Minden padra elhelyezem az AEJNY-ot tartalmazó nyomtatványt. A feladat, megtalálni a cikket, amely alapján mindenki helyet változtathatott. (13. cikk). Gyors visszajelzést kérek, hogy ki, hogyan élte meg a helyváltogatást, hogyan oldotta meg az esetleges konfliktushelyzetet.	Az egyén csak úgy élhet a jogával, hogy azzal ne sértse mások jogait.	AEJNY nyomtatvány	Jogharmonizáció fogalmának tisztázása

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
10	Tanulói tevékenység	Történelmi ismereteikre alapozva kérem, hogy említsenek olyan korszakot a történelemből, amikor a szabad helyválttatás törvénybe ütköző cselekedet volt, vagy mások jogait sértette.	Államforma és jogrendszer viszonya		Itt az óra majdnem más fordulatot vett, mert a figyelmet-leőbb tanulók a migráns-válságot hozták fel a példának. Tisztáztuk az államon belül fogalmát. Fény derült viszont arra, hogy a tanulókat foglalkoztatja a jelenünket uraló krízis.
15	Csoportmunka	Feladat: 4-es csoportokban kiválasztani a számukra legfontosabb 3 jogot, és egyet, amely szerintük nincs biztosítva számukra. Álláspontjaikat meg kell „megvédeniük” a más véleményekkel szemben. A csoportok vitája során kialakult sorrendet a táblára rögzítjük.	Érvelés-technika, egyeztetés, kompromisz-szumkészség	tábla	Viszonylag érdektelenség jellemezte a vitát, nem szálltak versenybe egymással, szerintük „nagyjából” minden jogunk biztosítva van.
5	Óra befejezése Házi feladat	Felolvasás: Petőfi Sándor: A XIX. század költői Milyen alapvető emberi jogokat kér számon a költő? Mondhatjuk-e 2015-ben, hogy „itt van már a Kánaán?”	Magyar irodalom, történelem		

Tanítási óra: Emberi jogok 3.		Készítette: Ferencz Éva	
Évfolyam: 10. osztály		Nagy Mózes Elméleti Líceum	
Témakör:	Az óra anyaga:		
Bevezető az EJ tantárgyba	Jog, vagy felelősség?		
Az előző óra:	Következő óra:		
Elidegeníthetetlen jogaim	Esettanulmány: jog, vagy sérelem?		
Az óra típusa: forrásfeldolgozó	Módszerek:		
Nagy gondolat: „Milyen gyönyörű: szólni lehet.” Hervay Gizella	Egyéni és csoportos, szemléltetés, megbeszélés, szóbeli, írásbeli		
Taneszközök:	Szemléltető eszközök:		
AEJNy, internet, vetítő, kosár, kiváltságos kártya	The Miniature Earth Project kisfilmje http://www.miniature-earth.com/		

Célok: A tanulók felismerik, hogy az elidegeníthetetlen jog is lehet kiváltság, megtapasztalják a joggal járó felelősséget.

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
Előző órákon szerzett ismeretek, tapasztalatok, népszerűség-szaporulat (földrajz)	Empátia, felelősségteljes viszonyulás	Statisztikai adatokkal való munka	Jog – kiváltság – felelősség összefüggése	Földrajz Állampolgári ismeretek Emberi jogok

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5	Házi feladat megbeszélése	A tanulók szóban ismertetik gondolataikat, véleményüket idézettel, és a megfelelő törvénycikkkel támasztják alá. Jegyzet készül a táblára a felsorolt jogokból. Pipa kerül azon jogok mellé, amelyek valaha kiváltságnak számítottak, s amelyekkel ma már élhetünk. Tisztázzuk a jog és kiváltság fogalmát.	Magyar irodalom, történelem	Tábla-vázlat	Természetesen, minden jogot „kipipáltunk”, abban viszont egyet-értettünk, hogy még nincs Kánaán.
10	Ráhangelődés	Szimuláció: Második esély Egy kosarat, a „jog kosarát” helyezem a katedrára, mialatt a tanulók egy papírlapra felírják a nevüket. Egyenlő joga van mindenkinek a nevét tartalmazó papírlapból készített galacsint beledobni a jog kosarába. Szabály: senki sem állhat fel a helyéről, senki sem dobhat más helyett. Második esély: újra dobhatnak, ezúttal a szabály, hogy néma csendben meg kell oldaniuk anélkül, hogy mindenki neve a kosárba kerüljön. Üzenetváltás engedélyezett, használhatják a mobiltelefonjaikat.			Mulatságosnak induló tevékenység, tökéletesen szemlélteti, hogy milyen törékeny határ választja el a jogot a kiváltságtól. Jó volt látni, ahogy egy emberként dolgoztak, hogy el ne rontsák a második esélyt. Percek alatt megszületett az osztály névsorát tartalmazó lap, és lélegzetvisszafojtva figyelték, amint az első padban ülő lány megcélozta a kosarat, ám a dobás nem sikerült. Az esetre visszatérünk a 21. cikk tárgyalásakor

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
10	Probléma-felvetés	Jog, vagy kiváltság? Milyen körülmények határozhatják meg, hogy élhet-e valaki az alapvető jogaival? A tanulók egyéni válaszaikat a táblára írják.		Tábla-vázlat	A játékból adódóan legkézenfekvőbb válasz a születési hely volt, erre épült a következő tevékenység.
10	Szemléltetés	Előljáróban tisztázzuk a statisztika fogalmát, majd megnézzük a The Miniature Earth kisfilmjét.	Matematika	Vetítő ME statisztikai táblája, kisfilm	A 2010-es adatok alapján készült kisfilm alatt volt, aki elsírta magát.
10	Tanulói tevékenység	A tanulók gyors visszajelzést adnak arról, hogy mit gondolnak a filmben látottakról. Eközben kiosztom a „kiváltságos kártyát” – egyszerű, üres papírlapocskák – erre írják fel azokat a dolgokat, amiért – bár alapvető emberi jogok csupán – kiváltságosnak érezhetik magukat. A kész kártyát a hirdetőtáblára ragasztják. Kapnak pár percet a „kiváltságaik” tanulmányozására.	Önismeret		Az órát az iskola médiatermében tartottuk, így a kártyák is ott maradtak, közszemlére (és nem véletlenül). A következő napokban több kollégám kérdezett meg, hogy „mit játszottunk”.

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5	Házi feladat, az óra befejezése	Ami számodra jog, szüleid számár áhított kiváltság volt csupán – interjú az idősebb családtagok körében (adatközlő kötelező adatai: név, életkor, tanulmányok, családi állapot, munkaviszony) Az órát Hervay Gizella Levél helyett c. versének felolvasásával zárom.	Statisztika Magyar irodalom		A házi feladat egy későbbi projektben még feldolgozásra kerülnek.

Tanítási óra: Emberi jogok 4.		Készítette: Ferencz Éva	
Évfolyam: 10. osztály		Nagy Mózes Elméleti Líceum	
Témakör:	Az óra anyaga:		
Bevezető az EJ tantárgyba	Esettanulmány készítésének módszere		
Az előző óra:	Következő óra:		
Jog, vagy kiváltság?	Esettanulmány bemutatása		
Az óra típusa: új ismeret közlő	Módszerek:		
Nagy gondolat: Szeresd felebarátodat	Egyéni, csoportos, írásbeli, szóbeli		
Taneszközök:	Szemléltető eszközök:		
AEJNy, Bathroom War – angol nyelvű újságcikk, Pál apostol Szeretet himnusza	Tábla, CD lejátszó, Kaláka: Pál apostol		

Célok: Empátiára való készség fejlesztése, ismerkedés az esettanulmány műfajával

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
Előző órai ismeretek	Elemző készség, empátia	Összehasonlítás, csoportosítás, megfeleltetés	Jogfosztott, vagy törvényt sértő?	Biológia

Idő	Tevékeny-ség	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5	Házi feladat megbeszélése	A tanulók egyénileg számolnak be a családtagjaiktól megismert helyzetekről. Újra megfogalmazzuk az előző óra üzenetét: a többség felelős a kisebbség jólétéért.	Történelem		Többségében az anyanyelv használata és általában a kisebbségi létező köthető problémák merültek fel.
10	Ráhangolódás	A tanulók elolvassák a Bathroom War néven elhíresült, AEÁ-beli transzszexuális diák esetét. Gyors visszajelzés az olvasás befejeztével – milyen jogok sérültek a szóban forgó esetben?	Angol nyelv Biológia		A tanulók egyöntetűen az 1. és 2. cikket idézik. A körvonalazódó vitát lezárom azzal, hogy esetre még visszatérünk a kisebbségi jogokat tárgyaló órákon.
10	Problémafelvetés és tanári magyarázat	Tudtál-e azonosulni a fenti eset szereplőjével? Miért/miért nem? Az esettanulmány szerepe: pontos körülmények, fontos részletek ismeretében vonunk le következtetéseket Milyen részinformációk tükrében változhat a véleményünk? Megbeszéljük.		Tábla-vázlat az eset-tanulmány felépítéséről	

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szem-léltetés	Reflexiók Tapasztalatok
20	Csoportmunka	<p>Esettanulmány készítése</p> <p>A tanulók 4-es csoportokban elkészítenek egy általuk jól ismert, olyan eset tanulmányát, amelynek során valamely alapvető emberi jog sérül a saját környezetükben. ?</p> <p>Értékelés: a csoportok munkáját a szóbeli bemutatás minősége, az eset megfelelően részletes és releváns bemutatása, a sérült jog megnevezése és az ajánlott megoldás helyessége alapján kap 1-10-ig osztályzatot az osztály minden tagjától.</p> <p>Az esettanulmányokat a következő órán mutatják be.</p>			A kiválasztott 7 eset meglepő szociális érzékenység-ről tett tanúskodott, viszont megoldásként egyetlen esetben sem fordultak volna a törvény képviselőihez, inkább a közösségi oldalakon, adománygyűjtéssel próbáltak volna segíteni a bajba jutottakon.
5	Az óra befejezése	Kicsengetés előtt meghallgatjuk a Kaláka előadásában Az első korintusi levél c. dalt, a tanulók megkapják a Korinthusbeliekhez írt I. levél 13. részének nyomtatott változatát.	Vallás, zene	CD lejátszó Pál apostol levele (Biblia)	

Felhasznált irodalom:

- *Így tanítom...* (Szerk.: Kiss Mária Rita) Barankovics István Alapítvány, Budapest, 2015
http://barankovics.hu/f/innovativ_modszertani_megoldasok_a_fiatalok_tarsadalmi_szerpekre_valo_felkesziteseben_bia_2015.pdf, 2015.11.05
- Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata,
- http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/hng.pdf, 2015.11.05
- <http://www.humanrights.com/hu/educators/why-human-rights-education.html>, 2015.11.05
- <http://www.eycb.coe.int/compass/#> 2015.11.05
- Programa școlară pentru disciplina Drepturile omului / az Emberi jogok tantárgy programját előíró 5208/25.09.2006-os Miniszteri Rendelet 1. sz. Függeléke.

Mellékletek:

1. Szilágyi Domokos: Megvert az Isten (töredék)
2. Hervay Gizella: Levél helyett
3. Pál apostol Korinthusbeliekhez írt I. levél 13. rész
4. Petőfi Sándor: A XIX. század költői
5. Bathroom War újságcikk

1. sz. melléklet:

Szilágyi Domokos: Megvert az Isten (töredék)

Megvert az Isten étellel.

Meg a szerelem: élnem kell.

Meg a halál is: félnem kell.

Megvert az Isten étellel.

Meg a poézis vallással.

Meg a muzsika halással.

Meg az éj éber alvással.

Meg a szerelem egymással.

Fekszem, virrasztok megverten,
balekség díját megnyertem,
ostobaságát, én, marha,
lettem ilyen készakarva.

Lettem, hát lettem, nyöghetem,
nincs piros ászom, tök hetem,
tüdőm akár kiköphetem,
lettem és tettem nyöghetem.

Lettem, hogy legyek végtére,
ország-világnak cégére;
ki tudja, ilyen cég ér-e
bármit is – járjunk végére.

Föld alatt dől el, nem másutt,
föld felett, füstben nincs már út,
akadjon az, ki megértse,
ne vélje, hogy csak azértse.

Függök a légben és a föld közt,
választhaték vón jobb időközt?
Mindegy. Hisz nem én választék.
Legfönnebb, hogy nincs választék

hajamban – ez is valami.

Ki tud mindent megvallani?

Ki tud mindent meghallani?

Vagyok. És ez is valami.

2. sz. melléklet:

Hervay Gizella: Levél helyett

Milyen gyönyörű: szólni lehet, és kiszámíthatatlan, hogy mit válaszolnak. És megtörténhetik: társra is találhatunk, csak meg kell tanulnunk az ő egyetlen, soha meg nem ismételt nyelvét. Csak meg kell ismernünk, a föld rétegein át haladva, a történelem korszakain át haladva, eljutva oda, ahol ő csak ő, ahol ő a teljes világegyetem, és megszólítani.

Megtalálni azt a szót, amit ő keresett, de nem talált, amire szüksége van, hogy a föld rétegein át haladva, a történelem korszakain át haladva, eljusson végre oda, ahol ő csak ő, ahol ő a teljes világegyetem. Felesleges és nevetséges olyan szavakat dobálni felé, amelyeket mi szeretünk, ezzel csak megütjük, hiszen én, ha azt mondom: tej, nagy diófát látok, a lomb közt kis égdarabok, a fa alatt kerti asztal, pohárban tej, tündöklük a tej, a táj. De lehet, hogy ő arra emlékezik, hogy nem kapott tejet, nem volt, és az anyja messze volt, és megütöd a szóval. De ha megtalálsz neki azt a szót, amit keres! Társad lesz és válaszol, és válaszában felfénylik az elveszett szó, ami gyermekkorod zsebéből valamikor nyomtalanul kigurult.

Ha megtalálnám! Sose merném többet kimondani a szót: szeretlek! Csak azt mondanám: vonat, mert talán állomás mellett lakott, és évein át-átzakatolt a vonat, félelmet hozott és sóvárgást távoli tájak felé. Vagy azt mondanám: cigaretta, mert kidobta a vonatablakon át a csomag cigarettát, mikor tisztuló tüdővel robogott a szerelem felé.

Csak rá kell figyelni, a mozdulataira: karjával most olyan ívet ír le, amelyet csak az tud, aki egész lényével mozdul vagy szól, semmi más nem válasz neki, csak az, ha te is egész valóddal felé fordulsz.

A szájad mellett egy ránc emlékezik, és a szemedben olyan látható a szégyen, hogy elfordul és cigarettára gyújt. Fájdalmaiddal soha el nem érheted, arcodon a fájdalom nyomai, és hangodat érdessé teszi a visszafojtott sírás. El kell hagynod emlékeidet is, mert történelem előtti korból valók, mikor még nem tudott emberhez szólni az ember, csak ütött. Csupa kék-zöld folt az arcom, nem szóltak hozzám, csak ütöttek, s nekem most szólnom kell, meg kell találnom azokat a szavakat, amelyekre neki van szüksége. Hiába mondom a magam szavait, nem figyel oda. Kikapcsolja a telefont.

De hiszen volt egy mozdulata, feléd fordult, mint aki egész lényével mozdul, felé fordultál, mint aki egész lényével válaszol, megölelt, mint aki először ölel, mint aki utoljára ölel, megölelted, mint aki először ölel, mint aki utoljára ölel. Mégis csak ennyit mondtam: szeretlek.

3. sz. melléklet:

Pál apostol Korinthusbeliekhez írt I. levél 13. rész

1. Ha embereknek vagy angyaloknak nyelvén szólok is, szeretet pedig nincsen én bennem, olyanná lettem, mint a zengő ércz vagy pengő czimbalom.
2. És ha jövendőt tudok is mondani, és minden titkot és minden tudományt ismerek is; és ha egész hitem van is, úgyannyira, hogy hegyeket mozdíthatok ki helyökről, szeretet pedig nincsen én bennem, semmi vagyok.
3. És ha vagyonomat mind felé tettem is, és ha testemet tűzre adom is, szeretet pedig nincsen én bennem, semmi hasznom abból.
4. A szeretet hosszútűrő, kegyes; a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel.
5. Nem cselekszik éktelenül, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rója fel a gonoszt,
6. Nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal;
7. Mindent elfedez, mindent hiszen, mindent remél, mindent eltűr.
8. A szeretet soha el nem fogy: de legyenek bár jövendőmondások, eltöröltetnek; vagy akár nyelvek, megszűnnek; vagy akár ismeret, eltöröltetik.
9. Mert rész szerint van bennünk az ismeret, rész szerint a prófétálás:
10. De mikor eljő a teljesség, a rész szerint való eltöröltetik.
11. Mikor gyermek valék, úgy szóltam, mint gyermek, úgy gondolkodtam, mint gyermek, úgy értettem, mint gyermek: minekutána pedig férfiúvá lettem, elhagytam a gyermekhez illő dolgokat.
12. Mert most tükör által homályosan látunk, akkor pedig színről-színre; most rész szerint van bennem az ismeret, akkor pedig úgy ismerek majd, a mint én is megismertettem.
13. Most azért megmarad a hit, remény, szeretet, e három; ezek között pedig legnagyobb a szeretet.

4. sz. melléklet:

Petőfi Sándor: A XIX. század költői

Ne fogjon senki könnyelműen
A húrok pengetésihez!
Nagy munkát vállal az magára,
Ki most kezébe lantot vesz.
Ha nem tudsz mást, mint eldalolni
Saját fájdalmad s örömed:
Nincs rád szüksége a világnak,
S azért a szent fát félretedd.

Pusztában bujdosunk, mint hajdan
Népével Mózes bujdosott,
S követte, melyet isten küldö
Vezérül, a lángoszlopot.
Ujabb időkben isten ilyen
Lángoszlopoknak rendelé
A költőket, hogy ők vezessék
A népet Kánaán felé.

Előre hát mind, aki költő,
A néppel tűzön-vízen át!
Átok reá, ki elhajtja
Kezéből a nép zászlaját,
Átok reá, ki gyávaságból
Vagy lomhaságból elmarad,
Hogy, míg a nép küzd, fárad, izzad,
Pihenjen ő árnyék alatt!

Vannak hamis próféták, akik
Azt hirdetik nagy gonoszan,
Hogy már megállhatunk, mert itten
Az ígéretnek földje van.
Hazugság, szemtelen hazugság,
Mit milliók cáfolnak meg,
Kik nap hevében, éhen-szomjan,
Kétségbeesve tengenek.

Ha majd a bőség kosarából
Mindenki egyaránt vehet,
Ha majd a jognak asztalánál

Mind egyaránt foglal helyet,
Ha majd a szellem napvilága
Ragyog minden ház ablakán:
Akkor mondhatjuk, hogy megálljunk,
Mert itt van már a Kánaán!

És addig? addig nincs megnyugvás,
Addig folyvást küszködni kell. –
Talán az élet, munkáinkért,
Nem fog fizetni semmivel,
De a halál majd szemeinket
Szelíd, lágy csókkal zárja be,
S virágkötéssel, selyempárnán
Bocsát le a föld mélyibe.

(Pest, 1847. január.)

5. sz. melléklet:

Esettanulmány készítésének segédanyaga

Forrás: US: School district violated transgender student's rights

<http://www.msn.com/en-us/news/us/us-school-district-violated-transgender-students-rights/ar-BBmLrox?ocid=spartandhp>, 2015.11.05.

By HERBERT G. McCANN, Associated Press 5 days ago

CHICAGO — The U.S. Department of Education said Monday that a suburban Chicago school district is violating the rights of a transgender student by refusing to allow her the use of a girls' locker room.

Education Department officials and lawyers for the student say the decision was the first of its kind on the issue.

The student, with the assistance of the American Civil Liberties Union, filed a federal complaint against Illinois' Palatine Township School District 211, asking for unrestricted access to the locker room. The district had proposed a compromise that would allow access but require the student to change and shower in a separate area.

"All students deserve the opportunity to participate equally in school programs and activities — this is a basic civil right," Education Department Assistant Secretary for Civil Rights Catherine Lhamon said in a statement. "Unfortunately, Township High School District 211 is not following the law because the district continues to deny a female student the right to use the girls' locker room."

Lhamon went on to say that the district can provide access to the student while also respecting all students' privacy and encouraged the district to comply with the law and resolve the case.

District 211 has 30 days to change the policy, or risk losing millions in federal funding.

In a statement issued by the ACLU, the student, who hasn't been identified, said she was pleased by the Education Department's decision.

Telephone calls to District 211 seeking comment weren't immediately returned.

However, district officials talked about the issue last month, with Superintendent Daniel Cates saying the district supports its transgender students but has to weigh the privacy rights of more than 12,000 other students.

"The principles that we stand on are firm," Cates said at the time. "This is about matters of student privacy." He added that he hopes the district can work with the Education Department and "reasonableness will prevail."

ACLU lawyer John Knight said the complaint against the school district was filed two years ago, noting that in that time the district required the student to dress in a restroom.

Knight contends the district's position stems not from any issues raised by other students, but from "speculation" by the district's administration. He added that District 211's insistence on separating the student from other girls "is blatant discrimination."

"Rather than approaching this issue with sensitivity and dignity, the district has attempted to justify its conduct by challenging my client's identity as a girl," he said.

1.3. RAMASZ VANDA: Z GENERÁCIÓ A GRUNDON

A FIATALOK ÉLETÉBEN RELEVÁNS ERKÖLCSI KÉRDÉSEK FELDOLGOZÁSA A PÁL UTCAI FIÚK CÍMŰ REGÉNY ÉRTELMEZÉSE SORÁN

„Boka János komolyan nézett maga elé a padra, és most először kezdett derengeni egyszerű gyereklelkében a sejtés arról, hogy tulajdonképpen mi is az élet, amelynek mindnyájan küzdő, hol bánatos, hol vidám szolgálai vagyunk.”

(Pál utcai fiúk)

REZÜMÉ

A *Z generáció a grundon* című irodalmi projekt a méltán legnépszerűbb kötelező olvasmányt, a Pál utcai fiúk című regényt dolgozza fel. A téma jól láthatóan magában hordozza a mai kor diákjaira is érvényes **közösségek értékeit**. A gyerekeket az élményközpontú projekt arra tanítja meg, hogy mennyire fontos valódi csoportokhoz tartozni, kiállni a közös célokért, ugyanakkor kreatív egyéniséget formálva kiállni saját igazukért. A megtapasztalt értékek később tovább mélyülhetnek és egy aktív, önálló, de közösségi létben kiteljesedő felnőttkorhoz vezethetnek.

CÉLCSOPORT

A projekt célcsoportja a jövő generációja (a jelenkori 5. osztály), akik nagymértékben különböznek a korábbiaktól. Beleszülettek a digitalizált világba, így minden digitális eszközt természetesnek vesznek, az emberek mindennapjainak szerves részeként kezelik azokat. Őket a generáció-elmélet szerint **Z generációnak** nevezzük.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

A projekt során a gyerekek megélik a releváns társadalmi értékeket, a **komplex kihívások** önálló, kreatív feladatmegoldásra sarkallják őket, ismeretek kiválasztása-lényegkiemelés,

asszociációs készségek, figyelemirányítás, szövegalkotás fejlesztésén át, önálló vélemény kifejtésén keresztül. A közösség értékteremtő erejének megtapasztalása, a közösségi célok és értékek az egyéni érdek elé helyezése, a közösségért végzett önfeláldozás jutalmának megtapasztalása megy végbe a feladatok közben.

NAT KOMPATIBILITÁS

A tananyag kiválasztása ráépül a Nemzeti Alaptanterv nevelési céljaira. A kötelező olvasmányok - különösen a korosztálynak szóló, Pál utcai fiúk című regény- kiemelten alkalmasak arra, hogy az irodalom órán mélyítsük el a diákokban a közösségi értékeket. A szöveg cselekménye megtanít arra, hogy milyen fontos tartozni valahova, azonosulni a csoport törekvéseivel. Megtanít küzdeni a közös célokért, válllvetve kiállni mindazért, ami fontos a számukra, a saját igazságukért. Megtanít egy csoport tagjaként kibontakoztatni a kockázatos helyzetekben az egyéniség szunnyadó lehetőségeit. Ugyanakkor azt is megmutatja, hogy a tetteknek következménye van, a döntéseinkért felelősséget kell vállalnunk, mi több a döntések olyakor az egész közösségre hatással vannak. **Geréb és Nemecek személyes története felkészít az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segít választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira.** A cselekmény kiteljesíti a diákok értékrendszerét a tévedések beismerésével és a jóvátétel őszinte szándékával.

TÉMAKÖR

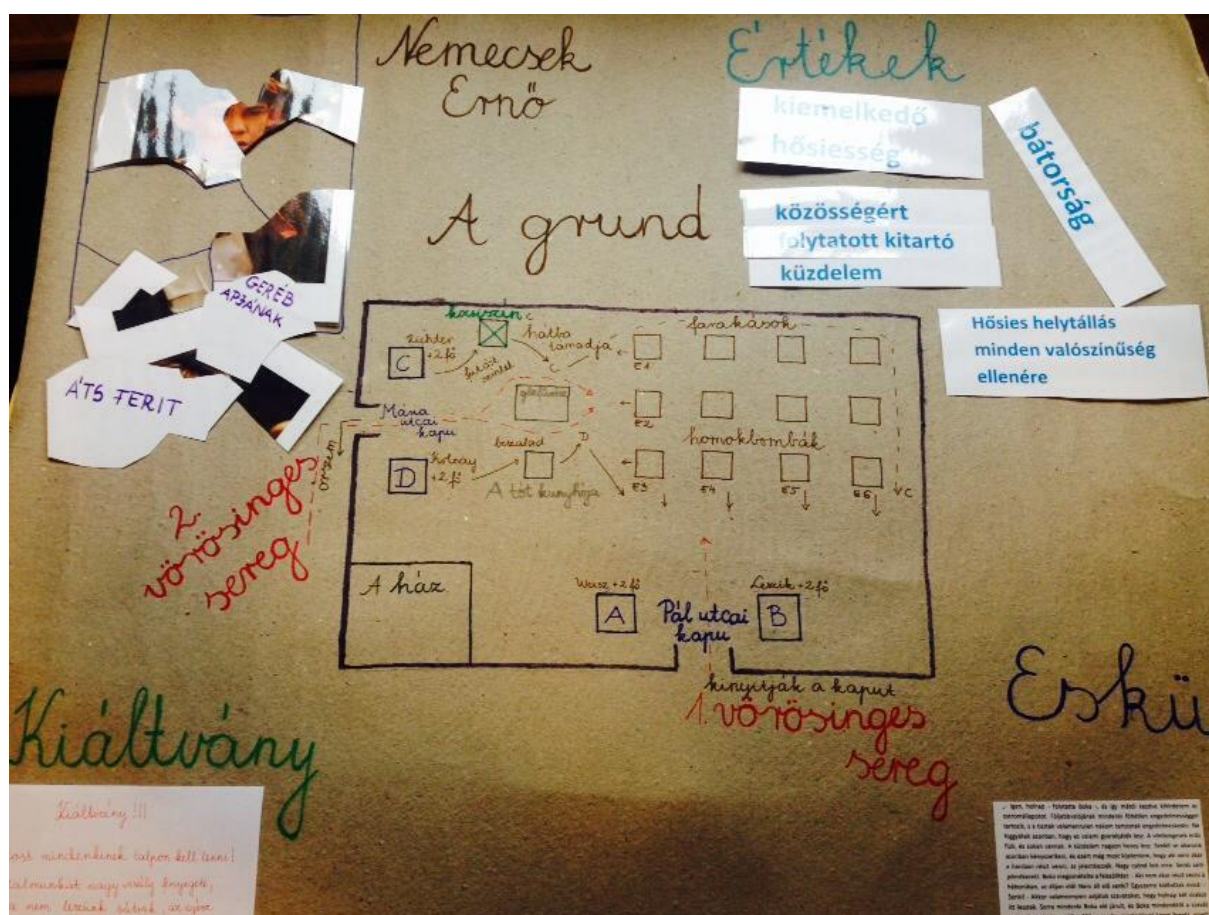
A témaköröm középpontjában a kötelező olvasmány és a **regény** áll, amelyet projekt módszerrel dolgozunk fel a diákokkal közösen. A sokrétű regény gazdag bázisát biztosítja a fiatalok életében releváns erkölcsi értékeknek.

TÉMA

A **Pál utcai fiúk** című regény alkalmas arra, hogy a diákok átéljék a közösséghez tartozás nagyszerűségét, amint az harmóniában áll az egyéni sikerekkel, és motivációkkal. Ez a regény magába foglalja mindazokat az értékeket, amelyek örökérvényűek a fiatalok életében. A grundért folytatott, kitartó küzdelem története megtanítja a fiatalokat a kötelesség, felelősség, szorgalom, szerénység, tisztelet, önzetlenség, bátorság értékére; a döntés következményének vállalására, az összetartozás érzésére, hierarchia elfogadására, engedelmességre; a felnőttek és másik generáció tiszteletére, vele való együttműködésre. Megmutatja mi a hűség, a hazaszeretet, a becsület, az együttérzés, a megbocsátás, a vezetői magatartás.

A TÉMA RELEVANCIÁJÁNAK INDOKLÁSA

A jelen generáció az iskolához és az irodalom tanulásához kialakult attitűdje nagymértékben eltér a korábbi tapasztalatoktól. Ők azt tanulják meg, ami az ő életükben is releváns, átélhető, gyakorlati módon megtapasztalható, látható céllal rendelkezik. Olyan projektet igyekeztem összeállítani, amelyben megtalálják a diákok a számukra is vonzó motivációt. **Ez a motiváció** – tapasztalatom szerint – lehet pusztán a tananyag élményszerű átélése; legyen az egy érzés egy versben, egy bonyolult nyelvtani szerkezet egy dalszövegben, vagy, mint jelen esetben **egy szerep egy regényben**. A diákok számára felkínált kötelező olvasmányok sorában máig is érvényes értékeket hordoz a Pál utcai fiúk című regény. A mű cselekménye, szereplői, üzenete egy közös nyelv a Z generáció tagjai és a pedagógus között.

NEVELÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA ÉS INDOKLÁSA

Célom, hogy a projekt során a diákok megtapasztalják a **közösséghez tartozás legfontosabb értékeit**. A projekt olyan elemeket tartalmaz, ami megköveteli, hogy a diákok maguk is közösség tagjaként gondolkodjanak, és felismerjék saját tapasztalataik során a „grundért” folytatott küzdelemben azokat az értékeket, amik **egy összetartó társadalom alapkövei** lehetnek, ugyanakkor teret enged az egyéniség kibontakozásának.

ALKALMAZOTT OKTATÁSI MÓDSZEREK ÉS VÁLASZTÁSUK INDOKLÁSA

A mai fiatalok hozzá vannak szokva a gyors információáramláshoz és annak befogadásához, képesek egyszerre több mindennel párhuzamosan is foglalkozni, és ezeket máshogy dolgozzák fel - ami miatt másképp is gondolkodnak -, mint a korábbi generáció tagjai. Ezért a projekt **élményközpontú és inger gazdag** pedagógia módszerekkel dolgozik. A projekt keretében létrehozott produktum (a plakát) a közösség együttműködéséből születik meg, másrészt egyéni, hiszen mindenki saját egyénisége alapján járul hozzá a csoport munkájához. Az éves munka során más motivációs tényezőre is szükség lehet a diákok folyamatos érdeklődéséhez. A mi esetünkben ez egy terápiás kutya rendszeres látogatása.

Az **állatasszisztált oktatás** legnagyobb előnye, hogy a terápiás kutya „kedvéért” az egyébként inaktív tanulók is szívesen dolgoznak (kortól függetlenül!), hiszen a terápiás kutya pusztán jelenléte is a tanárra, a témára, a feladatra irányítja a figyelmet. A kutyával közös feladatban mindenki részt akar venni! A „Z generáció a grundon” elnevezésű projekt az állat asszisztált foglalkozás és az élményközpontú oktatás fúziójából jött létre.

A megtervezett három óra alatt nem vezetnek a diákok vázlatot a füzetükben. A tanmenet 5 órát ír elő a regény feldolgozására. A fennmaradó két óra elegendő arra, hogy a hagyományos módszerekkel kidolgozzuk a legfontosabb fogalmakat és egyéb elméleti ismereteket elmélyítsünk, gyakoroljunk a tankönyv és a munkafüzet által kínált feladatok segítségével, valamint érdekességgel népszerűsítsük a tárgyalt regényt.

A reflexiók rovatban javaslatok találhatóak arra, hogy a terápiás kutya nélkül is könnyen megvalósítható a projekt. (Tekintettel arra, hogy nem túl elterjedt ez az oktatási módszer.)

Óravázlat

A tananyag szövegét előzetesen elolvasták a diákok otthon, vagy délutáni foglalkozáson.

Tanítási óra: Magyar irodalom Évfolyam: 5. osztály	Készítette: Ramasz Vanda
Témakör: Pál utcai fiúk című regény	Az óra anyaga: Közösségek: iskola, csapatok, gittegylet
Az előző óra: Molnár Ferenc pályája	Következő óra: Geréb és az árulás
Az óra típusa: Új ismeret feldolgozása	Módszer (ek): Projekt munka, önálló feldolgozás, páros problémamegoldás, állat asszisztált terápiais módszerek
<u>Nagy gondolat:</u> A fiatalok életében releváns érték a közösséghez tartozás	
Taneszközök: íróeszköz, gyurmaragasztó	Szemléltető eszközök: plakát, laminált feliratok, szövegrészletek, képek

Célok: A fiatalok életében releváns értékek élményszerű megélése az ifjúsági regény cselekményén keresztül. A regény örök érvényű tanításainak kiterjesztése korunk ifjúsági társadalmára. A tanításain keresztül kialakítani, megerősíteni a közösségért érzett felelősséget, és más értékeket a tanulóknban.

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség, képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
Az epika műnemének sajátosságai, a regény cselekményének ismerete	Releváns társadalmi értékek megélése, megismerése, önálló, kreatív feladatmegoldás, ismeretek kiválasztása-lényegkiemelés, asszociációs készségek fejlesztése, koncentráció, figyelemirányítás, szókincsfejlesztés, szövegalkotás, körülírás, önálló vélemény kifejtése szóbeli megnyilatkozáson keresztül	Plakátkészítés, halmazábra alkotása, analízis, szintézis, kiemelés	Bűn és bűnhődés, igazság és igazságtalanság kapcsolatának feltárása és ezzel a (közösségért érzett) felelősség tudatának kialakítása.	Regény cselekményét motiváló tényezők (értékek) értelmezése

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	<p><u>Ráhangelő feladat:</u></p> <p><i>Milyen értékek kapcsolódnak a regény korabeli iskolához? Vonatkozhatnak-e ezek az értékek a mi iskolánkra? A terápiás kutya-hám zsebe borítékot tartalmaz. Ezeket a gyerekek kihúzzák, miután magukhoz hívták a kutyát. A borítékokban szövegrészletek vannak a regényből, amelyek a korabeli iskolai életre vonatkoznak, valamint értékek. Miután egyesével felolvasták a kihúzott szövegeket párosítják a kihúzott értékekkel. Ezután megbeszéljük, hogy mennyiben érvényesek ezek a mi iskolánkban. A feladat elősegíti az elvárt értékek felé orientálni a diákokat, miközben előzetes ismeretek előhívása zajlik.</i></p>	<p>Asszociációs játék. (Differenciált feladat – véletlenszerű differenciálás)</p>	<p>A kiemelt szöveg tartalmához szorosan kapcsolódik a közösséghez tartozás fogalma. Értékek: szorgalom, kötelesség, fegyelem, tisztelet, felnőttek (tanárok) tisztelete.</p> <p>Az értékeket laminált lapokon előre elhelyezzük az „iskolának” kijelölt (terem egyik szélső részén álló) padon. Az értékeket és akár a szövegrészleteket is fel lehet ragasztani a plakátra.</p>	<p>1. melléklet szövegrészletek plakát 1</p>	<p>A feladat segítségével az asszociációs készségek fejlesztése megy végbe. A gyerekek kifejezhetik egyéni gondolataikat. Lehetőség szerint mindegyik felkerül az előre kifeszített plakátra, mindannyian visszajelzést kapnak teljesítményükkel kapcsolatban. A tanár hívja fel a figyelmet a korabeli iskola szigorú rendjére és a tanárok tekintélyes hatalmára. Beszélhetnek a diákjogokról, szabályokról, tantárgyakról stb..</p> <p><i>A feladat kutya nélkül is megoldható: a tanár osztja ki a borítékokat.</i></p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	<p><u>Szereposztás:</u> Kinek a szerepébe bújssz a következő órákon?</p> <p>Minden diák kihúz egy (kinder tojás) kapszulát a kosárból, amit parancsra a kutya visz oda a padokhoz. A kapszulák a regény szereplőinek neveit és egyben arcképét tartalmazza.</p>	egyéni feladatmegoldás	Élményszerű feldolgozás eszköze. Csapatok megalakítása, szűkebb közösséghez tartozás értékeit mutatja meg a diákoknak.		Az projekt ideje alatt ezzel a szereplővel kell dolgoznia. Annyi szereplővel dolgozzunk, ahány diák van az osztályban. Ha nagyon nagy a létszám, akkor ismétlődhetnek a nevek. <i>Kutya nélkül: A tanár odadobja a kapszulákat a diákoknak.</i>
15 perc	<p><u>Térkép a grundra:</u> Milyen útvonalon jutott el Csónakos és Nemecek a grundra az iskolából?</p> <p>Az interaktív táblán megjelenik az eredeti Budapest térkép, amin megkeresik a diákok a regény alapján az útvonalat.</p> <p>A grundhoz az iskolától a terem padlójára felragasztott színes útvonal vezet. A csomópontokon (Pipa utca, Soroksári utca, Kistelek utca, Üllői utca) kérdéseket helyezünk el a gyerekek számára bójákra erősítve: 1.</p>	Komplex feladatmegoldás, páros problémamegoldás	A csapatokat szabályok, rituálék, jelképek kötik össze, amit saját világukra is lefordíthatnak a diákok a véletlenszerűen kialakított kisközösségekben. A korábban kihúzott neveket is felírhatják a csapatoknak megfelelően.	2. mellélet A térkép 3. melléklet A pálya rajza Egy adott útvonalterv	A feladat fejleszti a kooperációs készséget, előhívja a regény cselekményéről szerzett ismereteket, segít kialakítani a csoporthoz tartozás alapköveit és fejleszti a téri tájékozódást. A kutyaival közös munka mindig sikerélménnyel gazdagítja a diákokat, ezért önbizalmuk megnő.

	<p>Mi a törzshelye a Pál utcaiaknak és a vörösingéseknek? 2. Milyen színek jellemzik őket? 3. Milyen tevékenységeket űznek? 4. Milyen iskolába járnak? 5. Kik a tagjaik? 6. Kik a vezetőik? 7. Milyen szokásaik, szabályaik vannak? stb.</p> <p>A két-két diák (elsőként azok, akik Nemecek és Csónakos nevét húzták, de mehetnek „vörösingések” is) végigmegy egy tetszőlegesen előre megrajzolt útvonalon. A csomópontokon bójákon találhatók a kérdések. A válaszokat felírják a többiek az előre megrajzolt táblázatba a plakátra. A pályán közlekedő páros maga mellett vezeti a kutyát és nehezíthetjük azzal, hogy az egyik diák minden csomóponton egy-egy trükköt megcsinál a kutyával.</p>				<p><i>Kutya nélkül: kutya nélkül mennek végig a pályán.</i></p>
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	<p>Vezéregyéniségek: <i>Milyen értékes tulajdonságok jellemzik őket?</i></p> <p>A jelképes útvonal végén „a grundon” várnak a többiek („Csele, Boka, Geréb, Kolnay, Weisz, Nemcsek, Csónakos, Richter”). A kutya egy kosarat visz parancsra „Bokának”, amiben képeket találnak a gyerekek a filmből. A képek hátulján egy –egy szövegrészlet olvasható. A gyerekeknek ki kell találniuk, hogy milyen fontos érték (értékes tulajdonságok) nyilvánul meg a rövid szövegben, majd meg kell határozniuk, hogy melyik vezért jellemzi. A megnevezett értéket mások felírják a vezér neve alá a plakátra. Végül időrendi sorrendbe kell állniuk a kezükben tartott jelenetek szerint.</p>	csoportmunka	<p>Értékes tulajdonságok Boka: igazságos (maga büntetése, feketekönyv), bátor (fűvészkerti látogatás), megfontolt (haditerv), udvarias (szavazása), nagylelkű (Geréb visszafogadása) <u>Áts: következetes</u> (Pásztorok fürdése), okos (haditerv), merész (zászló ellopása)</p>	4. melléklet Jelenetek	<p>Fejleszthető a szerialitás, rendszerezés, lényegkiemelés. A feladat a regény alapvető értékkonfliktusainak megbeszélésére ad lehetőséget. Számos olyan jelenet kerül előtérbe, ahol a csoport (csoportértékek) támogatása segít megoldani a problémát. Például Geréb tettének megbocsájtása. <i>Kutya nélkül: A kosár a „grundon” van</i></p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	<p>Jelképes tárgyak: <i>Milyen fontos tárgyak fordultak elő a műben?</i></p> <p>A kosárban letakarva találhatók a tárgyak (üveggolyó, zászló, gitt, törökméz, fekete notesz, piros zsebtintatartó), vagy azok képei. Egy-egy kutyával végrehajtott trükkért cserébe kaphatják vissza őket a „tulajdonosok”, végül elhelyezik kép formában a plakáton.</p>	<p>analízis, szintézis egyéni feladatmegoldás</p>		5. melléklet	<p>A jelképes tárgyak felidéznek egy-egy fontos jelenetet a műből. Segít ellenőrizni a gyerekek szövegismeretét. A kutya passzív.</p>
9 perc	<p>A lebukás: <i>Hogy érezték magukat a gittegylet tagjai, amikor Rácz tanár úr elkapta őket?</i></p> <p>A gyerekek (Weisz, Richter, Csele, Kolnay, Barabás, Leszik, Nemeček és egy „Rácz tanár úr”) némajátékkal – gesztusokkal, mimikával, testbeszéddel – játsszák el a jelenetet. Tanári irányítással válaszolnak a diákok a kérdésre:</p>	<p>Drámapedagógia: a: némajáték csoportmunka</p>	<p>Az értékeket laminált lapokon előre elhelyezzük a „grundon”. A gyerekek ezek felhasználásával válaszolnak a feltett kérdésre. Értékek: közösséghez tartozás érzése, hierarchia elfogadása, kockázatvállalás a közösségért, kreativitás</p>	<p>6. melléklet kép a filmből 7. melléklet: Plakát 1 (kész)</p>	<p>A feladat fejleszti a kreativitást, az együttműködést, a legszűkebb közösség tagjaiként felfedezhetik a gyerekek egymás igazi értékeit, hiszen szoros szövetséget kell kötniük. A kutya passzív.</p>

	<p><i>Milyen értékek jelennek meg Nemecek gitt-lopásában? Az értékeket egy előre kihelyezett „érték-készletben” található (ezt minden órán használjuk). A kiválasztott értékeket elhelyezik a plakáton. (Az értékek bővíthető olyan értékekkel is, amelyeket a diákok javasolnak, ha meg tudják indokolni.)</i></p> <p>A jelenet után 5-6 fős csoportokban találják ki, hogy ma milyen néven, milyen céllal, szabályokkal, jelképekkel lenne érdemes „egyletet” alapítani. Az elkészült terveket búcsúképpen helyezték el a plakáton.</p>				
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
1 perc	<p>Házi feladat: Az órán kitalált „egyletek” tárgyi eszközeit készítsék el, tetszőleges eszközök felhasználásával. Szorgalmi feladat: Készítsenek maketteket, térképet a Fűvészertről vagy a grundról.</p>	<p>egyéni vagy csoportos feladatmegoldás</p>	<p>élményszerű ábrázolás</p>		<p>Fejleszti a kreativitást az önálló gondolkodást és a kooperációt.</p>

Tanítási óra: Magyar irodalom Évfolyam: 5. osztály		Készítette: Ramasz Vanda	
Témakör:		Az óra anyaga:	
Pál utcai fiúk című regény		Geréb és az árulás	
Az előző óra:		Következő óra:	
Közösségek: iskola, csapatok, gittegylet		Győzelem és veszteség	
Az óra típusa:		Módszer (ek):	
Új ismeret feldolgozása Nagy gondolat: A fiatalok életében releváns érték a közösséghez tartozás		Projekt munka, önálló feldolgozás, páros problémamegoldás, állat asszisztált terápiai módszerek	
Taneszközök:		Szemléltető eszközök:	
papír, íróeszköz, gyurmaragasztó		plakát	

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
10 perc	<p><u>Ráhangelő feladat:</u></p> <p><i>Mi az árulás?</i></p> <p>A terápiás kutya-hám zsebe borítékokat tartalmaz. Ezeket a gyerekek kihúzzák, miután magukhoz hívták a kutyát. A borítékokban mozaik elemek vannak, amelyekből egy képet lehet összeállítani. A mozaikok másik oldalán egy-egy szó szerepel. A tanár kérdéseket tesz fel, amire ezekkel a szavakkal kell válaszolni. Ha sikerült, akkor elhelyezheti a mozaikelemet a plakáton. Kérdések: Mi az árulás célja? Mi az árulás oka? Mi az árulás következménye? Milyen értéket tagad meg Geréb? Mi az árulás eszköze?</p> <p>A feladat elősegíti az elvárt értékek felé orientálni a diákokat, miközben előzetes ismeretek előhívása zajlik. Az összeállított képet a plakáton kijelölt helyre ragasztják fel a diákok.</p>	Asszociációs játék.	A mozaikelemek laminált lapokon előre elhelyezzük a „grundnak” kijelölt (terem egyik szélső részén álló) padon. Válaszok: irigység, hízélgés, korrupció, hűség , egyéni nyereség, közösség vesztesége, kitalizottság	1.melléklet Geréb mozaikelemek	<p>A feladat segítségével az asszociációs készségek fejlesztése megy végbe. A gyerekek kifejezhetik egyéni gondolataikat.</p> <p><i>A feladat kutya nélkül is megoldható: a tanár osztja ki a borítékokat.</i></p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
20 perc	<p><u>Bátorságpróba:</u></p> <p><i>Ki elég bátor a fűvészkerti látogatáshoz?</i></p> <p>Az előző órán feladott makett- és térkép-készítési feladat alkotásait értékeljük. A térképeken Nemecek, Boka és Csónakos útját is bejelöljük.</p> <p>A gyerekek egy akadálypályát építenek, ami a fűvészkerti látogatást jelképezi.</p> <p>Fontos állomások: kőfal, domb, sás, csónak (sziget), üvegház.</p> <p>A három fiúnak egymás kezét fogva kell végighaladnia a pályán, miközben az egyik vezeti rajta a kutyát, a másik kettő pedig az akadályoknál elhelyezett kérdésekre válaszol. Ha sikerült, mehetnek a következő akadályhoz. A „szigetre” érve egy-egy üzenetet fogalmaznak meg a vörösingeseknek. A pályát váltásban háromszor is bejárhatják a diákok, minden csapat ír újabb és újabb üzenetet ugyanarra a papírra. A többiek feladata, hogy kérdéseket ír az akadályokhoz, és a</p>	komplex csoportmunka	<p>Értékek: korrupció elleni küzdelem, becsület, döntés következménye, következmény vállalása, bátorság</p> <p>Kérdésekre példa:</p> <p>Miért nem írnak gorombaságokat az üzenetben?</p> <p>Miért jelentkezik Nemecek?</p> <p>Milyennek látjuk Áts Ferit?</p> <p>Melyik utca vezet a Fűvészkerthez?</p> <p>Miért nem lopják el a fegyvereket?</p>	2.melléklet plakát 2 értékek	<p>A bátorságpróba során az osztály minden tagjának van differenciált feladata: kérdésalkotás (amelyek az útra vonatkoznak), plakátkészítés, rajzolás, tervezés, kutya vezetése, kérdések megválaszolása, pálya felépítése. A kérdések megalkotásában a tanár irányítása szükséges, hogy valóban releváns információk kerüljenek előtérbe. Mindenki munkájára szükség van, sikerélményhez juthatnak a gyerekek és érezhetik, hogy fontos részei a közösségi alkotásnak. A feladat megköveteli az együttműködést. Tanári irányítással előtérbe kerülnek az óra témáját adó értékek, amelyeket megbeszélés után a</p>

	<p>válaszokat felírják a plakátra. A plakátra felragasztjuk a készített térképeket középre, de előre rajzolhatunk is rá egyet, amit a többi gyerek kiszínezhetsz, díszíthetsz.</p> <p>Akadályok: ugrókarika, ugróakadály, pad, zsámoly, alagút, szlalom stb. (bármiből lehet akadályokat építeni).</p> <p>Tanári irányítással válaszolnak a diákok a kérdésre:</p> <p><i>Milyen értékek vezérlik a kis csapatot a fűvészkerti látogatás során? Az értékeket egy előre kihelyezett „érték-készletben” található, amiket elhelyeznek a plakáton a diákok. Az értékek bővíthető olyan értékekkel is, amelyeket a diákok javasolnak, ha meg tudják indokolni.</i></p>		<p>Hogy/ mi miatt veszik észre Gerébet?</p> <p>Hányszor „fürdik meg” Nemecek? Ki segít nekik tudtán kívül a menekülésben? Kit akar megvesztegetni Geréb? Hogy értékeli Áts a vesztegetési tervet?</p>		<p>diákok elhelyeznek a plakáton és saját gondolataikkal kiegészíthetsz.</p> <p><i>Kutya nélkül: A gyerekek bíjnak, ugranak stb. át az akadályokon.</i></p>
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
10 perc	<p><u>Ha én lettem volna Geréb Ernő...</u></p> <p><i>Miért bocsátanak meg Gerébnek a többiek?</i></p> <p>Mindenki húz egy cédulát a kosártól, amit a kutya parancsra visz oda a párosával a diákokhoz. A cédula egy-egy nevet tartalmaz: Nemecek, Boka, Áts, Geréb apja, Csónakos. Mindenki megfogalmazza levél formában, hogy hogyan kérne bocsánatot Geréb nevében az adott szereplőtől. A leveleket felolvassák a gyerekek, majd elhelyezik a plakáton.</p> <p>Tanári irányítás mellett párbeszéd indul a feladat után arról, hogy Boka miért nem bocsátott meg neki, és végül miért vette vissza, és milyen minőségben. Geréb egyik értékes tulajdonsága, hogy beismeri a tévedését és jóvá akarja tenni. Nemecek miért nem árulta be az édesapánál? Milyen értékeket tanultunk meg a szituációból. Ezeket felírják a plakátra.</p>	egyéni feladatmegoldás	A megbocsátás értéke kerül az előtérbe. A döntéseknek következménye van, amit vállalni kell. A kitaszítottság érzésének megtapasztalása.		<p>A nevek annyiszor ismétlődnek, ahány tanuló van az osztályban.</p> <p>A gyerekek az empátia képességével ismerkednek, tapasztalják meg a feladat során.</p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
4 perc	<p><u>Zsebüzenet</u></p> <p><i>Mit tanított nekünk Geréb Ernő?</i></p> <p>A gyerekek egy analóg sms-t (160 karakter) alkotnak arról, hogy mire tanította meg őket Geréb tette aláírás nélkül. Esetleg arról, hogy mit mondanának neki, miért ne tegye meg, és miért elégedjen meg a pozíciójával a Pál utcai fiúk közösségében. A készített alkotásokat mindenki egyesével elrejt a kutya hámozsebében, majd egy pacsival búcsúzik a terápiás állattól. Az üzeneteket ezután a tanár elhelyezi a plakáton.</p>	egyéni feladatmegoldás	<p>A megbocsátás értéke kerül az előtérbe.</p> <p>A döntéseknek következménye van, amit vállalni kell. A kitaszítottság érzésének megtapasztalása.</p>	3.melléklet. plakát 2 (kész)	<i>Kutya nélkül: az üzeneteket egyből a plakáton helyezzük el.</i>
1 perc	<p><u>Házi feladat:</u> A grund térképét, rajzát, makettjét készítsék el a gyerekek.</p>	egyéni vagy csoportos feladatmegoldás	élményszerű ábrázolás		kreativitás, kooperáció, önkifejezés

Előzetes feladatnak fel lehet adnia a Pál utcaiaknak, hogy állítsanak össze kérdéseket, amikre a válaszokat is tudják. Ezeket írják is le kisebb lapokra.

Tanítási óra: Magyar irodalom Évfolyam: 5. osztály		Készítette: Ramasz Vanda	
Témakör:		Az óra anyaga:	
Pál utcai fiúk című regény		Győzelem és veszteség	
Az előző óra:		Következő óra:	
Geréb és az árulás		Összefoglalás	
Az óra típusa:		Módszer (ek):	
Új ismeret feldolgozása Nagy gondolat: A fiatalok életében releváns érték a közösséghez tartozás		Projekt munka, önálló feldolgozás, páros problémamegoldás, állat asszisztált terápiai módszerek	
Taneszközök:		Szemléltető eszközök:	
borítékok, cédulák, papír, íróeszköz, gyurmaragasztó, olló, színes papírok		plakát, mozaikelemek, makett, térkép, videórészlet	

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	<p><u>Ráhangelő feladat</u></p> <p><i>Mit jelent a fiúknak a grund?</i></p> <p>A diákokat felosztjuk annyi csoportra, ahány részletre szeretnénk osztani a szöveget. A szövegrészletek a kutya hám-zsebében található.(A szövegrészletek arról szólnak, hogy mit jelent a fiúknak a grund.) A kutya felszólításra odamegy egy-egy tanulócsoporthoz, majd csoportonként egy-egy trükk végrehajtásáért cserébe kihúzhatják a szövegrészletet a zsebből. A szövegeket elolvassák, értelmezik, összefoglalják, hogy miről szól. A csoportok ezután együttműködve meghatározzák, hogy milyen sorrendben lehetnek a szövegrészlete egymás után, eszerint felsorakoznak (a csoportból csak egy-egy ember) és előadják a szöveget.</p>	csoport munka	A hazaszeretet megnyilvánulása	1.melléklet A regény második fejezetének első néhány bekezdése.	Fejlesztési terület: szerialitás, szövegértés, szövegalkotás, lényegkiemelés, komplex gondolkodás, rendszerezés. <i>Kutya nélkül: a tanár kiosztja a szövegrészleteket.</i>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	<p><u>Veszélyben a grund!</u> <i>kiáltvány elkészítése</i></p> <p>A diákok a kiáltvány szabályainak megfelelően megírják saját csapataik kiáltványát. (Mindkét csapat megírja a kiáltványt, a „vörösingések” is.) Ezután összehasonlítjuk a könyvbeli kiáltvánnyal. Mind a hármat elhelyezzük a plakáton. A csapatvezérek a sajátjukat, a tanár az eredetit.</p> <p>A feladat elősegíti az elvárt értékek felé orientálni a diákokat, miközben előzetes ismeretek előhívása zajlik.</p> <p>„A kiáltvány mozgósít. A szöveg minden mondata felkiáltójellel végződik, hiszen az erős érzelem és akarat kifejezői a felkiáltó és felszólító mondatok. A kiáltványokat valamilyen kielezett, veszélyes helyzetben írják. Fontos emberi cél érdekében szólnak az emberekhez, hogy annak támogatására hívják fel őket. Egy ilyen felhívás úgy lehet hatásos, ha találkozik a közösség véleményével, akaratával.”</p>	csoport munka	<p>Közösséghez tartozás: a veszélyes helyzetekben is vállaljuk a közösség értékeit, azonosulunk vele és kitartunk mellette.</p>	<p>2. melléklet: Kialtvány Plakát 3</p>	<p>A feladat segítségével fejlesztjük a kooperációt, kreativitást, szövegalkotási képességeket, lényegkiemelést.</p> <p>A kutya passzív.</p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	<p><u>Az eskü</u></p> <p><i>Mit követelnél az esküben a társaidtól?</i></p> <p>A csapatok (Pál utcaiak és a vörösingések) megírják saját esküszövegüket, amit a „vezetők” („Boka” és „Áts”) elmondanak a csapatukkal, ezután pedig elhelyeznek a kutya kosarában. A tanár magához hívja a kutyát és elhelyezi a kosárból kiemelt esküket a plakáton az eredeti eskü mellett. (ez utóbbit a tanár interaktív tábla segítségével lejátszhatja a diákoknak a Pál utcai fiúk című film megfelelő jelenet segítségével)</p>	csoporthoz	Mindenki vállalja, hogy kiveszi a részét a kockázatos vállalkozásból és megállja a helyét a végsőkig.	3.melléklet: eskü 4.melléklet videórészlet http://indavideo.hu/video/A_pal_utcai_fiuk (a szöveg a filmben nem tökéletesen ugyanaz) 45. perctől	A feladat segítségével fejlesztjük a kooperációt, kreativitást, szövegalkotási képességeket, lényegkiemelést. <i>Kutya nélkül: A tanár összeszedi az esküket.</i>
5 perc	<p><u>A haditerv</u></p> <p>Tanári irányítás mellett megvitatják a diákok az alábbi kérdéseket: Mi a háború oka? Nektek miért lenne érdemes harcolni? A diákok bejelölik a közös, plakáton található, grund térképen a védelem haditervét. (a könyv szövegéhez hűen)</p>	Csoportmunka	Ismét előtérbe kerül a közösségért érzett felelősség értéke	5.melléklet: Grund-térkép	A kutya passzív.

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
15 perc	<p><u>A háború</u></p> <p>Akadálypályát készítenek a Pál utcaiak a vörösingéseknek. A már korábban használt akadályelemek kiegészíthetők bármilyen tornatermi vagy tantermi eszközzel. Minél több akadályon kelljen átkelniük a „támadóknak”! Az akadálysoron el kell helyezniük ügyességi feladatot. (pl. célba dobás, tapintás alapján kell valamit felismerni, bekötött szemmel kell szóbeli utasítás alapján elvezetni a kutyát a következő akadályig stb.) Az akadálypályán több feladatot kutyával kell végrehajtani (pl. megkerestetni valamit, visszahozatni valamit, három trükköt emlékezetből, egyre több trükköt emlékezetből megcsinálni stb.). Mindig legyen egy kijelölt Pál utcai, aki a kutya felvezetését biztosítja (ezt is „Boka” jelöli ki). Az akadályokhoz a Pál utcaiak állítanak össze kérdéseket, ami a csatára vonatkoznak. Miért jó vezető Boka? (legalább 5 jellemző) Mivel bizonyította Geréb, hogy méltó a bocsánatra? Ki vezette Mária utcai csapatot? Mi volt a Pál utcai terv kulcsa? stb.</p>	Komplex feladat, csoportmunka	Ismét előtérbe kerül a közösségért érzett felelősség értéke, közös célért folytatott kitartó küzdelem, közösség ébresztette bátorság, lehetőség a kiemelkedő hősiesség kimutatására stb.	6.melléklet: Értékek	<p>Előzetes feladatnak fel lehet adnia a Pál utcaiaknak, hogy állítsanak össze kérdéseket, amikre a válaszokat is tudják. Ezeket írják is le kisebb lapokra.</p> <p>A Pál utcaiak feladata, hogy elég nehéz pályát állítsanak össze az ellenfélnek, elég nehezek legyenek a kérdések, de megválaszolhatók. Ők biztosítják a pályát, minden feltételt, a kutyát. A vörösingések feladata teljesíteni a pályát. A kérdéseket a bójákra helyezett csipeszek tartják.</p>

	<p>Szabályok: Ha nem tud a vörösinges csapat egy akadályt teljesíteni, akkor egy-egy tagja kiesik. A vörösingesek csak 5-en vannak (Áts, Pásztorok, Wendauer, Szebenics). Ha kettőnél többen célba érnek, akkor nyertek. Elveszett a „grund”.</p> <p>Tanári irányítással megbeszéljük a gyerekek, hogy milyen fontos értékeket tanultak meg a háború eseményei során, majd elhelyezik a plakáton. Az értékek egy előre kihelyezett „érték-készletben” találhatóak, amiket elhelyeznek a plakáton a diákok. Az értékek bővíthető olyan értékekkel is, amelyeket a diákok javasolnak, ha meg tudják indokolni.</p>				<i>Kutya nélkül: nincs kutyás feladat.</i>
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	<p><u>Nemecsek a hős</u></p> <p><i>Hogyan vált Nemecsek Ernő hőssé?</i></p> <p>A diákok a kutya hámozásából egy-egy mozaikelemet húznak ki, amiken Nemecsekkel kapcsolatos kijelentések szerepelnek. A gyerekek feladata, hogy választanak maguknak egy párt és közösen egy kérdést találnak ki a kijelentésekhez.</p>	páros feladatmegoldás	Értékek: Hősies helytállás minden valóságosság ellenére. Kitartás és bátorság	7.melléklet: Nemecsek (mozaik)	<p>Fejlesztési terület: kooperáció, információk rendszerezése</p> <p><i>Kutya nélkül: a „grund” asztalról húzzák a diákok a mozaikelemeket.</i></p>

	<p>Ha készen vannak, felteszik az osztálynak a kérdéseket. Miután minden kérdést megválaszoltunk, összeillesztjük a plakát közepére a mozaikelemeket, ami Nemecek arcát adja ki.</p> <p>Kijelentések: Elismerést akart szerezni vele. Gittet lopott a tanári szobából. Fűvészkertben. Nem akart csalódást okozni Geréb apjának. Áts Ferit. Egyedül ment a zászlóért. Kihallgatta őket a tóttal.</p> <p>Tanári irányítással megbeszéljük a gyerekek, hogy milyen fontos értékeket tanított nekik Nemecek a közösségről, majd elhelyezik a plakáton. Az értékek egy előre kihelyezett „érték-készletben” találhatóak, amiket elhelyeznek a plakáton a diákok. Az értékek bővíthető olyan értékekkel is, amelyeket a diákok javasolnak, ha meg tudják indokolni.</p>		<p>reménytelen helyzetben is.</p>		
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok

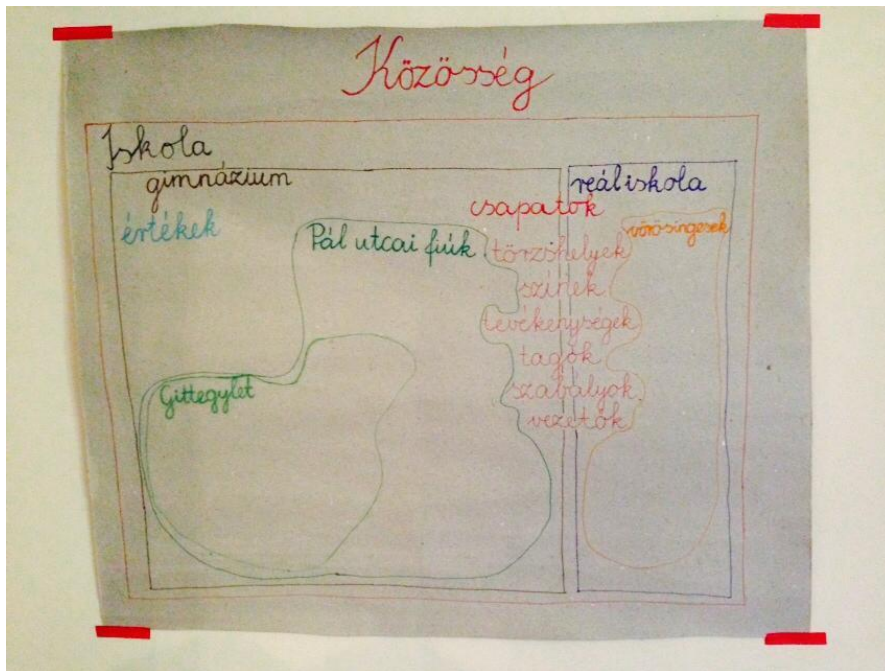
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	<p><u>Záró feladat</u></p> <p><i>Mit tanultunk Nemcsektől?</i></p> <p>Színes papírokat helyezünk egy padra. Mindenki körberajzolja a saját tenyerét és kivágja. Ezekre a színes kezekre mindenki felírja, hogy mit tanult Nemcsektől. A kész üzeneteket felragasztjuk a plakátra. Tanári irányítással a érték-készletben maradt értékeket is elhelyezzük a plakáton. Végül mindenki elbúcsúzik a kutyától egy pacsival.</p>	<p>egyéni feladatmegoldás</p>	<p>Értékek:</p> <p>Veszteség feldolgozása, példamutató, hősiesség, hazaszeretet, önfeláldozás</p>	<p>8. Melléklet: plakát 3 (kész)</p>	<p>Fejlesztési terület: kreatív önkifejezés, együttérzés tanulása</p>

Mellékletek:

1. óra: Közösségek: iskola, csapatok, gittegylet

1. melléklet

Plakát 1:

Értékek:

1.

„Egyszóval mindenki előkészületeket tett a távozásra, s csak egyedül a tanár úr nem vett tudomást arról, hogy öt perc múlva vége lesz mindennek, mert a tanár végighordozta szelíd tekintetét a sok buksi gyerekfej fölött, és így szólt: - Mi az? Nagy csönd lett erre. Halálos csönd. Barabás kénytelen volt elereszteni a szíjat, Geréb maga alá kapta a lábát, Weisz ismét befördította a zsebét, Csónakos befogta a száját a kezével, és a tenyere mögött végezte be az ásítást, Csele békében hagyta a „lapokat”, Boka hamar zsebre vágta a piros tintatartót, melyből, a zsebet megérezve, rögtön szivárogni kezdett a szép kék antracén.”(1.o.)

2.

„A szolgálatkész kis Csengey, az első pad első odaugrott hozzá, és fölsegítette rá a felöltőt.” (33.o.)

3.

„- Csönd! - vágta el a vitát Rác tanár úr. - Majd segíték én a bajotokon. Ezennel fel van oszlatva az egylet, és meg ne halljam többé, hogy ilyesmikbe keveredtek! Magaviselethől valamennyien szabályszerűt fogtok kapni, és Weisz pedig kevésbé szabályszerűt, mert ő volt az elnök. - Pardon! - jegyezte meg szerényen Weisz. - Éppen ma voltam utoljára az elnök, mert ma kellett volna a közgyűlésnek lenni, és már mást jelöltünk erre a hónapra! - A Kolnajt jelöltük - mondta vigyorogva Barabás. - Az nekem mindegy - szólt a tanár. - Holnap valamennyien itt maradtok kettőig. Majd segíték én a bajotokon. Most pedig mehettek! - Alászolgája! - hangzott kórusban, és mind megmozdultak. „(39.o.)

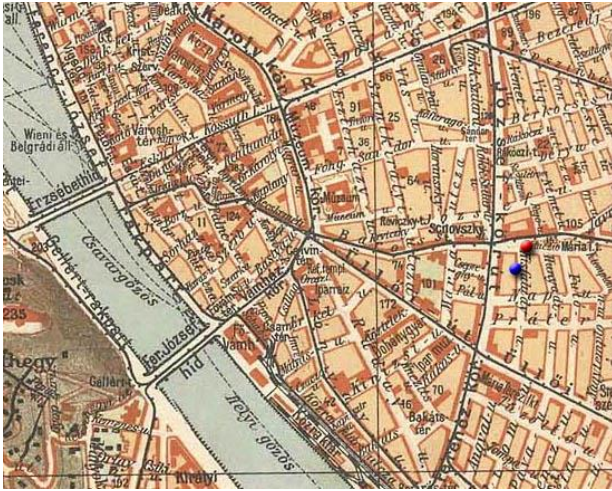
4.

„Rác tanár úr szigorú képű, de szelíd lelkű ember volt. - Leülhetsz! - szólt annak, aki felelt, és keresgélni kezdett a noteszében. Ilyenkor mindig halálos csönd volt az osztályban. Mindenki visszafojtotta a lélegzetét, még az is, aki jól fel volt készülve, és mereven nézte a tanár ujjait, amelyek lassan forgatták a kis noteszben a lapokat. A fiúk már azt is tudták, melyiküknek a neve a notesz melyik lapján van. Mikor a notesz végén lapozott a tanár, az A és B betűsök lélegzettek fel. Mikor aztán a névsor végéről hirtelen visszafordított az elejére, akkor meg az R, S, T betűsöknek kerekedett jókedvük.” (67.o.)

5.

„Én Geréb apja vagyok, és azért jöttem ide, hogy megtudjam, áruló-e a fiam, vagy nem. A pajtásaid azt mondják, hogy te láttad, te tudod. Hát felelj igaz lelkedre: igaz-e, vagy nem? Nemeceknek égett a láztól az arca. Most már komolyan beteg volt. Lüktetett a halántéka, forró volt a keze. És olyan különös volt körülötte az egész világ... Ez a szakállas, szemüveges bácsi, aki olyan szigorúan szólt rá, mint ahogy Rác tanár úr szokott beszélni a rossz tanulókkal... ez a sok bámuló fiú... a háború... ez a sok izgalom, minden... és ez a szigorú kérdés, amely mögött ott volt az is, hogy ha valóban áruló a Geréb fiú, akkor nagy baja lesz... - Felelj! - sürgette a fekete ember. - Most beszéljete! Felelj! Áruló volt? És a kis szőke bátran felelt, a láztól piros arccal, a láztól ragyogó szemmel, csöndesen, mintha ő lett volna a bűnös, aki most bevall valamit: - Nem, kérem. Nem áruló.” (65.o.)

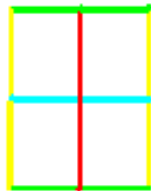
2. melléklet

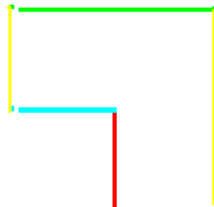
Térkép az interaktív táblán és a plakáton.

3. melléklet

A pálya rajza.

Egy adott pálya tervrajza.

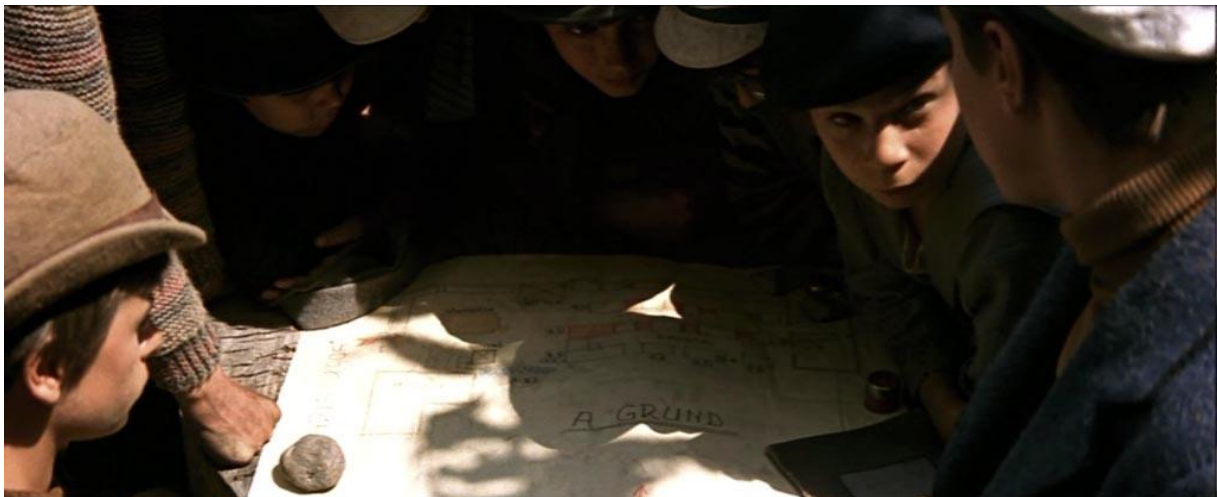

4. melléklet

Példa:

„A vörösingések erre megkerülik jobbról-balról a gőzfűrészt, és a gőzfűrész mögött szembe találják magukat az 1., 2. és 3. számú erőddel. Ezek rögtön bombázni kezdenek. Ugyane pillanatban a két zászlóalj előrohan, az egyik a kocsiszínből, a másik a tót kunyhójából, és hátba támadja az ellenséget. Az ellenség, ha bátran harcolt, itt kutyaszoritóba kerül, és kénytelen megadni magát. Ha pedig nem adja meg magát, beszorítjátok őket a kunyhóba, és rájuk zárjátok az ajtót. Mikor ez megtörtént, a C zászlóalj a kunyhó mellett, a D zászlóalj pedig a farakásokat megkerülve, a 6. számú erőd mellett bukkan ki, és az A és B segítségére siet.”

5. melléklet

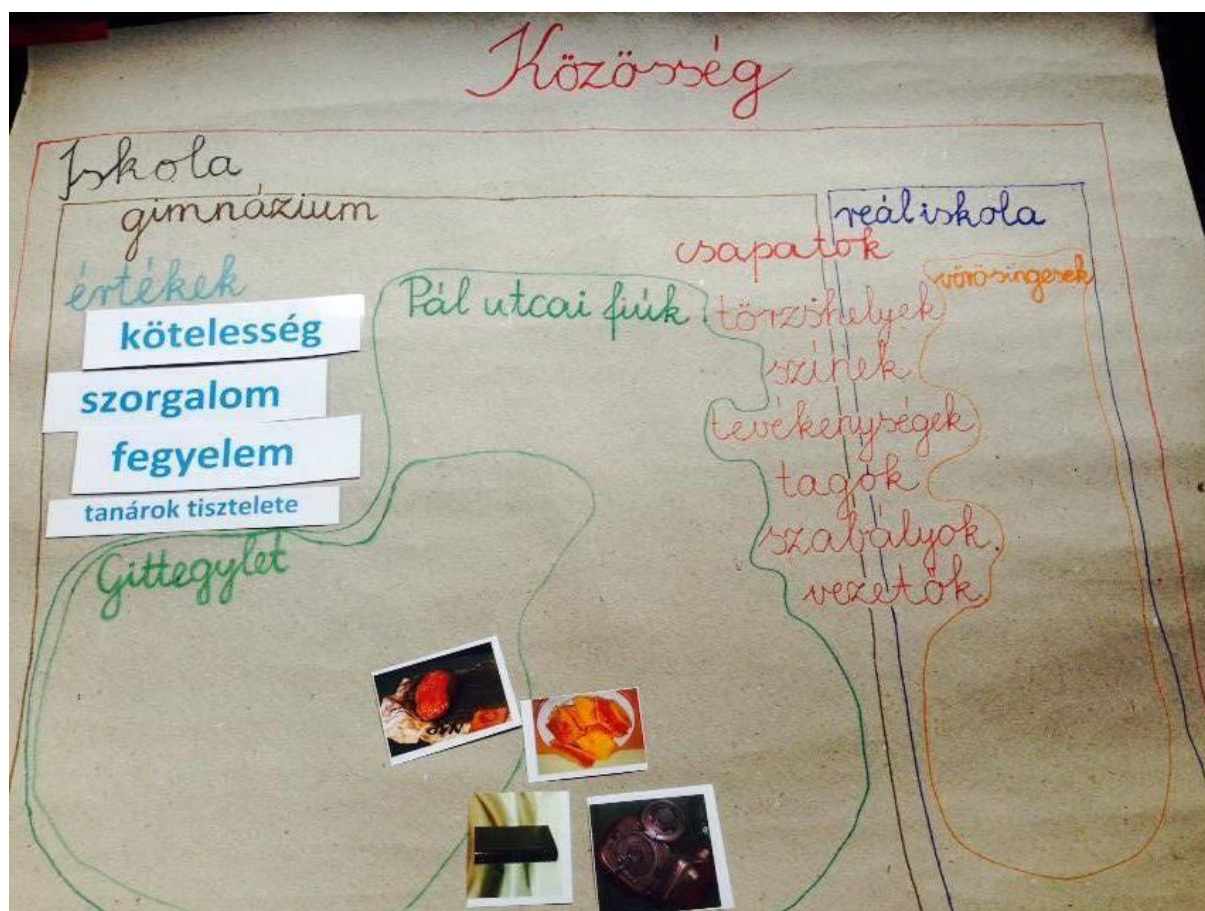

6. melléklet

7. Melléklet:

Plakát 1 (kész)

2. óra: Geréb és az ámulás

1. melléklet

2. melléklet

Plakát 2

Értékek

3. Melléklet:

Plakát 2 (kész)

3. óra: Győzelem és veszteség

1. melléklet

„A grund... Ti szép, egészséges alföldi diákok, akiknek csak egyet kell lépnetek, hogy künn legyetek a végtelen rónán, a csodálatos nagy, kék bura alatt, melynek égbolt a neve, akiknek a szemetek hozzászakított a nagy távolságokhoz, a messzenézéshez, akik nem éltek magas házak közé ékelve, ti nem is tudjátok, mi a pesti gyerekek egy üres telek. A pesti gyerekek ez az alföldje, a rónája, a síksága.”

„Ez jelenti számára a végtelenséget és a szabadságot. Egy darabka föld, melyet egyik oldalról düledező palánk határol, s melynek többi oldalain nagy házfalak merednek az ég felé. Most már a Pál utcai grundon is nagy, négyemeletes ház szomorkodik, tele lakóval, akik közül talán egy se tudja, hogy ez a darabka föld néhány szegény pesti kisdiáknak a fiatalságát jelentette. A grund maga üres volt, mint ahogy ez üres telekhez illik is. A palánkja a Pál utca felől húzódott végig. Jobbról-balról két nagy ház határolja, s hátul... igen, hátul volt az, ami a grundot nagyszerűvé, érdekessé tette.”

„Itt tudniillik egy másik nagy telek következett. Ezt a másik nagy telket egy gőzfűrészelő cég bérelte, s a telek telis-tele volt farakásokkal. Szabályos kockákba rakva állott itt az ölfá, s a hatalmas kockák közt kis utcák voltak. Valóságos labirintus. Ötven-hatvan kis szűk utca keresztezte egymást a néma, sötét farakások közt, s nem volt könnyű dolog ebben a labirintusban eligazodni.”

„Aki mégis nagy nehezen keresztülvergődött rajta, az egy kis térre jutott, amelyen kis házikó állt. Ez a házikó volt a gőzfűrész. Furcsa, titokzatos, félelmes kis ház volt. Nyáron a vadszőlő véges-végig befutotta, s a zöld lomb közül pöfögött ki a karcsú kis fekete kémény, amely az óramű pontosságával, szabályos időközökben köpködte a tiszta fehér gőzt.”

2. melléklet

Plakát 3

Kiáltvány:

Kiáltvány

Kiáltvány!!!

Most mindenkinek talpon kell lenni!
Bírodalmunkat nagy veszély fenyegeti,
és ha nem leszünk bátrak, az egész
területet elveszik tőlünk!
Veszélyben a grund!
A vörösingerek meg akarnak bennünket
támadni!
De mi ott leszünk, és ha kell életünkkel
és megvédjük a bírodalmunkat!
Mindenki teljesítse a kötelességét!

Az elnök

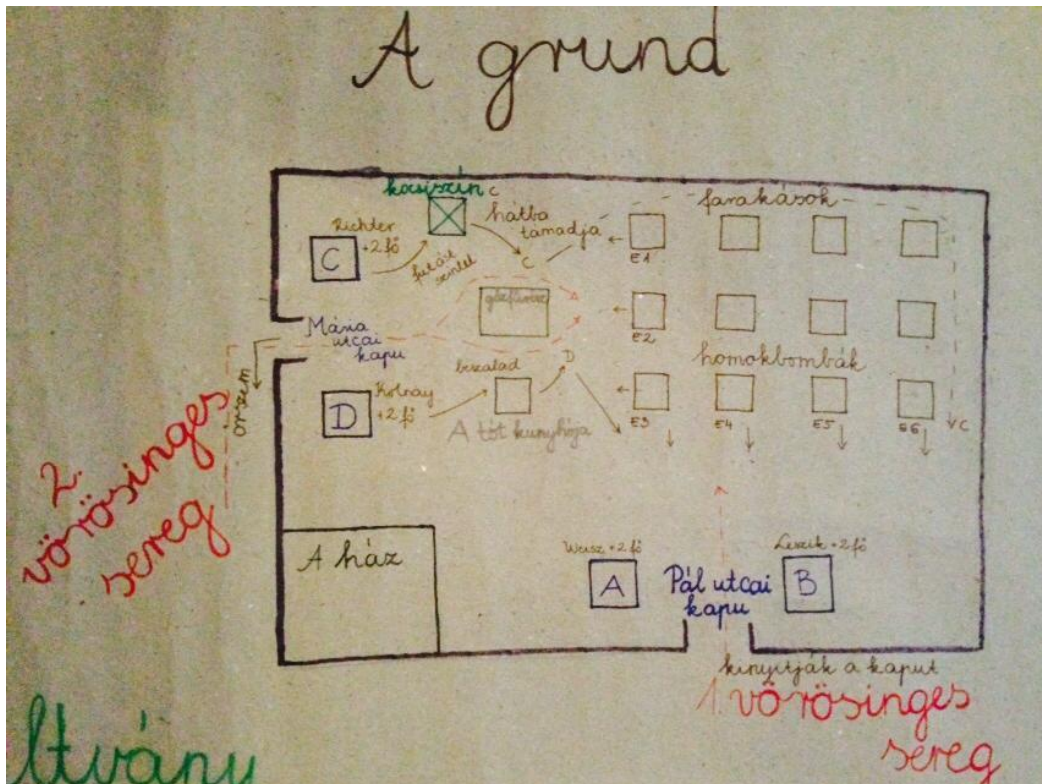
3. melléklet

„- Igen, holnap - folytatta Boka -, és így mától kezdve kihirdetem az ostromállapotot. Följebbvalójának mindenki föltétlen engedelmességgel tartozik, s a tisztek valamennyien nekem tartoznak engedelmeskedni. Ne higgyétek azonban, hogy ez valami gyerekjáték lesz. A vörösingesek erős fiúk, és sokan vannak. A küzdelem nagyon heves lesz. Senkit se akarunk azonban kényszeríteni, és ezért még most kijelentem, hogy aki nem akar a harcban részt venni, az jelentkezzék. Nagy csönd lett erre. Senki sem jelentkezett. Boka megismételte a felszólítást: - Aki nem akar részt venni a háborúban, az álljon elő! Nem áll elő senki? Egyszerre kiáltottak mind: - Senki! - Akkor valamennyien adjátok szavatok, hogy holnap két órakor itt lesztek. Sorra mindenki Boka elé járult, és Boka mindeniktől a szavát vette, hogy holnap eljön. Mikor rendre mindenkivel kezét fogott, emelt hangon így szólt: - Aki pedig holnap nem lesz itt, az becstelen szőszegő, és az be ne tegye ide többé a lábát, mert bottal verjük ki.”

4. melléklet:

videó részlet: http://indavideo.hu/video/A_pal_utcai_fiuk

5. melléklet

6. Melléklet

Értékek

1.4. KOR ERIKA: GAZDASÁGI TUDATOSSÁGRA NEVELÉS

REZÜMÉ

Hogyan válhat a jelen gyermeke a jövő sikeres felnőttjévé? Milyen ismeretek, értékek birtokában boldogul az élet kesze-kusza útjain? Minden bizonnyal számtalan tudáselem, képesség/ készség szükségeltetik hozzá. Jelen esetben a képzeletbeli „recepteskönyv” két fontos alkotóját emelem ki: a tudatosság avagy a megfontolt, proaktív szemlélet illetve a napjainkat behálózó, s a háztartásokat érintő gazdasági/ pénzügyi ismertek elsajátítása. diákokat nap mint nap üzleti inger éri, tudniuk kell értelmezni és értékelni azokat. Ez akkor válhat eredményessé, ha foglalkozásaink során megvitatunk kérdéseket, alátámasztunk nézőpontokat. Tudatosítani kell bennük azt, hogy fogyasztóként, termelőként, megtakarítóként, segélyezőként vagy befektetőként aktív részesei vagyunk a gazdaságnak. A gazdasági kompetenciák fejlesztése napjaink modern életvitelében egyre fontosabb szerepet kap. Az itt bemutatásra kerülő tematikus iskolai nap keretében megvalósuló programunk az egyéni és családi költségvetésre, azaz a háztartások pénzügyi kultúrájára koncentrál.

CÉLCSOPORT

Tematikus napunk eredeti célcsoportja a nagyvárad Szent László Római Katolikus Teológiai Líceum gazdaság szakos, *középiskolás tanulói*, a gyakorlatok azonban könnyen adaptálhatóak más iskolai környezetben is.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- ✓ tudatos pénzgazdálkodás kialakításának képessége
- ✓ költségvetéssel kapcsolatos fogalmak megismerése
- ✓ tudatos fogyasztási szokás kialakításának képessége
- ✓ érvelési képesség fejlesztése
- ✓ szükségletfeltárás kompetenciája
- ✓ hatékony pénzgazdálkodás elősegítése
- ✓ kommunikációs készség fejlesztése
- ✓ döntéshozói képesség fejlesztése
- ✓ kooperációs készség fejlesztése
- ✓ a személyiség formálása
- ✓ problémamegoldó képesség fejlesztése
- ✓ gondolkodás fejlesztése (információk szelektálása, rendszerezése, összegzése, összefüggések találása)
- ✓ kreativitás fejlesztése
- ✓ tolerancia, empátia
- ✓ csapatszellem formálása
- ✓ médiatudatosság (értő filmnézés kialakítása)

ALKALMAZOTT OKTATÁSI MÓDSZEREK ÉS VÁLASZTÁSUK

INDOKLÁSA

Mivel célom a gyakorlati megközelítés induktív, szemléltető, kutató jellegű, leginkább tanulói dominanciájú, dialógikus módszereket alkalmazok: megbeszélés, vita, szerepjáték, különböző interaktív feladatok stb.

A PROJEKT FELÉPÍTÉSE

- I. Ráhangolódás
- II. Gyakorlatok
  - a.) Egyéni pénzgazdálkodás
    - ✓ Marshmallow teszt
    - ✓ Ha a pénztárcám mesélni tudna
    - ✓ Mutasd meg a pénztárcád, megmondom ki vagy
    - ✓ Pénzügyi személyiségteszt
    - ✓ Magadra ismersz-e?
  - b.) Családi pénzgazdálkodás
    - ✓ Ráhangoló beszélgetés
    - ✓ Ez kész pénz!
    - ✓ Szerepjáték
    - ✓ Film: Vállalati csalódások
- III. Gyakorlás
- IV. Összegzés, értékelés

Ráhangelódás

Tematikus napunk gyermekkorunk klasszikus meséjének, La Fontaine: A tücsök és a hangya megtekintésével indul. Két alapvető kérdés merül fel a mű kapcsán:

1. Mi a mese tanulsága? (előrelátó gazdálkodás)
2. Miért fontos a váratlan helyzetekre való felkészülés?

(az élet kiszámíthatatlan, szükség van megtakarításra)

Ráhangeló beszélgetésünk eredményeként világossá válik, hogy felelősségünk gondolni a váratlan helyzetekre, előrelátóan kell gazdálkodni. Ez a proaktív szemlélet, az előrelátó gondolkodás képessége kicsi gyermekkortól fejleszthető.

Időkeret: 5 perc

Munkaforma: egyéni

Gyakorlatok

Egyéni pénzgazdálkodás

MARSHMALLOW TESZT

Napjainkban, a mindent azonnal akarás korszakában jellempróbáló kísérletek vizsgálják a gyerekek mérlegelési, előrelátási és önuralmi képességeit. Megkérjük diákjainkat, tekintsék meg a [pár perces kísérleti felvételt](#):

Marshmallow teszt – 4 éves gyerekeket állítottak választás elé: megehetik az eléjük tett pillecukrot, de ha várnak még 15 percet - míg a kísérletvezető visszajön -, akkor kapnak még egyet. A gyerekek között voltak, akik azonnal betömték a cukrot a szájukba, és voltak, akik kivárták a második cukorkát is. E dilemmával a hatvanas években Walter Michael, a Stanford Egyetem professzora foglalkozott első ízben. A tesztet követően 18 évig követték nyomon a kísérletben részt vevő gyermekek életét és megállapították, hogy azok, akik kivárták a második cukorkát sikeresebbek voltak az életben.

Feladat:

Válaszoljanak a következőkre:

1. Hányan várták ki a második pillecukrot?
2. Miről árulkodnak a gyermekek néma mozdulatai, gesztusai? Próbáljátok szavakban megfogalmazni gondolataikat! Pl. „*Muszáj megkóstolnom, ezt a picit észre sem veszik!*” (lásd a képeket a mellékletben)
3. Mit gondolsz, hasonló helyzetben, hogyan viselkedtél volna? Hogyan tudod kontrollálni szükségleteid? Volt e olyan helyzet, amikor nem tudtál „nemet” mondani?
4. Hogyan kapcsolódik a pénzkezeléshez a videofilm? (válasz: Tudunk-e nemet mondani főleg kiadásokra? Tudjuk e késleltetni szükségleteinket, s az ebből fakadó költségeket?)

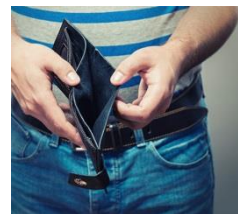
A feladat célja: rámutat arra, hogy helyes pénzkezelés esetében is fontos a „nemet” mondani tudás képessége. Gyakran mérlegelni kell a költségek eszközzése előtt, ehhez pedig önuralom, s előrelátó szemlélet szükségeltetik.

Időkeret: 25 perc

Munkaforma: egyéni

HA A PÉNZTÁRCÁM MESÉLNI TUDNA...

Vajon ki milyen hangsúlyt fektet egyéni pénzügyeire? Erre derül fény *Ha a pénztárcám mesélni tudna...* című tevékenységünkön.

Feladat:

Kezdetben megkérjük diákjainkat becsüljék meg mennyi pénz van a pénztárcájukban (készpénzre korlátozódik). Majd minekutána megszámlálták, feljegyezzük az eltérés nagyságát. Csak pár száz Ft vagy ennél több a különbség?

A feladat lényege: Gondold végig, hogy milyen következménye lehet annak, ha számon tartod pénzügyeidet, vagy ha egyáltalán nem foglalkozol vele!

Időkeret: 5 perc

Munkaforma: egyéni

MUTASD MEG A PÉNZTÁRCÁD ÉS MEGMONDOM KI VAGY!

Az egyéni pénzkezelési szokások vonalán maradva *Mutasd meg a pénztárcád és megmondom ki vagy* játékkal folytatjuk tematikus napunkat.

Feladat:

Diákjaink néhány kérdéssel szembesülnek, amelyeket kiscsoportos megbeszéléssel válaszolnak meg. A csoport szóvivője közli az összegzéseket. Kérdéseik:

1. Tetszik-e pénztárcád?
2. Hogyan választod ki pénztárcád?
3. Elegendő hely van benne?
4. Milyen gyakran szoktad újrendezni pénztárcád tartalmát?

Feladat célja: A kérdéskörök rámutatnak arra, hogy fontos a pénzügyi önismeret, az hogy hogyan vélekedik, hogyan érez az egyén a pénzről, a pénzzel kapcsolatban. Körvonalazódik az, hogy sikeres, kudarcos vagy átlagos életvitelt folytatnak-e.

Időkeret: 10 perc

Munkaforma: csoportos

PÉNZÜGYI SZEMÉLYISÉGTESZT

[Online pénzügyi személyiségteszt](#) kitöltésével megismerkednek pénzügyi személyiség-profilukkal:

- Mennyire jellemző rájuk az érzékenység?
- Pénzügyi gazdálkodásuk tudatos-e?
- Mértéktartó és fegyelmezett-e a vásárlásban?
- Takarékos életmódot folytat-e?
- Hogyan vélekedik a munkáról?

Időkeret: 20 perc

Munkaforma: egyéni

MAGADRA ISMERSZ-E?

A személyiségtesztet követően *Magadra ismersz-e* játékunkban a különböző személyiségtípusokat vázoljuk fel.

Feladat:

Párosítsd a jellemzőket annak viselőivel (lásd melléklet). Töltsd ki profilod a megadott feladatlap alapján (lásd melléklet)!

Feladat megoldása

- Spórolós: ragaszkodik a pénzhez, nehezen szánja rá magát, hogy abból pillanatnyi örömet okozó dolgokat vásároljon önmagának.
- Költekező: szívesen költi pénzét arra, hogy megvásároljon bármit, nehezen tud spórolni.
- Aszkéta: zavarja, ha túl sok pénze van, büntudata van, ha váratlanul nagyobb pénzösszeg hull az ölébe.
- Menekülő: igyekszik kerülni a pénzzel kapcsolatos napi teendőket, nem szeret foglalkozni a pénzügyekkel.
- Dorbézoló: a spórolós és a költekező kombinációja, hajlamos rá, hogy egy ideig spóroljon, aztán ha meglát valamit azonnal megveszi.
- Gyűjtögető: ragaszkodik a pénzhez, de nem olyan mértékben mint a spórolós.
- Tudatosan tervező: előrelátó, megfontolt.

Időkeret: 30 perc

Munkaforma: csoportos és egyéni

Családi pénzgazdálkodás

RÁHANGOLÓ BESZÉLGETÉS

A témára hangolás *néhány kép kivetítésével* történik. A diákok szabadon elmondhatják, mi jut a képről az eszükbe. Kiszámítható, hogy a család, költségvetés, zsebpénz szavak is előkerülnek a beszélgetés alatt.

Ismereteik elmélyítése érdekében további információkat oszthat meg a tanár diákjaival:

A család szerepe az idők folyamán sokat változott. Napjainkban a következő funkciókat tölti be:

- gazdasági funkció: fogyasztás, megtakarítás, munkaerő biztosítása
- népesség reprodukálása (gyermek vállalása)
- társadalmi funkció: célja a gyermek társadalomba való beillesztése
- érzelmi stabilitás nyújtása

Tevékenységeink a család gazdasági szerepének a megismertetésére, megbeszélésére irányulnak. Felhívjuk a tanulók figyelmét, hogy amikor a családról mint gazdasági egységről beszélünk, háztartást értünk alatta. Háztartást alkotnak azok, akik közös lakásban élnek és a bevételekkel és kiadásokkal közösen gazdálkodnak.

Időkeret: 5-10 perc

Munkaforma: egyéni

EZ KÉSZ PÉNZ!

Az *Ez kész pénz oktató filmek* (Hogyan juthatunk pénzhez? Mit tegyünk pénzünkkel? Mennyi pénzből élünk?) alátámasztják a háztartások alapvető bevételi forrásait, illetve kiadási tételeit. A 2006-ban elkészült 30 darab, 5 és fél perces sorozat, a gyerekek nyelvén, de a felnőttek számára is szórakoztató, informatív módon mutatja be a pénz működését, gazdaságban betöltött szerepét, az euró kialakulását.

Feladat: nevezzétek meg egy átlagos család legfőbb kiadásait, bevételeit. A munka elvégzése csoportos formában zajlik. A fiúk a bevételeket, a lányok pedig a kiadásokat jelenítsék meg. Ezeket táblázatban csoportosítjuk (lásd melléklet).

Feladat célja: a háztartási napló elemeinek ismertetése

Időkeret: 30 perc

Munkaforma: csoportos

SZEREPJÁTÉK

A diákok *négyfős család szerepét vállalják fel*: húznak egy kártyát (apa, anya, gyerek, gyerek), mely alapján megalakulnak a családok és a szerepek. Anya és apa- Kádár Béla és Anett, mint családfők a költségvetés vezetésével vannak megbízva. A gyerekek, Szabolcs és Lilla megfigyelik az alakulásokat, véleményeznek, szükség esetén számolásban segédkeznek.

Feladat: Töltsétek ki a család háztartási naplóját az életesemények figyelembevételével, a megadott mintát követve (lásd melléklet). Mennyi pénzük maradt? Milyen volt a költségvetésük? Jelöld be a megfelelő választ (lásd melléklet)!

Két fontos esemény történik még:

- a) a hűtő elromlik és a szerelő szerint nem érdemes javíttatni. Egy új 65 000 Ft akciós áron.
- b) Szabolcs bejelenti, hogy egy robogót szeretne 70 000 Ft-ért, mert a fiúk is azzal járnak

A család néhány perc alatt döntést kell hozzon, javaslatot kell tegyen a probléma megoldására.

Lehetséges válaszként megjelennek: előző megtakarítások, hitelfelvétel (ismerőstől/ banktól), amely hosszabb távon terheli a költségvetést, többletjövedelem szerzésének lehetősége, lemondás egy másik termékről stb.

Majd közösen tippeket dolgozunk ki a hatékony költségvetés érdekében. Brainstorming módszerével feljegyezzük ötleteiket:

- vizsgáljuk meg, hogy vannak-e olyan képességeink, amelyek révén úgy juthatunk pénzhez, hogy közben olyasmit csinálunk, amit szeretünk
- szerezzünk plusz szakképesítést
- ha a család változó rendszerességgel jut jövedelemhez, számoljunk egy átlagot

- tekintsük a legkisebb jövedelmet, amire lehet számítani
- tegyünk félre
- nézzük meg, milyen kiadások azok, amelyeknek feltétlenül helyet kell kapjanak költségvetésünkben, melyeket tudjuk kiváltani
- tervezzük meg vásárlásainkat (készítsünk listát, hasonlítsuk össze az árakat, gyűjtsünk információkat, étkezés után menjünk vásárolni)
- előzzük meg, kerüljük a büntetéseket/ bírságokat stb.

Feladat célja: háztartási napló elemeinek ismertetése, hatékony költségvetés elérése

Időkeret: 50-55 perc

Munkaforma: csoportos

FILMNÉZÉS: VÁLLALATI CSALÓDÁSOK

Tevékenységünk filmnézésre irányul. Bobby Walker vállalati alkalmazott. Az élete egy pillanat alatt megváltozik, amikor elveszíti munkáját és vele együtt hat számjegyű fizetését. A családjára és közvetlen közösségére is hatással van ez a veszteség. Bobbynak meg kell ismerkednie a kétkezi munka világával. Gipszkarton-szereléssel kezd foglalkozni felesége öccsével...

Feladat :

- a). Elnyerte-e a film tetszésed? Válaszd ki a megfelelő rajzot és indokold! (lásd melléklet)
- b). Hogyan fűződik filmünk tematikus napunk gondolatmenetéhez? Milyen hatással vannak az események a főszereplő háztartásának költségvetésére?
- c). Mit tennél hasonló helyzetben? Hogyan alakítanád családod költségvetését?

Feladat célja: értő filmnézés kialakítása, gazdasági ismeretek bővítése

Időtartam: 120 perc

Munkaforma: egyéni

Felidézés, gyakorlás (feed back)

A kocka módszerének alkalmazása: a kocka oldalain utasítások szerepelnek (6 darab), melyeket a dobástól függően hajtanak végre. Az utasítások tetszés szerint alakíthatók, ugyanúgy, mint a feladatok száma, csoportos vagy egyéni megoldása.

ÉRVELJ! Miért fontos a tudatos pénzügyi gazdálkodás életünk során? Írj egy rövid beszédet, melyben felhívod a családok figyelmét a tudatos pénzkezelésre! Használd a tanult fogalmakat, költségvetési tippeket, az érvelő szöveg kötelező elemeit!

MOST MUTASD MEG! - ACTIVITY pénzzel/gazdálkodással kapcsolatos fogalmak/ közmondások átadása pl.

Addig nyújtózkodj, amíg a takaród ér!

Fogához veri a garast!

Nagy lábon él!

Ki korán kel, aranyat lel!

Szegény, mint a templom egere!

Két kézzel szórja a pénzt!

A pénz nem boldogít!

/ bevétel, kiadás, zsebpénz, befektetés stb.

GAZDÁLKODJ OKOSAN:

a). Minek a költségvetését látod a táblázatban?

Miből származhat a bevétele? Fogalmazd meg mit tartasz jónak, mit változtatnál és mivel egészítenéd ki?

Költségvetés	
Kiadás	
Hajfesték	5000 Ft
Sampon	2500 Ft
Fűtés	20 000 Ft
Áram	12 000 Ft
Víz	10 000 Ft
Hajszárító	5 000 Ft
Bérleti díj	50 000 Ft
Tisztítószer	8 000 Ft
Adó	70 000 Ft

b). Ádám vendégül látja 3 barátját vasárnap délután, de neki kell gondoskodnia az enni és innivalóról. A szülők erre 2000 Ft-ot adnak. Tervezzétek meg mit és mennyit vásároljon! Ügyeljenek arra, hogy változatos menü legyen és ne haladjátok túl a keretet! Az ételeket a Gyerebe boltban vásárolhatjátok meg, ahol a következő árukínálat van:

Szendvicsek: Téliszalámis 160 Ft/db, Csabai szalámis 160 Ft/db, Sonkás-sajtos 160 Ft/db

Gyümölcsök: 1kg mandarin 260 Ft, 1kg narancs 250 Ft, 1kg alma 250 Ft, 2 db citrom 115 Ft

Italok: 1 l ásványvíz 60 Ft, 1 l Sió 280 Ft

Pékárú: 1db sós perec 120 Ft, 1db sajtos perec 140 Ft, 1db pogácsa 65 Ft,
1 kakaós tekercs 120 Ft, 1 fahéjas-almás kalács 100 Ft

Tejtermék: Danette 4 db-os 319 Ft, 1 db grízdesszert eperrel 140 Ft,
1 db Pöttyös túró rudi 95 Ft, Danone joghurt 4 db-os gyümölcsös 210 Ft

Ropi: 1 csomag ropi 35 Ft, 1 csomag sós mogyi 200 Ft, 1 cs gumicokor 250 Ft,
1 Chio Chips 300 Ft

NEVEZZ MEG! 1 pozitív és 1 negatív dolgot tematikus napunkról.

MOST NE HALLGASS! – BEUGRÓ JÁTÉK

A diákok feladata, hogy különböző szituációs társalgásokba beépítsenek megadott szavakat, pl: párna, mérleg, idő, család, fix költség, megtakarítás, ribizli stb.

OLDD MEG!

a).

Az alábbi rejtvényben keresd meg a következő szavakat! Ha a kimaradt betűket helyes sorrendbe rakod, akkor megkapod, hogy **milyen eszköz segíthet céljaid elérésében.**

év, cél, idő

hiány, hitel, kiadás

vagyon, mérleg, többlet

bevétel, jövedelem

háztartás, megtakarítás, költségvetés

K	Ö	L	T	S	É	G	V	E	T	É	S
B	E	V	É	T	E	L	H	I	Á	N	Y
K	I	A	D	Á	S	V	A	G	Y	O	N
J	Ö	V	E	D	E	L	E	M	R	É	V
I	D	Ö	H	Á	Z	T	A	R	T	Á	S
M	E	G	T	A	K	A	R	Í	T	Á	S
M	É	R	L	E	G	V	H	I	T	E	L
T	T	Ö	B	B	L	E	T	E	C	É	L

b).

Döntsd el igazak-e vagy hamisak az alábbi állítások? Karikázd be a megfelelő betűt!

I / H	A háztartások gazdasági súlyát, jelentőségét az adja, hogy a gazdaságban előállított jövedelem jelentős részének felhasználása a háztartásban történik.
I / H	Gazdaságilag mindig az a kedvezőbb alternatíva, amelyik kisebb pénzkidrással jár.
I / H	A családi költségvetésben egy adott időszakban a bevételek mindig pontosan megegyeznek a kiadásokkal.
I / H	Ha a költségvetésben egy adott időszakban a kiadások meghaladják a bevételeket, akkor megtakarítás keletkezik.
I / H	Ha a költségvetésben egy adott időszakban a kiadások meghaladják a bevételeket, akkor a kiadások további növelésével megteremthető a költségvetési egyensúly.

c).

Kösd össze az egyes eseményeket, tételeket aszerint, hogy a háztartás költségvetésén belül hova tartoznak!

Nyelvkönyv vásárlása	JÖVEDELMEK	Villanyáram díj
Víz- és csatornadíj		Társasház közös költség
Különmunkáért járó megbízási díj		Bankban tartott pénz kamata
Munkabér		Szemétdíj
Lakáshitel után fizetendő kamat		Nyáraló kiadása vendégeknek nyáron
Autóba benzin vásárlása		Mobil telefon használata
Ebédbefizetés		Gázszolgáltatás
Színházjegy		Élelmiszer vásárlás

A feladat célja: Visszajelzést kapunk arról, hogy mennyire volt hatékony tematikus napunk.

Időkeret: 45-50perc

Munkaforma: csoportos

Összegzés, értékelés

Feladat: A pedagógus megköszöni a diákok munkáját, megkéri őket, hogy fejezzék be az alábbi gondolatot:

A tudatos pénzgazdálkodás arra lehet jó az én életemben, hogy...

Feladat célja: tematikus napunk összegzése

Időkeret: 3 perc

Munkaforma: egyéni

Felhasznált irodalom

- Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt: Gazdasági és pénzügyi alapok általános iskolások számára
- Merényi Zsuzsanna Megyesi Gabriella Szűcs Tamás Matits Ágnes Mihók Viktória Lendvai Györgyi Tóth Attila: Az én pénzem-pénzügyi oktatási program,
- Szomor Tamás: Játékos pénzügyek, 2004
- Ez kész pénz! <http://www.kh-vigyazzkeszpenz.hu/>
- Vállalati csalódások-film (The company man- <https://ncore.cc/torrents.php>)
- <http://www.penziranytu.hu/penzugyi-szemelyisegteszt>
- https://www.youtube.com/watch?v=QX_oy9614HQ

Melléklet

MARSHMALLOW TESZT

1. Hányan várták ki a második pillecukrot?
2. Miről árulkodnak a gyermekek néma mozdulatai, gesztusai? Próbáljátok szavakban megfogalmazni gondolataikat! Pl. „Muszáj megkóstolnom, ezt a picit észre sem veszik!”
3. Mit gondolsz, hasonló helyzetben, hogyan viselkedtél volna? Hogyan tudod kontrollálni szükségleteid? Volt e olyan helyzet, amikor nem tudtál „nemet” mondani?
4. Hogyan kapcsolódik a pénzkezeléshez a videofilm?

	KÉPEK	GONDOLATOK
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		

MAGADRA ISMERSZ-E?

Párosítsd a jellemzőket annak viselőivel, majd töltsd ki profilod a megadott feladatlap alapján!

Dorbézoló	<ul style="list-style-type: none"> ragaszkodik a pénzhez, nehezen szánja rá magát, hogy abból pillanatnyi örömet okozó dolgokat vásároljon önmagának.
Spórolós	<ul style="list-style-type: none"> igyekszik kerülni a pénzzel kapcsolatos napi teendőket, nem szeret foglalkozni a pénzügyekkel.
Aszkéta	<ul style="list-style-type: none"> ragaszkodik a pénzhez, de nem olyan mértékben mint a spórolós.
Költekező	<ul style="list-style-type: none"> a spórolós és a költekező kombinációja, hajlamos rá, hogy egy ideig spóroljon, aztán ha meglát valamit azonnal megveszi.
Gyűjtögető	<ul style="list-style-type: none"> szívesen költi pénzét arra, hogy megvásároljon bármit, nehezen tud spórolni.
Menekülő	<ul style="list-style-type: none"> előrelátó, megfontolt
Tudatosan tervező	<ul style="list-style-type: none"> zavarja, ha túl sok pénze van, büntudata van, ha váratlanul nagyobb pénzösszeg hull az ölébe.

Pénzügyi személyiségtípusom		
Kérdések		
1. Milyen személyiségtípust képviselsz? (spórolós, dorbézoló, aszkéta...?)		
2. Milyen pozitív és milyen negatív tulajdonságokkal bír a te típusod? Milyen információkat tudtál meg az online pénzügyi személyiségtesztből?		
3. Kell e változtatnod valamin? Ha igen, mi lenne az?		

EZ KÉSZ PÉNZ!

Feladat: Nevezzétek meg egy átlagos család legfőbb kiadásait, bevételeit. A munka elvégzése csoportos formában zajlik. A fiúk a bevételeket, a lányok pedig a kiadásokat jelenítsék meg.

Ezeket az alábbi táblázat alapján csoportosíthatjuk.

Sorszám	JÖVEDELMEK	KIADÁSOK
1	Munkajövedelem	Élelmezés
2	Társadalmi jövedelem (nyugdíj, családi pótlék, munkanélküli segély stb.)	Lakásfenntartás
3	Tulajdonból származó jövedelem	Közlekedés
4	Egyéb jövedelmek	Hírközlés
5		Kultúra/ Szórakozás
6		Egyéb
7	ÖSSZJÖVEDELEM	ÖSSZKIADÁS

SZEREPJÁTÉK

Kádárék Dorogon laknak, kis kerttel rendelkező, háromszobás családi házban. Az apa, Kádár Béla technikusként dolgozik, az édesanya Kádárné Nagy Anett asszisztens a helyi orvosi rendelőben. Kisebbit gyermekük Lilla hatodikos, Szabolcs 16 éves és az informatikai szakközépiskolába jár. A családnak van egy kutyája és egy 8 éves autója. A két gyerek kerékpárral közlekedik, anya gyalog, apa autóval jár dolgozni és a nagy bevásárlásokat is azzal intézik. Az édesapa nettó bére 185 000 Ft, az édesanyáé 85 000 Ft. A családban előrelátható, fix kiadások jelennek meg:

1. Apa havonta egyszer tankol 14000 Ft-ért
2. Az élelmiszer nagy bevásárlása 14000 Ft kéthetente, a hétközi bevásárlás összértéke 15000 Ft.
3. A család tagjai a munkahelyen ebédelnek: a gyerekeknek 400 Ft/ nap/fő, felnőtteknek 600 Ft/nap/fő
4. A kábeltévé és Internet számla 12000
5. A villany, gáz, víz és csatornadíj 11000 Ft, 15000 Ft, 9000 Ft
6. A család korábbi megegyezése alapján a gyermekek zsebpénzt kapnak: Lilla 4000 Ft, Szabolcs 8000 F

A hónap folyamán különböző nem várt életesemények történnek:

- Lilla megbetegszik, s ellátása 6000 Ft-ba kerül
- Az apa születésnapjára 15000 Ft-s ajándékot vásárolnak, s a család egy közös bowlingozásra megy 6000 Ft értékben
- Anya talpmasszázs tanfolyamra iratkozik be, melynek díja 8000 Ft
- Anya kozmetikushoz és fodrászhoz megy 10000 Ft-os költségért
- Apa és Szabolcs haját 5000 Ft-ért vágják le
- Szabolcs színházba megy a sulival Pestre. A színházjegy 3000 Ft, az utazás 1000 Ft
- Lilla az osztályával múzeumba megy, mely 2000 Ft-ba kerül
- Lilla kinőtte kerékpárját és 15000 Ft-ért tudnak egy használtat venni. Mindenképpen kell venni egy biciklit, mert azzal jár iskolába
- Anya tisztító- és takarító szerszámot vásárol 6000 Ft-ért
- Apa teremfoci bajnokságon vesz részt, nevezési díj 2000 Ft

BEVÉTELEK		KIADÁSOK			
Jövedelmi források		Fix kiadás+	Eseti kiadás =	Összkiadás	Kiadási tételek
Munkajövedelem					Élelmezés
Társadalmi j.					Lakásfenntartás
Tulajdonból sz.j.					Közlekedés
Egyéb jövedelem					Hírközlés
					Kultúra/Szórakozás
					Egyéb kiadások
ÖSSZJÖVEDELEM					ÖSSZKIADÁS

	SIKERES KÖLTSÉGVETÉS Bevétel > kiadás	KUDARCOS KÖLTSÉGVETÉS Bevétel < kiadás	ÁTLAGOS KÖLTSÉGVETÉS Bevétel = kiadás
Jelölés			
Összeg			

Feladat: Töltsétek ki a család háztartási naplóját az életesemények figyelembevételével, a megadott mintát követve. Mennyi pénzük maradt? Milyen volt a költségvetésük? Jelöld be a megfelelő választ!

Két fontos esemény történik még:

- a) a hűtő elromlik és a szerelő szerint nem érdemes javíttatni. Egy új 65000 Ft akciós áron.
- b) Szabolcs bejelenti, hogy egy robogót szeretne 70000 Ft-ért, mert a fiúk is azzal járnak

A család néhány perc alatt döntést kell hozzon, javaslatot kell tegyen a probléma megoldására

FILMNÉZÉS: VÁLLALATI CSALÓDÁSOK

Feladat :

- Milyen életérzést nyújtott a film? Válaszd ki a megfelelő rajzot/rajzokat és indokold!
- Hogyan fűződik filmünk tematikus napunk gondolatmenetéhez? Milyen hatással vannak az események a főszereplő háztartásának költségvetésére?
- Mit tennél hasonló helyzetben? Hogyan alakítanád családod költségvetését?

ÉLETÉRZÉS	INDOKLÁS
 szomorú	
 jó/szuper	
 fárasztó	
 rossz/szörnyű	
 kétségbeejtő	
 gyanús/ kétséges	
 tragikus	
 unalmas	
 elgondolkodtató	
 vicces	

ÍGY TANÍTOM...III.

2. KISEBBSÉGEKBŐL ÁLLÓ TÁRSADALOM

2.1. DÉNESNÉ SZAK ANDREA: M(M)ÁV PROJEKT - EGY VIRTUÁLIS UTAZÁS AZ ÉN VILÁGÁBÓL MÁSOK MEGISMERÉSE FELÉ

REZÜMÉ

A másság megismerése, és toleranciával való kezelése kiemelt feladata a projektnek. Számos személyiségfejlesztő és érzelmi intelligenciára ható feladat és gyakorlatsor szolgálta a kitűzött céljaimat. Eközben lehetőséget kaptak a diákok egymás minél jobb megismerésére is. A témát Gyurkovics Tibor: A sánta hölgy című írása inspirálta. E köré építettem fel egy virtuális utazást, amely különböző megállókon keresztül visz közelebb a másság megismeréséhez, s közben a diákok önmagukról is egyre többet megtudnak.

A projekt során felhasznált anyagok alkalmasak arra, hogy a tanulók figyelmét a másság problematikájára irányítsák. A kiinduló novella sokoldalú feldolgozása, a koncentrikusan bővülő problémahalmaz, a diákok saját kutatásai mind egyre szélesebb látókörbe helyezik a központi témát.

CÉLCSOPORT

A projekt célcsoportja a nyolcadikosok haladó csoportja, 12 fő. Ők már érettebbek arra, hogy ezzel a témával szembesüljenek és produktívan dolgozzanak. Képesek kooperációra a társaikkal egy komolyabb témában is. A tervezett tevékenységek alkalmasak középiskolások körében is a téma alapos feldolgozására.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

Kiemelt fontosságú a kommunikációs, az együttműködési és a problémamegoldó kompetenciák fejlesztése. A projekt nagy hangsúlyt fektet a csoportos tanulás élményének az átélésére. A diákok megtanulnak tét nélkül versenyezni, egy adott feladatmennyiséget hatékonyan kezelni, a csapat közös tudását a feladat eredményes megoldása szolgálatába állítani. Az órán alkalmazott IKT technikák gyakorlat központúak, új alkalmazásokkal ismertetik meg a tanulókat, s lehetővé teszik a hálózati tanulást.

NAT KOMPATIBILITÁS

A projekt a következő területeken kapcsolódik a NAT-hoz:

Anyanyelv és irodalom:

- a kulturált nyelvi magatartás fejlesztése
- a különböző irodalmi műfajú szövegekben rejlő érték megértése
- az ítéloképesség, az erkölcsi világnézet fejlesztése
- ismeretszerzési technikák elsajátítása

Ember és társadalom:

- az önismeret fejlesztése
- a tények és vélemények közötti különbség felismerése
- indokolt értékítélet fejlesztése

Informatika:

- gondolatok, ismeretek kifejezése IKT eszközökkel

TÉMAKÖR

A XX. század és napjaink

TÉMA

A másság

A TÉMA RELEVANCIÁJÁNAK INDOKLÁSA

Napjainkban társadalmunkban értékválság figyelhető meg. Sokszor megfigyelhető, hogy az emberek befelé fordulnak a saját világukba, nem elég impulzívan élik meg a környezetüktől kapott ingereket. Sok fiatal lehet látni a mobil telefon világába mélyedni akár az utcán, a zebrán, a buszon, az iskolában, evés közben, másokkal való „kommunikáció” közben. A felnövő Z generáció eközben egyre szegényesebb érzelmi intelligenciával rendelkezik. Céлом volt ebből a helyzetből a diákokat kimozdítani, az IKT alkalmazásokat célratörően csupán eszközként a tanulás szolgálatába állítani, és vitákat generálni.

Fontos a gyerekeket szembesíteni a saját koruk problémáival, jelen esetben a másság sokrétűségével, amely nem egy rajtuk kívül álló világ, hiszen bármikor bárki válhat „mássá” mások szemében. Egy külföldre költözés, egy baleset, egy új osztályközösség is generálhat gyökeres változást az egyén életében. Fontos az empátikus készség fejlesztése, egy-egy helyzet sokoldalú szemlélete, és a reális ítélet- és véleményalkotás.

Az iskolai élet minden színterén kiemelten kellene foglalkozni az érzelmi intelligencia fejlesztésével, hogy minél boldogabb és kiegyensúlyozottabb személyiségű emberek váljanak a diákjainkból.

NEVELÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA ÉS INDOKLÁSA

A projekt célja nyitott, a mássággal szemben toleráns embereket nevelni. Fontos, hogy kialakuljon a diákokban, hogy ne a külső alapján ítéljenek meg másokat. Legyenek tisztában az emberi értékekkel, és a tetteik következményével. A tervezett tevékenységek alkalmasak osztályfőnöki, irodalom, erkölcsstan és dráma órák keretén belül is a másság témakörének sokoldalú feldolgozására.

ALKALMAZOTT OKTATÁSI MÓDSZEREK ÉS VÁLASZTÁSUK INDOKLÁSA

Frontális munka

indoklás: a téma bevezetése (pókháló-ábra), a projekt során az összegző szakaszok (szófelhő) megköveteli, hogy minden tanuló bekapcsolódjon a közös feladatvégzésbe. Egymást inspirálják, véleményt nyilvánítanak az adott témában. Mindenki szóhoz jut(hat). Ennek a feladatnak a színtere a szőnyeg, ahol körben ülünk, és egy egyenrangú közösségként működünk.

Csoport munka

indoklás: a diákok tanulják meg a feladatokat kooperációban megoldani. Alakítsák ki a munkamegosztás elvét maguk között az erősségek-gyengeségek tükrében. A csoportmunka 2 szinten folyik. Az egyik szint az osztálytermi feladatmegoldás. Itt a diákok különböző csoportfeladatokat kapnak, amit közösen kell megoldaniuk. A foglalkozások elején több alkalommal e-teszteket kell megoldaniuk közösen. Itt is fontos a csapatkohézió: gyors feladatértelmezés, a közös válasz kiválasztása.

A másik szint a hét elején megkapott csoportküldetés, amelyre közösen kell tanórán kívüli keretek között felkészülniük. Itt használniuk kell egyéb multimédiás lehetőségeket: facebook, skype, chat ... stb. így egy időben, de különböző térben is tudnak csoportként működni.

Egyéni feladatvégzés

indoklás: a diákoknak a projekt során több alkalommal kell egyénileg feladatokat megoldaniuk. Cél az önvizsgálat pl. életút-térkép, a személyes vélemény kialakítása pl. vita-kör, a megszerzett ismeretek tesztelése pl. szövegértelmezés SOCRATIVE-vel, az Útinapló vezetése.

Dráma- élménypedagógia

indoklás: a diákok életkoruk ellenére szívesen játszanak. A projekt során alkalmazott játékok inspirálóak, aktív részvételre ösztönzőek. Pl. vak-kígyó játék, 1'-em a tiéd, Álljon balra az, aki .... – az egymás megismerésére irányuló játék. Újabb közös és egyéni élményekhez jutnak a virtuális utazás során, amiből később profitálhatnak a személyes életük során.

Ön- és társ reflexiók

indoklás: a diákok az első projekt órán megkapják a hét állomásait tartalmazó Útvonaltervet. A feladatok elvégzése során saját magukat kell értékelniük smile jelekkel. A prezentációs órán pedig a másik csoportot kell minősíteniük. A hét során végzett tevékenységek alapján mindenki értékeli önmagát (1-5-ig), illetve én is megfogalmazom külső szemlélőként a véleményem (1-5). Így a diákok 2 értékelést kapnak lezárásként.

IKT- eszközök produktív használata

indoklás: A projekt felépítése során kiemelt céloom volt minél több és érdekesebb IKT eszköz és alkalmazás használata. Egyrészt mert érdekesebbé teszi a foglalkozásokat, másrészt újabb eszköztárral bővül a diákok IKT-tudása, és közben a saját módszertani eszköztáram is. A felhasznált alkalmazások egy része a tanórai prezentálást segíti pl. Szófelhő, mások a számonkérést teszik gyorsá és átláthatóvá pl. SOCRATIVE, EDpuzzle.com.

TANÁRI REFLEXIÓ

A projekt egy izgalmas kihívásokkal teli hét volt számomra is. Egyetlen kiindulópont Gyurkovics Tibor novellája volt, amit már régóta szerettem volna feldolgozni ezzel a korosztállyal. Nagyon sok lehetőséget ad a dolgok mögé nézni, a gyerekek tetteiről és a sánta hölgy életéről elmélkedni. Alkalmas vitás helyzeteket generálni, és erkölcsi kérdéseken moralizálni.

A projekt tervezése számomra is egy utazás volt, ahol bár előre megtervezem az állomásokat, de nem tudtam, hogy milyen intenzitással tudnak a diákok a témába „alámerülni”. Meglepetésemre a foglalkozások során egyre nagyobb hatást tett rájuk a megismert történet, ami a feladatok feldolgozása során egyre életszerűbbé vált, és egyre közelebb került hozzájuk. Szívesen dolgoztak a diákok új IKT alkalmazásokkal, de ugyanolyan kedvvel ültek le a szőnyegre, és osztották meg a gondolataikat a többiekkel. A csoportokat úgy válogattam össze, hogy mindegyikben legyen irányító karakter, ennek ellenére változtak néha a szerepek, és jól tudtak együtt működni olyan gyerekek is, akik nem választották volna egymást csapattagnak.

Az utolsó foglalkozás egy valódi élmény-út volt mindenki számára. Ekkor mutatták be a csoportok otthon elkészített munkáikat. Mindegyik feladat a másság témakörére irányult, a mindennapi életbe helyezte ezt a témát. *Pl. Ki is az a Zemlényi Zoltán? Mit is csinál Márta néni, a fejlesztő pedagógus? Mi is valójában a jelnyelv? Hogyan lehet a Sánta Hölgy történetét képregényben másként befejezni?*

Nagy hatást gyakorolt a diákokra *Az osztály* c. film kérdésekkel irányított részlete. Mindenki önállóan ismerkedett a szituációval, s közben heves érzelmeket váltott ki belőlük. Nagyon intenzíven élték át a feladatot.

Örömteli érzés, hogy a tanulók milyen nyitottan és aktívan dolgoztak a projekt hét foglalkozásain, és hogy érdekesnek, kihívásokkal telinek találták a virtuális utazás állomásait. Érdemes lenne velük hasonló projekteken dolgozni.

TANULÓI REFLEXIÓK

„Nagyon jó volt ez a hét. A csoport munkák tetszettek a legjobban. Nagyon érdekes volt. Jó lenne, ha lenne még ilyen hét.”

„Tetszett a hét, mert jó csoportba kerültem, és izgalmas feladatokat oldottunk meg. Szeretnék máskor is így dolgozni. Az is tetszett, hogy más emberek szemszögéből ismerhettük meg az életet.”

„Jó volt együtt dolgozni a csoportban. Sok dolgot megtudtam a többiekről. Azt is megtanultam, hogy ne ítéljek meg senkit a külseje alapján, hiszen nem ismerjük a történetét.”

„Jók voltak a számítógépes feladatok. A kedvencem a SOCRATIVE volt. Szívesen csinálnék hasonlókat.”

„Érdekes feladatokat kaptunk. Főleg a jelnyelv keltette fel az érdeklődésemet. Szeretnék még projekteket csinálni.”

„Kicsit nehezen ment az összedolgozás a csoporttagokkal. De azért megoldottuk a feladatokat.”

A MINDANNYIAN (M)ÁSOK(K) VAGYUNK PROJEKT BEMUTATÁSA

Előzetes feladat – e-mail-ben (*1. sz. melléklet*)

- A diákok előzetes feladatként kapták meg, hogy készítsék el saját életút-térképüket az eddigi életükre visszatekintve. Ezt majd az első órán mutatják be társaiknak.
- A projekt címét egy rejtvény formájában kellett mindenkinek megfejtenie, ill. tovább gondolnia.

1. Foglalkozás

1. állomás: HF megoldásainak ismertetése és értelmezése

- A tanulók ismertetik, hogy otthon milyen megoldást kaptak a számrejtvény alapján, illetve milyen játékos módon tudták további jelentéssel gazdagítani a kiinduló mondatot.

Megoldások:

Mindannyian Ások vagyunk

Mindannyian (m)Ások Vagyunk

Mindannyian má sok vagyunk

Mindannyian má sok(k) vagyunk

- Az ÚTVONALTERV értelmezése - a projekt menete – értékelése (1/2. sz. melléklet)
- Minden tanuló megismerkedik a projekt során tervezett állomásokkal, a projekt mottójával, és hogy milyen módon értékelik önmagukat a foglalkozások feladatai alapján smile-k segítségével.

2. állomás: Beszélgető-kör

- Mit jelent a kiinduló mondat? Kit tekintünk másnak? Miért?
- A diákok egymás után sorban kifejtik, hogy ők kiket tekintenek másnak. Az ötleteiket egy csomagolópapíron gyűjtjük össze egy nagy pókháló-ábrában.

Prezentáció: Pókháló-ábra készítése csomagolópapírra (1/3. 1 sz. melléklet)

- **Második lépés:** Mindenki választ a földön lévő képekből egyet, és kiegészíti vagy megerősíti az eddig elhangzott gondolatokat. A kreatív képek újabb szempontokra irányítják a diákok figyelmét. Problémás jelentésű képeknél közösen értelmezzük a látottakat. (1/3.2 sz. melléklet)

Utómunka: összegyűjtjük a kulcsszavakat Szófelhőbe későbbi felhasználásra.

3. állomás: Ne csak hallgasd, értsd is!

- [Bródy S. : Mindannyian mások vagyunk](#) című dal értő hallgatása

A diákok becsukják a szemüket, és próbálják megérteni és megfogalmazni a dal üzenetét.

<p>Úgy érkeztünk mindannyian, hogy nem volt szavunk. Egyikünk se kérte mégis mind itt vagyunk. Piciny magból kikeltünk mint nyíló virág. (de) ahány ember annyiféle csodálatos világ.</p> <p>Kisgyermekként tükörbe nézve magunkra ismerünk, de gyakran felnőttként se tudjuk mit miért teszünk. Megpróbáljuk megérteni a természet szavát, De ahány ember annyiféle titokzatos világ.</p>	<p>R.:Mindannyian mások vagyunk, bár egyben másban hasonlítunk. Mindannyian mások vagyunk, (még) jó hogy van néhány közös dalunk.</p> <p>Mindannyian vágyakozunk, hogy boldogok legyünk. De nem tudjuk, hogy honnan jöttünk s hová érkezünk. A lelkünk mélyén őrzi titkát a kék virág, (de) ahány ember annyiféle csodálatos világ.</p>
--	---

4. állomás: Kik vagyunk?

- Miben hasonlítotok?
- Miben különböztök?

JÁTÉK

Egymás mögé állnak a diákok, s mindig az első fogalmaz meg egy mondatot. Pl. Álljon balra az, aki szereti a spenótot. .... stb. A játék közben összegyűjtjük a különbözőségeinket és hasonlóságainkat! (1/4.sz melléklet)

5. állomás. Egymás élet útjának megismerése

- Csoportalkotás: 3 fős csoportok dolgoznak együtt a héten, összesen 4 csoport. Mindenki megkeresi a nevét a földön lévő kártyákon, és csoportot alkotnak. A csoportokat tudatosan állítottam össze képességek és személyiség szerint vegyesen.

1' a tiéd – játék

A kis csoportok külön ülnek a teremben és bemutatják egymásnak az életút-térképüket.

Reflexiók: mi volt érdekes a többiek élet útjában?

Prezentáció: kiállítás a rajzokból – e-dokumentálás

6. állomás: Játék az érzelmekkel – kalapolunk

- Egész életünket meghatározzák az érzelmeink.
Feladat: játsszátok el, vagy írjátok körbe az állatok húzott érzelmét!

HARAG	ELLENSZENV	FÉLELEM	ALSÓBBRENDŰSÉG
MEGBÁNTOTTSÁG	MEGALÁZOTTSÁG	BOSSZÚVÁGY	MEGGONDOLATLANSÁG
SZÉGYEN	KIGÚNYOLTSÁG	ÖNBIZALOMHIÁNY	KÁRPÓTOLTSÁG

7. Tanulói önreflexiók:

- Az óra elején kapott Útvonalterv alapján a tanulók értékelik önmagukat a megfelelő smile-val. Fontos a reális önvizsgálat.

Útravaló otthonra:

Gyurkovics Tibor: A sánta hölgy című művének alapos elolvasása.

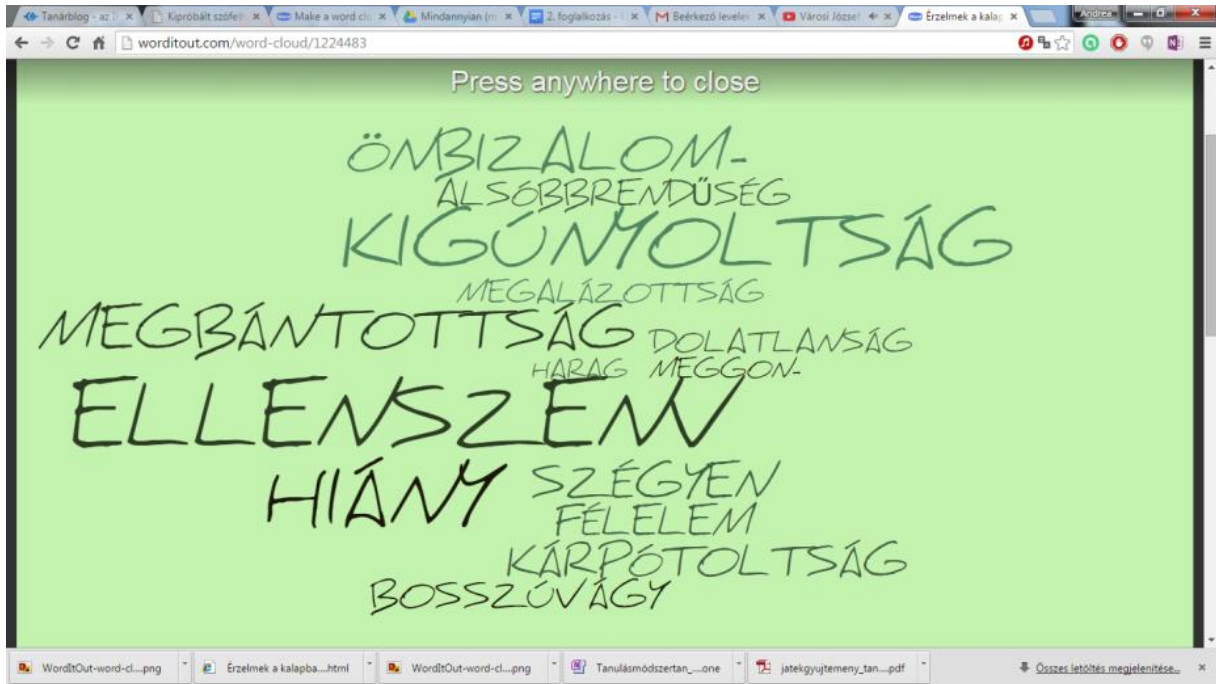
(1/5. sz. melléklet)

- *Feladat:* Kérdések megfogalmazása!

2. Foglalkozás

1. állomás:

- Gyurkovics Tibor: a Sánta Hölgy című művének közös felidézése – láncmesélés 2'
- SZÓFELHŐ alapján a múlt órán megbeszélte érzelmeknek az adott műre való vetítése
- Forrás: <http://worditout.com/word-cloud/1224483>

1. Az otthon írt kérdések egy közös kalapba gyűjtése, majd közös megválaszolása.

2. állomás: Csoport-quiz: SOCRATIVE

Ebben a feladatban a diákok egy online teszt segítségével adnak számot arról, hogy milyen mélységben értették meg a novellát. (2/1. sz. melléklet)

3. állomás: csoportfeladatok

Az első órán kialakított csoportok más-más feladaton dolgoznak. Az elkészült csoport feladatokat a diákok számítógépen vagy Tabló formájában készítik el a következő órára.

1. csoport
Téma: Ki is valójában az a Sánta Hölggy? Feladat: <ul style="list-style-type: none">
• Mutassátok be a főszereplő külső és belső tulajdonságait!
• Készítsetek róla rajzot, gyurma figurát, vagy élő fotót?
• Készítsétek el az életút-térképét! (min. 5 állomás)
2. csoport
Téma. Ki is valójában az a Sánta Hölggy? - mélyinterjú Feladat: Készítsetek interjút a hölggyel a helyi újság számára! Törekedjete arra, hogy minél több dolog kiderüljön róla! Az interjú szövegét gépen rögzítsétek! Ha kész az interjú, adjátok elő a többieknek!
3. csoport
Téma: a gyerekek viselkedése - ítéletalkotás Feladat: Válaszoljátok meg a következő kérdéseket: <ul style="list-style-type: none">
• Kik lehetek ezek a fiúk?
• Mi motiválta őket ezekre a tettekre?
• Mutassátok be a fiúk tetteit: + / - - Fejtsétek ki, ti mit tettetek volna a helyükben másként?
4. csoport
Téma: a szöveg tovább gondolása - kreatív írás Feladat: A gyerekek párbeszéde nagyon rövid. Egészítsétek ki, milyen gondolatok hangozhattak még el ott, s akkor a parkban? Ha kész vagytok, próbáljátok élethűen előadni!

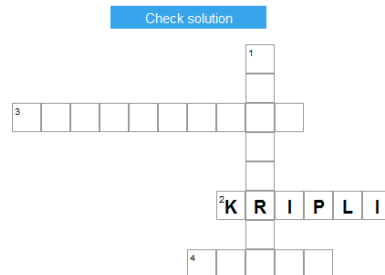
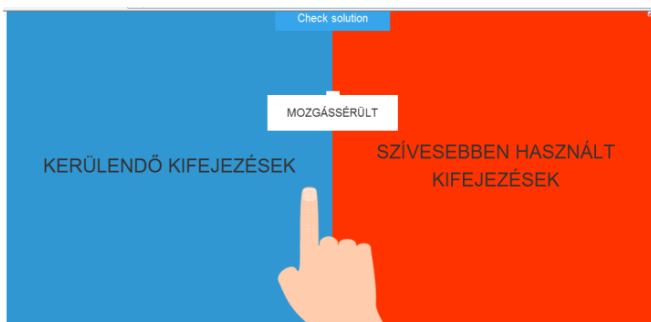
4. állomás: szövegünk

- A diákok a fogyatékoság témával kapcsolatban oldanak meg online feladatokat.
- Forrás: <http://learningapps.org/display?v=ps71jvnv301>

MÁSSÁG

A fogyatékoság egy adott személy másokkal társadalmi szerepvállalását. A fogyatékoság egy fogalom. Bárki fogyatékosá válhat. A fogyatékoság nem , hanem egy állapot. Kinizsi Pál volt. A középkorban gyakran büntettek . A fogyatékos eredetileg a készletek jelentette. Először zárták be a fogyatékos embereket külön intézménybe. Ez azért káros, mert nem teszi lehetővé ezen emberek integrációját.

Megoldás ellenőrzése

5. Reflexiók

A tanulók kitöltik az önértékelő lapot.

3. Foglalkozás

1. állomás: Vélemény csapatokban – SOCRATIVE (3/1. sz.)

A diákok az olvasott művel kapcsolatos tényekre kell válaszolniuk. Ehhez a SOCRATIVE egy játékos online alkalmazását használtuk. A diákok az interaktív táblán látták, hogy jól válaszoltak-e, és hogy hogyan állnak a többi csapattal szemben.

2. állomás – csoportfeladatok prezentálása

- Minden csoport bemutatja az előző órai feladatát a többieknek (3/1 sz. melléklet)
- A többiek feladata: értő figyelem, értékelés
- Az előadásmód alapvető szabályait közösen meghatározzuk

1. csoport	2. csoport	3. csoport	4. csoport
Ki is az a Sánta Hölgy?	Ki is az a Sánta Hölgy?	A gyerekek cselekedeteinek okai.	A fiúk párbeszédének kibővítése.
<ul style="list-style-type: none"> • jellemkép • életút	<ul style="list-style-type: none"> • interjú	Mit tennénk másként?	
Előadás.	Szerepjáték.	Előadás.	Szerepjáték.

3. állomás: Vitakör

- állításokat húznak a diákok a művel kapcsolatban, majd mindenki a véleményét képviselő sarokba áll a 3 sarok közül.
  - 1. sarok: egyet értek
  - 2. sarok. részben értek egyet
  - 3. sarok. nem értek egyet

Állások:

<i>A Sánta Hölgy szándékosan kerülte az emberek társaságát.</i>
<i>A gyerekek unalomból találtak ki egyre gonoszabb dolgokat.</i>
<i>A Sánta Hölgy mindig mindennek tudott örülni.</i>
<i>A gyerekek valóban jóvátették a rosszindulatú cselekedeteiket.</i>
<i>Valóban a szeretet képes megváltoztatni az embereket.</i>

4. állomás - ÚTRAVALÓ - A mottó értelmezése

5. állomás – Önreflexió az Útvonalterven

4-5. Foglalkozás

1. állomás: **Bizalom-játék: vak kígyó**

A diákok becsukott szemmel keresnek maguknak egy társat. Vele párt alkotnak. Az egyik a vezető, a másik csukott szemmel követi. Taps – 2-2 pár összeáll. Ez addig megy, amíg 2 kígyó marad, és mindenki volt már vezető is.

A játék végén megbeszéljük az élményeket.

2. állomás: **Másság fogalma**

Az első órán készített pókháló ábra újbóli értelmezése, a kiinduló fogalmak újra gondolása, ill. kibővítése.

3. állomás: A heti csoportküldetések prezentálása: (4/1. sz. melléklet)

I. Ki is az a Zemlényi Zoltán? – ppt (4/2 sz. melléklet)

A tanulók közösen bemutatják Zemlényi Zoltán életének legfontosabb eseményeit, kisfilmek és képek segítségével próbálják érzékeltetni, hogy milyen értékeket talált maga számára a fiatalon tragikus balesetet szenvedett fiú.

II.Szabó Márta néni fejlesztő pedagógus - riport (4/3. sz. melléklet)

A tanulók az iskola fejlesztő pedagógusának a munkáját mutatták be a többieknek.

III. Jelnyelv - előadás + bemutató (4/4. sz. melléklet)

A diákok egy rövid ismertető után jelnyelven adtak elő egy verset. Kitértek a jelnyelv sajátosságaira és sokoldalúságára is.

IV.Kreatív írás - a történet más befejezése képregényként

A tanulók hálózati munkaformában dolgoztak otthon a képregényen. Egy viccesebb, ismert közmondásra épülő befejezést találtak ki közösen.

Alkalmazás: <https://www.bitstrips.com/all/>

4. állomás: Ön - és társértékelés

- A csoportok értékelik a saját magukat, ill. egymás munkáját. Az önértékelés az Értékelő lapon történik.

5. állomás: Másság az osztályban?

- Példák gyűjtése
- Média feladat: a <https://edpuzzle.com/classes/56399c1ebcac13e404df5004> oldalon a diákok végignéznék egy részletet Az osztály című filmből, s közben irányított kérdések formájában fejezik ki véleményüket.
- Ezt követi a látottak közös megbeszélése, az érzelmek tisztázása.

Back Az osztály (teljes film magyar szinkron)

Miért lökik fel társai a fiút?

Mert nem tud jó kosarazni.

Continue Rewatch

0:53 / 05:34

6. állomás: Útravaló

- A hét zárásaként minden csoport megfejti a projektzáró indián mondást, majd megpróbálják a heti feladatokhoz kapcsolni.

„Ne ítélj meg a testvéredet, amíg nem jártál legalább 2 mérföldet a mokaszinjában.”

- Ezt követi az önértékelés.
- Majd mindenki kiírja magából a projekthét során szerzett „úti élményeit” egy üzenő cédulára, amit a végén összegyűjtünk.
- Otthoni feladat egy GOOGLE DRIVE ŰRLAP KITÖLTÉSE. (5/1 sz. melléklet)

Felhasznált irodalom:

- Gyurkovics Tibor: Üveggolyó. A sánta hölgy
http://www.szepi.hu/irodalom/kedvenc/kt_072.html
- [Gönczi K., Varga I., Pintér I.: Önismereti játékok gyűjteménye, Pedellus kiadó, Debrecen, 2008. 28. 92. o.](#)

Melléklet:

1. sz. Előzetes feladat e-mail-ben

Kedves 8. osztályos A csoportosok!

November hónap első hetében egy új kihívás vár rátok. Az eddig megszokott munkamódszer helyett egy “pihentető”, kreatív hét vár rátok. Több kihívást kell leküzdenetek, amiért értékes virtuális bankjegy lesz a jutalmatok, amit meglepetésekre válthattok be. Az új projekt időtartama 1 hét. Csak ezzel a témával foglalkozunk november 2-től 6-ig.

Feladat: Hogy mi lesz a téma, azt nektek kell megfejtenetek egy kód rendszer alapján.

16+11+17+5+1+17+17+31+11+1+17   (16)+2+24+19+14   30+1+9+31+27+17+14

2. Feladat:

Milyen találó mondást tudsz kreálni a megoldás mondatából 1 betű kettőzésével és szótöréssel?

.....

3. Feladat:

Készítsétek el a saját életút-térképeteket az első órára!

Forma: A/4, bármilyen technikával, lehetőleg színes kivitelben.

Tartalmazza a legjobb és a legrosszabb helyeket, eseményeket az életetekben születésétektől kezdve mostanáig! Tartalmazhatja a kerülőutakat, akadályokat, sorompókat. Ábrázoljátok az elképzelt jövőbeli életetek szakaszait is!

1/2.sz. Mindannyian (m)Ások(k) Vagyunk. Egy virtuális utazás önmagunk és mások megismerése felé

Tervezett útvonal:

Kiinduló állomás: az “Én” világom

Átszállás: a “Te” világába

Célállomás: az “Ő” megismerése

Mottó:

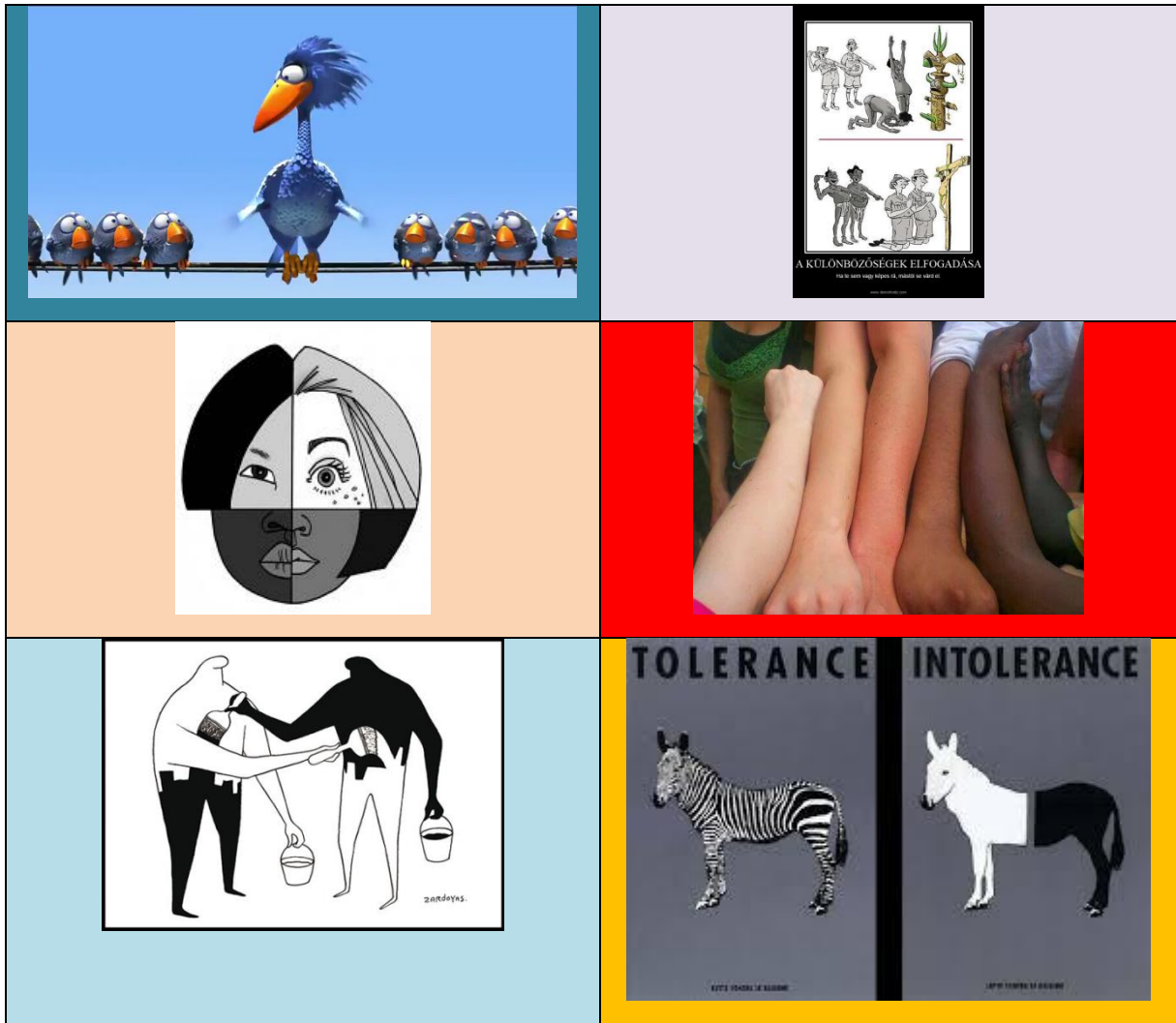
“A mélység, az ugyanolyan, mint a magasság. Csak máshonnan kell nézni.” /Kiss Ottó/

Állomások	Úti élményeim	Önértékelés		
		☺	☹	☹
1. nap				
1.	Otthoni gondolataim			
2.	Beszélgető-kör			
3.	Ne csak hallgasd, értsd is			
4.	1'-em a tiéd			
5.	Érzelmek a kalapban			
2. nap				
1.	A Sánta Hölgy - élmények felidézése			
2.	Tesztüzemmód - SOCRATIVE-vel			
3.	Csoportos úti élmény gyűjtése			
4.	Szövegelünk			

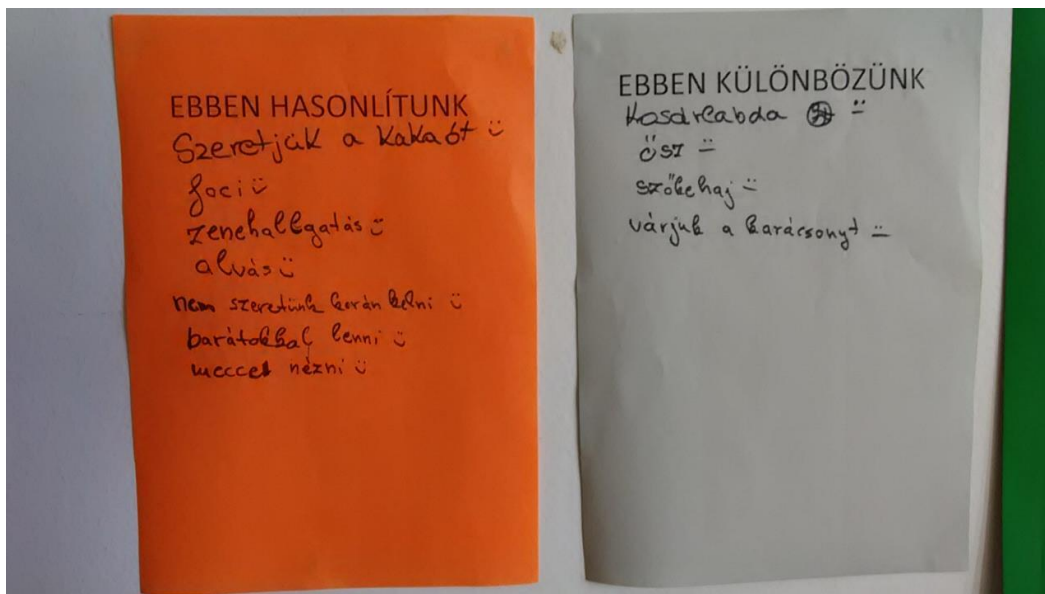
3. nap				
1.	Csoportmunka megosztása			
2.	Vita-kör			
3.	Útravaló - megosztása			
4. nap				
1.	Bizalom-játék			
2.	Zemlényi Zoltán - Portré			
3.	Interjú			
4.	Jelnyelv			
5.	Kreatív-Story			
Összegző reflexiók				
	Google Űrlap kitöltése			

1/ 4. sz.

Gyurkovics Tibor: A sánta hölgy

A parton ment a Sánta Hölgy. A Sánta Hölgynek zöld sapkája volt, puha bundacipőben lépkedett, elhaladt a sétány piros padjai előtt, a lebegő víz mellett ment, beleolvadva a szemközti hegyek kék párájába. Vállát kicsit előrebiccentette egy-egy lépésnél, bal lábát pedig húzta maga után. Olyan kecses volt a mozgása, mint egy sebzett lábú kócsagnak. Minden reggel megjelent a parton, elment az ablakok üvegcsillogásai előtt, a hatalmas platánok téli szürke ágai alatt. Mint egy zene, halad, csöndesen, bicegő ütemre. Legtöbbször egy kiflivéget evett, lassan a szájához emelte, nézett maga elé a földre meg néha a túlpart elvesző házaira.

A gyerekek nevték a Sánta hölgyet. Elbújtak a Loreley fái mögé, a kis parkban.

– Nézd, jön a Sánta Hölgy – mondták, és elbújtak.

Kis bogyókat szedtek, és a mellvédről a zöld sapkára ejtegették. A Sánta Hölgy megállt, ijedten kapkodta föl a fejét a magasba, és türelmetlen mozdulattal sodorta le a sapkájáról a bogyókat. „Mi lehet ez? – gondolta. – Talán valamelyik növény hullajtja még a magvait.” Aztán továbbhaladt a parton, bicegő lépései egyenletes kis köröket írtak a nedves föld felé.

A gyerekek nem elégedtek meg ennyivel. Vonzotta őket a Sánta Hölgy figurája, mindig kiültek a Loreley-park magasába, és várták.

– Ássunk neki gödröt – mondták. – Csak egy kis gödröt, éppen itt a Loreley alatt. – Nagy nevetéssel készültek a gazságra. Kis gyereklapáttal lyukat piszkáltak a földbe, azt vastagon befedték újságpapírral, és földet szórtak rá. Nem látszott semmi. Ők fölhúzódtak a mellvédre, és várták, hogy jön a Sánta Hölgy. Nagy messziről föl is tűnt imbolygó alakja, egy biccenés, egy lépés, egy biccenés, egy lépés. Kiflit tartott a jobb kezében, azt majszolta. Néha átnézett a túlsó partra, közeledett.

– Most figyelj majd. Mekkora puffan! – röhögtek a fiúk. A Sánta Hölgy közeledett. Lassú léptekkel jött a gödör felé. Majszolta a kiflit. A gödör előtt megállt. Átnézett a túlsó partra, kicsit lejjebb ment a vízhez. Aztán folytatta az útját.

– Nézd! Kikerülte! – ordítottak a gyerekek. – Végig föl kell ásni a partot! – Neki is álltak, és jó hosszan ástak egy kis árkot, ugyanígy lefedték újságpapírral, gallyakkal és földdel. – Ne féljete, most nem tudja kikerülni!

Megint fölmásztak a kis park mellvédjére, és várták, hogy jön. Jött. Messziről imbolygott az alakja, egyik kezében kis kiflivéget tartott. Egyet biccent, egyet lépett. Közeledett. Elért az árokig, megállt. Aztán hirtelen a park felé vette az útját, a kis lépcsőkön fölbaktatott. A gyerekek fölmásztak a fára, a Sánta Hölgy meg leült az egyik padra, ette a kiflijét, és nézte a szürke vizet. A késő őszi nap kisütött, levette zöld sapkáját, haját igazgatta, kicsit sütkérezett, elfordult a túlsó part felé. Az egyik gyerek egy nagy bottal elhalászta a sapkáját, a zöld sapka imbolygott, imbolygott a bot végén, aztán eltűnt a fenti ágak zegzugában. A Sánta Hölgy soká nézte a vizet, aztán föllállt, és ment tovább, bicegett a kedves napsütésben. A gyerekek fejükre húzták a zöld

sapkát, egymás kezéből kapkodták, behasították, egészen elcincálták. Nagy nevetés töltötte be a parkot.

Másnap is várták a Sánta Hölgyet. Telt az idő, a Sánta Hölgy nem jött. A gyerekek tanakodtak, aztán elindultak arra, ahonnan a Sánta Hölgy előbukkant naponta. Kis mellékutcába értek, bekukucsáltak az ablakokon, nem találták. Aztán az egyik nagyon kicsi ablakba benéztek, és meglátták a Sánta Hölgyet. Egyedül ült a szobában a félhomályban. Kis keze a karosszék támláján nyugodott, a tűzhelyen csöpp lábosban leves főtt. A gyerekek elkedvetlenedtek. Összedugták a fejüket, tanakodtak.

Karácsony délutánján megint elmentek a házhoz, kukucsáltak. A Sánta Hölgy egyedül bicegett a kis szobában, a tűzhelyre egy kis lábost tett, s egy nagyon pirinyó karácsonyfát díszített magának. Nem volt rajta csak két szaloncukor meg egy gyertya.

A gyerekek becsöngettek hozzá. Nagy sokára jött elő, halk bicegéssel.

– Néni, kérem – mondta az egyik fiú, kezében tartva az új zöld sapkát, amit az egyik lány kötött azóta. – Találtuk ezt...

– Nem tudjuk, nem a nénié-e? Ilyen zöld sapka... – ügyetlenkedtek a gyerekek.

– Nézd! Az én sapkám! Hol találtátok meg?

– A parkban.

– Igen. Biztos ottfelejtetem. Jaj, de rendes gyerekek vagytok! Gyertek be... Nem is tudom, nem is tudom – bicegett ide-oda –, mit adjak nektek? Itt van ez a két szaloncukor... – leakasztotta a cukrot, odaadta. – Majd, ha megint jöttök, veszek többet. De nekem nem kell. Majd gyertek megint.

A gyerekek szabadkoztak, aztán elmentek a sötétbe.

Másnap újra indult a Sánta hölgy, s ahogy becsukta az ajtót, látja, hogy az ablakpárkányon vékony papírba csomagolva egy óriáskifli fekszik. Nagyon megörült neki. Kezébe vette, és majszolni kezdte. Fölbukkant a víz mellett, imbolygó járással jött. Kezében egy hatalmas kiflivel, új zöld sapkával a fején.

És minden vasárnap talált a párkányon egy nagy kiflit. Ünnepe volt, büszke léptekkel bicegett a partra, majszolta a kiflit, zöld sapkája világított a parton. A jó emberekre gondolt, akik miatt még érdemes élni

Name: _____

Date: _____

Quiz name: A Sánta Hölgy

1. A Sánta Hölgy a jobb lábát húzta.
 A True
 B False
2. Minden reggel a platán fák alatt sétált el.
 A True
 B False
3. A hölgy menése a gyerekekben a zene ritmusát idézte fel.
 A True
 B False
4. Az első gödröt szándékosan kerülte ki a hölgy.
 A True
 B False
5. A hölgy szürke sapkáját a gyerekek szétszakították.
 A True
 B False
6. A hölgy magányosan élt, mert elhagyta a férje.
 A True
 B False
7. A történet ideje több hét.
 A True
 B False
8. A gyerekek kilesték, hol lakik a hölgy.
 A True
 B False
9. Kárpótlásul a diákok vettek egy új zöld sapkát a hölgynek.
 A True
 B False
10. A gyerekeket meglepte a hölgy kedvessége.
 A True
 B False
11. A fiúk kárpótolni akarták a hölgyet a kiflikkel.

Page 1 of 2

-
- A True
-
-
- B False

12. A hölgy önbizalma megerősödött a történet végére.

-
- A True
-
-
- B False

13. A hölgy tudta, hogy a gyerekek miket tettek vele.

-
- A True
-
-
- B False

14. A hölgy kedélyállapota a többi ember tetteitől függ.

-
- A True
-
-
- B False

3/1. sz. Socrative – teszt

levellek (46) - d x M kép - deszak71@gmail.c x Socrative x Quiz_asántahölgyértelmezések x Socrative

ak%20Andrea/Downloads/Quiz_asántahölgyértelmezések.pdf

Name: _____ Date: _____

Quiz name: A Sánta Hölgy - értelmzések

---

1. A Sánta hölgy lehet fiatal is.

A True

B False

---

2. A helyszín lehet a Balatonnál.

A True

B False

---

3. A diákok évek óta figyelték a hölgyet.

A True

B False

---

4. A diákok nem tudták kezelni a másságot.

A True

B False

---

5. A diákok közül egy valaki nem vett részt a gonosz tervekben.

A True

B False

---

6. A hölgy partnert keresett a parkban.

A True

B False

---

7. A történet ősztől karácsonyig játszódik.

A True

B False

---

8. A gyerekek maguk kötötték a sapkát.

A True

B False

---

9. A hölgy szerény körülmények között élt.

A True

B False

---

10. A megbánás után a jóvátétellel akarták a lelkiismeretüket megnyugtatni a diákok.

A True

B False

3/2. sz. A csoportok munkái

1. csoport: Ki is az a Sánta Hölgy? – életút

A Sánta Hölgy élete

1. Megszületett Oroszlányon, de az édesanyja meghalt szülés közben.
2. Apja nagyon szerette és otthon tanította.
3. Kicsit idősebb korában sokszor segített a helyi boltban, hogy plusz pénzt tudjon haza vinni.
4. Itt sok embert ismert meg és nagyon szerette a társaságukat.
5. Az apja tüdőbaj miatt elhunyt, ami nagy traumát jelentett számára.
6. Elköltözött Esztergomba, ahol egy ideig óvónőként dolgozott.
7. 2 év múlva egy, a szomszédból elszabadult, ló ráugrott a lábára, ami miatt lebénult a lába.
8. A balesete miatt ott kellett hagynia az óvodát.

Azóta minden reggel kijár a Duna partra sétálni és az életen gondolkozni

2. csoport: Ki is az a Sánta Hölgy? - interjú

A sánta hölgy

Felkerestük a Sánta Hölgyet, ugyanis azt hallottuk, hogy a falu legérdekesebb embere a lakók szerint.

- Jó napot kívánunk! Mi a helyi újságtól jöttünk és egy riportot szeretnénk készíteni önnel. Feltehetünk pár kérdést?

- Természetesen.

- Az első kérdés az lenne, hogy miért biceg a lába?

- Ez egy születési rendellenesség.

- Értem. A lakosok azt állítják, hogy maga mindig ugyanazon a helyen sétál. Ez miért van?

- Számomra ez egyfajta megnyugvást jelent. Szeretek a megszokott környezetemben tartózkodni, meg egyébként sem tudok a lábammal nagyon messzire menni.

- Azt megkérdezhetjük esetleg, hogy miért él egyedül?

- Nincsen már élő rokonom, és más emberek pedig tartanak tőlem a járásom miatt, ezért nem igen állnak szóba velem.

-A gyerekek miért akarják mindig megviccelni magát?

- Szerintük ez egy jó szórakozásnak tűnik.

- Mik a tervei a közelgő karácsonyra?

- Azt fogom csinálni, mint általában, nagyobb terveim nincsenek.

- Rendben. Köszönjük az interjút és Kellemes Karácsonyi Ünnepeket Kívánunk!

A válaszok alapján kiderült, hogy a Sánta Hölgy nem is olyan ember, mint amilyennek gondolták.

3. csoport: Az indítékok

<p>Kik lehettek a gyerekek?</p> <ul style="list-style-type: none"> -12, 13 éves fiúk - általános iskolások - szegények - unatkoztak, s viccesnek találták a bicegő nőt, ezért „viccelték” meg	<p>Mit tettünk volna a helyükben?</p> <ul style="list-style-type: none"> -hagytam volna, hogy élje a saját életét -nem csúfoltuk volna
<p>Negatív tettek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kigúnyolták a nőt - dobálták - elvették a sapkáját - gödröt ástak neki	<p>Pozitív tettek:</p> <ul style="list-style-type: none"> -köttetek neki egy sapkát -minden vasárnap meglepték 1 kiflivel

4. csoport: A fiúk párbeszédének tovább gondolása

- Ássunk neki gödröt! Csak egy kis gödröt, éppen itt a Loreley alatt.
- Hozok lapátot!
- Én meg újságpapírt!
- Nézzétek! Ott jön!
- Most figyelj majd. Mekkora puffan!
- Nézd! Kikerülte!
- Most mit csináljunk?
- Végig föl kell ásni a partot!
- Menjünk, gyorsan!
- Én ásom az árkot!
- Én lefedem újságpapírral!
- Én meg hozok gallyakat!
- Ne féljete, most nem tudja kikerülni!
- Ott jön!
- Bújjunk el!
- Vegyük el a sapkáját!
- Ááá, úgyse sikerül!
- Na próbáld meg!
- Ez az! Sikerült! Enyém a sapka, mert én vettem el!
- Nem, az enyém. Az én ötletem volt!
- Én törtem hozzá az ágat, szóval az enyém a sapka!
- Ne már! Eltéped!
- Nem. Te téped el!
- Nézd, eltépted!
- Francokat! Ő tépte el!
- Hozzá se nyúltam! Ti voltatok!

- Na menjünk! Vicceljük meg ma is a Sánta Hölgyet!
- Hol marad? Ilyenkor már rég itt szokott lenni!
- Szerintetek valami baja van?
- Remélem nem a sapka miatt nem jött.
- Nézzük meg, hogy hol lakik!
- Menjünk arra, mert onnan szokott jönni!
- Azta! Egy kis ház!
- Szerintetek itt lakik?
- Nézzünk be az ablakon!
- Ott ül a kis szobában!
- Milyen magányos!
- Szegény!
- Jöjünk vissza karácsonykor!
- Hozzunk neki ajándékot is!
- Mondjuk egy sapkát. Hiszen az övét eltéptük.
- Menjünk és kérjünk meg egy lányt, hogy kössön neki egy sapkát.
- Ez jó ötlet!

- Annyira jó, hogy Zsuzska kötött egy sapkát!
- Ki csönget be a nénihez?
- Csöngess be te! Te tépted el a sapkát!
- Én nem fogok becsöngetni! Csöngess te, ha ekkora a szád!
- Jó majd én becsöngetek, csak ne veszekedjetek már!

Feladat: minden csoport kap egy feladatot az első foglalkozáson, amit délutánonként, egymással összedolgozva kell elkészíteniük a hét utolsó órájára.

1. csoport

- Nézzetek utána a neten, ki is az a Zemplényi Zoltán?
- Hogyan kapcsolódik az ő sorsa a másság témához?
- Miben példa értékű az ő élete?
- Keressetek képeket, videó részleteket, újságcikkeket a prezentáláshoz!
- max. idő: 5 perc

2. csoport

- Készítsetek riportot Szabóné Márta nénivel!
- Próbáljátok kideríteni, hogy mi is az ő munkája?
- Milyen gyerekeknek segít és hogyan?
- Készítsetek egy közös fényképet!
- A riportról készíthettek videó vagy hangfelvételt.
- A riport teljes anyagát készítsétek el elektronikusan is WORD dokumentumban, 12-es betű méret.

3. csoport

- Nézzetek utána, hogy mióta van jelnyelv?
- Gyűjtsetek érdekességeket ebben a témában!
- Mutassatok be a többieknek érdekes jeleket!
- Készüljete fel egy vers részlet jel nyelven való előadására!
- Segítség: <http://www.hallatlan.hu/>

4. csoport

- A sánta hölgy című novellát gondoljátok tovább! Írjátok meg a folytatását. Mi történik a szereplőkkel 10 év múlva?
  - A terjedelem min. 100 szó.
  - A folytatást írjátok meg elektronikusan, vagy készítsetek belőle e-képregényt
- A <https://www.bitstrips.com/create/comic/> oldal segítségével!
- A záró foglalkozásra készüljete fel a kifejező előadásra!

4/2. Zemplényi Zoltán

Zemplényi Zoltán (1) - Microsoft PowerPoint

Fájl Kezdőlap Beszúrás Tervezés Áttünések Animációk Diavetítés Korrekció Nézet

Beillesztés Kivágás Másolás Formátummásoló Vágólap Elrendezés Új dia Szakasz Diák Betűtípus Bekezdés Szövegrány Szövegvázlat Konvertálás SmartArt-ábrák Rajz Elrendezés Kész stílusok Kijelölés Keresés Körvonal Csere Szerkesztés

ZEMLENYI ZOLTAN

BALESETE

KARIERE KEZDETE

MEGJELENT MŰVEI

VIDÉK

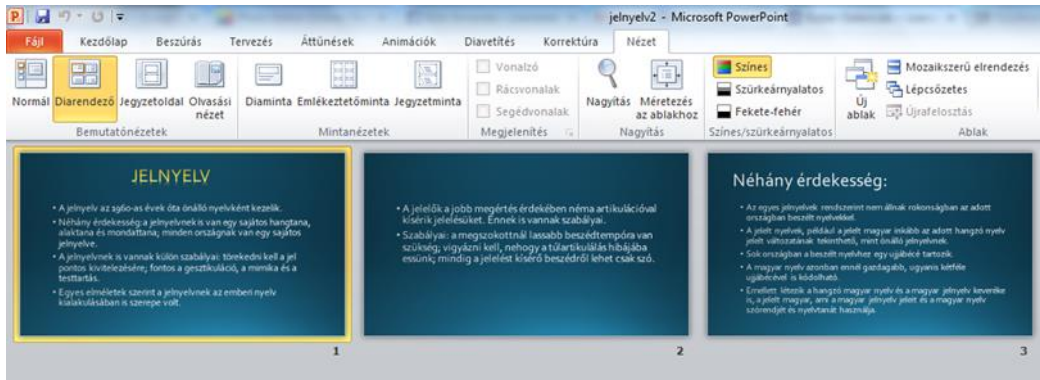
KÉSZÍTETTE DRÁGA KIS CSAPATUNK: DOMINIKÁ, KEVIN, BÓBE

HU 12:05 2015.11.08.

Interjú Szabó Márta nénivel

- Csókolom Márta néni! Feltehetnék néhány kérdést magának?
- Szia Nimi! Persze.
- Az első kérdésem az lenne, hogy mióta tanít az iskolánkban?
- 1986 óta tanítok itt.
- Hányadik osztályos gyerekeket tanít?
- 1. osztálytól 8. osztályig tanítok gyerekeket.
- Milyen diákokkal is foglalkozik valójában?
- Olyanokkal, akik tanulási zavarban és tanulási nehézségekben szenvednek.
- Milyen módszerrel tanítja a gyerekeket? Mi ezekkel a módszerekkel a célja?
- Minden tanulót külön módszerrel tanítok. A legmegfelelőbb eszközöket és módszereket használom. Az a célom, hogy a gyermekek tanulását megkönnyebbítsem.
- A gyerekek könnyen vagy nehezen értik meg a feladatokat, melyeket ad nekik?
- Nem esik nehezükre megérteni őket.
- Említette, hogy különböző eszközöket is használ. Mondana néhányat ezek közül?
- Például: sudoku, térbeli játékok.
- Az utolsó kérdésem pedig az lenne, hogy szereti a munkáját?
- Nagyon szeretem a munkámat.
- Köszönöm szépen a segítséget! Viszontlátásra!

4/4. A jelnyelv

5/1 sz. Google Űrlap

docs.google.com/forms/d/1gkzlgjEERViQ5xdNZR4sd3zAy7zkMDhCS6yjAAUj2-w/edit

Mit gondoltál eddig a sérült emberekről?

Változott-e a véleményed róluk a foglalkozásuk során? Ha igen, mennyiben?

Melyik feladatot találtad a legizgalmasabbnak és miért?

Milyenek találtad az utazás ötletét a foglalkozások feldolgozásához? Indokolj is!

Mennyire tudtál a csapattársaidal együttműködően dolgozni?

Részt vennél-e máskor is hasonló projekt munkában?

Milyenek értékeled az aktivitásod a heti foglalkozások során? Miért?

Máv - projekt képe...html

A következő képek a foglalkozások dokumentálására készültek.

2.2. PERJÉ SINÉ KISS RITA: GAZDAGOK ÉS SZEGÉNYEK, AVAGY SZERENCSES-E A SZEREPCSERE?

REZÜMÉ

Pályamunkám figyelembe veszi a helyi sajátosságokat. Intézményünk egyetlen iskola a településünkön, ezért a mélyszegénységből és nagyon jó szociokulturális környezetből is érkeznek hozzánk tanulók. Ebből adódik, hogy ebben a multikulturális környezetben kiemelt nevelési feladatunk az is, társadalmi ellentéteket megszüntessük, az otthonról hozott rossz viselkedésmintákat korrigáljuk. Ezért többször visszatérve a szegénység, gazdagság témára, több tanulásszervezési eljárás keretében dolgozzuk fel e fogalmakat, az életkori sajátosságaikat és egyéni szociális helyzetüket és képességeiket mindenkor figyelembe véve. Hatodik évfolyamon még a mesei elemek varázsa feledteti velük a mélyszegénység mindennapi küzdelmeit.

CÉLCSOPORT

Általános iskola felső tagozata, hatodik évfolyam.

IDŐKERET

45 perc

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

Célom volt a digitális -, kulturális- vizuális-, szociális-, idegen nyelvi-, multi- és interkulturális kompetenciájuk, a médiakompetenciájuk is fejlesztése. Kommunikációs készségük, együttműködési készségük, tolerancia, türelem, másság elismerése, empátia fejlesztése, meghallgatási képességük, konfliktuskezelésük javítása. Kreatív gondolkodásuk, gondolkodási képességeik, rendszerező képességeik, szociális érzékenységük növelése. Megfigyelőképességük, fantáziájuk fejlesztése. Az önálló tanulási technikák elsajátítása a tanulás tanulása.

NAT KOMPATIBILITÁS

Helyes énkép és önismeret kialakításával a testi és lelki egészség megőrzésére nagy hangsúlyt fektetve, a szociális, életviteli kompetenciák kialakítása és elmélyítése a cél, hogy felkészüljenek a felnőtt lét szerepeire. Felnőve a helyi, nemzeti és egyetemes emberi értékek hordozóivá váljanak. Feladat a konfliktuskezelési technikák elsajátítása, a tolerancia, az empátia, az ön –és társismeret fejlesztése élményszerű tanulási folyamatban. Bízva abban, hogy megszerzett ismereteiket, – az együttélés szabályainak betartása, az emberi jogok tisztelete, – attitűdként fog megjelenni felnőttkorukban, s aktív részesei lesznek az államnak, s a demokráciában otthonosan mozognak majd.

TÉMAKÖR

Társadalmi együttélés témakörében előzetes ismereteikre, személyes, lakóhelyi tapasztalataikra, iskolai élményeikre támaszkodhatnak.

A TÉMA RELEVANCIÁJÁNAK INDOKLÁSA

Iskolánk sajátos szociális helyzete a témát felkínálja. Az iskolai konfliktusok megelőzése miatt igyekszünk a szegény-gazdag fogalompáron alapuló ellentéteket megelőzni. A kisebbségi csoportok integrációját segítve kiemelten foglalkozunk az alapvető egyetemes emberi értékek megszilárdításával. Az elfogadó és befogadó légkör megteremtése, a mindennapi pedagógiai feladatunk.

Gyakorló pedagógusként és kisgyermekes anyaként fontosnak tartom, hogy a társadalmi együttélés közös értékei minden tanulóban kialakuljanak, hogy azok a destruktív társadalmi szerepek, melyek a közös jövőnket veszélyeztethetik, megszűnjenek.

NEVELÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA ÉS INDOKLÁSA

Cél az etnikai sokszínűség tudatosítása és elfogadtatása, a kisebbséghez tartozó tanulók identitásának megerősítése, a szociális érzékenység fejlesztése. Befogadó és elfogadó közösségi magatartás kialakítása. A társadalmi ellentétek megszüntetése a gyermekek között. Önismeretük és társismeretük fejlesztésével képesek legyenek differenciált emberkép kialakítására Hétköznapi élményeiből, tapasztalataiból tudjon következtetéseket levonni. Kulturált nyelvi megnyilvánulás gyakorlása nemcsak a tanórákon, hanem szünetekben is.

ALKALMAZOTT OKTATÁSI MÓDSZEREK ÉS VÁLASZTÁSUK INDOKLÁSA

Ezt a tananyagot már több alkalommal feldolgoztam különböző életkorú felső tagozatos gyermekekkel. Reflektív módon kellett azonban elemezni tapasztalataimat, amikor ebbe a tanulócsoporthoz készítettem elő a tananyagot. Dilemmáztam, többféle módszertani megoldásban gondolkodtam, de a szociális tanulásban rejlő lehetőségeket kiaknázva a gyermekcsoport jellegzetességeivel összehangolva a modern és a hagyományos módszerek együttes alkalmazását tartottam a leghatékonyabbnak.

A tanulócsoporthoz kis létszáma lehetőséget nyújt nemcsak az ismeretek aprólékos feldolgozására és elmélyítésére, hanem a hátránykompenzációs egyéni fejlesztésre is. (A lemorzsolódás veszélyét csökkentve.) Elsődleges szempont volt a tanulókkal való hatékony együttműködés, a csoportsajátosságok figyelembe vétele, az élményszerű tanulás biztosítása. Ezt legjobban a hagyományos és innovatív (kooperatív) módszerek együttes alkalmazásával értem el. A változatos munkaformák alkalmazásával az együttműködés elsajátítása volt a célom, mert sok esetben a másik/ másság elfogadása okoz problémát a tanulók körében. A közösség tagjai közötti nyitottság megteremtését, az integrációs tevékenységet szolgálja a csoport- és a páros munkaforma is.

Ebben az esetben az egyik legfontosabb és leghatékonyabb módszer a beszélgetés a gyermekekkel. Számukra a legfontosabb, hogy gondolataik kifejezésével is fejlesszük a személyiségüket.

Igaz már több alkalommal is az interaktív eszközök használata mellett tettem le a voksom, náluk nem hagyhatom el a hagyományos eszközök használatát, mert azzal hatékonyabban tudom fejleszteni őket. Finommotorikájuk fejlődését nem szolgálja az interaktív tábla tolljának használata. Vizuális emlékezetük fejlesztésénél viszont nagyon jól ki lehet aknázni az infokommunikációs eszközök adta lehetőségeket.

Irányított önálló kutatómunkával (interneten, könyvtárban), a frontális és csoport munkával, a beszélgetésekkel, önálló ismeretszerzéssel, a hagyományos (könyv, szótár) és modern ismerethordozók (weboldalak) használatával, s a kooperatív elemekkel tudom leghatékonyabban elmélyíteni az ismereteiket.

TANÁRI ÉS TANULÓI REFLEXIÓK

Bevallom, roppant nehéz számomra ezt a témát megélnem a mindennapokban. Amikor a kiskamasz korgó gyomorral ül délelőtt az órán, s izgatottan várja a tízórai szünetet, nehéz figyelésre, összpontosításra bírni, nehéz féken tartani az esetleges indulataikat. Iskolánkban nemcsak etika órán kerül terítékre a szegény-gazdag probléma, hanem szünetekben is. A hátrányos helyzetű gyerekeknek nem a szegénységről kell beszélnem, mert tudják mit jelent e szó, jobban mint én, mert ebben élnek születésük óta. Történeteikkel bepillantást engednek világukba. (Régebbi családlátogatások alkalmával megtapasztaltam világukat.) Azt kell bennük erősítenem, hogy ugyanolyan értékekkel rendelkeznek, mint bárki az intézményben. Meg kell őket győzőm, hogy a szegénység egy állapot. Tudatosítani kell velük, hogy szorgalommal, tanulással kitörhetnek a mélyszegénységből. Ez viszont néha szélmalomharcnak tűnik számomra. Amikor szünetben a gyermek mellém csapódva elmondja, hogy nehéz anyagi gondjaik vannak, amikor elárulják, hogy a családfenntartót büntetés végrehajtási intézetbe zárták, akkor felmerül bennem a kérdés: felnőve sikerül –e majd alkalmazniuk a gyermekéveik alatt elsajátított etikai normákat? S ezek felül tudják –e írni az otthoni szocializációt? (Bízom benne, hogy igen.)

Ízelítő a tanórán elhangzott mondatokból:

„Tanár néni! Minek beszélünk erről? Mi azok vagyunk!”

„Nem is gondoltam volna, hogy szegénynek lenni jó!”

„Nem cserélnék a királyfival! Nem lenne szép ruhám, de játszhatnék kedvemre!”

„Inkább legyek szegény!”

„Ha nagy leszek, gazdag leszek. Lesz mobilom, jó kocsim, házam.”

A tanulósoport:

Kiscsoportos formában történik a hatodik évfolyamon az etika oktatása. Így hatékonyabban tudjuk elsajátítani velük a feldolgozandó tananyagot. A 9 fő gyermek közül 7 fő érkezik a Tiszalökön található Újtelep szegregátumból, 1 fő érkezik Tiszalök külterületéről, és 1 fő más településről jár. be.

A szegregátumban élők között több generáción keresztül mélyülő hátrányok halmozódtak fel, melyeket e tanulók magukkal hoznak az iskolába. A munka hatékonyságát növeli, ha az osztályfőnökükkel napi szinten tartom a kapcsolatot, szükség esetén Tiszalök Város Önkormányzata Tiszalöki Szociális Szolgáltató Központja családsegítő gondozóival munkakapcsolatot tartok fenn.

A tanári szerep:

Úgy érzem, a gyakorlati pedagógiában alkalmazni tudom az elvégzett továbbképzéseken megismert hatékony tanuló- megismerési technikákat, melyek kiegészítik és segítik személyes pedagóguskompetenciáimat. Mentorként, tanárként biztosítanom kell a pozitív megerősítésre alapuló értékelést és a nyitott őszinte bizalmon és demokrácián alapuló légkört.

Jó tulajdonságok választása

Óravázlat

Tanítási óra: Hit- és erkölcstan		Készítette: Perjésiné Kiss Rita	
Évfolyam: 6. évfolyam			
Témakör:	Az óra anyaga:		
Társadalmi együttélés	Gazdagok és szegények. (My shoes)		
Az előző óra:	Következő óra:		
Társadalmi egyenlőtlenségek	Virtuális közösségek		
Az óra típusa:	Módszer (ek):		
Új ismereteket feldolgozó	Hagyományos és innovatív (kooperatív) módszerek együttes alkalmazása		
<u>Nagy gondolat:</u>			
„Az emberek nagysága nem a gazdagságban rejlik, hanem a jellemében és a jóságban.” Anne Frank			
Taneszközök:	Szemléltető eszközök:		
Bánhegyi Ferenc-Olajosné Kádár Ilona: Erkölcstan 6.(AK)	erénykerék, varázsdoboz, interaktív tábla, internet, O. Nagy Gábor: Magyar szólások és közmondások, vidómegosztó oldal (Youtube), szókétyák, memóriakétyák, feladatlapok, Történelem 5.,		

Célok: A szociális tanulásban rejlő lehetőségeket kiaknázva a gyermekcsoport jellegzetességeivel összehangolva a modern és a hagyományos módszerek együttes alkalmazásával az egyetemes emberi értékek elfogadtatása. Szűkebb és tágabb közösségükben ezen normák betartása.

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
haiku, bók, ínek, szegénység, gazdagság szinoníma, antonímia, piktogram, vagyon, közmondás, szólas, graffiti, kisebbség, többség, egyenlőtlenség, egyenlőség, szolidaritás, együttélés a lakóhelyemen,	Önkifejezés, kreativitás, szókincsbővítés, véleményalkotás, manuális készség, figyelem, intellektuális készség, együttműködési készség, információkeresés, empátia,	Ismeretek felidézése, rendszerezés, emlékezés, problémamegoldó gondolkodás, általánosítás, fogalomalkotás, olvasási képesség,	Munkanélküliség és a szegénység közötti kapcsolat feltárása. Tanulás, mint kitörési lehetőség a mélyszegénységből.	Történelem Magyar irodalom Idegen nyelv –angol Magyar nyelv Informatika

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
3'	Ráhangelődés	Házi feladat ellenőrzése <i>frontális osztálymunka, beszélgetés</i>	Vizuális kommunikáció	infografika http://piackutatas.blogspot.hu/2013/02/mennyire-vagy-szerencses.html	Differenciált házi feladat Beszámolók az erénykerék használatáról. Az erénykeréken lévő tulajdonságok közül, amelyiket kiforgatta az előző óra végén, azt a tulajdonságot kell gyakorolnia a következő tanóraig. Az infografika elemzése. Az internetes elérhetőséget az iskolai könyvtárban működő számítógéppark biztosítja. A gépeken a böngésző könyvjelzői közt találják meg. Szókincsbővítés, elemző gondolkodás segítése, képszerű gondolkodás fejlesztése a feladat célja. Ez utóbbi feladatot nem választotta egyetlen tanuló sem. Számukra izgalmasabb volt az erénykerékkel kiforgatott tulajdonság mindennapos használata.

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
3'	Ráhangolódás	Memórijáték <i>páros munka</i>	Vizuális kommunikáció	Feladatlap 1. memóriakártyák	<p>A csoportlétszám 9, ezért valakinek én vagyok a párja ebben a játékban.</p> <p>Azért választottam ezeket a piktogramokat, mert az előítélet fajtái megjelennek rajta. Ezen az órán a szegény-gazdag előítélet leküzdése, a két csoport megismertetése a cél. A piktogramok értelmezésében segítség, hogy az előző tanévben már használtuk őket a testi fogyatékkal élő emberek c. tananyag feldolgozásakor. Ekkor részletesen megbeszéltük a piktogramok jelentését, így most csak fel kellett eleveníteni az ismereteiket.</p> <p>Ennél a tanulócsoporthoz célravezetőbb a hagyományos memóriakártya használata, és nem a Smart tábla szoftverével előállított feladat, mert így nemcsak a vizuális prcepció és figyelmfejlesztés történik meg, hanem a kézügyességük, a finommotorikájuk is fejlődik</p> <p>Jól bevált módszer, szívesen foglalkoznak a játékkal.</p>
3'	Problémafelvetés	A haiku közös értelmezése <i>Frontális munka</i>	Magyar kortárs irodalom	interaktív tábla Fodor Ákos: Vétkeink is Feladatlap 2.	<p>A közös értelmezéssel, a tanári magyarázattal biztosítom az érzelmi alapozás szakaszában, hogy minden tanuló együtt tudjon haladni.</p> <p>A nyelvi hátrányosságok kiküszöbölése így megvalósítható.</p> <p>(A szókincsbővítéssel a nyelvi és kommunikációs készség bővítése valósítható meg. Az ilyen jellegű tevékenységnél általában kéri az azon szavak értelmének megbeszélését, amelyek számukra ismeretlenek. Rendelkezésünkre áll a Magyar Értelmező Kéziszótár, így önállóan is leküzdhetik a nyelvi korlátaikat is.)</p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
3'		<p>Nézz bele az igazlító tükörbe!</p> <ul style="list-style-type: none"> Mindenki írja le egy rossz tulajdonságát a kapott jegyzetlapra! Hajtsd össze a lapot és dobd az asztalomon lévő varázsdobozba! Válassz egy számodra áhított jó tulajdonságot a táblán lévő tulajdonságok közül! Ragaszd a füzeted elejére! <p><i>Önálló munkaforma:</i></p>		<p>Igazlító tükör Varázsdoboz Öntapadó jegyzettömb - Jó tulajdonságok: Feladatlap 2.</p>	<p>Ezzel az önismeretet fejlesztő feladattal a helyes önkép kialakítása a célom, illetve a reguláló kompetenciájuk fejlesztése.</p> <p>Életkori sajátosságaikat figyelembe véve játékos formában valósítom meg. A mesék világából az igazlító tükör használata az önkritika gyakorlását biztosítja számukra. Belenézve senki sem meri azt mondani, hogy neki nincs rossz tulajdonsága.</p> <p>Ezen rossz tulajdonságok elengedésére ugyancsak a mesék világából alkalmazom a varázsdobozt. A tudatosan választott szív formájú dobozzal felhívom a figyelmüket arra, hogy szívünkben jóra tudjuk átváltoztatni érzéseinket, gondolatainkat.</p> <p>A dobozban lévő kártyácskák kidobásával, vizualizáció segítségével tudatosulhat bennük, hogy már nincs a tulajdonukban a rossz tulajdonság.</p> <p>Motivációként, pozitív megerősítésként választanak maguknak egy jó tulajdonságot a táblára felragasztott öntapadó jegyzettömb lapjaira felírtakból. Előfordulhat, hogy egy tulajdonságot több gyermek is szeretne választani, ezért célszerű több feliratot is készíteni.</p> <p>Általuk jól látható helyre ragasszák a cetlit, hogy jól rögzüljön a választott tulajdonság, személyiségfejlesztésük hatékonyabb legyen.</p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
4'	Jelentésteremtés	<p>Olvasd el figyelmesen a következő szöveget!</p> <p>– Honnan ered a bőség és az ínség szavunk?</p> <p><i>Csoportmunka</i></p> <p>A mai órán a szegénység és gazdagság témájával fogunk foglalkozni. Mit jelent számodra a szegénység és a gazdagság? Fejezd be a nyitott mondatokat!</p> <p>Számomra a szegénység, .../</p> <p>Ha szegény lennék, ...</p> <p>Számomra a gazdagság, ...</p> <p><i>Frontális munka</i></p>	Történelem Magyar nyelv	Történelem 5. Feladatlap 3.	<p>3 fős csoportokban dolgoznak.</p> <p>A szünetben történik a csoportalakítás, minden esetben figyelembe kell vennem, érzelmi állapotukat a hatékony együtt dolgozás reményében. (Előfordulhat, hogy előző napi konfliktusokat hoznak a szegregátumból. Ezek tisztázása meg kell, hogy történjen még óra előtt. Csak így lehet sikeres az együttműködés, a szociális kompetencia fejlesztése.)</p> <p>Előzetes történelmi ismereteikre támaszkodom.</p> <p>Szövegértési képességüket, logikai képességüket támogatom a szöveg mellett megjelenő magyarázó ábrával, így könnyítve van a lényegkiemelés folyamata. A vizualizációval, a képi információk feldolgozásával hatékonyabbá válik a kognitív kompetenciák fejlesztése, a megértés folyamata.</p> <p>Amennyiben hamarabb elkészül az egyik csoport időkitöltő feladatként Gyorsposta játékot játszhatnak. Ezzel a verbális, akusztikus észlelés és figyelemfejlesztése megoldható.</p> <p>A feladat ellenőrzése frontálisan történik, és a nyitott mondatok befejezésével személyes tapasztalataikat is megismerhetem.</p> <p>A gyerekek közül néhányan szégyenkeznek hátrányos helyzetük miatt, így célravezetőbb, ha feltételes módban is felkínáljuk a feladat szövegét. Így egyéni véleményüket biztosan elmerik mondani.</p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
8'	Jelentés teremtés	<p>Figyelmesen nézd a videót! Melyik fiúval cserélnél szívesen? <i>Frontális munka</i></p>	Angol nyelv	<p>My shoes (2013.) https://www.youtube.com/watch?v=SolGBZ2f6L0</p>	<p>Mivel az anyanyelvi kompetenciáik is sok esetben hiányosak az alacsony szociokulturális háttérrel rendelkező tanulóknál, ezért az idegen nyelvi kompetenciáik fejlesztése még nehezebb feladat az idegen nyelvet tanító kollégának. Folyamatos fordítás szükséges a film megtekintése alatt. Igaz a kisfilm megértését nem befolyásolja a verbális kommunikáció, ugyanis a képi információk feldolgozása után is érhető számukra a film mondanivalója. Tudatosítani kell a tanulókkal, hogy a szegénység állapot, lehetőségük van a megváltoztatására. A reprodukív szövegalkotással empátiás képességük, képzeletük fejlődik.</p>
		<p>A látott kisfilm megbeszélése Elégedettek e a fiúk az új életükkel? Miért? Szerepcsere szerencsés -e? Mi lenne a megoldás? <i>Frontális munka:</i></p>	Magyar nyelv		<p>Az irányított beszélgetés alkalmával egyéni véleményeiket fogalmazták meg. A szerepcsere lehetőségét elvetették. A pszichodráma eszközeivel, észlelésük, véleményük megváltozott, s beleélő képességükkel megfogalmazták, azt az életbölcsest, mely magában hordozza az élet szeretetét, még szegényen is. Itt hívtam fel a figyelmüket a gyógyító szó erejére: a szeretetre. A beszélgetés alkalmával asszociáltak, s saját rossz élményeiket is elmondták.</p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
8'	Jelentés teremtés	<p>Csoportosítsd a megadott szempont szerint a felsorolt szavakat!</p> <p><i>Csoportmunka</i></p>	<p>Történelem Irodalom Magyar nyelv</p>	<p>Feladatlap 4. Időkitöltő A feladatlap 4. megoldókulcsai</p>	<p>Szókincsbővítés a szegénység szinonímáival és antonímiáival a kognitív kompetenciák fejlesztését szolgálja. Képességeiket figyelembe véve könnyített a feladat, mert a megadott szavakból kell a megadott szempont szerint elvégezni a csoportosítást.</p> <p>A feladatok megoldása után az időkitöltőt elkészíthetik a tanulók. Ekkor vizuális percepció és figyelemfejlesztés történik.</p> <p>Az együtt tanulás során megoldott feladat ellenőrzése a csoportforgó technikáját alkalmazva önállóan történik a megadott javítókulcs alapján. Így nemcsak a csoporton belüli hatékony együttműködést sajátítják el, hanem a közösségen belüli tevékenységet is.</p>
3'		<p>Titkosírás</p> <p>Egészítsd ki a hiányos közmondásokat</p> <p><i>Csoportmunka</i></p>	<p>Magyar nyelv</p>	<p>Feladatlap 5.</p>	<p>Anyanyelvi és vizuális kompetencia fejlesztése történik. A képi ábrázolással rávezethetőek a gyerekek a kevésbé használt közmondás megfejtésére.</p> <p>Időkitöltő feladattal a helyesírási képesség fejlesztése történik. Ellenőrzése szóban, frontálisan történik.</p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5'		Öltöztess fel belső tulajdonságokkal a piktogramokat! <i>Csoportmunka</i>	Magyar irodalom Történelem	Feladatlap 6.	A feladat értelmezése után nyilvánvalóvá vált a gyermekek számára, hogy nem tudják megoldani a kért szempontok szerint azt. A csoportokban többen is jelezték ezt. Segített a feladat megoldásában, hogy az Anne Frank idézettel megtámogattam. A mottó megbeszélése után testi-lelki-szellemi harmónia fontosságára felhívva a figyelmet tudatosul bennük, hogy a vagyon hiánya nem egyenlő a szegénységgel. A szerepet, az alapvető emberi értékek fontosabbak.
5'	Reflektálás	Összegzés, értékelés, önértékelés <i>Frontális munka</i>		Matrica, mosolygó fej nyomda, mintalyukasztó	Érzelmi kapcsolat alakítása a tanuláshoz. Értékeléskor az individualizálás szempontjait figyelve pozitív visszajelzésekkel erősítem önbizalmukat. (Órák végén matricákkal, mosolygó fej nyomdával, mintalyukasztó alkalmazásával is szoktam jutalmazni a gyermekeket. Ezen jutalmak beszámítanak a gamifikáció alapú értékelésbe. Idén tavasszal poroltam le ismereteimet e témában, s léptem be egy online csoportba. Ismereteimet rendszerezve, úgy döntöttem a tanév kezdetén, hogy megvalósítom ebben a csoportban a csoportszajátosságok figyelembe vételével. Nem bántam meg. A gyerekek is kedvelik.) Hibáikat, tévesztéseiket azonnal javítom és pozitív módon reagálok rájuk, hogy a bizalomteljes légkört és a motivációjukat fenn tudjam tartani, Saját tanulási folyamatuk értékelésébe igyekszem őket bevonni.

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
		<p>Házi feladat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Készíts képzeletbeli interjút a videóban szereplő mozgássérült, jó módú kisfiúval! • Készíts képzeletbeli interjút a szegény kisfiúval! • Segíts egy osztálytársadon! • „Gazdagságban, szegénységben, egészségben, betegségben, jóban, rosszban, holtomiglan, holtodiglan, míg a halál el nem választ.” <p>Kérdezd meg szüleidet vagy nagyszüleidet számukra mit jelentenek a</p>	Magyar nyelv	Interaktív tábla	<p>A differenciált házi feladatok közül a tanulók felmérve képességeiket, motivációjukat önállóan választanak egy feladatot. Az interaktív táblán jelennek meg a feladatok. (Jól bevált módszer. Előfordul, hogy több feladatot is elvégeznek a nebulók.)</p> <p>A tanórai feladatok összehangolásával választottam a házi feladatokat.</p> <p>A kanapé-aktivizmus megszüntetése, az altruista magatartás kialakítása a céloom a Segíts egy osztálytársadon! feladattal.</p> <p>A szülőkkel/nagyszülőkkel való beszélgetés kezdeményezésével a generációk közötti párbeszéd javítása volt a céloom.</p> <p>Képzelőerejükkel megalkothatják felnőttkori világukat. Nemcsak a céljaik megvalósításában segíthet, hanem fejleszti az anyanyelvi kompetenciát is.</p>

		szegénységben, gazdagságban szavak! <ul style="list-style-type: none"> • Mit tennél, ha megnyernéd a lottó főnyereményét? • Erénykerék <i>Önálló munka</i>			
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
		Szorgalmi feladat <ul style="list-style-type: none"> • Készíts A4-es papírlapra egy graffitit, mely a szegénységről szól! • Kutass az interneten hírességek után, akiknek szegény volt a gyermekkoruk! <i>Önálló munka</i>	Rajz és vizuális média Informatika		A tanulókat ösztönzőm az önálló ismeretszerzés, kutatás igényének felkeltésére, az online információk befogadására és feldolgozására. Ezeket a feladatokat (internetes) kivétel nélkül mindenki elkészítette a következő órára. A páros problémamegoldással könnyíthető a feladat, illetve a szociális kompetenciáik fejlődnek. (Szívesen dolgoznak párokat alakítva.)
		Gyűjtőmunka <ul style="list-style-type: none"> • Gyűjts össze virtuális közösségi oldalakat! <i>Páros munka</i>			

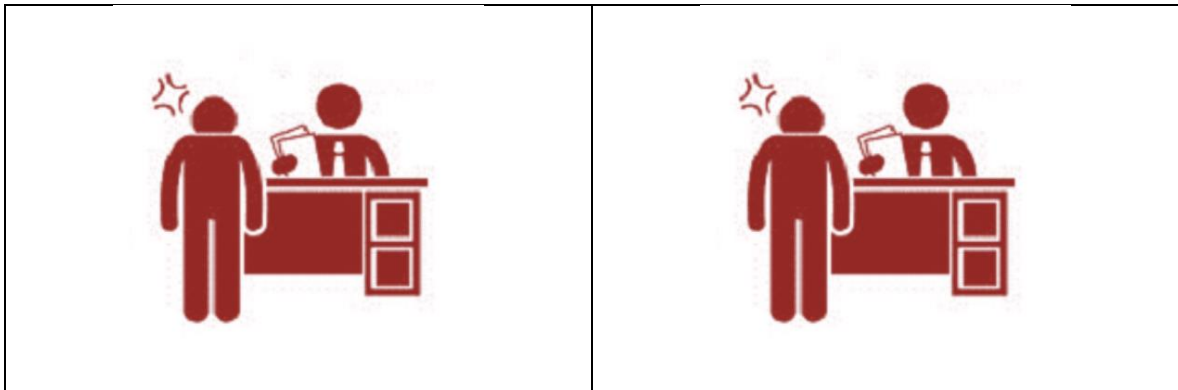
Felhasznált irodalom:

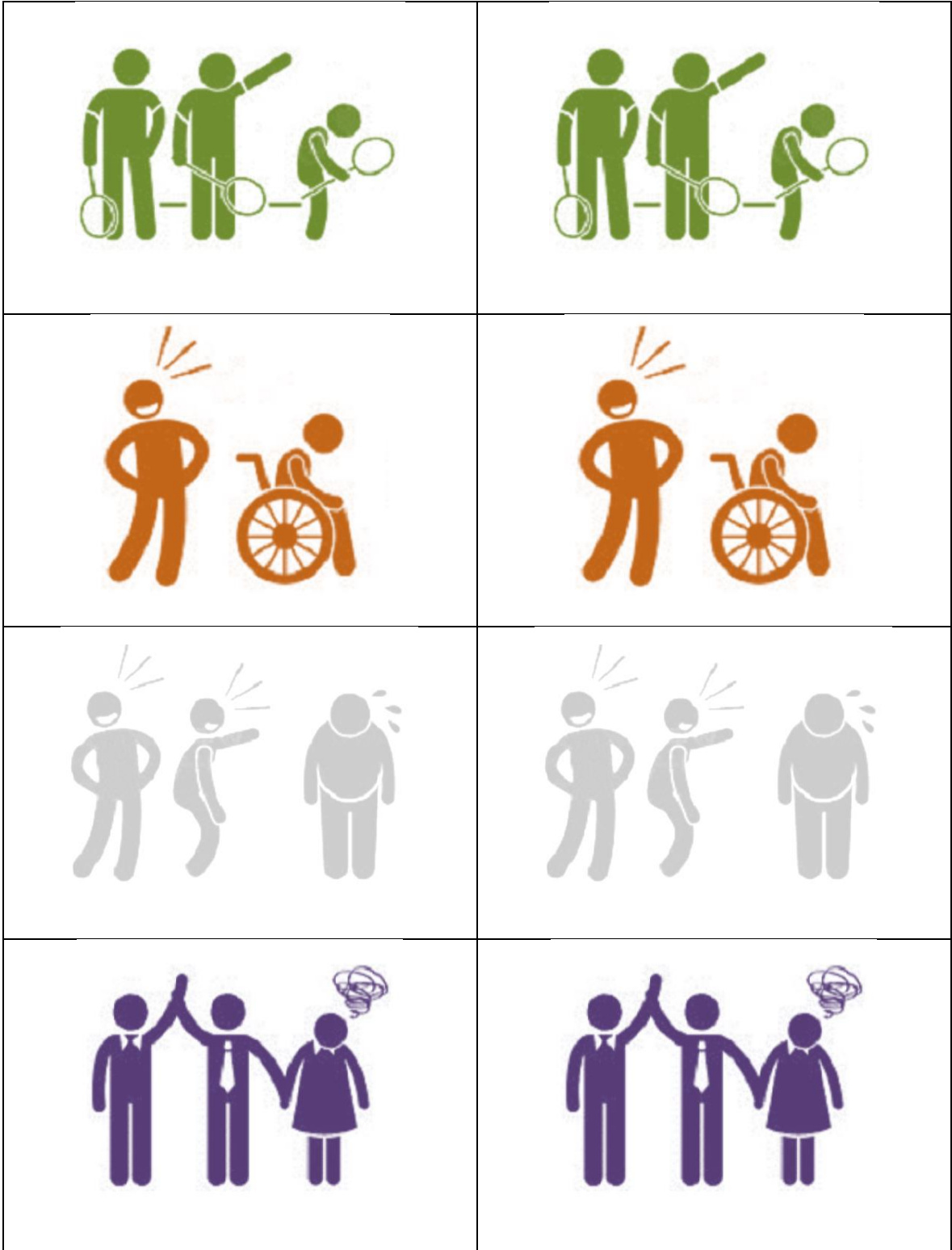
- Nemzeti társadalmi felzárkózási stratégia- mélyszegénység, gyermekszegénység, romák (2011-2020) Helyzetelemzés
http://www.romadecade.org/cms/upload/file/9323_file16_roma_hu_strategy_annex1_hu.pdf
- NAT 2012.: http://www.ofi.hu/sites/default/files/attachments/mk_nat_20121.pdf
- Szinoníma Szótár: <http://szinonimaszotar.hu/>
- Mark Twain: Koldus és királyfi
- O. Nagy Gábor: Magyar szólások és közmondások
- Történelem 5. (Nemzedékek Tudása)
- Erkölcstan 6. (AK)

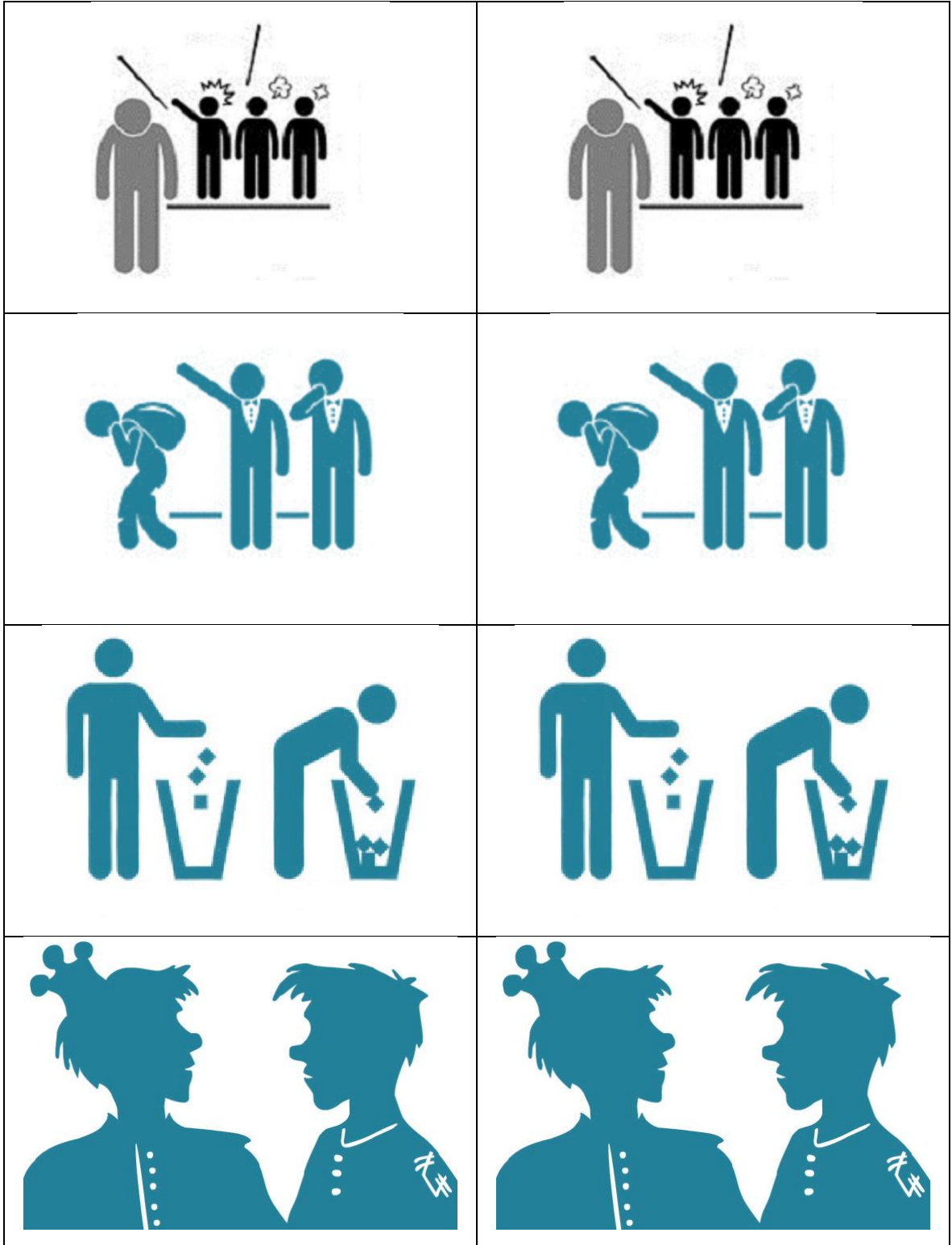
Mellékletek

Feladatlap 1.

Memóriajáték

Feladatlap 2.

Fodor Ákos: Vétkeink is

Vétkeink is milyen fontosak!

Csaholó falka módjára kerítve-szorítva

szelíden legelésző erényeinket:

elejtve a gyengét, maflát, növelve

a jobbak erejét, tudását –végül is

magát az **Esélyt a Jóra.**

Jó tulajdonságok

intuitív, erős, érett, gyakorlatias, gondoskodó, tanul a hibáiból, álmodozó, belátó, játékos, beszédes, makacs, élénk, merész, bolondos, szorgalmas, megbocsátó, rugalmas, laza, tréfás, nagylelkű, vendégszerető, őszinte, szerencsés, edzett, ragaszkodó, racionális, leleményes, vezető, titokzatos, hazafias, körültekintő, csöndes, tehetséges, takarékos, toleráns, szellemes

Feladatlap 3.

A honfoglalás kori társadalom

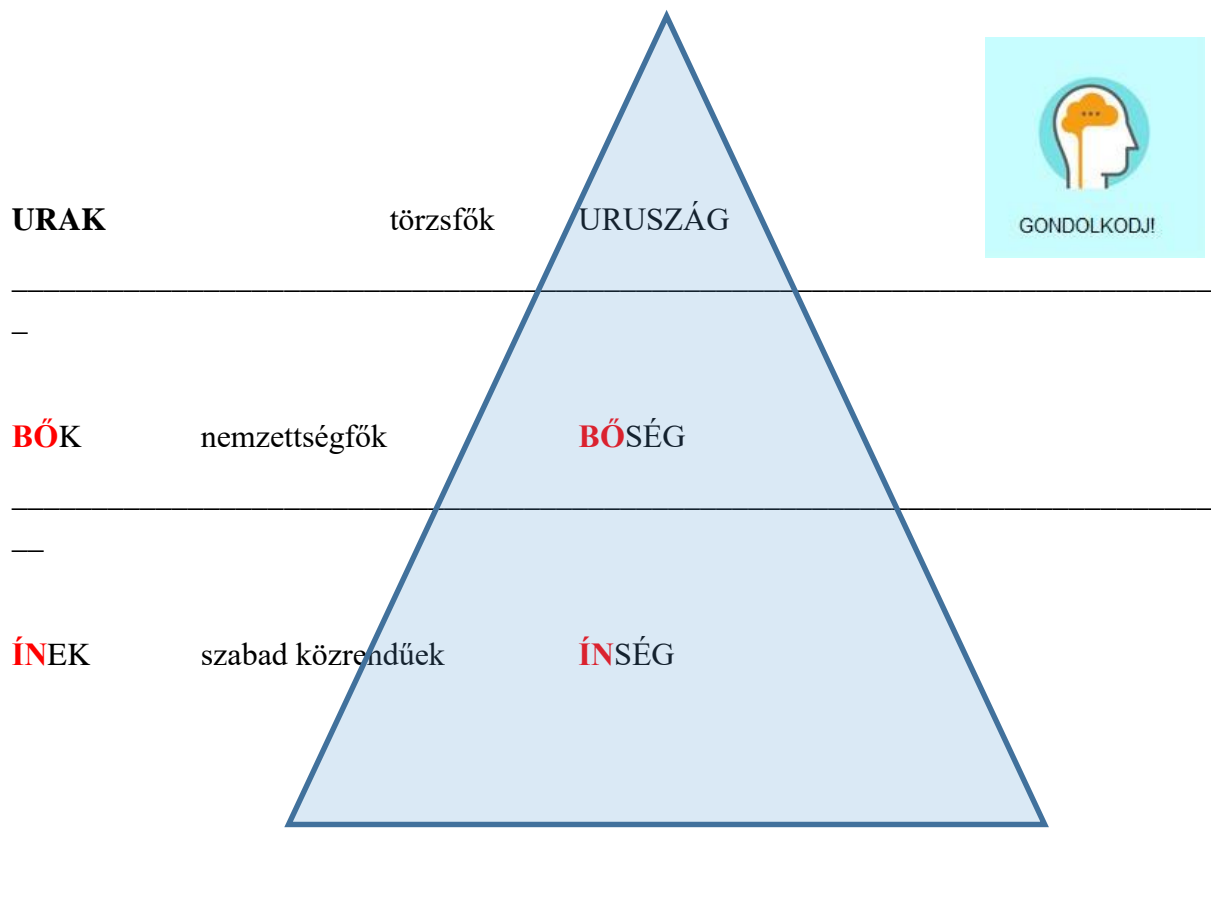
A társadalom rétegződött, melynek alapja a vagyon volt. Eszerint három (négy) réteg alakult ki.

A legfelső réteget az **urak** alkotják. Ők a törzsfők, akik rendelkeznek saját szállásterülettel melynek neve: uruszág (ebből keletkezett az „uraság”, de az „ország” szó is).

A következő társadalmi csoport a **bők** csoportja (*lásd: mai „bőség” szavunk*). Ide tartoznak a nemzetségfők.

A harmadik réteget **az ínek** alkotják (*mai „ínség” szó*). Ide tartoznak a szabad közrendűek.

Ezen kívül voltak **rabszolgák** is, de számuk minimális.

Időkitöltő feladat:

Gyorsposta

Válassz ki egy szót a fenti szövegből és helyes ejtéssel súgd a társad fülébe!

Feladatlap 4.

Könyv- és filmismertető

Mark Twain: Koldus és királyfi

Thomas Canty, a koldus fia, és az ifjú walesi herceg, Edward unalmasnak találják saját életüket, ezért titokban elhatározzák, hogy helyet cserélnek. Azonban hamarosan számos váratlan akadályba ütköznek: az egyik fiú egy szörnyű börtönben találja magát, mialatt a másikat Anglia királyává készülnek koronázni.

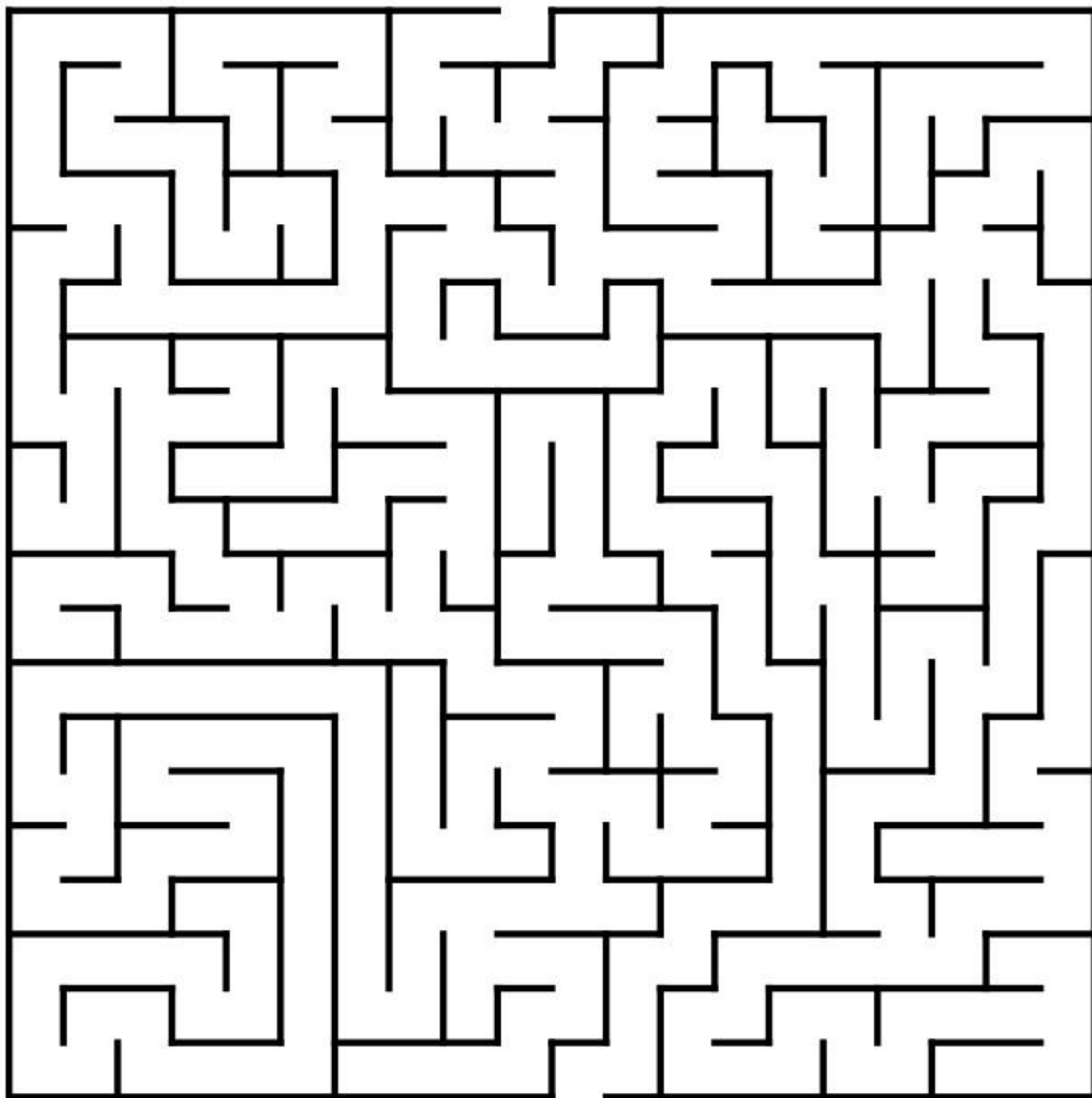
Csoportosítsd a megadott szavakat! Melyik illik a Koldusra és melyik illik a Királyfira?

**pénztelen, jó módú, , nincstelen, , vagyontalan, módos földönfutó, csóró
nélkülöző, vagyonos, pénzes, jól szituált, tehetős, burzsuj rászoruló csöves,**

Koldus	Királyfi

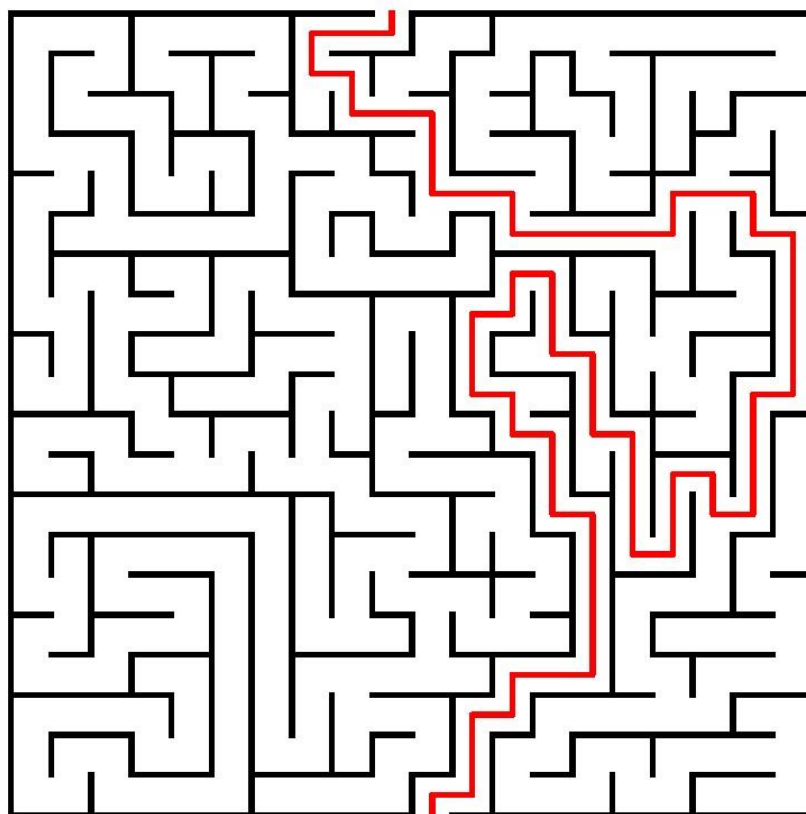
Időkitöltő: Labirintus

Segíts eljutni a Királyfinak a Koldushoz, hogy vissza tudják cserélni az életüket!

A 4. Feladatlap megoldókulcsai

Koldus	Királyfi
pénztelen	vagyonos
nélkülöző	jómódú
nincstelen	pénzes
rászoruló	jól szituált
földönfutó	módos
csöves	tehetős
csóró	butzsuj

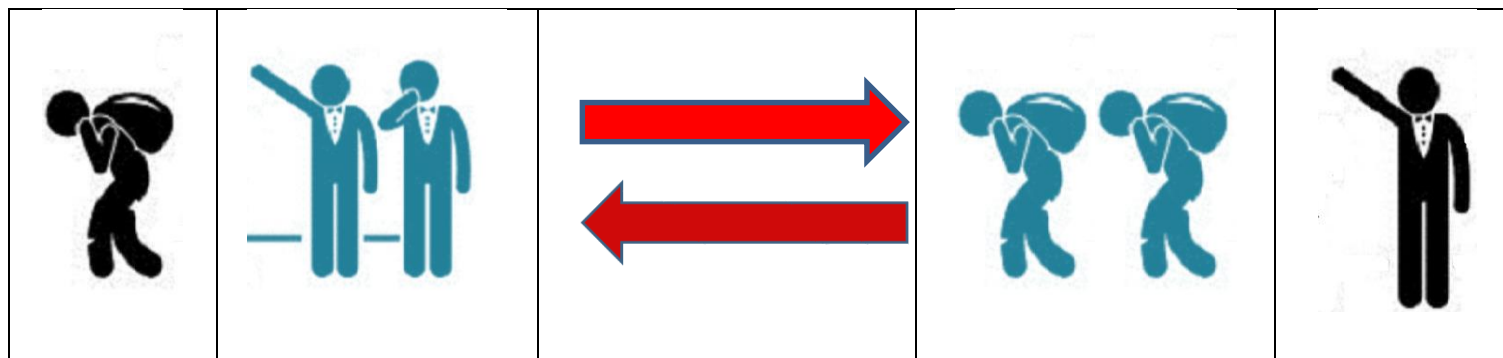
Feladatlap 5.

Fejtsd meg a titkosírást!

1. Sz_g_ny, m_nt _ t_mpl_m _g_r_.
2. L_gg_zd_g_bb, _k_ s_mm_t n_m k_v_n.
3. K_m_ sz_g_ny, h_ln_p g_zd_g l_h_t!

Melyik közmondáshoz illik az illusztráció?

Időkitöltő feladat: Jelöld függőleges álló vonalakkal a szótaghatárokat!

Feladatlap 6.

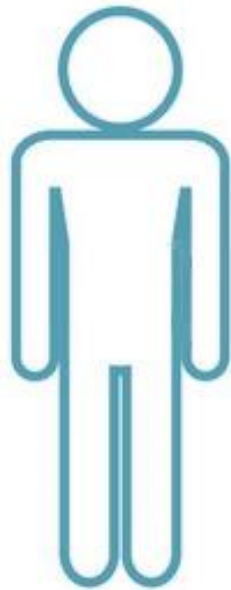
Öltöztess fel belső tulajdonságokkal az embereket!

„Az emberek nagysága nem a gazdagságban rejlik, hanem a jellemében és a jóságban.”

Anne Frank

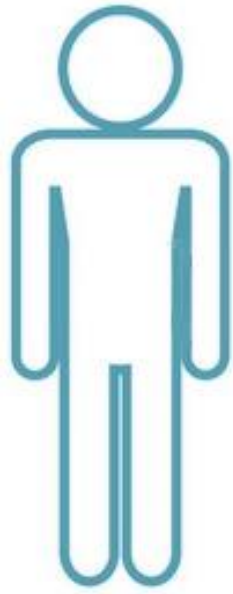
Szegények

jóindulatú, türelmes, okos, pontos,
rendszerető, szorgalmas, nyugodt, céltudatos,
mosolygós,

rosszindulatú, durva, buta, pontatlan,
rendetlen, lusta, ideges, nagyravágyó,
mogorva

Házi feladat

2.3. UHLÁR KAROLA: „VALÓDI ESÉLYT ADJ!”

A ROMÁK INTEGRÁCIÓJA, MAGYARORSZÁGI HELYZETÜK ÉS KULTURÁLIS ÉRTÉKEIK MEGISMERTETÉSE

REZÜMÉ

Középiskolai etika és irodalom tanórákra javasolt óravázlataimmal a roma kisebbség magyarországi helyzetét, irodalmát, kulturális értékeit mutatom be. Remélem, hogy az alaposabb, mélyebb megismerés által sikerül közelebb hozni a nem roma diákokhoz is ezt a világot. A három tanóra projektte is összekapcsolható: a romákkal kapcsolatos szociális, társadalmi kérdések felvetését célzó etikaóra után logikus folytatás lehet roma alkotóktól származó szépirodalmi szövegek, képzőművészeti alkotások megismerése irodalomórán.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

Az órák célja, hogy a diákok empátikus- és toleranciakészsége fejlődjön, képessé váljanak más etnokultúra elfogadására, arról egyéni vélemény megfogalmazására, felvállalására.

CÉLCSOPORT

A tananyag feldolgozása a középiskola 11. és 12. évfolyamán javasolt.

Miért foglalkozunk többet a romákkal?

A NAT és a szakközépiskolák számára előírt irodalom- és etika tantárgyakhoz tartozó kerettantervek kitérnek és lehetőséget biztosítanak a kisebbségek kultúrájának oktatására és célként tűzik ki a diákok szociális érzékenységének, empátiás készségének fejlesztését. Ma a romák alkotják Európa legnagyobb lélekszámú kisebbségét¹, s úgy gondolom, hogy a közoktatásban a romák kulturális értékeinek, életmódjának bemutatására szánt idő és figyelem messze nem áll arányban a magyar társadalomban képviselt 6-7%-os létszámarányukkal². Pályázatommal szeretném felhívni a pedagógusok figyelmét, hogy a kerettantervben biztosított lehetőségeket talán jobban ki kellene használnunk ebben a témakörben. A romák megítélését, illetve a közoktatásban megvalósuló integrációjukat részben a

magyarországi romák társadalmi, szociális helyzetét vizsgáló tanulmányok, részben saját tanári munkám során szerzett tapasztalataim mentén mutatom be.

A Policy Solutions 2012-es elemzése szerint a 7-9 millió főt számláló európai roma kisebbség jövedelmi viszonyai, iskolai végzettsége, foglalkoztatottsága, egészségi állapota és várható átlagos élettartama drasztikusan elmarad az EU-s átlagtól, ugyanakkor lélekszámuk és a népességen belüli létszámarányuk egyre növekszik. Az elemzés rámutat arra is, hogy a romákkal való több száz éves együttélésünk alatt a foglalkoztatásuk, lakhatásuk és oktatásuk területein történt társadalmi reformok és integrációs kísérletek hogyan fulladtak kudarcba, konzerválva vagy növelve ezzel a romák hátrányos helyzetét. A sikertelen integráció és a romák lemaradása az említett területeken a magyar társadalmi tudatban a roma származáshoz szinte elválaszthatatlanul kötődő, alapvetően etnikai jellegű előítéleteket egyre inkább elmélyítette.

2002-2003-ban „Hátrányos helyzetűek a közoktatásban” címmel egész Magyarországra kiterjedő kutatást végeztek³, amelyből kiderült, hogy a megkérdezett pedagógusok gyakorlatilag egyenlőségjelet tesznek a roma származás és a hátrányos helyzet közé. Annak

---

¹ In: A romák helyzete Magyarországon (A Policy Solutions politikai elemzése 2012), 3.o.:

<http://www.policysolutions.hu/userfiles/elemzesek/A%20rom%C3%A1k%20helyzete%20Magyarorsz%C3%A1gon.pdf>

² In: Dúl Géza: Beszámoló a magyar cigányság helyzetéről és a cigánypasztorációról Magyarországon http://www.ceferino.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=10:beszamolo-a-magyar-ciganysag-helyzeterl-es-a-ciganypasztoracirol-magyarorszagon&catid=19:pasztoracio&Itemid=32

³ In: Fellegi Borbála – Ligeti György: Mit tudnak a pedagógusok a romákról?

<http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=187>

ellenére, hogy a megkérdezett pedagógusok vélekedése szerint a közoktatásban nagy létszámmal jelen levő roma gyerekek mindegyike hátrányos helyzetű, a felmérésben kiderült, hogy a romák életmódjáról alkotott képük sok esetben a közvélekedésen alapul. Ismert roma személyiségek közül szinte kivétel nélkül politikai, közéleti személyiségeket említettek meg elsőként, művészeket nagyon kevesen.

A kutatás eredményei alapján úgy tűnik, hogy a megkérdezett nevelők romákkal kapcsolatos tudása csak bizonyos – a neveléshez, oktatáshoz szorosan kapcsolódó – területekre korlátozódik. Annak ellenére, hogy a megkérdezettek nyíltan nem adtak hangot romaellenességnek, válaszaik alapján valószínűsíthető, hogy osztják a magyar társadalom romákra vonatkozó értékrendjét⁴.

Műszaki szakközépiskolánkban a roma gyerekek integrációja spontán módon valósul meg, az újonnan induló, átlagosan 35 fős osztályok közül jellemzően minden harmadikba kerül 1-2 roma tanuló. Érdekes megfigyelni, hogyan tudják befogadni az osztályközösségek ezeket a gyerekeket: csak úgy, ha személyiségüket teljesen függetlenítik roma származásától. Kizárják a tudatukból, hogy az osztálytársuk egy olyan kisebbség tagja, amit megbélyegeznek a magyar társadalom előítéletei. Így biztonságos távolságba kerülhet a romaság nyugtalanító kategóriája attól a gyerektől, akivel nap mint nap több órát kell együtt tölteniük. Az integráció így csak a felszínen, látszólagosan valósul meg: a roma tanulók származásukat és életmódjukat nem megtagadva, de nem is felvállalva léteznek a közösségekben. Az a szakadék, ami a romák iskolán kívüli élete és értékrendje és nem roma társaiké között tátong, mindvégig feszültségforrás marad. Megfigyelhető, hogy a roma diákok az osztályokba kerülésüket követő 1-2 évben lassan a magatartási problémás gyerekek köréhez „csapódnak”, tanulmányi eredményeik romlanak, sorozatos évismétlőkké válnak, sokan elhagyják az iskolát.

---

⁴ In: Ujlaky András: Az Orbán-kormány roma stratégiája – merre visz? (2012)
http://hazaeshaladas.blog.hu/2012/04/05/az_orban_kormany_roma_strategiaja_merre_viz

Miért sikertelenek az integrációs kísérletek mind mikro (iskolai) mind makro (társadalmi) szinten? A Policy Solutions korábban már említett elemzése részletesen tárgyalja az EU és a magyar állam szintjén megjelenő, romákkal kapcsolatos stratégiákat. Van egy tényező, ami mindegyikben közös: a romák integrációját „felülről vezérelt” folyamatként képzelték el. Az egyetlen olyan stratégia, amit az elemzés bizonyítottan sikeresnek tart, a „Hódmezővásárhelyi modell” néven, helyi szintű kezdeményezés eredményeként megvalósult integrált oktatási program. A „felülről vezérelt” integrációs stratégiákkal szemben itt a településen élő lakosok, intézmények, nevelők, szülők, gyerekek közös akaratával és segítségével sikerült egy működő rendszert kialakítani, nem csak a roma kisebbség, de minden, a település iskoláiba járó halmozottan hátrányos helyzetű diák segítésére.

Elképzelték, hogy több „alulról építkező” jellegű – ha nem is ilyen nagyságrendű – kezdeményezésre lenne szükség. A pedagógusok, azáltal, hogy jobban megismerik és megismertetik a diákokkal a roma kultúrát, értékeket, hozzájárulhatnak ahhoz, hogy olyan felnőtteket neveljenek, akik már nem fogadják el kritikátlanul a romákról alkotott sztereotíp társadalmi képet, és akik valódi esélyt, lehetőséget, segítséget adnak a velünk élő romáknak a beilleszkedéshez. Szintén fontos cél lehet, hogy a roma tanulók figyelmét is felhívjuk közösségük kulturális értékeinek fontosságára.

A fenti célok megvalósítását három tanóra keretében képzelem el. Mielőtt elkezdjük a projektet, figyelembe kell venni, hogy az osztályban, ahol tanítjuk, van roma-e tanuló. Ha van, vagy vannak, akkor javasolt az első óra előtt, tanórán kívül külön jelezni számukra, hogy mi lesz ezeknek az óráknak a témája, pár mondatban vázolni az órákkal elérni kívánt pozitív célokat. Így elkerülhetjük, hogy őket – mint leginkább érintetteket - nem éri váratlan sokként a helyzet.

Az első, bevezető órát etikából tartjuk. A további két irodalomóra csak akkor tud projektszerűen kapcsolódni a bevezető órához, ha az etikát 12. évfolyamon oktatjuk. Ha lehetséges, érdemes a két irodalomórát úgy ütemezni, hogy legalább egy hét teljen el közöttük.

Az órák megvalósításához – számítva a témához kapcsolódó sztereotípiák és előítéletek által okozott valószínűsíthető tanulói ellenállásra és passzivitásra – többségében „hagyományos”, frontális módszereket alkalmaztam.

Óravázlatok

Első óra

Tanítási óra: Etika		Készítette: Uhlár Karola
Évfolyam: 11. vagy 12. évfolyam		
Témakör: Egyén és közösség	Az óra anyaga: A romák történetével, helyzetével kapcsolatos ismeretek	
Az előző óra: Többség és kisebbség megjelenési formái	Következő óra: A magyarországi zsidóság történetével, helyzetével kapcsolatos ismeretek	
Az óra típusa: új ismeretet feldolgozó óra	Módszer (ek): frontális osztálymunka, frontális tanári munka	
<u>Nagy gondolat:</u> Valódi esélyt adj!		
Taneszközök: tábla, kréta, laptop, projektor, füzet, íróeszköz	Szemléltető eszközök: tábla, kivetített Powerpoint bemutató	

Célok:

A romaságról alkotott sztereotíp kép differenciálása, saját véleményformálás ösztönzése

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
A romasággal kapcsolatos, a tanulók saját tapasztalatain alapuló előzetes ismeretek	empátikus- és toleranciakészség, más etnokultúra elfogadásának képessége, egyéni vélemény felvállalásának képessége	A romasággal kapcsolatos előzetes ismeretek analízise, a tanórán szerzett új ismeretek beépítése	Miért alakultak ki a romasággal kapcsolatos társadalmi sztereotípiák? Miért ne fogadjuk el ezeket kritikátlanul?	Erkölcstan (Etika)

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5	Ráhangolódás	Frontális osztálymunka – Szóháló készítése. Tanári kérdés: „Mi jut eszedbe, ha azt a szót hallod, hogy roma, vagy cigány?”	A romasággal kapcsolatos előzetes ismeretek felidézése, összegyűjtése	Szóháló felrajzolása a táblára a diákok válaszai alapján.	
5	Rendszerezés - analízis	Frontális osztálymunka – A felrajzolt szóháló megbeszélése. Tanári kérdések: „A felírt szavak közül hány pozitív jelentésű és hány negatív? Szerintetek miért?”	A romasággal kapcsolatos előzetes ismeretek analízise		
2	Rendszerezés - szintézis	Frontális tanári munka – deduktív ismeretátadás: „A közösen összegyűjtött jellemzők nagy része negatív jelentésű. Nézzük meg, hogyan, miért alakult ki bennünk, bennetek ez a kép.”	A romasággal kapcsolatos előzetes ismeretek szintézise - társadalmi sztereotípiák		
20	Új ismeret bemutatása	Frontális tanári munka – A magyarországi romák történetének, helyzetének bemutatása (lsd. 1. melléklet)	A romasággal kapcsolatos új ismeretek átadása	Powerpoint bemutató vetítése	
5	Rendszerezés - analízis	Frontális osztálymunka – Szóháló készítése. Tanári instrukció: „Próbáljuk meg összegyűjteni, milyen új dolgokat tudtál meg a romákról!”	A romasággal kapcsolatos új ismeretek analízise	Szóháló felrajzolása a táblára a diákok válaszai alapján.	

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5	Rendszerezés - szintézis	Frontális osztálymunka - Tanári kérdések: „A közösen összegyűjtött jellemzők most már sokkal színesebb, összetettebb képet mutatnak, mint az óra elején. Miért?”	A romasággal kapcsolatos új ismeretek szintézise - saját véleményformálás ösztönzése		
3	Házi feladat feladása	Választható feladatok: 1. Készíts miniesszét a következő elképzelt szituációról: „Egy nagy cég vezetőjeként új munkatársat szeretnél felvenni. Az álláspályázatra jelentkezők között van egy, akiről fényképe és neve alapján úgy tűnik, roma származású. Pályázati anyaga alapján az egyik legalkalmasabb jelölt lenne a munkakör betöltésére. Adnál neki esélyt, behívnád személyes állásinterjúra? Ha igen, miért, ha nem, miért nem?” 2. Az internet segítségével keress egy ma élő, széles körben elismert, roma származású író, festőművészt, klasszikus (esetleg dzsessz) zenészt. Készíts róluk kiselőadást az osztály számára, bemutatva életútjukat, legfontosabb alkotásaikat!			

Második óra

Tanítási óra: Magyar irodalom	Készítette: Uhlár Karola
Évfolyam: 12. évfolyam	
Témakör: Regionális kultúra	Az óra anyaga: A romák irodalma, kulturális értékei
Az előző óra: Kertész Imre: Sorstalanság című regényének feldolgozása	Következő óra: Lakatos Menyhért: Füstös képek című regényének feldolgozása
Az óra típusa: új ismeretet feldolgozó óra	Módszer (ek): csoportmunka, frontális osztálymunka, frontális tanári munka
<u>Nagy gondolat:</u> „Sok van, mi csodálatos...”!	
Taneszközök: tábla, kréta, laptop, projektor, hangfal, füzet, íróeszköz, cellux, gyurmaragasztó	Szemléltető eszközök: nyomtatott és kivetített kép és szöveg, zenés videófilm
Célok: A roma irodalom és képzőművészet elismert alkotóinak, műveinek megismerése	

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
A tanulók előzetes irodalmi, művészettörténeti ismeretei	Nyitottság ismeretlen etnokultúrák művészetére felé	A roma irodalmi és művészeti alkotások elhelyezése a művészetek rendszerében	A művekkel találkozáskor kiderült, hogy a romák művészete sokban hasonlít más kultúrák, közösségek művészetéhez. Ha azokat értékesnek fogadjuk el, ennek is adjunk esélyt, ismerjük meg alaposabban.	Magyar irodalom

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
10	Ráhangolódás	<p>Csoportmunka – mechanikusan négy egyenlő létszámú csoportra bontjuk az osztályt. Két-két csoport feldarabolt szövegből, illetve festményből készített „kirakót” kap (lsd. 2. melléklet).</p> <p>Feladatok:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Minden csoport rakja ki és ragassza össze a kapott képet és szöveget. 2. Minden csoport gyűjtse össze és írja le az ötleteit: milyen származású lehet az alkotó, mikor élt, milyen iskolához/irányzathoz tartozhat, milyen korábban megismert irodalmi/képzőművészeti alkotásokra emlékeztet? 3. Minden csoport ragassza fel az összeragasztott, jegyzetekkel ellátott képeket és szövegeket a táblára. 4. 	népiesség, népmese, impresszionizmus és posztimpresszionizmus – Monet és Van Gogh festményei	nyomtatott irodalmi szövegek és festmények (cellux, gyurma- ragasztó)	
10	Rendszerezés - analízis	Frontális osztálymunka – A felragasztott képek és szövegek megbeszélése. Ha a csoportok által készített leírásokban nem jött elő, irányított tanári kérdésekkel kapcsolódási pontok megkeresése.			

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
2	Rendszerezés - szintézis	Frontális tanári munka – deduktív ismeretátadás: „Az idézett szövegek és a festmények roma származású művészek alkotásai.”			
5	Előzetes ismeretek gyűjtése	Frontális osztálymunka – tanári kérdés: „Ismertek-e híres roma művészeket, műveket?” – összegyűjtött nevek felírása a táblára	tanulók előzetes ismeretei a romákról	táblai jegyzet	
5	Új ismeretek átadása	Frontális munka – táblai jegyzet kiegészítése a szöveg és a festmények alkotójának nevével és műveik címével.			
10	Új ismeretek átadása	A cigányok hivatalosan elfogadott himnuszának közös meghallgatása és megtekintése: https://www.youtube.com/watch?v=9webTBSuRz8 Néhány festmény megtekintése és megbeszélése cigány festők képeit bemutató virtuális galériában: http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/romak/cigany_festeszet_magyarorszag_1969_2009/		zenés videófilm, kivetített festmények	

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
3	Házi feladat feladása	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miben tanulónak: Olvassátok el Lakatos Menyhért Füstös képek című regényét következő irodalomórára! 2. Egy-egy tanulónak: egy-egy 10 és egy 15 perces kiselőadás Lakatos Menyhért életútjáról, műveiről, valamint a Füstös képek című regényről 			

Harmadik óra

Tanítási óra: Magyar irodalom	Készítette: Uhlár Karola
Évfolyam: 12. évfolyam	
Témakör: Regionális kultúra	Az óra anyaga: Lakatos Menyhért: Füstös képek című regényének feldolgozása
Az előző óra: A romák irodalma, kulturális értékei	Következő óra: Az irodalom határterületei – szórakoztató irodalom
Az óra típusa: új ismeretet feldolgozó óra	Módszer (ek): egyéni tanulói munka, frontális osztálymunka
<u>Nagy gondolat:</u> „Cigány és magyar? - Cigány vagy magyar?”	
Taneszközök: tábla, kréta, füzet, íróeszköz	Szemléltető eszközök: táblai jegyzet

Célok: Lakatos Menyhért Füstös képek című regényének elemzése				
Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
A tanulók szövegelemzéshez kapcsolódó előzetes ismeretei	Összehasonlító szövegelemzés	Kortárs irodalmi párhuzamok keresése	Történelmi háttér: holocaust, világháborúk	Magyar irodalom

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5	Ráhangolódás	Frontális osztálymunka - bevezető tanári kérdések: „Miben volt más volt-e ez a regény, mint az eddig olvasottak? Hasonlított-e valamelyik korábban megismert irodalmi műre? Ha igen, melyikre és miben?”	Márquez: Száz év magány, Kertész Imre: Sorstalanság		
10	Új ismeretek átadása	Egyéni tanulói munka – Kiselőadás Lakatos Menyhért életútjáról, fontosabb műveiről. Ha szükséges: frontális tanári munka – kiegészítések.		tanuló által készített táblai jegyzet	
15	Új ismeretek átadása	Egyéni tanulói munka – Kiselőadás a Füstös képek elemzéséről a megszokott prózaelemzési módszertan alapján.	regény, utazó regény, mágikus realizmus, kirekesztettség	tanuló által készített táblai jegyzet	
12	Új ismeretek átadása	Frontális osztálymunka – az elhangzott elemző kiselőadás közös kiegészítése irányított tanári kérdések alapján: ”Kimaradt-e fontos szereplő, motívum az elemzésből? Ha igen, gyűjtsük össze, melyek ezek.”		táblai jegyzet	
3	Szorgalmi feladat	Memoriter - Choli Daróczi József: Dal (3. melléklet)			

Felhasznált irodalom

- *A romák helyzete Magyarországon* (A Policy Solutions politikai elemzése), 2012, <http://www.policysolutions.hu/userfiles/elemzesek/A%20rom%C3%A1k%20helyzete%20Magyarorsz%C3%A1gon.pdf>
- Csányi Yvonne: *A speciális nevelési igényű gyermekek és fiatalok integrált nevelése-oktatása*, 2000, ELTE BGGYTFK, Budapest
- Dúl Géza: *Beszámoló a magyar cigányság helyzetéről és a cigánypasztorációról Magyarországon*, http://www.ceferino.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=10:beszamolo-a-magyar-ciganysag-helyzeterl-es-a-ciganypasztoracirol-magyarorszagon&catid=19:pasztoracio&Itemid=32
- Fellegi Borbála – Ligeti György: *Mit tudnak a pedagógusok a romákról?*, <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=187>
- Lakatos Menyhért: *Füstös képek*, 1975, Magvető, Debrecen
- Ujlaky András: *Az Orbán-kormány roma stratégiája – merre visz?*, 2012, http://hazaeshaladas.blog.hu/2012/04/05/az_orban_kormany_roma_strategiaja_merre_visz

Mellékletek

1. sz. melléklet

A magyarországi romák történetének, helyzetének bemutatása, Powerpoint bemutató

A romák helyzete és megítélése Magyarországon

A romák Európában

- Európa legnagyobb lélekszámú kisebbsége – 7-9 millió fő
- szegénység által legjelentősebben fenyegetett csoport: jövedelmi viszonyaik, iskolai végzettségük, foglalkoztatottságuk, egészségi állapotuk, várható átlagos élettartamuk drasztikusan elmarad az EU átlagától
- teljes népességen belüli arányuk és lélekszámuk növekszik
- romákkal kapcsolatos problémák megoldása : Európai Roma Stratégia (A nemzeti roma integrációs stratégiák uniós keretrendszere 2020-ig)

A romák Magyarországon

- 600 éve élnek közöttünk
- kezdettől fogva társadalmon kívüli csoportot alkottak: földművelő munkákat nem végeztek, a szolgáltatások, ipar területén, illetve zenészként dolgoztak
- integrációs kísérlet a 60-as években: munkahelyteremtés, közoktatásba való bevonás, lakhatási körülmények javítása – látszólagos és időszakos sikerek
- rendszerváltás (1989) után: a romák elvesztették munkahelyeiket, a családok létbizonytalanságba kerültek

A romák mai helyzete

- leszakadásuk ma is nő minden problémás területen: a gyerekek kiesnek az oktatási rendszerből, a felnőttek nem tudnak a munkaerőpiacon elhelyezkedni, a családok elszegényednek
- minden eddigi integrációs kísérlet csődöt mondott
- a növekvő létszámú és problémákkal küzdő roma népesség egyre nagyobb társadalmi feszültséget generál > előítéletek, kirekesztés
- a társadalom egyes tagjainak, nekünk kell kiszállni az ördögi körből
- adjunk esélyt a körülöttünk élő romáknak, hogy származásukat felvállalva járhassanak iskolába, dolgozhassanak: bizonyíthassák, hogy a magyar társadalom hasznos tagjai tudnak és akarnak lenni!

2. sz. melléklet

1. Szöveg (Lakatos Menyhért, Füstös képek, részlet)

„Anyám szerint el lehet kerülni minden veszélyt, vagy meg lehet fogni a szerencsét, ha valaki előre gondolkodik. Apám pontosan az ellenkezőjét mondja: mindég van valahogy, de soha nem úgy, ahogy te akarod, mert nem biztos, hogy másoknak kedvére teszel. Akkor csinálsz jót, ha nem tettél semmit. Bölcs tanácsok ezek, mégsem látom egyiknek sem értelmét. Anyám hiába számolt előre, soha nem tudta megfogni a szerencsáját, örökre csóró maradt. Apám tizenhat gyereket összekalapált, négyen maradtunk, szerinte nem tett se jót, se rosszat. Akkor sem tudott többet tenni, amikor két fiát a szeme előtt irtották ki. Sírt. Mint mondja, azon kívül, hogy ő is meghaljon, nem kínálkozott más lehetőség, ahhoz meg kevés embernek van bátorsága. Türelmesen várt, amíg végtelen türelmébe bele nem öregedett. Nincs kivel perbe szállni, mondta, de ha volna, vajon megérné? Egy kézből jön az áldás és egyből a büntetés.

Az igazságban egész életében nem tudott hinni. Többször elmesélte, amit már a nagyapja is csak úgy hallott a régi öregektől, hogy valamikor nagyon régen az Igazság és a Hamisság elindult vándorolni. Mindkettőt egy-egy pogácsával engedték útra a szülei. Mondja a Hamisság, amikor már jó nagy utat megtettek: Hallod-e, ideje volna tán ennünk valamit! Együnk, egyezett bele az Igazság. Na de én azt mondom, kár lenne mindkét pogácsát feltörni, együk meg előbb a tiédet, ajánlotta a Hamisság. Jó, hagyta rá az Igazság.

Minden a legnagyobb rendjén ment, amíg az Igazság pogácsájából tartott. A legközelebbi falatozásnál a Hamisság, kibontva tarisznyáját, hátat fordított az Igazságnak. Nekem nem adsz, kérdezte szerényen az Igazság. Nem képzeled, förmedt rá amaz, hogy éhen hagyom saját magamat, még hosszú út áll előttünk. Szerencsétlen Igazság túrt, amíg tudott, de egyszer nemcsak a türelme, hanem az ereje is elfogyott. Adjál egy falatot, könyörgött, mert éhen halok. Adhatok, mondta a másik huncutul, ha ki hagyod vájni az egyik szemedet.

Választhatott az Igazság, éhen hal, vagy enged a kérésnek. Minthogy neki sem volt több egy életénél, az utóbbit választotta. Ezzel még nem oldott meg mindent, az út hosszúnak mutatkozott, és a Hamisság nem nyugodott, amíg a másik szemét is ki nem vájta. Mit lehet várni egy ilyen világtalan koldustól, kérdezte apám, mindég oda pártol, ahol jóltartják. Azoknak, akiknek maguknak sincs mit enni, kevés reményük lehet az igazsághoz.”

2. Szöveg (Lakatos Menyhért, Füstös képek, részlet)

„Alig vártam, hogy elcsöngessék az utolsó, órát, percek múlva már a piactéri megállónál szorongattam a degeszre tömött táskát. Úgy tettem, mintha a puszta véletlen műve lenne, mindég abba a vasúti kocsiba szálltam, ahol Vágó Ica ült. Eleinte igyekeztem magamról a szándékosság minden gyanúját elterelni, végigmentem a kocsin, mint akinek esze ágában sincs megállapodni, de az utolsó pillanatban fölfedeztem, hogy Ica mellett van egy üres ülőhely. Valahányszor testközelpbe kerültem a lánnyal, összeszűkülte körülöttem a világ, gondolataim, amik órákkal vagy percekkel előtte önként jöttek, minden felszólítás nélkül magamra hagytak. Billegetem némán az ülésen, mint egy szögpe dobott kalap. Mindennap újabb és újabb szorongás fogott el, vajon lesz-e mellette ülőhely a zsúfolásig megtelt vicinálison? Önmagamnak tett szemrehányásoktól megszégyenülve fogadkoztam, nem ülök mellé többet. De meddig tartott? Abban a pillanatban, ahogy megpillantottam, már nem voltam ura saját akaratomnak. Egyszer valahogy sikerült áttörni a hallgatás sáncát. Ica kérdezett, én válaszoltam kurtán, zavarosan, előfordult, hogy a nem helyett igent mondtam, vagy éppen fordítva.

A lány úgy nyilatkozott, hogy szótlanságom ellenére nagyon muris vagyok, amiket mondok, kétségtelenül talpraesettek. Nem éreztem magam feldicsérve, a muris szó idegesített. A későbbi együtt utazások aztán annál több örömmel ajándékoztak meg, nagyon közel kerültünk egymáshoz. Cicus, mert már csak így hívtam, továbbra is fenntartotta magának azt a jogot, hogy ő kérdezzen. Kérdéseire mindég bőséges, kielégítő válaszokat is adott. Én csak bólogattam bölcsen, felszabadultan, minden elképzelhető tudtam róla, azt is, ha egyszer férjhez megy, kisfiút szeretne, barna hajút, ő maga szőke volt, nyugtalanul mozgó kék szemeit hosszú barna pillák árnyékolták be. Hosszú szőke haja hol copfban, hol simára fésülten derekáig lógott, átadobta a válla felett, arcomba csapta édeskés virágillatát. Soha nem volt annyi bátorságom, hogy megsimogassam. Gyáván, hallgatagon lapultam mellette akkor is, amikor ketten utaztunk egy kupében. Ha olykor vállaihoz vagy a kegyes véletlen folytán melléhez értem, füstöltni éreztem magamon a ruhát, vérem vörösre izzította a bőröm.

A napi egyórás közös utazásból a találkozás és a búcsú percei voltak a legkedvesebbek. Ilyenkor minden alkalommal kezét fogtunk, tenyeremben feledte apró fehér kezét, az ő arcán is átsuhant egy halvány pír, aztán elcsevegte az aznap történeteket, vagy búcsút intett a vasúti tőlésről. Szánalmas éjszakákat éltem át, olyan érzésekbe hajszoltam magam, amiknek viszonzására, józan ésszel nem is gondolhattam. Cicus nagyon kedves volt, de a búcsúpillanatokból azt éreztem, ha többé nem találkoznánk, nem okozna az életében tragédiát. Más napokon meg-megcsillantak a szemei, mint aki aranypénzt lelt, de hosszabb vizsgálódás után egyhamar rájött, hogy csak réz. Vajon miért választott ez a lány engem barátjának, ha nap mint nap, szinte a csömörlésig, ugyanazok a csalódások érik? Egy ideig hagytam magam sodortatni az árral, nem tiltakoztam érzéseim ellen. Mit veszíthetek? Álmodozni miért ne álmodozhatnám? Talán mert az ő jelenléte a vicinálison is mindenki részéről tiszteletet parancsol? Eleinte nem értettem, a kora délutáni vonat miért áll meg a Madarász-tanyánál. De nem lepett meg, amikor véletlenül tudomásomra jutott, hogy Vágó Ica doktor Vágó Zoltán és

Bélmegyeri-Madarász Hermina leánya. A környéken mindenki ismerte a két vagyonos családot, akiknek gyermekei szerencsés házasságukkal megduplázták földbirtokukat. Ha ez a tudat nem is lepett meg, de istenigazában elszomorított. Cicus nem sejtve a bennem pusztító vihart, mindennap lankadatlan kedvességgel üdvözölt.

A tények nem tudtak titkos vágyaimról lemondani, de egyre inkább tudomásul kellett vennem, hogy az ábrándokat csak önmagam csalására dédelgetem. Olyan volt ez, mint egy varázsálom, minden akaratom ellenére fogva tartott. Este, ha hazamentem, idegesen ledobáltam az iskolai holmit, aztán fél éjszakákat kint kóborogtam a gödrök között. Zavart az otthon szűkösége, petróleumfüstös zsivajgása. A sárga teliholdas, késő őszi esték csillogó tavakká varázsolták a vízzel telt vályogödröket, partjukról némán, mereven bámulták árnyékukat az elszáradt farkasfog- és bojtorjánibozótok. Képzeletemben tere bélyes szomorúfüzfákká nőttek, a mögöttük messze kimagasló villanyfényes kastélyból lágy zongorazene tört át a levéltelen ágak között, valamelyik nyitott ablak csipkefüggönye mögül Cicus szőke haja lebbent, mintha a hold sugarát húzná maga után. Bámultam a nagy semmit, hallgattam a vágyak komponálta csodálatos muzsikát, és akkora sóhajokat röpítettem az éjszakába, hogy magam is meglepődtem tőlük. Anyám aggódva ráncolta homlokát, valami el nem rejthető tünetből felismerte betegségem okát, megpróbált türelmet kényszeríteni magára, mint aki tudja, hogy egyetlen gyógyszer az idő, ami hosszabb-rövidebb távon biztos gyógyulást hoz. Adódtak percek, amikor belém bújt az ördög, és a maga szemtelen módján vitatni kezdte állapotomat. Mindig olyankor jött, amikor magasra szárnyalva már-már a képzelet határát is átröpültem. Hideg leheletével visszakényszerített a való világba, hol rohadt és bűzlött minden.”

1. kép (Balázs János: Szerelmesek)

2. kép (Bada Márta: Erdőrészlet)

3. sz. melléklet

Choli Daróczi József - Dal

Felettem az ég sosem volt kék
füst takarta mindig a napot.
felettem nem ragyogott csillag:
apám temető mellett lakott.
Előttem nem volt taposott út:
minden lépés első, az enyém.
Előttem nem a rétek zöldek
a rét vagyok, a gazdag televény.
Imát a varjaktól tanultam,
anyám mindig bús nótát dúdolt.
Füstkárpitból, anyám bús dalával,
a világ elém így rúgtatott
Előttem nem nyílnak virágok,
kutyatej virult az udvaron.
Önmagam, a magam zugában,
a világhoz csak most szoktatom.
Felettem az ég sosem volt kék,
füst takarta mindig a napot.
Felettem nem ragyogott csillag,
de a temető mellől elballagok.

2.4. SZABÓNÉ KREBSZ MELINDA: AZ INTEGRÁCIÓ MEGISMERÉSE AZ ALSÓ TAGOZATBAN

REZÜMÉ

Napjaink egyik kiemelkedő témája a fogyatékkal élők integrációja. Mivel az általános iskolák egyre szélesebb körben fogadhatják/fogadják be e csoport tagjait, így fontos a gyerekek felkészítése, tájékoztatása. A család sok esetben nem vagy csak részben ismeri azokat a magatartásformákat, amelyeket az ép társadalomnak szükséges tanúsítani sérült társaikkal szemben. Ezért is tartom feladatommak, hogy megismertessem diákjaimat a különböző korlátozottsággal együtt élő emberekkel. A téma feldolgozása környezetismeret órán indul és egy nap négy további tanóráján jelenik meg, nagyrészt csoportmunkában. A hat csoport heterogén összeállítású, tagjai között a kiemelkedő képességűek és a tanulási nehézséggel küzdők egyaránt megtalálhatók.

CÉLCSOPORT

Általános iskola 3. osztály. A csoportban több tehetséges, de tanulási nehézséggel küzdő és enyhe értelmi fogyatékos tanuló is van.

Az idei év tervezésében különösen szem előtt tartottam az osztály tanulóinak képességeit, ezért tanmeneteimben külön tevékenységeket jelöltem meg a tehetséges és a felzárkóztatást igénylő vagy SNI-s tanulók számára.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

Óráimon a következő kompetenciák fejlesztését tűztem ki célul: anyanyelvi kommunikáció; matematikai, természettudományi, digitális kompetencia, a tanulás tanulása, személyközi, interkulturális és szociális, állampolgári, vállalkozói és kulturális kompetencia. A fejlesztés lehetőségeit az óravázlatokban külön-külön is feltűntettem.

NAT KOMPATIBILITÁS:

Tervezésem a 2012-es NAT alapján, az iskola által készített és elfogadott Kerettantervre épül. Környezetismeret, olvasás, fogalmazás, nyelvtan órák különböző témaköreiben jelenik meg.

TÉMAKÖR

Az integráció megismerése alsó tagozatban.

TÉMA

Fogyatékkal élők az ép társadalomban.

A TÉMA RELEVANCIÁJÁNAK INDOKLÁSA

A fogyatékossgal élő gyermek mind a szülei, mind tanárai és diáktársai számára is kihívást jelentenek. Elsősorban abban kell segítenünk őket, hogy lehetőségeikhez mértén teljes életet élhessenek. A gondoskodás hiánya vagy a túlgondoskodás mindkét fél számára egyformán megterhelő. Értelmetlen korlátok állítására sincs szükség, mégis alkalmassá kell tenni környezetünket a befogadásra. Szükséges tehát elérnünk, hogy olyan felnőtteké neveljük tanulóinkat, akik a korlátozottságot természetesként tudják kezelni. Erre pedig csak akkor van módunk, ha már kisgyermek korban megismertetjük őket a társadalomban való előfordulásukkal és lehetőségeket mutatunk az elfogadásra.

„Örömöm sokszorozódjék a te örömödben. Hiányosságom váljék jósággá benned.” (Weöres Sándor)

NEVELÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA ÉS INDOKLÁSA:

„A nevelési célok mindig értékek és normák, a társadalom elképzeléseiről szólnak, amelyek egy társadalomban vagy annak egy kis csoportjában éppen aktuálisak. De nem minden társadalmi norma, nevelési cél is egyben.” (Wolfgang Khafki, 1970.)

FŐ CÉLJAIM

- A társadalmi kohézió erősítése
- Befogadóvá és elfogadóvá válás segítése
- Előítéletektől mentes, nyitott gondolkodás kialakítása

- A tanulók együttműködésének, együttérzésének elősegítése
- Jó emberi, társas kapcsolatokra való igény kialakítása
- Jó érzelmi kapcsolat kialakítása nevelők és növendékek között
- Mások érzéseinek figyelembe vételére, figyelmességre nevelés
- A kommunikációs képességek, a kifejezőkészség, a szép beszéd fejlesztése
- A saját viselkedésért, fejlődésért, értékes magatartásért érzett felelősség kialakítása
- Önálló, felelősségvállaló emberré nevelés

ALKALMAZOTT OKTATÁSI MÓDSZEREK ÉS VÁLASZTÁSUK

INDOKLÁSA:

A célokhoz igazodva, a tartalom jellegzetességeit és a tanulók életkorát figyelembe véve, a külső feltételek és lehetőségek kihasználásával a következő módszereket választottam:

- Előadás – az egyéni tapasztalatok megismertetése, vendég előadó segítségével
- Magyarázat – az összefüggések feltárására
- Elbeszélés – a képzelet és az érzelmek mozgósítására
- Megbeszélés – problémák felvetése
- Szemléltetés – a közvetett és a közvetlen megfigyelés érdekében
- kooperatív oktatási módszer – a közös munka és a közösen gondolkodás lehetőségével
- Szimuláció – szerepjátszóval és játékkal
- Házi feladat

TANÁRI ÉS TANULÓI REFLEXIÓK:

A most megtervezett órákat még ezután fogom tanítani, így erről nincs tapasztalatom. Azonban a korábbi években már próbálkoztam ennek a témának a feldolgozásával más órákon, más módon és más korosztállyal. Az akkori tapasztalataimat felhasználva igyekeztem összeállítani a mostani formát. Változtattam a korosztályon és a szervezésen is. Először 2. osztályos gyerekekkel dolgoztuk fel, több napon keresztül, teljes órákon. Akkor megfogalmazódott bennem, hogy legközelebb magasabb osztályfokon, akár egy nap leforgása alatt próbálom körüljárni a témakört. Persze az is eszembe jutott, hogy így talán sok lesz, túl intenzív, túl erős. Ezért döntöttem úgy, hogy a teljes órák mellett, egy-egy tanóra részeként jelenítem meg. Az óravázlatokban az aktuális részt dolgoztam csak ki. A nap zárásaként pedig egy hallássérült szülőt kértem arra, hogy tapasztalatait ossza meg a gyerekekkel egy rövid előadás keretében. Az előadásra a fogalmazás óra utolsó 20 percében kerül sor. Az előzetes egyeztetés során egy rövid kérdéssort adtam az anyukának, melyeket szeretném, ha érintene összefoglalójában.

Óravázlat 1.

Tanítási óra: Környezetismeret		Készítette: Szabóné Krebsz Melinda	
Évfolyam: 3.			
Témakör:		Az óra anyaga:	
Egészség és betegség		Aki más, mint én	
Az előző óra:		Következő óra:	
Betegségek tünetei		Önismeret – differenciált gyakorlás	
Az óra típusa: új ismeretet feldolgozó		Módszer(ek): magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, szemléltetés, kooperatív oktatási módszer, szimuláció, házi feladat	
Nagy gondolat: „ <u>Mások elfogadásának szándéka saját értékeink ismeretével kezdődik.</u> ” (Hirotada Ototake)			
Taneszközök:		Szemléltető eszközök:	
szókérttyák, képek		tábla, kivetítő, számítógép, képek, zeneanyagok	

Célok:

- A különböző fogyatékoságok megismertetése
- Tapasztalatszerzés a korlátozottságról – különös tekintettel a látás- és hallássérülésekre
- A fogyatékkal élők és épek együttélésének bemutatása
- Híres fogyatékosok bemutatása

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség- képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
egészség betegség fogyatékoság kitartás	figyelem emlékezet gondolkodás empátia	a társadalmi egység sokrétűsége	épek hatása a fogyatékosokra; a fogyatékosok hatása az ép társadalomra	ének testnevelés olvasás írás matematika erkölcstan

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
1' 5' 1'	I. Előkészítés	1. Szervezési feladatok - csoportok kialakítása - tábla előkészítése - számítógép, kivetítő bekapcsolása 2. Motiváció - Fogyatékkal élő emberek előadásának megtekintése a kivetítőn 3. Célkitűzés - A mai órán olyan emberekkel fogunk megismerkedni, akik valamiben mások, mint ti.	ének – zenei mű befogadása	kivetítő számítógép- 1.számú melléklet	A kiváltott érzelmek meghallgatása
2' 1' 2'	II. Az anyag feldolgozás a	1. Képek csoportosítása - Egészséges és fogyatékos gyerekek, felnőttek képeinek szétválogatása 2. Különböző fogyatékoságok megnevezése 3. Segédeszközök keresése 4. Játék - Szavak nélkül 5. Játék - Vakvezetés	matematika- csoportosítás környezetismeret - másság anyanyelv – szóbeliség testnevelés – téri tájékozódás	tábla képek szókártyák	Táblánál differenciálva (a csoport leggyengébb tagja helyezi el a többiek utasítása alapján) csapatverseny párokban

7'		<p>6. A segítség lehetőségei - film</p> <p>7. Sikeres fogyatékosok</p> <p>- Bemutató – képek, zenék, videók</p>	erkölcsan – segítő magatartás		
7'				kivetítő	
2'				kivetítő	
10'					
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
7'	III. Befejezés	<p>Befejezés</p> <p>1. Összefoglalás, rendszerezés</p> <p>- Kötetlen beszélgetés a benyomásokról, érzésekről</p> <p>2. Értékelés</p>	<p>szóbeliség</p> <p>ok-okozati összefüggések</p> <p>érzelmek kifejezése</p> <p>erkölcsan</p>	<p>kivetítő</p> <p>tábla</p> <p>képek</p>	Az óra képei alapján

Óravázlat 2.

Tanítási óra: Olvasás	Készítette: Szabóné Krebsz Melinda
Évfolyam: 3.	
Témakör:	Az óra anyaga:
Hol volt, hol nem volt	Képtelen történet
Az előző óra:	Következő óra:
Az öregember és a pokróc	A tulipánná változott királyfi
Az óra típusa: szöveg-feldolgozás	Módszer(ek):
<u>Nagy gondolat:</u> „Az elégedettség titka: nem sajnálni, ami nincs, értékelni, ami van.”	
elbeszélés, szemléltetés, megbeszélés, differenciálás, szimuláció, kooperatív tanulás	
Taneszközök:	Szemléltető eszközök:
olvasókönyv, munkafüzet	tábla, képek, számítógép, kivetítő

Célok:

- A fogyatékos emberek tájékozódási nehézségeinek bemutatása
- Tapasztalatszerzés a látássérültek érzékeléséről
- Az olvasási készség fejlesztése
- A képzelet fejlesztése
- A beleélő-képesség alakítása
- Az együttérzés erősítése
- Az egymás iránti bizalom kialakítása

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
érzékek és érzékszervek tapasztalás érezkeléssel	tolerancia beleélő képesség fantázia	Érzékszervek egységes használata	Az érzékszervek helyettesítése más érzékszervekkel	környezetismeret ének erkölcstan technika vizuális kultúra testnevelés matematika

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
10'	I. Előkészítés	<p>1. Szervezési feladatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Csoportok kialakítása - Eszközök előkészítése - A gépek bekapcsolása <p>2. Motiváció</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erre csörög a dió játék <p>3. Célkitűzés</p> <ul style="list-style-type: none"> - A mai órán vak emberekről szóló történetet fogunk olvasni 	<p>ének – ritmus</p> <p>testnevelés- téri tájékozódás, testséma</p>	kendő	Az eddigi csoportbeosztás szerint
2' 1' 2' 13'	II. Az anyag feldolgozása	<p>1. A szöveg felolvasása befejezés nélkül</p> <p>2. Idegen szavak megbeszélése</p> <ul style="list-style-type: none"> - rokon értelmű szavak keresése - szómagyarázatok <p>3. A hosszú szavak olvasásának gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - szótagolással <p>4. Az érzékelés és a valóság összehasonlítása – a történet befejezése</p>	<p>környezetismeret – a helyszín elhelyezése a kontinensen</p> <p>nyelvtan - szótagolás</p>	<p>könyv</p> <p>tábla</p>	Differenciálás az olvasási gyakorlatokban

7'		<ul style="list-style-type: none"> - Mire gondolt? Mi volt valójában? - Táblázat kitöltése csoportmunkában (melléklet) <p>5. Tapasztalatszerzés – játék Bekötött szemmel (melléklet)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tárgyak egy sötét zsákban, ezek kitapogatása, felismerése - A csapat megpróbálja kitalálni, hogy mi lehet az? 	<p>vizuális kultúra – az elképzelés képi megjelenése</p> <p>matematika - rendszerezés</p> <p>testnevelés – téri tájékozódás</p> <p>technika</p> <p>vizuális kultúra</p>	<p>feladatlap</p> <p>kendő, tárgyak</p>	
5'		<p>6. Olvasás gyakorlása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Változatos olvasástechnikák alkalmazása - A folyamatos olvasásra törekvés 	<p>matematika - formaérzékelés</p>		
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5'	III. Befejezés	<p>1. Összefoglalás</p> <ul style="list-style-type: none"> - következtetések levonása az olvasottak és a tapasztalatok alapján <p>2. Értékelés</p>	<p>szóbeli szövegalkotás</p> <p>ok-okozati összefüggések feltárása</p>		

Óravázlat 3.

Tanítási óra: Nyelvtan	Készítette: Szabóné Krebsz Melinda
Évfolyam: 3.	
Témakör:	Az óra anyaga:
Szófajok - főnév	A köznevek és a tulajdonnevek helyesírása
Az előző óra:	Következő óra:
A köznevek és a tulajdonnevek helyesírása	A tulajdonnevek helyesírásának gyakorlása
Az óra típusa: gyakorló	Módszer (ek):
Nagy gondolat: „Mindig a jót kell keresni egy emberi lényben, akármilyen is.” (Anna Erelle) magyarázat, megbeszélés, szemléltetés, kooperatív tanulás, szimuláció	
Taneszközök:	Szemléltető eszközök:
füzet, feladatlap	számítógép, kivetítő, tábla

Célok:

- Az eddig megszerzett ismeretek rendszerezése
- A helyesírás szabályainak gyakorlása
- Általános ismeretek bővítése a sporttal kapcsolatosan
- Országok és városok megfeleltetése
- Segítő intézmények megismerése
- Az emberi értékek, tulajdonságok, akarat, küzdelem megismerése, értékelése

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
város ország főnév tulajdonnév	helyesírási készség fejlesztése értékek, normák elfogadásának képessége analízis-szintézis	A segítség sokrétűségének felismertetése Rész-egész viszonyának felismerése	A kitartó munka és a siker összefüggése	olvasás matematika környezetismeret erkölcsstan

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
8'	I. Előkészítés	1. Szervezési feladatok 2. Motiváció - Ország, város játék - Megadott betűvel két perc alatt ország, város, fiú, lány, növény, állat, tárgy - Pontozás a találatok szerint 3. Célkitűzés - A tulajdonnevek helyesírását fogjuk gyakorolni.	környezetismeret – országok, városok ismerete anyanyelv-gyűjtőfogalmak	feladatlap	korábbi órákon elkezdett táblázatban
8' 10'	II. Az anyag feldolgozása	1. Főnevek csoportosítása – köznevek, tulajdonnevek 2. A tulajdonnevek fajtáinak felismerése, csoportosítása, példák írása 3. Országok és városok neveinek kirakása, kiegészítése - Paralimpiai helyszínek nevének kiegészítése, kirakása, leírása - Paralimpikonok képeinek megtekintése	környezetismeret-országismeret irodalom technika matematika – rész-egész viszony	füzet feladatlap	differenciált munka

10'		4. Intézménynevek írásának gyakorlása <ul style="list-style-type: none"> - Fogyatékosokon segítő intézmények neveinek kirakása szavakból - Lejegyzés a füzetbe - Helyesírási szabályok megbeszélése - Intézmények rövid bemutatása 	környezetismeret erkölcsstan környezetismeret erkölcsstan	tábla, kivetítő, számítógép füzet	differenciált munka differenciált munka
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
9'	III. Befejezés	1. Összefoglalás 2. Házi feladat <ul style="list-style-type: none"> - Egyéb intézménynevek gyűjtése 3. Értékelés		füzet	

Óravázlat 4.

Tanítási óra: Fogalmazás	Készítette: Szabóné Krebsz Melinda
Évfolyam: 3.	
Témakör:	Az óra anyaga:
Szövegalkotás szóban és írásban	Az anyaggyűjtés módjai - emlékezés, elképzelés
Az előző óra:	Következő óra:
Az anyaggyűjtés módjai - megfigyelés, olvasás	Lényeges vagy lényegtelen?
Az óra típusa: új ismeretet feldolgozó	Módszer (ek):
Nagy gondolat: „Légy boldogan önmagad. Szeresd a hibáidat. Legyen egyéniséged és tudd, hogy jelenlegi formában is pont olyan tökéletes vagy, mint bárki más.” (Ariana Grande)	előadás, megbeszélés, szemléltetés, szimuláció
Taneszközök:	Szemléltető eszközök:
füzet, képek, szókártyák	kivetítő, tábla, IKT eszközök

Célok:

- A szóbeli és írásbeli közlés változékonyságára törekvés kialakítása
- A választékos nyelvhasználatra való igény alakítása
- A mások iránti tisztelet, érdeklődés, elfogadás alakítása
- Szolidaritás

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség- képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
szó szókapcsolat fogyatékoság segítségnyújtás	képzelet emlékezet gondolkodás fantázia értő figyelem	rész-egész viszony	a segítő magatartás hasznossága	környezetismeret erkölcsstan anyanyelv vizuális kultúra

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
1'		<p>1. Szervezési feladatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - a reggel kialakított csoportok dolgoznak tovább 			
3'	I. Előkészítés	<p>2. Motiváció</p> <p>Kötőszó válogató</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dobókockával dobunk, minden számnak megvan a saját kötőszava, ezek felhasználásával kell mondatokat mondani - Mondatkezdések a táblán: Szeretem a zenét,..... Szeretek sportolni, ... <p>3. Célkitűzés</p> <ul style="list-style-type: none"> - A mai óra két részből fog állni: először arról fogunk beszélgetni, hogy ti hogyan segíthettek a második részben pedig egy hallássérült vendég fogja elmesélni nektek, hogy ő hogyan boldogul az életben 	<p>anyanyelv – szövegalkotás szóban</p> <p>nyelvtan – kötőszavak használata</p>	<p>dobkocka tábla</p>	<p>Ezt a játékot gyakran alkalmazzuk. A gyerekeket jól ráhangolja a teljes mondatok használatára</p>
1'					

30'		Sikerek, kudarcok Segítő emberek az életében Munkavállalás			Először alkalmazom ezt a lehetőséget. Aktív beszélgetést várok.
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5'	III. Befejező rész	1. Összefoglalás 2. Házi feladat - Segítés lerajzolása 3. Értékelés	vizuális kultúra	fűzet	

Kompetenciafejlesztés az órákon:

Anyanyelvi kommunikáció:

- Az anyanyelvhez való pozitív attitűd kialakítása
- Mások véleményeinek és érveinek nyitott módon történő megközelítése, *konstruktív, kritikai párbeszéd folytatása*.
- A helyes szó-, illetve nyelvhasználaton túl törekvés az *esztétikus* kifejezőmódra.
- Az *irodalomszeretetének* elsajátítása.
- A *kultúrák közötti kommunikáció* iránti pozitív attitűd kialakítása.
- Különböző üzenetek közlése írásban és szóban, illetve azok megértése vagy másokkal való megértetése változatos helyzetekben, különböző céllal.
- Különböző típusú és különféle célokat szolgáló írott szövegek alkotása. A szövegalkotás folyamatának nyomon követése (a vázlatkészítéstől az átolvasásig).

Matematikai kompetencia:

- Az igazságnak, mint a matematikai gondolkodás alapjának tisztelete.
- Törekvés az állítások alátámasztására szolgáló indokok keresésére.
- a matematika nyelve és a természetes nyelv közötti összefüggések felismerésre
- Matematikai gondolkodás és érvelés, a matematikai gondolkodásmód elsajátítása: absztrakció és általánosítás.

Természettudományi kompetencia:

- Következtetések és a kidolgozásukhoz vezető gondolatmenet ismertetése
- Nyitottság a tudományos ismeretszerzésre
- A természeti világ, a technológia és a technológiai eszközök és folyamatok alapelveinek az ismerete.

Digitális kompetencia:

- Hajlandóság az ITT használatára az önálló és a csapatban végzett munka közben,
- Pozitív viszonyulás az internet-használathoz és fogékonyság a világháló biztonságos és felelős használata iránt, beleértve a személyes szféra és a kulturális különbségek tiszteletben tartását is.
- az internet és az elektronikus kommunikáció (e-mail, videokonferencia, egyéb hálózati eszközök) használata által nyújtott lehetőségek, valamint a valóság és a virtuális világ közötti különbségek felismerését;
- internetes oldalak elérése és az azokon történő keresés.

A tanulás tanulása:

- A kompetenciák változtatására és további fejlesztésére való hajlandóságot támogatóéncép, valamint motiváció és a siker elérésére való képességbe vetett hit.
- Alkalmazkodóképesség és rugalmasság.
- A tanulás tárgyára és céljára irányuló kritikai reflexió.
- A kommunikáció, mint a tanulási folyamat része, a szóbeli kommunikáció megfelelő eszközeinek (intonáció, gesztusok, mimika stb.) alkalmazása, valamint különféle multimédia-üzenetek (írott vagy beszélt nyelv, hang, zene stb.) megértése és létrehozása révén.

Szociális kompetencia:

- A másik ember iránti érdeklődés és tisztelet.
- Törekvés a sztereotípiák és az előítéletek leküzdésére.
- *Kompromisszumkészség.*
- *Tisztesség.*
- *Öntudatosság.*
- Konstruktív kommunikáció különféle társadalmi helyzetekben (tolerancia mások nézeteivel és viselkedésével szemben; az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítása).
- Mások bizalmának és együttérzésének kiváltása.
- Az egyén, csoport, társadalom és kultúra fogalmak ismerete.
- A nemzeti kulturális identitás tudatosítása és megértése.

Állampolgári kompetencia:

- A lakóhelyhez, hazához, az Európai Unióhoz és általában véve Európához és a világhoz (a világ adott részéhez) való tartozás érzése.
- A szolidaritás kifejezése a helyi, illetve a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti érdeklődés kinyilvánítása és a problémamegoldásban való részvétel révén.
- Az emberi jogok és az *egyenlőség* elfogadása.

Kulturális kompetencia:

- Hajlandóság az esztétikai érzék fejlesztésére a művészi önkifejezés és a kulturális élet iránti folyamatos érdeklődés révén.
- A saját egyéni kreatív és kifejezési szempontok és megnyilatkozások másokéhoz való viszonyítása.

Felhasznált irodalom:

- A kulcskompetenciák nyolc területe (1. és 2. táblázat)
- Bánfalvy Csaba: A fogyatékos emberek iskolai integrációjáról – Esély 2009/2.
- Dr. Mester Miklósné: A mi világunk- környezetismeret tankönyv és munkafüzet (Apáczai Kiadó)
- Burai Lászlóné- Dr. Faragó Attiláné: Hétszínvirág – olvasókönyv és munkafüzet (Apáczai Kiadó)
- Fülöp Mária-Szilágyi Ferencné: Fogalmazás – munkafüzet (Apáczai Kiadó)
- www.life.hu
- www.youtube.com
- www.wikipedia.org
- www.gyermekeinkjovoje.eoldal.hu
- www.beszed.hu
- www.ujalma.hu
- www.tudasbazis.sulinet.hu

Melléklet:

1. számú melléklet – Fogyatékosok elfogadása

Az órákon megjelenő játékok leírása

Fogyatékosok elfogadása – zene Magyarország az én hazám (Kóti János énekel)

www.youtube.com/watch?v=0BnWnfuFKig

Játékok:

Vakvezetés

Mindenki választ magának egy párt a csoportból. Közülük az egyiknek bekötik a szemét. Párja szorosan a háta mögé áll és vezeti irányítja, megmutatja neki a környezetét. A vezetőnek kell gondoskodnia arról, hogy a párja minél több tapasztalatot szerezzen a környezetéről. Körülbelül öt perces vakságot követően meg kell találni az idevezető utat nyitott szemmel.

Szavak nélkül

Mindenki süket és néma. A cél, hogy a csoport tagjai ennek ellenére megértsék egymást.

Meg kell tehát próbálni szavak nélkül érintkezni. Mindenkinek arra kell törekednie, hogy minél több társáról jusson széleskörű információhoz.

Sok kérdést ki lehet találni, (honnan jössz, fáradt vagy-e, mihez lenne kedved) beszélni azonban nem szabad. Lehet mutogatni, mozgást imitálni.

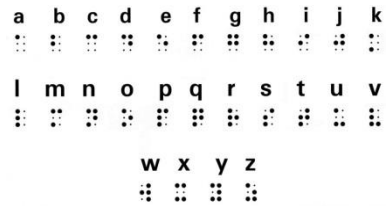
2. számú melléklet – Képek egészséges és fogyatékos emberekről

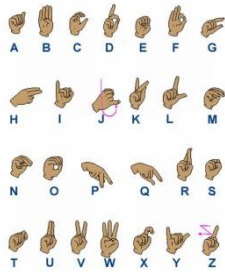

3. számú melléklet – Különböző fogyatékhöz kapcsolódó segédeszközök képei

4. számú melléklet – A segítség lehetőségei (film)

Híres fogyatékosok – képek, zenerészletek, sportesemények

Láthatatlan segítség a budapesti közlekedésben www.youtube.com/watch?v=Jcx5cKKIOug

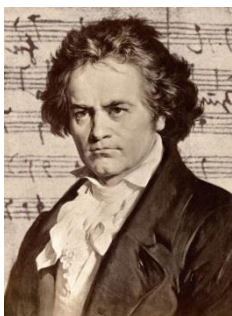
Híres fogyatékosok:

Stevie Wonder: I Just Called To Say I love

you: www.youtube.com/watch?v=XxoBaEQGMPo

Fogyatékosok úszóversenye www.youtube.com/watch?v=1G3chc9Hwbo

Beethoven:

5. számú melléklet – Képtelen történet (szöveg)

Egyszer öt vak ember üldögélt egy árnyas pálmafa alatt a Gangesz folyó partján Indiában. Hirtelen úgy érezték, hogy valaki vagy valami ott termett mellettük.

- Ki van itt? – kérdezte az első vak ember. Senki sem felelt, úgyhogy az emberünk fölállt, és kinyújtott kézzel elindult előre. Egy pár lépést tett, amikor valami kemény, lapos és durva felületű dologba ütközött.

- Ez egy fal! – kiáltotta diadalmasan.

- Ne bolondozz! – kiáltotta a második vak ember, miközben fölállt. – Hogyan húzhatott volna bárki is föl egy falat itt az orrunk előtt úgy, hogy mi semmit sem hallottunk? – Azzal ő is kinyújtotta a karját és tapogatni kezdett.

- Aha – mondta, amint a kezét végighúzta valami kemény, botszerű dologon. – Ez egy dárda, egészen biztosan egy dárda!

Ekkor a harmadik vak ember is föl pattant és csatlakozott hozzájuk.

- Egy fal meg egy dárda! – gúnyolódott. – Nyilvánvalóan fogalmatok sincs, hogy mi lehet ez. – Ekkor valami himbálózó, szálkás dolog akadt a kezébe. – Ez csak valami öreg kötél darab! – nevetett.

- Hogy mondhatasz ilyet? – vitatkozott a negyedik vak ember, aki észrevétlenül föl pattant és csatlakozott hozzájuk. – Itt állok, és valami olyasmit ölelek át, ami annyira nagy, hogy az ujjaim alig érnek össze a másik oldalán. Ez egy fatörzs, azt mondom nektek, hogy ez egy fatörzs!

- Azt hiszem, nekem kell dűlőre vinnem az ügyet – jegyezte meg az ötödik vak ember, miközben fölállt. Magabiztosan kinyújtotta a karját és valami hosszú, ingó-bingó dologra akadt. – Segítség! – ordította – ez egy kígyó, egy kígyó!

Hirtelen kirobbanó kacagás töltötte meg a levegőt, az öt vak ember egy kisfiút hallott nevetni.

- Mindannyian tévedtek!

Folytatás:

- Egy elefánt különböző részeit fogtátok meg, és mind nagyon buták vagytok! Ekkor az első vak ember abbahagyta az elefánt oldalának tapogatását. A második nem simogatta tovább az agyaráját. A harmadik eleresztette a farkát. A negyedik nem ölelgette tovább a lábát. Az ötödik pedig eleresztette az ormányát. És attól fogva az öt vak ember nem vitatkozott egymással.

*Az aláhúzott szavak az olvasás gyakorlására kiemelt szavak

6. számú melléklet – Bekötött szemmel játék

Képtelen történet feladatlap

Bekötött szemmel

Minden csapat kap egy sötét zsákot, benne dobókocka, cipőfűző, radír, ceruza, hajtogatott sötartó.

Egy gyermek szemét bekötjük, ő nyúl a zsákba. Elmondja, mit érez, milyen tulajdonságai vannak a megfogott tárgynak. A csapattársak megpróbálják kitalálni, miről lehet szó.

Képtelen történet – feladatlap

Szereplők	Milyen tulajdonságokat érzékelt?	Minek gondolta?	Mit tapintott valójában?
1. vak ember	lapos, kemény, durva	fal	elefánt oldala
2. vak ember	kemény, botszerű	dárda	elefánt agyara
3. vak ember	himbálózó, szálkás	kötéldarab	elefánt farka
4. vak ember	nagy	fatörzs	elefánt lába
5. vak ember	hosszú, ingó-bingó	kígyó	elefánt ormánya

A pirossal írt szavak, a megoldás.

7. számú melléklet – (Olimpiai helyszínek, Intézménynevek)

Paralimpiát rendező városok kiegészítése

. ÓMA . OKIÓ

. ORONTÓ

. ARCELONA . THÉN

. ONDON

Megoldás:

Róma, Tokió, Torontó, Barcelona, Athén, London

Országokkal való párosítás:

Róma – Olaszország

Tokió – Japán

Torontó – Kanada

Barcelona – Spanyolország

Athén – Görögország

London – Anglia

Segítő intézmények:

INTÉZETE PESTI VAKOK

Pesti Vakok Intézete

ÁLTALÁNOS DIÁKOTTHONA ÉS ISKOLÁJA VAKOK

Vakok Általános Iskolája és Diákotthona

INTÉZET FŐVÁROSI BESZÉDJAVÍTÓ

Fővárosi Beszédjavító Intézet

NEVELŐKÉPZŐ ÉS NEVELŐINTÉZETE PETŐ ANDRÁS MOZGÁSSÉRÜLTEK

Mozgássérültek Pető András Nevelőképző és Nevelőintézete

ÍGY TANÍTOM...III.

3. ÉLŐ BOLYGÓ

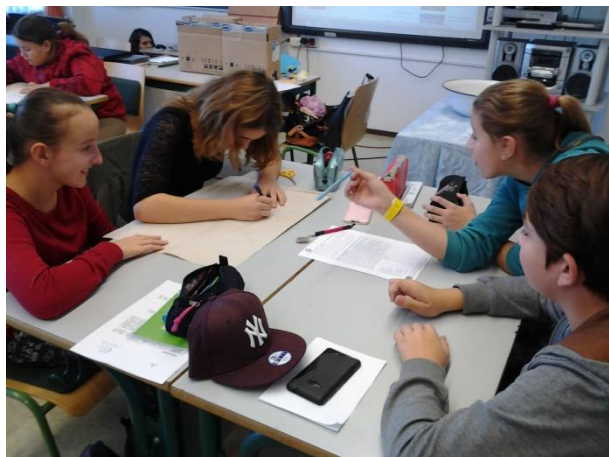
3.1. SÁRKÖZINÉ ZUBERECZ KLÁRA: A VIRTUÁLIS VÍZ NYOMÁBAN

REZÜMÉ

A pályamunka a környezetért érzett felelősség, az ökoetika témaköréhez is illeszkedő, érzékenyítő elemeket tartalmaz ember és környezet viszonyáról, a vízkészlet végeességéről és a köztudatban talán kevésbé jelen lévő virtuális víz fogalmáról. A globalizációs folyamatokban egyre inkább hangsúlyos szerepet kap ez a téma, mivel számos társadalmi probléma forrását a vízhiányban jelölik meg. Tanulóimmal egy felfedező, gondolkodtató, kreativitásra ösztönző tanóra keretein belül próbáltuk e definíciót körbejárni.

CÉLCSOPORT

7. osztálytól ajánlanám a téma hatékonyabb feldolgozását, mivel ez a korosztály már képes pontosan érzékelni az egyes társadalmi csoportok lehetőségei és életesélyei közötti különbségeket, fel tudja fogni a *környezet és fenntarthatóság* kérdéskörébe sorolható problémákat és képesek minderről összefüggésekben gondolkodni.

IDŐKERET

Egy tanítási óra, amely érdeklődés esetén tovább bővíthető.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

Az erkölcsstan órán az értelem fejlesztése, az önfejlesztés igénye, a hatékony, önálló tanulás, értelmező és szemléltető tanítás –tanulás kerül előtérbe. A kooperatív technikák segítik a saját tanulási stratégia kialakítását, vázlatírással, fogalmazások készítésével kiegészítve.

Az értelem kiműveléséhez kapcsolódó motívumok: a játékszeretet, alkotásvágy fejlesztése, dramatizálás, a megfigyelések újraértelmezése is fókuszban van. Fokozódó önállósággal fordulnak a természettudományos tantárgyak irányába, felerősödik a matematikai kompetencia, a dolgok logikus okának és érvényességének keresése, a segédeszközök használatának jelentősége.

Szociális és állampolgári kompetenciáik erősödése a közös és egyéni érdek összehangolását, a helyi és tágabb közösséget érintő problémák megoldását, azok iránti szolidaritást és érdeklődést kell, hogy kiváltsa. Másik kiemelt feladat a környezettel harmóniában élő személyiség kibontakoztatása, valamint a toleranciára nevelés.

NAT KOMPATIBILITÁS

A Nemzeti Alaptanterv is rögzíti a tanulók ismereteinek bővítését „Fenntarthatóság, környezettudatosság” témában. A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát, mind a természetben, mind a kultúrában. Az erőforrásokat tudatosan és takarékosan használja fel, a megújuló energiaforrásokat becsülje meg, környezetvédő, kímélő magatartást tanúsítson. Ezen komponensek részei a környezettel kapcsolatos állampolgári és jogi kötelességeiknek. Ha megismerték a helyes utat, akkor próbálják átgondolni, átérezni azokat a gazdasági, társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat idéznek elő. Ezek megoldásában empatikus képességeik, értelmi-érzelmi intelligenciájuk és a tolerancia legyen a vezérlő elv. Ne féljenek megismerni a multikulturalizmust, biodiverzitást, melyek sokszínűsége nem elválaszt, hanem akár sok problémára megoldást kínál.

Bevezetés

Pályamunkám megírását hosszas vívódás előzte meg, hiszen a meghirdetett témák mindegyike aktuális napjainkban. Történelem, angol és etika szakos tanárként fontos feladatnak tartom, hogy tanulóimat abba az irányba tereljem, hogy a világban nyitott szemmel járjanak, a környezeti, társadalmi, szellemi változásokat összefüggéseikben próbálják meg látni, tegyenek a közjó és az emberi jogok érdekében úgy, hogy közben megismerjék önmagukat. A XXI. század első évtizedei számos, igen komoly problémával való szembenézésre sarkallnak. Nem csak a társadalmak vezető személyiségeinek, hanem az átlagembereknek is komoly szerep jut egy-egy krízishelyzet megoldásában. A sok megoldásra váró feladat közül a természet szeretetén és a környezetet fókuszba helyező, értékvédő feladatot választottam, amely kicsi és nagy számára megpróbálja tudatosítani a fenntartható fejlődés melletti elkötelezett magatartást. Az ember környezetéhez és a növényvilághoz való általános viszonyának filozófiai alapja már a korai forrásokban, különböző filozófiai munkákban is kifejezésre jutnak, következményeként annak a hitnek, hogy az egész világegyetemet a Teremtő hozta létre. Ezért az embernek, a természetet a maga teljes szépségében úgy kell felfogni, hogy az ember számára teremtett, éppen ezért nem helyes, ha az ember tönkreteszi azt. Az ember természettel való kapcsolata segíthet helyreállítani személyiségét a boldogság és öröm természetes, eredeti állapotába.

A környezet védelmébe beletartozik a természetes egyensúly fenntartása, amely egyebek között az ember és a teremtés közötti egyensúly védelmét is jelenti. Mivel ezekkel a gondolatokkal egyetértek, komoly etikai feladatnak tartom, hogy az általam oktatott generáció elsajátítsa a környezettudatos magatartásmintákat.

Nevelési célok meghatározása:

A tanulók ebben az életkorban értik, hogy a Föld mindannyiunk közös otthona, és közös kincsünk számos olyan érték, amit elődeink hoztak létre.

Képesek a körülöttük zajló eseményekre és a különféle helyzetekre a sajátjuktól eltérő nézőpontból is rátekinteni. (Az ivóvízhez minden embernek joga van.)

Képesek jelenségeket, eseményeket és helyzeteket erkölcsi nézőpontból értékelni és saját élményeikre építve elvont fogalmakat (virtuális víz) megérteni. A mindennapi életvitelhez szükséges ismereteket nem csak elméleti síkon, hanem a gyakorlatba is megpróbálják átültetni. (tanácsok megfogadása és alkalmazása a vízhasználattal kapcsolatban)

A digitális kompetencia fejlesztésével megpróbálnak a különböző tartalmak között valóban hasznos ismeretekhez jutni, ami részükről aktív tanulást, önállóságot és felelősségvállalást jelent. A későbbiekben egy-egy téma bemutatását a digitális összefoglalók segítségével terjesztik, cikkeket írnak vagy megszerkesztik a saját „Wikipédiájukat”. Ezáltal anyanyelvi kompetenciájuk is fejlődik.

Óravázlat:

Tanítási óra: Erkölcstan	Készítette: Sárköziné Zuberecz Klára
Évfolyam: 7.	
Témakör: Én és a környezetem	Az óra anyaga: A virtuális víz nyomában
Az előző óra: Környezettudatos magatartás	Következő óra: Víz és a művészetek
Az óra típusa: Új anyagot feldolgozó	Módszer(ek): szemléltetés, elbeszélés, magyarázat, szerepjáték, kooperatív oktatás, megbeszélés
<u>Nagy gondolat:</u> Mindenkinnek joga van a vízhez, az élet forrásához.	
Taneszközök: Tankönyv-OFI	Szemléltető eszközök: Aktív tábla, nagy tál, pici üvegek, pici fiolák, tabletek, csomagolópapír, filcek, A 4 lapok, flashcardok
Erkölcstan 7. osztály Füzet	

Célok:

- Érzékenyítés a vízkészlet véglegessége és a tudatos vízfogyasztás témáiban.
- Megismerni a virtuális víz fogalmát.
- Felismerni, hogy a világ lakosságának jelentős része nem jut elegendő vízhez.
- Felelős magatartás kialakítása a vízhiányban szenvedő népek problémái iránt.
- Felhívni a tanulók figyelmét arra, hogy víztakarékossággal javíthatunk mások életkörülményein.
- A tanulók szociális, digitális, társas, kommunikatív, művészeti-esztétikai és multikulturális kompetenciáinak, valamint értelmi-érzelmi intelligenciájának a fejlesztése.

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
<p>A tanulók korábbi természetismereti órákon szerzett ismeretei és háttérinformációi</p> <p>Ökológiai lábnyom fogalmát már ismerik</p> <p>Természetismereti heteken tanultak felidézése</p> <p>Környezetvédelemmel kapcsolatos ismeretek felelevenítése</p> <p>Média és információhordozókból nyert ismeretek átadása</p>	<p>Érzékelés, észlelés terén: vizuális és auditív képességek kibontakoztatása</p> <p>Képzlet és Figyelem</p> <p>figyelem-koncentráció</p> <p>figyelem-tartósság</p> <p>Emlékezet: megőrzés, felidézés (gyorsaság, pontosság)</p> <p>Gondolkodási műveletek analízis, szintézis, absztrahálás, összehasonlítás, összefüggés felfogása, kiegészítés, általánosítás</p> <p>Gondolkodási képességek terén: fogalomalkotás</p> <p>problémamegoldó: heurisztikus-kreatív képességek fejlesztése</p> <p>Kommunikációs képességek</p> <p>beszédképességek, írásképességek bővítése</p> <p>Szociális képességek</p> <p>szociális alkalmazkodás,</p> <p>viselkedés kortárs csoportban, kooperáció, vezetés, figyelmesség és illetudó viselkedés pedagógussal, társakkal</p>	<p>rendszerző képesség főbb komponenseinek alakítása:</p> <p>összehasonlítás sorrendfelismerés; általánosítás fogalomképzés; sorképzés logikai és a kombinatív képességek fejlesztése</p>	<p>Megkezdett mondat folytatása, befejezése</p> <p>Igaz állítások megkeresése, gyűjtése</p>	<p>magyar, földrajz, matematika, informatika, vizuális kultúra, dráma, ének, testnevelés, biológia, természetismeret, történelem</p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
1 perc	Adminisztráció Jelentés, hiányzók számbavétele, elhelyezkedés a teremben	Hely és eszközigény felmérése, tér biztosítása a mozgásos játékhöz és a későbbi csoportmunkához			A terem elrendezését már célszerű az óra előtti szünetben megtenni időnyerés céljából.
3 perc	Játékos feladat/ bemelegítés	<p>Aktív táblán megjelennek vízhez kapcsolódó képek: esőcseppek, vízesés, tenger. Mindegyik más hanghatást kelt és lágy relaxációs zene szól közben halkán. A feladat:</p> <p>Képzeld el, hogy az ablakon megjelennek az esőcseppek. Milyen lesz a hangulatod, fejezd ki arcjátékkal, vagy mozgással.</p> <p>Most egy vízesésnél jársz.</p> <p>Testbeszéddel játszd el, hogy mit érzel, ha meglátod.</p> <p>A tenger hullámaint hallod.</p> <p>Milyen tevékenységeket végzel a tengerparton?</p> <p>Mutassátok be a hullámok mozgását.</p> <p>A feladattal a tanulók érdeklődését lehet felkelteni a téma iránt.</p> <p>Egyéni és csoportos foglalkozási formát alkalmazunk.</p> <p>Módszer: szemléltetés, szerepjáték</p>	Ének- zene, Tánc és dráma	Aktív tábla, képek, zenék lejátszása a youtube-ról / https://www.youtube.com/watch?v=m35ZyXX3w0E/	<p>Ehhez a feladathoz is előre jól megtervezett koncepcióra van szükség, kikeresni a zenéket, a tábla megfelelő működését ellenőrizni óra előtt.</p> <p>A mozgásos játék elősegíti a tanulók mozgáskultúrájának, érzelmi intelligenciájának és művészeti érzékének fejlődését.</p> <p>A vizualitás és auditív feladat egyszerre több érzékszervüket mozgatja meg. Megkezdődik a ráhangolódás a csoportos feladatok végzésére és az óra témájához való kapcsolódásra és a belső nyugalom megteremtésére.</p>

Idő	Tevékenység,	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5 perc	Az új anyag bevezetése - motiváció	<p>A pedagógus a tanulóknak egyszerű hétköznapi tárgyak segítségével szemlélteti földünk vízkészletének jelenlegi állapotát.</p> <p>Tanári bemutatás, magyarázattal, elbeszéléssel.</p> <p>Egy nagy tál majdnem tele van vízzel, ami a bolygón található összes vizet jelenti, a bolygó 71%-át. Nagy része óceánokban és tengerekben van, emberi fogyasztásra alkalmatlan.</p> <p>Most belehelyezek ebbe a vízmennyiségbe egy mini üveget, ami jeget tartalmaz, ez is édesvíz, de a felmelegedéssel alkalmatlanná válik a fogyasztásra.</p> <p>A következő lépés egy nagyobb ampulla behelyezése a vízbe, amely a föld alatt mélyen, tehát szintén nem hozzáférhető édesvizet jelöli.</p> <p>Legvégül egy mini parfüm ampullába pár csepp ételfestéssel megfestett vizet teszek, ez fogja szimbolizálni Földünk vízkészletének 0.003%-át, ami tiszta, hozzáférhető ivóvíz.</p> <p>Kérdés: Mi a véleményetek a látottakról? Milyen következtetést tudtok levonni az alábbi kísérletből?</p>	Kémia, földrajz, anyanyelvi kommunikáció	nagy tálvízzel mini üvegek, ampullák, ételfesték	<p>A kísérlet nagy hatással van a gyerekekre, szeretik a plasztikus dolgokat, tehát a téma bevezetéséhez ideálisnak bizonyul.</p> <p>Nem beszélve arról, hogy a tanulók gondolkodási képességeinek egész tárházát tudjuk fejleszteni általa: analizálnak, összefüggéseket fedeznek fel, kreatív és fantáziát megmozgató absztraháló képességek birtokába jutnak.</p> <p>Azzal, hogy élményközelivé hozunk a mindennapokból jól ismert dolgokat a tanulók szociális, környezettudatos, aktív állampolgári kompetenciáit is fejlesztjük.</p> <p>Az elbeszélés, magyarázat demonstratív szemléltetőeszközök használatával sokkal hatásosabb.</p>

		<p>A tanári bemutató elbeszéléssel egybekötve felkelti a tanulók érdeklődését, gondolkodásra serkenti őket.</p> <p>A bemutató végén mindenki elhagyhatja a helyét, közlőrl is megszemléli a kiállított eszközöket, bele is nyúlhatnak a vízbe, az eszközök is megérinthetők.</p> <p>Frontális foglalkoztatási formában dolgozunk.</p> <p>➤ Módszer: leírás, mely konkrét információk átadására szolgál, főként a tanulók képzeletét és érzelmeit mozgósítja</p>			<p>Ennek a résznek a zárásaként a tanulók képesek saját gondolataik megfogalmazására és elgondolkoznak a vízzel kapcsolatban már ismert, vagy új információkon, csak más aspektusból közelítik meg azt.</p>
Idő	Tevékenység,	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
3 perc	Csoportalakítás	<p>Az asztalt kék terítővel letakarom, ami a víz színét szimbolizálja.</p> <p>A terítőn kártyák találhatók, amelyekből mindegyik tanuló vesz egyet. A kártyákon a következő hívószavak találhatók: patak-folyótó –tenger</p> <p>A kártyák kihúzásával történik meg a csoportalakítás.</p> <p>A már elrendezett padoknál ez alapján foglalják el a helyüket a tanulók, majd rövid</p>		asztalterítő, kis kártyák	<p>A kooperatív tanulási forma a tanulók kiscsoportos tevékenységén alapszik. Szerepet játszik a tanulók intellektuális képességeinek, valamint a szociális- és együttműködési képességeinek kialakulásában és fejlődésében. A konstruktív tanulási elméletre épül, vagyis az ismeretek elsajátítása nem befogadó, hanem alkotó módon történik. A kooperáció</p>

		<p>megbeszélés következik a csoportfelelősök kiválasztásáról.</p> <p>Csoportos foglalkoztatási forma</p> <p>Módszer: kooperatív tanulási forma</p>			<p>nem azt jelenti, hogy a tanulók csoportokba rendeződnek, és a saját feladatukkal foglalkoznak. A hangsúly a közös munkán, az együttműködésen van.</p>
Idő	Tevékenység,	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5 perc	A víz fogalmához kapcsolódó szavak gyűjtése	<p>Tanári instrukció:</p> <p>A következő feladathoz csomagolópapírt kaptok. Középre írjátok fel a víz szót, és gyűjtsetek minél több szót közösen, aminek köze van az adott szóhoz. Készítsetek „Szóhálót”.</p> <p>Módszer: kooperatív tanulás csoportmunkával</p> <p>Tanulói készségek és képességek fejlesztése a társas munka során.</p> <p>Közben a pedagógus minden csoport munkáját figyelemmel kíséri, mentorál, mediátori szerepet végez, előremutató tanácsokat ad, ha szükséges.</p>	<p>magyar, vizuális kultúra</p>	<p>csomagolópapírok, filcek,bluetick</p>	<p>A tanulók közös munkájára épülő feladat, ahol asszociációs képességeik, „brainstorming” formájában elősegíthetik kommunikatív, társas, esztétikai kompetenciáik fejlődését. A vezetés, az összehangolt munka, az igényesség és a társakkal szembeni udvarias és alkalmazkodó magatartás az erkölcsi érzék alakítását nagymértékben fokozza.</p>

		A feladat zárásaként minden csoport felolvassa a gyűjtött szavakat és a teremben jól látható helyekre kihelyezzük a transzparenszeket.			
Idő	Tevékenység,	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
8 perc	Új fogalom megismerése- „Virtuális víz”- víz a termékek mögött	<p>Tanári magyarázat:</p> <p>Sokféleképpen fogyasztunk vizet, olyan termékeken keresztül, amelyek gyártásához elengedhetetlen a víz.</p> <p>Kérdés: Szerintetek mely termékek előállításához van szükség vízre, vagy a gazdasági élet mely területein használnak sok vizet?</p> <p>A gyerekek a mezőgazdaságból, iparból, vagy korábbi történelmi ismereteikből(ókori Kelet) fognak példákat hozni és innen lehet tovább lépni.</p> <p>Most egy új fogalommal ismerkedünk meg: a <u>virtuális víz</u> fogalmával.</p> <p>Mit jelent az a szó, hogy virtuális?</p> <p>A tanulók a számítógéphez kapcsolható válaszokat fognak adni, ezután pontosítjuk a definíciót, amelyet mindenki leír majd a</p>	földrajz, történelem, informatika, magyar	tabletek, borítékok a már előre belehelyezett új információkat tartalmazó szövegekkel, füzetek	<p>Ennél a résznél fontos a tanár pontos, előre átgondolt és logikailag felépített, ok-okozati összefüggéseket feltáró munkája. A tanulók nem ismerik a fogalmat, tehát valóban új ismeretet közlünk, fontos a pontos definíció.</p> <p>Hiába a kapott szöveg, kell a folyamatos tanári segítségadás, önállóan nehezen boldogulnak.</p> <p>A tabletekkel nagyon szeretnek dolgozni, de itt is figyelni kell, hogy el ne kalandozzanak. 13-14 évesen a tanulók már nagymértékben önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, így az erkölcsstan órák keretében is kitüntetett helyet kell kapnia a</p>

		<p>füzetébe. Segíti őket az a szöveg, amely minden csoport asztalán megtalálható egy borítékban. Itt még példákat is találnak, hogy egy-egy termék előállításához mennyi vízre van szükség. (lásd.segédanyagok.)</p> <p>Ahhoz, hogy saját felfedező-heurisztikus élményhez jussanak a tanulók tabletek segítségével kikeresik, hogy 1 kiló marhahús polcokra kerüléséhez mennyi virtuális víz fogy el?(15400 liter)</p> <p>Kooperatív oktatási és egyéni munkában dolgozunk.</p> <p>Módszerek: beszélgetés, magyarázat, megbeszélés irányított kérdések segítségével.</p>			<p><i>médiatudatosságra</i> nevelésnek, így válik valóra a NATTAL való kompatibilitás.</p> <p>A tanár természetesen figyeli a tanulók munkáját, hiszen ez is részét képezi az értékelésnek, a tanulói aktivitás fontos eleme az órának, mert a tanár számára is visszajelzést ad az ő munkájáról is.</p>
Idő	Tevékenység,	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
4 perc	A vízhez mindenkinek joga van.	<p>Tanári kérdésfelvetés, gondolatébresztő:</p> <p>Tudtátok-e, hogy számunkra természetes, hogy mindig folyik a víz a csapból, míg a Föld különböző pontjain másoknak ritka kincs?</p> <p>Itt közöl a tanár tényeket a vízről, majd táblai vázlattal szemlélteti egy átlagos afrikai család</p>	földrajz, matematika	tábla, füzet	A gyerekek közül többen tudják, hogy sokan szomjaznak, és ez szánalmat kelt bennük. Tudatosítani kell bennük, hogy az élelmiszerek, ruhák, üzemanyag előállításához is rengeteg vízre van szükség és a virtuális víz egyre inkább keresett terméké

		<p>napi vízfogyasztását, valamint egy fejlett országban élő átlagos polgárét.</p> <p>A tanulóknak összehasonlítást kell tenniük, majd következtetéseket levonniuk.</p> <p>Egy átlagos afrikai család 22 liter vizet fogyaszt naponta -egy USA polgár 455-800 liter közötti vízmennyiséget fogyaszt. A tanulók is rögzítik a füzetbe az adatokat, a következtetéseiket.</p>			<p>válík a piacon. Különösen ezek ismeretében kell, hogy felértékelődjön a vizet óvó-védő tudatos magatartás. A víz árának drágulása azt eredményezi, hogy a szegényebb tömegek nehezen jutnak hozzá, a szakadék is egyre inkább nő a gazdagok és szegények között. Ezen ok-okozati összefüggések láttatása a tanulók absztraháló, az eseményeket analizáló, kognitív képességeit hozza mozgásba.</p>
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5 perc	<p>Kreatív kézműves feladat:</p> <p>Virtuális Vízcsepp Vili bemutatkozik</p>	<p>Tanári szemléltetés:</p> <p>A pedagógus előveszi a korábban kartonból elkészített figurát, amellyel a tanulók figyelmét újból ráirányítja a témára, a fogalom ismétlődik, majd kezdetét veszi a játékos feladat.</p> <p>Bemutatom Nektek Virtuális Vízcsepp Vilit, aki azt szimbolizálja, hogy Mindnyájan tudunk</p>	<p>magyar, vizuális kultúra, technika, ének-zene</p>	<p>A4 papírlap, filctollak, aktív tábla</p>	<p>Az órának a tanári szemléltetés mellett ez is egy izgalmas része. Vannak olyanok, akiknek segítség kell, hogy a hajót megfelelő technikával elkészítsék.</p>

		<p>azért tenni a mindennapokban, hogy átalakítsuk a vízhez való szokásainkat és a mi takarékoságunkkal több ember juthat tiszta vízhez.</p> <p>A Ti feladatotok most az lesz, hogy készítsetek hajtogatással kishajókat, amelyek oldalára logóként Vilit is odarajzoljátok.</p> <p>Ha van kedvetek, adjatok más nevet a vízcseppjeiteknek.</p> <p>A tanulók A4 lapot és filctollat kapnak a munkához.</p> <p>Amíg a gyerekek munkálkodnak, ismét megszólal az aláfestő zene.</p>			<p>Nagyon élvezik a vízcseppek rajzolását, van aki többet is felrajzol a hajók oldalára.</p> <p>Születnek saját fantázianevek is: Virtuális Vízcsepp Bella, Pamela</p> <p>A gyerekek esztétikai-művészeti tudatosságának fejlesztése, a társas és szociális kompetenciáik erősítése, valamint kreativitásuk érvényesül ebben a feladatban.</p> <p>A diákok a hagyományosabb órakeretből itt tudnak kilépni és saját belső nyitottságukat a külvilág felé feltárni.</p>
Idő	Tevékenység,	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
8 perc	Tapasztalatok, ismeretek rögzítése játékos feladattal	<p>Tanári instrukció:</p> <p>Most a kishajókat vízre bocsátjuk!</p> <p>Vízcseppjeiteket képletesen küldjük azok számára, akik hiányt szenvednek vízben,</p>	természetismeret, biológia, magyar nyelv	kishajó papírból	A tanulók az órának ezen a részén szabadulnak fel leginkább, élvezik ember és a természet kapcsolatát. A játékos feladatmegoldás a gyerekek érzelmi, gondolati világát megmozgatják,

		<p>ugyanakkor felhívjuk a figyelmet arra, hogy óvatosan bánjunk vele, mert féltett kincs.</p> <p>Ezután a tanulókkal lemegyünk a tóhoz (ha nincs a közelben, akkor a szemléltetéshez használt tál is megfelelő lehet) és a hajókat behelyezzük a vízbe.</p> <p>Mielőtt azonban ez megtörténik, mindenki egy rövid gondolattal „búcsúztatja” a hajóját és Vilit.</p> <p>A virtuális víz az, ...</p> <p>Takarékoskodom a vízzel, mert....</p> <p>Tudom, hogy ....</p> <p>Úgy tudok takarékoskodni, hogy.....</p> <p>(A hajók anyaga újrahasznosított papír, lebomlik, nem környezetszennyező, ezért választottam ezt a formát.)</p> <p>Módszer: szemléltetés, tanári magyarázat, szerepjáték, játék, rendszerezés</p> <p>Csoportos foglalkoztatási forma</p>			<p>kognitív-affektív képességeik fejlődnek. Az élményközeli tanulás segíti a tanulói kompetenciák fejlődését.</p> <p>A megkezdett mondatok befejezése, a búcsúüzenetek küldése a gyerekek logikai és kommunikatív kompetenciáját fejlesztik.</p>
Idő	Tevékenység,	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok

2 perc	Közös fénykép készítése Érzelmi zárása az órának	A tanulók a világ különböző pontjairól származó emberek, gyerekek képét kapják, olyanokét, akik vízhiányban szenvednek. Élőláncot alkotunk, mellyel szolidaritásunkat fejezzük ki irányukban, majd közös fénykép készül.	informatika, média, dráma	fényképezőgép, képek	Ennél a feladatnál a tanulók a fantáziájuk segítségével kilépnek a saját kapcsolati hálójukból. Cél: a morális, szociális érzék, empátia, tolerancia, érzelmi intelligencia fejlesztése más népek irányában.
Idő	Tevékenység,	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
1 perc	Értékelés	Elégedettség a tanulói aktivitással, a következő óra anyagának előrevetítése Házi feladat kijelölése: (rendhagyó módon a tóparton): A következő órán a víz és művészetek, irodalom kapcsolatát vizsgáljuk. Gyűjtsetek képeket, fotókat, (akár magatok is fotózhattok!)érdekes kortárs alkotásokat, melyek a vízhez köthetők. Irodalmi szövegeket, meséket, verseket is gyűjthettek ebben a témában. Ha valaki affinitást érez, készíthet PPT-t is. Címe: „Mit jelent nekem a víz?”			A visszatekintő összegzés az utolsó fázisa a tanítási órának. A tanár megdicséri a csoportot az aktivitásért és kijelöli a házi feladatot. A hét folyamán még meg fel lehet hívni a figyelmet az új feladatra, ha valaki elfelejtené a következő óráig. Értékelés: egységesen mindenki kis ötöst kap, tanulói aktivitásért és azért, mert felszabadultságuk, örömük azt érzékeltette, hogy jól érezték magukat az órán.

Felhasznált irodalom:

- A kulcskompetenciák fejlesztési lehetőségei
- http://www.nefmi.gov.hu/letolt/kozokt/jogyak_090323_04.pdf
- Falus Iván (szerk.): Didaktika Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998
- Gondolkodási képesség
- http://pszk.nyne.hu/tamop412b/kompetencia_alapu_pedagogia/gondolkodsi_kpessg.html
- [Tanulásban akadályozott és többségi gyermekek](http://epa.oszk.hu/00000/00011/00179/pdf/EPA00011_iskolakultura_2013_11_131-145.pdf)
- http://epa.oszk.hu/00000/00011/00179/pdf/EPA00011_iskolakultura_2013_11_131-145.pdf
- Juhászné Gáspár Dorottya: Kooperatív tanulási technikák
- <http://fejlesztok.hu/modszerek/433-kooperativ-tanulasi-technikak.html>
- Felelősségünk a teremtett világért, Egyházi dokumentumok az ökológiai válságról, Védegylet, Budapest, 2004
- Kojanitz László: *A kísérleti tankönyvek fejlesztésének koncepcionális háttere*, ÚPSZ, 2014/5–6., 62. o.
- Az órán feldolgozott szöveg forrása: <http://eathink2015.org>

Melléklet:

Az órán feldolgozott szöveg / Forrás: <http://eathink2015.org>.

Virtuális víz – a víz a termékek mögött

Sokféleképpen fogyasztunk vizet. A háztartások közvetlen, mindennapi vízfogyasztása mellett indirekt módon is fogyasztunk vizet – az olyan termékeken keresztül, amelyek gyártásának elengedhetetlen része a víz. Ilyenek például az élelmiszerek. Mindenhez szükség van vízre, amit fogyasztunk: a gyapjút is öntözni kell, amiből a ruháink készülnek, de annak az üzemanyagnak az előállításához is, amivel az autóink mennek.

Azt a vizet, amit a fogyasztott termékeink tartalmaznak, illetve amire az előállításukhoz szükség van, virtuális víznek nevezzük. A virtuális víz az a vízmennyiség, ami egy adott termék vagy áru egy egységének előállításához szükséges. (pl.: 1000 liter/darab vagy 1000 liter/ kilogramm.)

Másképpen fogalmazva: a virtuális víztartalom egy adott termékben azt mutatja meg, hogy mennyi vizet használtak fel az adott termék előállítása során.

A virtuális víz azt a vízmennyiséget mutatja meg, amennyi egy adott termék előállításához szükséges a termeléskor/gyártáskor.

Az alábbi táblázat néhány termék becsült virtuális víztartalmát mutatja. Mivel a virtuális víztartalom kiszámítása meglehetősen összetett, és az azonos termékek gyártási folyamataiban is lehetnek helyi eltérések, az adatok csak hozzávetőlegesek. Ettől függetlenül a virtuális víztartalom fontos és érdekes mutatója, hogy milyen hatalmas mennyiségű vízre van szükség egyes termékek előállításához.

Termék	Virtuális víztartalom (literben)
A4-es papírlap	10
egy paradicsom	13
egy burgonya	25
egy csésze tea (250 ml)	35
egy szelet kenyér	40
egy narancs	50
egy alma	70
egy kis pohár sör (250 ml)	75
egy szelet kenyér sajttal	90
egy pohár bor (125 ml)	120
egy tojás	135
egy csésze kávé (125 ml)	140
egy pohár narancslé (200 ml)	170
egy csomag chips (200 g)	185
egy pohár almalé (200 ml)	190
egy pohár tej (200 ml)	200
egy hamburger	2400
egy póló (pamut)	2900
egy pár bőrcsizma	8000
egy farmernadrág	11800

Forrás: Hoekstra, Chapagain, 2008 (in Společnost pro Fair Trade, 2009)

Tények a vízről:

- 1.1 milliárd ember nem jut tiszta vízhez.
- 2.4 milliárd embernek nem megfelelőek az alapvető higiéniai körülményei.
- Naponta 6000 gyerek hal meg kiszáradás következtében, amit a szennyezett víztől kapott hasmenés okoz.
- A kórházi ágyak felét a szennyezett vízzel összefüggő betegségektől szenvedők foglalják el világviszonylatban.
- A fejlődő országokban élő falusi lakosság 60-70%-a nem jut tiszta vízhez és nem tudja biztosítani magának az alapvető higiéniai feltételeket.
- Nők és gyerekek több mint 200 millió órát töltenek azzal naponta, hogy távoli, gyakran szennyezett vízforrásokból vizet hordanak.
- Minden embernek naponta 18-22 liter vízre van szüksége.
- Egy átlagos amerikai polgár (USA) naponta 455 és 800 liter közötti vízmennyiséget fogyaszt.
- Egy átlagos afrikai család 22 liter vizet fogyaszt naponta.

A vízellátást és az alapvető higiéniai körülmények megteremtését célzó támogatásokat meg kellene duplázni, bár az így 30 milliárd dollárra növelt összeg még mindig a harmada lenne annak, amennyit a földlakók palackozott vízre költenek. Minden dollár, ami a gyerekek vízellátását biztosítja 7 dollár megtakarítást jelent a szociális ellátás számára. A Föld népességének 20%-a a világ 30 országában szenved vízhiánytól. Az arány 2025-re várhatóan 30%-ra nő és kb. 50 országra terjed majd ki a vízhiány.

A fejlődő országok szegényei 12-szer többet fizetnek egy liter vízért, mint azok a polgártársaik, akiknél van vezetékes víz, tekintet nélkül arra, hogy a szegények nehezebben jutnak hozzá az egyébként gyakran szennyezett vízhez.

Néhány javaslat a víztakarékosságra:

- fogmosás vagy borotválkozás közben ne folyassuk feleslegesen a vizet!
- Mindig alaposan zárjuk el e vízcsapot. Egy csöpögő csap akár 200 liter vizet is elpocsékolhat egy hónap alatt.
- Papírt, papírzsebkendőt és hasonló hulladékot lehetőleg ne húzzunk le a WC-n!
- Használjunk környezetbarát mosó- és tisztítószeret, amelyek nem veszélyesek a környezetre, nem szennyeznek a természetes vizeket és könnyen lebomlanak! De ezekből is minél kevesebbet használjunk!
- A mosó- és mosogatógépet csak akkor indítsuk el, ha teljesen megteltek. Így akár 5000 liter vizet is megtakaríthatunk havonta.
- A kertet csak esővízzel locsoljuk, kora reggel, vagy késő este, amikor kisebb az elpárolgás, és a növényzet a legtöbb vizet tudja hasznosítani.
- Az akvárium vizének cseréjekor ne öntsük ki a használt vizet, hanem locsoljunk vele virágokat! Ezzel vizet takarítunk meg, és természetes trágyát biztosítunk a növényeknek, mivel az akvárium vize nitrogént és foszfort tartalmaz.
- Fogyasztóként virtuális vizet takaríthatunk meg, ha általában csökkentjük a fogyasztásunkat, jobb minőségű és tartósabb cikket vásárolunk, valamint megpróbáljuk megjavítani, ami elromlott, ahelyett, hogy rögtön újat vennénk belőle.

3.2. DR. TÓTH ANNA: FELELŐSSÉG HETE

ISKOLAI PROJEKTHÉT A KÖRNYEZETVÉDELEM JEGYÉBEN

REZÜMÉ

Iskolánkban a 2014-es tanév témahete a Felelősség hete elnevezést kapta, ugyanis a környezetvédelem jegyében valósult meg. Az egész gimnáziumot érintő projekthét célja az volt, hogy a résztvevőkben tudatosítsuk: felelősséggel tartoznak a Földünkért. A diákok a korosztályuknak megfelelő (a környezetvédelem ügyéhez kapcsolódó) témát csoportokban, közösen dolgozták fel. Olyan feladatokat hajtottak végre, melyeket maguk álmodtak meg és végül létrehoztak valami kézzel foghatót is (produktum). Erre egy egész hetet kaptak: a tanórákon a szaktanárok segítségével készítették elő ötleteiket és hoztak létre egy vagy több produktumot. Munkájuk során így több szaktárgy szempontjából is megközelítették ugyanazt a témát.

CÉLCSOPORT

A 12-18 éves korosztály körében valósult meg, de kis módosítással alkalmazható más korosztályok esetében is.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

Természettudományos kompetencia, matematikai kompetencia, digitális kompetencia, anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikáció, szociális és állampolgári kompetencia, kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia, hatékony, önálló tanulás.

NAT KOMPATIBILITÁS

A NAT a kiemelt fejlesztési területek közé sorolja a fentarthatóságot és a környezettudatosságot. A projekt témája éppen ennek elmélyítése.

TÉMAKÖR

Földünk és környezetünk.

TÉMA

Környezetvédelem

A TÉMA RELEVANCIÁJÁNAK INDOKLÁSA

A környezetvédelem azon kívül, hogy a NAT szerint kiemelt fejlesztési terület, napjaink egyik sürgető feladata. Ezért nagyon fontos, hogy az iskolában is szóba kerüljön, nevelési céljaink között előkelő helyen szerepeljen.

NEVELÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA ÉS INDOKLÁSA

Elsődlegesen a teremtett világot ismerő és szerető attitűd kialakítása a diákokban. Annak a tudatosítása, hogy a Földért mindenkinek tenni kell és a változtatásra most van szükség. Másodlagosan az IKT eszközökkel jól bánó, kritikai gondolkodásra képes, véleményét szóban és írásban is jól előadó, másokkal együttműködni tudó, tudását önállóan építeni képes felnőtté válás elősegítése. Az előbbi cél az oka a téma választásának, az oktatási módszer pedig a második cél elérését segíti elő.

ALKALMAZOTT OKTATÁSI MÓDSZEREK ÉS VÁLASZTÁSUK INDOKLÁSA

IKT eszközökkel támogatott projekt módszer. A 21. századi nevelési céloknak leginkább megfelelőnek gondolom ezt a módszert, átfogóan fejleszti a 21. századi képességek legtöbbszörét (tudásépítés, együttműködés, IKT használat) és a kulcskompetenciákat. Remek lehetőséget ad ez a módszer a diákok differenciálására.

TANÁRI ÉS TANULÓI REFLEXIÓK

A diákok szerették, hogy ők is részesei voltak a folyamatoknak, hogy kialakíthatták a csoportokat, hogy kitalálhatták a részfeladatokat. Sikere volt annak, hogy az iskola előtt is bemutathatták az elvégzett munkát.

A tanári reakciók közül azt emelném ki, hogy mennyire meglepődtek azon, hogy milyen ügyesen szerepeltek a gyerekek, mennyire jó előadást tartottak, milyen kreatív ötleteik voltak és mennyi energiát fektettek bele a munkába.

Hulladékokból készült „zöld kiállítás”.

A felelősség hete projekt

Intézményünk örökös ökoiskolaként fontosnak tartja a környezeti nevelést. Ezért diákjaink már az elmúlt években is vettek részt a környezetvédelem témáját feldolgozó témahéten, ún. Zöld héten. Ezek radikálisan különböztek ettől a projekttől, lévén főleg előadásokkal építették a diákok tudását. Ebben a projektben az első lépés az eddig már meglévő ismeretek átisméltése és a témára való ráhangolódás volt.

Így először a tanév elején tartottunk (az alkalmas időjárásban bízva) egy akadályversenyt, melynek témája természetesen a környezetvédelem, a környezetismeret volt. Ez utóbbira is nagy hangsúlyt fektetünk, hiszen csak azt tudjuk igazán szeretni, amit ismerünk, és csak azt akarjuk majd megvédeni, óvni, figyelni rá.

Az akadályversenyt a városunk határában elterülő Hármashegyialján terveztük megvalósítani (ezúttal viszont a zuhogó eső nem kedvezett nekünk, így sajnálatosan az iskolába szorultunk vissza), igénybe véve az ottani tanösvényeket. Az akadályversenyhez az iskola diákjait heterogén (osztályok és képességek szerint is) csoportokra osztottuk. A csapatok állomásról állomásra járva (forgószínpad-szerűen) különböző környezetvédelemmel kapcsolatos feladatokat oldottak meg. Az egyik állomáson például madárhangokat kellett felismerniük, egy másikon állatokat és növényeket azonosítaniuk. Volt állomás, ahol szemetet kellett szelektíven válogatniuk a csoporttagoknak, kellett a környezetvédelemre buzdító, ún. zöld indulót írniuk, és takarékosan mosogatniuk, minél kevesebb vízzel. Egy másik helyszínen ki kellett számolniuk mennyivel lesz kevesebb rezsije egy zöld háztartásnak. Lazításképpen, és az egészséges életmódot is népszerűsítve volt azért sorverseny is (amit a szabadban sokkal jobban élveztek volna). A nap végén eredményt hirdettünk és a legügyesebb csapatot jutalmaztuk. A játékos, élvezetes feladatokkal már a pár hónappal később megvalósított Zöld hetet készítettük elő, mellékesen pedig (a heterogén csoportokra tekintettel) az iskolai diákjainak év eleji ismerkedését, kapcsolatteremtését is elősegítettük.

A Felelősség hete egy Zöld nappal indult. A célja a témára való ráhangolódás, az eddigi ismeretek átisméltése, illetve tudásuk bővítése volt. A Zöld napon először a Debreceni Egyetem egyik oktatója beszélt a kutatásairól a Földünk aktuális állapotáról és a várhatóan bekövetkező klímaváltozásokról. Ezen kívül megnéztünk egy filmet is a témában ([A hülyeség kora](#)). A választott film dokumentumfilm jellegű, de a gyerekek nyelvén szólal meg, felhasználva a sci-fi műfaj jegyeit is. Ezért gondoltam azt, hogy a film alkalmas arra, hogy megszólítsa a célcsoportot.

Harmadik programként egy interaktív, játékos, kémiai kísérletekkel gazdagított vetélkedőn vehettek részt a diákok. Az interaktív vetélkedőt [kahoot.it](#)-val alkottam meg (a konkrét vetélkedő: [itt](#)). A diákok osztályonként versenyeztek. Minden osztály kapott egy tanulói notebookot és ezen küldte be a válaszait. A kahoot.it kivetíti a kérdést, amire a diákok a gépeken válaszolnak. A gép méri az időt és a jó választ adó csapatok közül a leggyorsabbnak adja a legtöbb pontot. A rendszer számolja a pontokat, melyet a feladatok között és a végén is kivetíthetünk. Az interaktív játékon kívül készültem offline feladatokkal is. Mivel egy-egy (nálunk kb. 25 fős) osztály egyszerre nem fér a géphez, ezért kiegészítettem

keresztrejtvényekkel és betűrejtvényekkel is. Így az osztályok beoszthatták, hogy ki melyiken dolgozik, így mindenkinek jutott feladat. Sajnos a technika esetünkben közbeszólt, az iskolai wifi hálózat éppen akkor nem működött, így a kahoot.it-t lecseréltük egy Smart Notebook-kal elkészített kivetítésre (letölthető innen), a csapatok pedig a jó megoldásokat nyomtatott papírok feltartásával jelezték. (Mint, hogy régi tapasztalatom, hogy a technikával bármi történhet, és mindig akkor történik vele valami, amikor a legnagyobb szükség lenne a működésére, ezért készültem egy tartalék tervvel is, amely offline módon is működik. Ez volt a Smart Notebookkal elkészített kivetítés, illetve az előre előkészített papírok, melyekkel a válaszokat jelezhettk.)

Ezen kívül a nap programjába az is belefért, hogy a diákok elkezdjenek a projektmunkáikon gondolkodni, előkészíteni és a feladatokat felosztani. Ezek a projektmunkák adják a Felelősség hete vázát. A diákok ekkor kapták meg a témájukat és egy levelet (megtalálható a mellékletben), melyben részleteztem az elvégzendő feladatok minimumát.

A projekttémák a következők voltak:

7. évfolyam: Iskolánk közvetlen környezete

8. évfolyam: Takarékoság

9. évfolyam: A víz

10. évfolyam: Egészséges táplálkozás és kapcsolata a környezetvédelemmel

11. évfolyam: Zöld szervezetek és zöld pártok

A 12. évfolyamot az érettségi vizsgákra való zavartalan készülődés miatt ezúttal kihagytuk a programokból.

A témák választásánál nehéz dolgunk volt. Egyrészt mindenképpen szükséges igazodni a korosztályokhoz, a kisebbeknek egyszerűbb és könnyebben kivitelezhető témákat kellett keresni, míg a nagyobbaknak szerettünk volna mélyebb, több kihívást igénylő feladatokat adni. Másrészt fontos a témaválasztásnál, hogy elég tág legyen ahhoz, hogy minden diák találjon benne olyan részfeladatot, amit szívesen végez. Ezzel egyúttal a képesség szerinti differenciálás is megvalósul. Nagyon szerettük volna, hogy ne évfolyamok (ami nálunk két osztály), hanem osztályok kapjanak egy-egy témát, de a fenti kritériumoknak eleget tevő témából nem tudtunk ehhez elegendő mennyiségűt kitalálni, persze figyelve még arra is, hogy az egy évfolyamon szereplő témák egyforma nehézségűek legyenek. Nagyobb létszámú iskolák esetében (vagy ahol évfolyamonként több osztály van és/vagy osztályonként több diák) természetesen a témák átdolgozása, bővítése esetleg szerkezeti átalakítások szükségesek lehetnek.

A diákok már ekkor, a Zöld napon kaptak egy értékelő táblázatot is (szintén megtalálható a mellékletben), amelyből kiderül, hogy mi alapján fogjuk őket értékelni. Egy hetük volt a feladatok elvégzésre, majd egy hét múlva az iskola előtt kellett beszámolniuk az elvégzett munkáról egy 15 perces prezentációban.

Zöld nap délutánjára minden évfolyamnak szerveztünk egy kirándulást, amely kapcsolódott a projekttémájukhoz.

7. évfolyam: az E.ON debreceni hőerőműve

8. évfolyam: Fenntartható Épületenergetikai Információs Központ, Debrecen

9. évfolyam: Debreceni Vízmű Szennyvíztisztító telepe

10. évfolyam biopiac, Szatyor piac, Doboz közösség

11. évfolyam debreceni ÖkoKör

A kirándulásokon természetesen feladatuk volt, hogy fényképeket és ahol lehet videókat készítsenek, amit majd építsenek be a projektmunkájukba és abba az előadásba, amit a Felelőség hete lezárultával tartanak az évfolyamok képviselői, bemutatva az elvégzett munkát.

A Felelőség hete – Zöld hét: november 13-20.

„Az Úristen vette az embert és Éden kertjébe helyezte, hogy művelje és őrizze. /Teremtés 2,15/

KEZEDBEN A JÖVŐ!

3:00 – **EBÉD**

3:30 – 16:00 *kirándulások:*

- 7. évfolyam: Látogatás az E.ON hőerőműben
- 8. évfolyam: A Fenntartható Energetikai Információs Központ meglátogatása (Hármori Sándor: Az információs Központ bemutatása)
- 9. évfolyam: Látogatás a debreceni Szennyvíztisztító Üzemben
- 11. évfolyam: Beszélgetés egy debreceni „zöld szervezet” vezetőjével (Deli Edit, debreceni ÖkoKör vezető)

November 13. (csütörtök) Zöld Svetits – nap

8:15 – Tóth Anna: *Kezedben a jövőd!*

10:00 – dr. Szabó György egyetemi docens előadása: *„Tehetünk-e valamit a globális felmelegedés ellen?”*

11:00 – A projektmunkák előkészítése az osztályfőnökök és a projektfelelősök koordinálásával

12:00 – Interaktív vetélkedő

november 13-án az újrahasznosított hulladék kiállítás megnyitása, nyitva december 10-ig az aulában, a kiállításához kapcsolódó kézműves foglalkozások minden délután két csoportban a 7.a és a 8. termében

November 20. (csütörtök)

1:55 -13:15 – A projektek bemutatása (évfolyamonként legfeljebb 10 perc)

3:15 – Ivanics M. Andrea nővér előadása: *„A teremtő Isten adománya: a FÖLD.”*

Projekt témák

- 7. évfolyam: Az iskola közvetlen környezete
- 8. évfolyam: Takarékság
- 9. évfolyam: Az ivóvíz (víztisztaság, vízszennyezés)
- 10. évfolyam: Egészséges életmód és annak kapcsolata a környezetvédelemmel
- 11. évfolyam: Zöld pártok és zöld mozgalmak

SZÉCHENYI TERV

„A debreceni Svetits Katolikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Diákotthon, valamint a Boldog Terézia Katolikus Egyetemi Szakkollégium komplex környezetbarát átalakítása és szemléletformáló kampánya a fenntartható viselkedésminták népszerűsítésére”

ÁLLÁSZEMLÉK: az évfolyam projekt témájához kapcsolódó maradandó alkotás elkészítése (pl. esszé, riport, vers, témajáték, plakát, honlap, játék stb.); beadási határidő: november 21.

Nemzeti Fejlesztési Operatív Program
Környezetbarát energiatermelés
2014-2020
A projektek az Európai Unió támogatásával, valamint az Magyar Kormány támogatásával valósulnak meg.

A projekt plakátja

A Zöld nappal kezdetét vette a Felelősség hete. Az elkövetkezendő egy hétben a szakórákon is a kapott projekttémát járták körül a diákok. A különböző tantárgyak keretein belül más-más nézőpontból tudták azt megközelíteni. Ezáltal a téma ismerete is mélyebbé válik, és a diákok nagyobb eséllyel találhatják meg a nekik kedvesebb nézőpontot, az általuk jobban beszélt/értett nyelvet. Az adott projekt koordinációját elsősorban az adott évfolyam két osztályfőnöke segítette. Ezen kívül rendelkezésre állt egy „szakmai mentor”, egy természettudományos tárgyat (a 11. évfolyam esetében történelmet) tanító kolléga is, aki szakmailag tudta a projekt előrehaladását segíteni.

Például a matematikaórán a következők történtek: a 7. évfolyam esetében az iskolában mért hőmérsékleti értékek diagramokon ábrázolása; a 8. évfolyam tagjai a rezsit növelő vagy csökkentő tényezőkkel végeztek számolásokat az iskola rezszi számláit felhasználva; a 9. évfolyamon az ásványvíz fogyasztási szokásairól gyűjtött adatokkal számoltak, a 10. évfolyam az ételek kalóriatartalma kapcsán végzett számolásokat. Kiszámolták, ahol lehetett az adatok átlagát, a mediánt, a móduszt. Készítettek oszlop vagy kördiagramot. Megbeszélték a szaktanárral melyiket érdemes használni a kapott feladat esetében. Ehhez kapcsolódva informatika órán elkészültek ugyanezen diagramok Excelben is, illetve itt volt alkalom a prezentációk elkészítésére is. Itt a diákok nagyon sokszínűek voltak a technológiák használatában is: volt PowerPointtal és Prezivel készített prezentáció is. Rajzórán készültek illusztrációk a témákhoz. A 11. évfolyam itt készítette el a logójukat, a zászlójukat illetve az általuk alapított Zöld szervezet egyenruhájául szolgáló pólókat is itt tervezték meg. Testnevelés órán készült például a 11. évfolyam reggeli torna gyakorlata, amit a bemutatón megtanítottak az egész iskolának. Nyelvórán különböző külföldi oldalakon kutakodhattak a saját témájukban illetve erről beszélgettek. Volt olyan évfolyam, amelyik azzal kezdte a prezentációját, hogy minden általuk ismert nyelven elmondták a témájuk kulcsszavát, mindezt egy prezentációba beágyazott videóban. Magyar órákon az előadás stílusjegyeivel ismerkedtek meg, hogyan kell felépíteni egy jó előadást, milyen a jó retorika. Illetve tudtak a környezettel kapcsolatos költeményeket vizsgálni: melyik író/költő hogyan viszonyult a természethez. Történelem órákon a múlt emberének a környezethez való hozzáállásával lehetett foglalkozni illetve a társadalomismereti tárgykörben a különböző zöld szervezetek, zöld pártok, civil szervezetek törekvéseinek összehasonlításával. Kémiaórán végeztük a 9. évfolyammal az általuk gyűjtött vizek vízminőség vizsgálatát, a 7. és 10. évfolyam az ételeink összetevőit ismerte meg. Fizikaórán az áramtermeléssel és az energiafelhasználással lehetett foglalkozni.

A sort hosszan lehetne folytatni, ehelyett arról tesztek említést, hogy milyen jellegű produktumok születtek, zárójelben jelezve, hogy milyen tantárgyhoz kapcsolódik az adott produktum:

- interjú (magyar nyelv és kommunikáció);
- videokamerával rögzített riport (magyar nyelv és kommunikáció, informatika);
- reklámfilm (dráma, kommunikáció, informatika);
- honlap és blog (informatika);
- alapító okirat (állampolgársági ismeretek/történelem; magyar nyelv);
- reggeli torna gyakorlatsor (testnevelés);
- vers (magyar irodalom);
- heti étkezési menüsor (informatika, magyar nyelv, technika és életvitel);
- natúr kozmetikumok (technika és életvitel)
- zöldségkrémek és gyümölcsaláták (technika és életvitel)
- prezentáció (informatika)
- plakát, logó, póló (rajz)
- vízerőmű modellje (technika és életvitel, fizika)
- diagramok (matematika)
- vízminőség vizsgálati jegyzőkönyvek (kémia)

Az iskola honlapján megtalálhatók ezek a produktumok, évfolyamonként összegyűjtve, a link a mellékletben található.

Az egyik legjobban sikerült munka a tizenegyedik évfolyamé lett. Ők komplex munkát végeztek, nagyon sok produktummal: alapítottak egy zöld szervezetet, írtak egy alapító okiratot, készítettek egy Facebook oldalt (az iskola diákjait meghívták, hogy kedveljék és kövessék ezt az oldalt). Készült saját weblap, amire feltöltötték az alapító okiratot, az elkészült Twitter fiók és Facebook elérhetőségeit. Készítettek reklámot és megszervezték, majd a projekthét után megtartottak egy iskolai környezetvédelmi eseményt, a gyertyafényes tanítást. Ezen alkalomból egész nap nem kapcsoltunk villanyt (ahol csak lehetett, ezt megoldottuk), helyette természetes fénnel és gyertyákkal oldottuk meg a világítást. Az eseményt a diákok a közösségi oldalakon terjesztették, kiemelkedő hatékonysággal.

Csatlakozz te is az Örökzöldekhez!

Tenni szeretnél
valamit Földünkért,
de úgy érzed, hogy
egy ember kevés a
változtatáshoz?

Ne a kifogást keresd,
hanem a megoldást!

Csatlakozz hozzánk és kis
odafigyeléssel tegyünk nagy dolgokat!

Keress minket a facebookon!

**„TE MAGAD LÉGY A VÁLTOZÁS, AMIT
LÁTNI SZERETNÉL A VILÁGBAN!”**

A 11.-esek plakátja

A tizedik évfolyam kiemelkedett abban, hogy több eseményt is megszervezett a témájával kapcsolatosan ezalatt az egy hét alatt. Készítettek gyógynövények és zöldségek, gyümölcsök felhasználásával kozmetikumokat, arcpakolásokat. Meghirdették az iskola diákjainak, hogy ki lehet ezeket próbálni; azaz ideiglenesen nyitottak egy kis kozmetikai szalont az iskolában. Szerveztek ételkóstolást: maguk készítette zöldség és gyümölcskrémekből készítettek gazdag büfét, meghirdették a diákok között; ennek az eseménynek is nagy sikere volt.

A kilencedik évfolyam tulajdonképpen egy miniatűr kutatási projektet vitt véghez: sokféle helyszínről gyűjtöttek vízmintákat és ezeknek a kémiai elemzését végezték el a szakórán. A projektbeszámolójukon az erre vonatkozó eredmények egy tudományos konferencia előadására hasonlítottak.

A hetedik és nyolcadik évfolyam is kimagaslóan teljesített. A nyolcadik évfolyam az iskolai rezsizsámlákkal kapcsolatos matematikai számításokkal és az épített passzív ház modelljével emelkedett ki. A hetedik évfolyam olyan növényeket gyűjtött, melyek az osztálytermek fényviszonyai mellett és a diákok öntözési szokásai ellenére is életképesek maradnak. Hasznos tanácsokat hallottunk tőlük ezzel kapcsolatban is.

A projektekből 2-4 fő készült egy 15 perces beszámolóval: bemutatták az elvégzett munkát, a produktumokat. Minden évfolyam képviselői igényes és színvonalas előadást tartottak, melyből kiderült minden szükséges illusztráció. A készített prezentációk színesek voltak, megfeleltek a kívánalmaknak (mind betűméret, mind a szöveg zsúfoltsága, mind illusztrációk tekintetében).

Mivel mindenki remek dolgokat vitt véghez, és mivel nehéz a különböző munkákat összehasonlítani, a bíráló bizottság és a zsűri úgy döntött, hogy nem hirdet az évfolyamok között első, második és harmadik helyezést, hanem ehelyett különdíjakat oszt ki. A hetedikesek a legszívesebb, a nyolcadikosok a leggyakorlatiasabb, a kilencedikesek a legtudományosabb, a tizedikesek a legátfogóbb, a tizenegyedikesek a legeredetibb projektért vehettek át oklevelet (egy minta oklevél elérhetőségének linkje megtalálható a mellékletek között). Ajándékol minden osztály egy szobanövényt, egy agglegénypálmát kapott; ez egyike azoknak a növényeknek, amelyet a hetedikesek ajánlottak a projektjük során, mint osztálytermi körülmények között is túlélő növényt.

A projektek egyik nehézsége az, hogy a résztvevők közül nem mindenki fektet bele egyforma energiát. Megkíséreltük külön jutalmazni azokat, akik a saját projektjükben kiemelkedően sokat dolgoztak. Ebben a szakmai mentorok és az osztályfőnökök meglátásait vettük figyelembe. A kiemelkedő diákok (kb. 40 fő) jutalma egy kirándulás volt a Hortobágyra. A jobb idő reményében a megvalósítással megvártuk a tavaszt. A gyerekek nagyon élvezték a kirándulást mint jutalmat (és természetesen azt is, hogy ez tanítási napon történhetett): örömmel szekereztek a pusztán. Évezettel tekintették meg a szürkemarhákat, a mátai ménest és a csikós bemutatót is. A jutalmazás ezen formáját a projekt egyik erősségének vélem: az élmény egy életre szóló ajándék a diákoknak, amelyet még a mai napig emlegetnek.

A diákok szerették, hogy a témahét interaktívvá alakult, hogy nem csak előadások voltak, hanem tevékenyen vehettek részt benne. Sokan készültek külön valamilyen munkával, amit pályázat formájában be lehetett adni (például esszé a kirándulásokról, vers, modellek, videó stb.). A pályaművek alkotóit is a hortobágyi kirándulásra hívtuk meg jutalmul.

A tanárok meglepődtek rajta, hogy a diákok ilyen jó dolgokat készítettek. Sokan közülük csodálkoztak, milyen jó és élvezetes előadásokat tudnak tartani a diákjaik. A Felelősség hetének sikere nagyban múlt azon, hogy a szaktanárok a szakóráikon mennyire foglalkoztak a témákkal.

Melléletek:

1. melléklet: a diákoknak kiadott projekttémák és az értékelő lap
2. melléklet: az elkészült produktumok
3. melléklet: a projekthét során készített fényképek
4. melléklet: egyéb anyagok

1. melléklet: a diákoknak kiadott projekttémák és az értékelő lap

Kedves 7. évfolyam!

A Felelőség-hetén a ti projekttémátok a KÖZVETLEN KÖRNYEZETETEK VIZSGÁLATA. „SVETITS ZÖLDORSZÁG” parlamentje úgy döntött, hogy szakértőket bíz meg az ország környezeti állapotának felmérésére. Ti vagytok ez a szakértői bizottság!

Vizsgáljátok meg az ország (=Svetits) környezetét.

- a) Milyen növények vannak az országban (=az iskola udvarán)? Készítsetek róluk fényképet, tudjatok meg róluk minél több információt!
- b) Milyen növények vannak az épületben (osztálytermekben, folyosókon)? Készítsetek róluk fényképeket, tudjatok meg róluk minél több mindent! Melyik osztály termében van a legtöbb növény? Melyik osztály termékét találtátok a legrendezettebbnek?
- c) Mely osztályok termében használják a szelektív kukákat rendeltetésszerűen? Melyikben találtatok oda nem illő hulladékot? Melyik osztály kukájában találtok olyan szemetet, melyet szelektíven kellett volna gyűjteni? Hirdessetek győzttest ebben a kategóriában!
- d) Az iskola több pontján és az iskolaudvaron is végezzetek cellux segítségével pormennyiség vizsgálatot!
- e) Járjatok utána, mely szobanövények tisztítják leginkább a szoba levegőjét, illetve mely növények a lakás melyik helyiségébe valók leginkább!
- f) Készítsetek felmérést! Állítsatok meg taláalomra kiválasztott embereket az utcán, és kérdezzétek meg, hogy szelektíven válogatja-e a szemetet! Tudakoljátok meg az okokat is!
- g) Készítsetek felmérését arról is, hogy átlagosan hány szobanövényük van az embereknek otthon! Hasonlítsátok össze ezt a számot az osztályon belül elért eredményekkel és a svetitses osztálytermek számaival!

Szakvéleményetek alátámasztására el fogtok látogatni az E.ON hőerőművébe.

A fent megadott témaköröket nyugodtan bővíthetitek bármilyen a témába vágó vizsgálattal.

Szakvéleményeteket az ország parlamentjének írásban is be kell nyújtatnotok, fényképekkel alátámasztva!

Bármilyen maradandó alkotás (poszter, újságcikk/esszé, riport, montázs, blog, videó stb.) is készülhet a témában, minél kreatívabb, annál több eséllyel nyer a pályázaton.

November 20-án csütörtökön egy legfeljebb 15 perces (prezentációval kísért) előadásban kell bemutatnotok Svetits Zöldország lakosai előtt, hogy mire jutottatok. Fogalmazzatok meg javaslatokat is a lakosok számára, mit tehetnének környezetük zöldítéséért!

Az egyes részfeladatokat kb. 5 fős csapatokban érdemes kidolgozni, beosztva, hogy ki mit készít belőle.

Ajánlott oldalak:

FÁK: <http://tinyurl.com/ovm7vx7>

levegőtisztító növények: <http://tinyurl.com/mydxr4n>

levegőtisztító növények (angolul): <http://tinyurl.com/bnsgq8q>

Kedves 8. évfolyam!

A Felelősség-hetén a ti projekttemátok a TAKARÉKOSSÁG!

„SVETITS ZÖLDORSZÁG” parlamentje úgy értesült, hogy az országban folyó pazarlás már olyan méreteket öltött, hogy léte veszélybe került. Ezért szakértőket bíz meg megfelelő takarékosági stratégiák kidolgozására!

Vizsgáljátok meg az ország (=Svetits) lehetőségeit e téren!

a) Számoljátok össze, hogy hány villany ég feleslegesen az országban (=Svetitsben) egy adott napon (pl. szünetben, vagy mert az adott osztálynak nem a saját termében van órája)! Számoljátok ki ez mennyi energia, és mennyi pénzbe kerül évente!

b) Számoljátok össze, hány csap maradt nyitva/csepeg feleslegesen az országban (=Svetitsben)! Mennyi vizet pazarolunk el így évente? Mennyi pénzbe kerül ez a pazarlás?

c) Milyen eszközökkel lehet áramot/vizet/gázt megtakarítani? Járjatok utána, mi van ezek közül az országban (=Svetitsben), és mennyi pénz/energia megtakarítást eredményez ez azóta, hogy beszerelték.

d) Milyen eszközökkel lehet otthon energiát megtakarítani? Számoljátok ki, mennyi idő alatt térülnek meg ezek a beruházások!

e) Mérjétek meg, hogy egy nap alatt ki-ki mennyi áramot/gázt/vizet fogyaszt el az otthonában! Számoljátok ki az ökológiai lábnyomokat!

f) Milyen alternatív energiaforrások vannak? Melyiket mikor a leghatékonyabb használni?

g) Készítsetek felmérést! Állítsatok meg az utcán találomra kiválasztott járókelőket, és kérdezzétek meg, hogy ő mit tesz azért, hogy takarékoskodjon otthon!

A szakértői véleményetek alátámasztására el fogtok látogatni a Fenntartható Energetikai Információs Központba, ahol egy passzív bemutatóházat tekintettek majd meg.

A fent megadott témaköröket nyugodtan bővíthetitek, bármilyen témába vágó vizsgálattal.

Szaktevékenységeket az ország parlamentjének írásban is be kell nyújtani, adatokkal, grafikonokkal alátámasztva!

Bármilyen maradandó alkotás (poszter, újságcikk/esszé, riport, montázs, blog, videó stb.) is készülhet a témában, minél kreatívabb, annál több eséllyel nyer a pályázaton.

November 20-án csütörtökön egy legfeljebb 15 perces (prezentációval kísért) előadásban kell bemutatnotok Svetits Zöldország lakosai előtt, hogy mire jutottatok. Fogalmazzatok meg javaslatokat is a lakosok számára, mit tehetnének környezetük a takarékoskodásért!

Az egyes részfeladatokat kb. 5 fős csapatokban érdemes kidolgozni, beosztva, hogy ki mit készít belőle.

Ajánlott oldalak:

ökológiai lábnyom: <http://tinyurl.com/ovs528o>

energiatakarékos termékek 1.: <http://tinyurl.com/o5ceflv>

energiatakarékos termékek 2.: <http://tinyurl.com/lc9g33q>

Kedves 9. évfolyam!

A Felelősség-hetén a ti projekttematikátok az IVÓVÍZ (VÍZTISZTASÁG, VÍZSZENNYEZÉS).

„SVETITS ZÖLDORSZÁG” parlamentje úgy értesült, hogy ivókészletei veszélyben forognak, és hamarosan nem marad egészséges ivóvíz. Ezért felkér Titeket mint szakértőket, hogy vizsgáljátok meg az ország (=Svetits) és közvetlen környezetének (=Debrecen) állapotát.

a) Gyűjtsetek vízmintákat az országból (=Svetits) és közvetlen környezetéből (=Debrecenből), valamint palackozott vizekből.

b) Vizsgáljátok meg a begyűjtött minták minőségét!

c) Hasonlítsátok össze a palackozott vizek minőségével!

d) Végezzetek felmérést! Kérdezzetek meg taláломra kiválasztott járókelőket, hogy ők palackozott vizet isznak-e vagy csapvizet! Kérdezzetek rá az okokra is! Hasonlítsátok össze az eredményeket az évfolyamotokon belüli eredményekkel!

e) Járjatok utána Magyarország folyói állapotának! Mennyire tiszta a vizük? Milyen állatok lakóhelyül szolgálnak?

f) Hogy lehetne az ivóvízzel takarékoskodni? Dolgozzatok ki konkrét javaslatokat!

g) Hogyan lehet a vizet áramfejlesztésre használni? Járjatok utána a részleteknek!

A szakértői véleményetek alátámasztására el fogtok látogatni a debreceni Szennyvíztisztító Üzembe is.

A fent megadott témaköröket nyugodtan bővíthetitek bármilyen témába vágó vizsgálattal.

Szakvéleményeteket az ország parlamentjének írásban is be kell nyújtaniatok, adatokkal, grafikonokkal alátámasztva!

Bármilyen maradandó alkotás (poszter, újságcikk/esszé, riport, montázs, blog, videó stb.) is készülhet a témában, minél kreatívabb, annál több eséllyel nyer a pályázaton.

November 20-án csütörtökön egy legfeljebb 15 perces (prezentációval kísért) előadásban kell bemutatniatok Svetits Zöldország lakosai előtt, hogy mire jutottatok. Fogalmazzatok meg javaslatokat is a lakosok számára, mit tehetnének környezetük a takarékoskodásért!

Az egyes részfeladatokat kb. 5 fős csapatokban érdemes kidolgozni, beosztva, hogy ki mit készít belőle.

Kedves 10. évfolyam!

A Felelősség-hetén a ti projekttemátok az **EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ÉS ANNAK KAPCSOLATA A KÖRNYEZETVÉDELEMMEL**.

a) Arra biztatunk benneteket, hogy állítsatok össze *egy heti menüt* az egészséges (és környezetbarát) táplálkozás témájában, bemutatva társaitoknak, milyen is az.

b) Mivel az egészséges életmód része a testmozgás is, *egy 5 perc alatt elvégezhető reggeli tornagyakorlatsort* is állítsatok össze, amit reggeli tornára javasolnátok egy egészségére vigyázni akaró diáktársatoknak.

c) Készítsetek egészséges alapanyagokból finomságokat. Írjátok össze a legjobb recepteket! Hirdethettek egy kóstoló versenyt is az iskolában.

d) Készítsetek *ehető krémeket*, amelyek az arcbőrre kenve hatásos kozmetikumok is. (Akár meghirdethettek a társaitoknak egy kozmetikai délutánt, tesztelve rajtuk a kencéket. Ehhez készíthettek figyelemfelkeltő plakátot is.)

e) Látogassatok el a Szatyor közösség termelői piacaira, készítsetek *interjút* a termelőkkel, és készítsetek egy *cikket* arról, hogy miben más ez a piac, és hogyan járul hozzá a környezetünk védelméhez. Miért járnak ide a vásárlók, miért fontos ez nekik?

f) Keressétek meg a Szabó családot a Szatyor piac árusai között, és beszélgetsetek velük a Szedd Magad mozgalomról. Mi az, és miért jó?

g) Ha van kedvetek, készíthettek *videókat* is a piac hangulatáról vagy a piac vásárlóiról, miért járnak pont erre a piacra.

h) Látogassatok el a Dobox közösség piacára is és a szombati bio-piacra. Hasonlítsátok össze, miben más ez a három piac! Itt is készíthettek riportokat, videókat.

Arra kérünk Titeket, hogy a tapasztalataitokat foglaljátok össze írásban is, képekkel alátámasztva.

Bármilyen maradandó alkotás (poszter, újságcikk/esszé, riport, montázs, blog, videó stb.) is készülhet a témában, minél kreatívabb, annál több eséllyel nyer a pályázaton.

November 20-án csütörtökön egy legfeljebb 15 perces (prezentációval kísért) előadásban kell bemutatnotok, hogy a héten mire jutottatok.

Az egyes részfeladatokat kb. 5 fős csapatokban érdemes kidolgozni, beosztva, hogy ki mit készít belőle.

Szatyor piac időpontok és helyszínek:

Kedd 17:00-18:00 Újkerti Közösségi Ház

Szerda 16:30-17:30 Tímárház

Csütörtök 17:00-18:00 Homokkerti Közösségi Ház

Péntek 16:00-17:00 Csapókerti Közösségi Ház

Dobox piac, doboz átadás: csütörtökönként 17:00 és 18:00 között a Külsővásártér 3. szám alatt. (A Széchenyi utca és az Arany János utca között, a buszpályaudvar melletti kis utcáról van szó. A Ganga Baráti Kör Jógaközpontja előtt. A jógaközpontnak kint van a táblája a kapun.)

Ajánlott oldalak: <http://www>.

Kedves 11. évfolyam!

A Felelősség-hetén a ti projekttemátok ZÖLD szervezetek és zöld pártok!

- a) Gyűjtsétek össze milyen „zöld szervezetek” vannak. Mi a közös bennük, miben különböznek?
- b) Járjatok utána, hogy mi az az ÖkoKör.
- c) Készítsetek interjút egy ilyen ÖkoKör vezetőjével. Miért fontos, amit csinálnak? Milyen eredményeik vannak?
- d) Keressetek más debreceni megmozdulásokat. Hasonlítsátok össze a céljaikat!
- e) Készíthettek e-mail interjút zöld mozgalmakkal. Tegyetek fel nekik Titeket érdeklő kérdéseket a szervezetükről.
- f) Készítsetek egy felmérést a járókelők között, hogy ismernek-e Zöld mozgalmakat és szervezeteket, fontosnak tartják-e jelenlétüket.
- g) Hozzatok létre Ti is egy Zöld szervezetet. Mi lenne a nevetek? Írjátok össze a céljaitokat, készítsetek alapító okiratot. Hozzatok létre egy blogot a szervezeteteknek. Miben lennétek mások, mint a többi ilyen szervezet? Mi lenne az első esemény, amit szerveznétek? Készítsetek hozzá plakátokat!

A fent megadott témaköröket nyugodtan bővíthetitek, bármilyen a témába vágó vizsgálattal. Bármilyen maradandó alkotás (poszter, újságcikk/esszé, riport, montázs, blog, videó, stb.) is készülhet a témában, minél kreatívabb, annál több eséllyel nyer a pályázaton.

November 20-án csütörtökön egy legfeljebb 15 perces (prezentációval kísért) előadásban kell bemutatnotok, hogy mire jutottatok.

Az egyes részfeladatokat kb. 5 fős csapatokban érdemes kidolgozni, beosztva, hogy ki mit készít belőle.

Ajánlott oldalak:

ZÖLD szervezetek: <http://tinyurl.com/lqry4vc>

ÖKOKÖR: <http://tudatosvasarlo.hu/okokorok>

A diákoknak kiadott projekttémák és az értékelő lap

Értékelő lap a projektekhez

	1.	2.	3.
Előadás tartalma	Az előadás hiányos, nem számol be a héten elvégzett minden kötelező feladatról.	Az előadásban elhangzanak a kötelező elemek, de nem mindegyik jól kidolgozott és érthető.	Minden a projektben kötelező elemről beszámolnak benne, azok jól kidolgozottak és érthetőek.
Tantárgyak bevonása	Az előadásban csak egy tantárgy szempontjából közelítenek a témához.	Az előadásban csak két tantárgy szempontjából közelítenek a témához.	Az előadásból kiderül, hogy több szakma szempontjából közelíti meg a témát.
Előadás időbeosztása	A megadott időkeret alatt nem tudja befejezni az előadást, vagy túlságosan röviden beszél.	A megadott időkeretet nem lépi át, de az előadásban hosszabb szünetek vannak, akadozik.	A megadott időkeretet nem lépi át, az előadás folyamatos.
Előadás prezentációja	A következők közül valamelyik teljesül: A prezentációban hosszú szövegek szerepelnek. Nem olvasható a szöveg a mérete vagy a színe miatt.	A prezentáció jól megszerkesztett, egységes stílusú. A betűméret elegendően nagy és olvasható. A prezentáció diáin nincsenek hosszú szövegek. Nincsenek vagy nem jók az illusztrációk. Túlságosan sok vagy kevés a dia.	A prezentáció jól megszerkesztett, egységes stílusú. A betűméret elegendően nagy és olvasható. Megfelelő illusztrációkkal színesíti a diákat. A prezentáció diáin nincsenek hosszú szövegek.
Az előadó(k) stílusa	A szöveget diáról vagy papírból olvassa/ák. Nem érthető a beszéd (halk vagy motyogó). Monoton, nem figyelemfelkeltő a hangsúlyozás.	A szöveget nem olvassák sem papírból, sem diából. Beszédük hallható és érthető.	Érdekesen, követhetően beszélnek. Lekötik a figyelmet. Nem olvassák a szöveget, sem diából, sem papírból.

Kreatív megoldások az előadásban	Az előadásban nincsenek új, kreatív ötletek, csak a feladatlapon kiadott szempontok kerültek bele.	Az előadásban szerepel egy új, kreatív ötlet.	Az előadásban több újszerű, kreatív, jó ötlet szerepel.
Csapatmunka	Nem dolgoztak csapatokban. Pár ember volt, aki minden feladatot elvégzett.	Csapatokban dolgoztak, de az évfolyamból kevesen vettek részt a csapatok munkájában.	Jól dolgoztak együtt csapatokban. Sokan részt vettek a csapat munkájában.
Egyéb	Nincs semmi más értékelhető produktum.	A kötelező feladaton túl is készítettek produktumot a pályázatra.	A kötelező feladaton túl több produktumot is készítettek a pályázatra.

2. melléklet: Az elkészült produktumok

Az elkészült produktumok (vagy a hozzájuk vezető linkek) megtalálhatóak az iskola honlapján, az alábbi linken:

<http://www.svetits.hu/index.php/gimnazium-b/gimnazium-diakmunkak>

A projekt során készített fényképek

A fényképek megtalálhatóak az iskola honlapján, az alábbi linkeken:

<http://www.svetits.hu/index.php/27-cimlap/264-felelosseg-hete>

<http://svetits.hu/index.php/gimnazium-b/gimnazium-galeria/category/289-akadalyverseny>

Egyéb anyagok

A projektet bemutató poszter elérhető ezen a linken:

<http://1drv.ms/1MsU1gk>

A kiosztott oklevelek egyike

<http://1drv.ms/1GTwyVh>

3.3. FILEP OTÍLIA: GLOBÁLIS CÉLOK A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSÉRT

REZÜMÉ

Az ENSZ 2015. szeptember 25-én kihirdette a 17 Globális Célját a Fenntartható Fejlődésért. A Világ Legnagyobb Tanórája az első globális oktatóprojekt, melyen keresztül a gyermekek világszerte, egy időben megismerhették az ENSZ által kihirdetett Globális Célokat. A Világ Legnagyobb Tanórájának lényege, hogy az iskolák világszerte megtartottak egy tanórát a gyermekeknek a Globális Célokról szeptember utolsó hetében. A Globális Célok megismerése után, kihasználva a tanulók érdeklődését a téma iránt továbbmerészkedtünk. Így osztályfőnöki órán még két órában foglalkoztunk az oly aktuális problémával, annak érdekében, hogy a gyerekek elkötelezetté valljanak a téma iránt. Hiszen ők a leginkább érintettek benne, és megannyi úton járulhatnak hozzá azok eléréséhez.

CÉLCSOPORT

Az óravázlat 13-14 éves tanulóknak készült, de rugalmasan alakítható a különböző korcsoportnak megfelelően, akár a középiskolás diákok is bevonhatóak egy ilyen típusú foglalkozásba.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

Módszertani kompetenciák:

- tanulási technikák fejlődése
- ismeretek különböző helyzetekben való használata
- előzetes tudás elemeinek felszínre hozása
- tervezési eljárások megismerése
- hatékony munkamódszerek alkalmazása

Személyi és szociális kompetenciák:

- együttműködési készség csoporton belül; csoportok között
- egymás segítése
- türelem
- érezzenek felelősséget a természeti, társadalmi és emberi környezetükért, legyenek annak aktív alakítói, formálói
- szervezőkészség
- önértékelés

Kommunikációs kompetenciák:

- csoport előtti szereplés
- kommunikációs készség, szövegértés-szövegalkotás

NAT KOMPATIBILITÁS

A foglalkozás témája összhangban van a Nemzeti Ifjúsági Stratégia és a Nemzeti Alaptanterv célkitűzéseivel is. A foglalkozás illeszkedik az etika-, földrajz-, társadalomismeret- vagy az osztályfőnöki óra anyagába.

Ember és természet. Jelentős mértékben hozzájárulni ahhoz, hogy a tanulók a haza felelős, hasznos polgáraivá váljanak; reális önismeretre és szilárd erkölcsi ítélőképességre tegyenek szert; képessé váljanak az önálló tájékozódásra, véleményformálásra és cselekvésre; megismerjék és megértsék a természeti, társadalmi, valamint kulturális jelenségeket, folyamatokat. Az óra egyszerre szolgálja az általános műveltség gyarapítását, a világszemlélet és az erkölcsi értékrend alakulását. Fontos fejleszteni a tanulók szociális érzékenységét, toleranciáját, valamint empátikus képességét az életkornak megfelelő társadalmi, környezeti problémák iránt.

Ez csak úgy lehetséges, ha a tanítási-tanulási folyamat teret ad a színes, sokoldalú iskolai életnek, a tanulásnak, a játéknak, a munkának: ha fejleszti a tanulók önismeretét, együttműködési készségüket, edzi akaratukat; ha hozzájárul életmódjuk, motívumaik, szokásaik, az értékekkel történő azonosulásuk fokozatos kialakításához, meggyökereztetéséhez.

TÉMAKÖR

A környezetért érzett felelősség fejlesztése.

TÉMA

Az ember és a természet, a környezet kapcsolata. Az emberi tevékenység felelőssége.

A TÉMA RELEVANCIÁJÁNAK INDOKLÁSA

Társadalmunkban jelentős értékváltozásnak lehetünk tanúi, a hagyományos értékeket felváltották az új értékek. Nagy különbség van e két értékrend között, amely meghatározza a tanulók társadalomhoz, környezethez, világhoz való viszonyulását. A megfelelő értékrend kialakítása elősegíti fejlődésüket egyéni és társadalmi szinten is.

Felelősségünk a természet egyensúlyáért. Aktív, tudatos részvétel szükségessége a környezetünk védelmében. A megfelelően stabil és megújulásra képes érzelmi kapcsolat megalapozásának és erősítésének szükségessége az élő és élettelen környezettel.

Fontos megérteniük, hogy a környezet épsége, megóvása, az emberiség összefogása a természet védelme érdekében napjainkban egyre fontosabb feladat.

A környezetvédelem általában és közvetlen környezetünkben; mit tehetek én környezetem védelmében?

NEVELÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA ÉS INDOKLÁSA

Rendszerszemléletre nevelés: a tanórákon szerzett ismereteket tudják összekapcsolni az életben tapasztaltakkal. Legyenek képesek megérteni a fejlődés és a környezet kérdéseinek összefüggő rendszerét.

A tanulók képesek legyenek önállóan elmagyarázni, hogy mik a Globális Célok, miért fontosak, és ez hogyan kapcsolódik saját életükhöz.

Az alternatív, problémamegoldó gondolkodás elsajátítása: alakuljon ki az a képesség, hogy a problémákra válaszokat is keressenek a tanulók. Az egyes kérdések megválaszolására több alternatíva felállítását igényeljék, s az alternatívák értékelése után képesek legyenek a helyes, megfelelő válasz kiválasztására.

A globális összefüggések megértése: a létező környezeti problémákat ne csak önmagukban lássák, hanem azok gazdasági, társadalmi okait is megértsék.

A természet, az élet, a biológiai sokféleség jelentőségének megértése: legyen esélye a boldogulásra, ha együttműködik környezetével, és nem uralkodni akar felette.

A szerves kultúra fontosságának megismertetése a fenntartható fejlődésben: beláttatni, hogy az ember történelme során nemcsak szembefordult környezetével, hanem számos esetben tudott azzal harmóniában is élni.

Érzékennyé tenni a gyerekeket a harmonikus környezet szépségének befogadására, élvezetére, hajlandóságot ébreszteni az aktív részvételre, kialakítani a tenni akarást a problémák megoldására.

Segíteni a környezeti folyamatok, összefüggések megértését, a környezettudatos életvitel kialakítását.

Megvalósítani a helyes döntések meghozatalához szükséges ismeretek átadását, a magatartások, viszonyulások, értékrend, pozitív jövőkép és környezeti etika kialakulásához nélkülözhetetlen élmény-helyzetek biztosítását.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire.

Önálló véleményalkotás és ítéletkezés fejlesztése

Az ismeretek alkalmazása a problémák megoldásában.

Gondolatok és ötletek világos és hatékony kifejtése szóban és írásban.

ALKALMAZOTT OKTATÁSI MÓDSZEREK ÉS VÁLASZTÁSUK INDOKLÁSA

- kooperatív tanulási technikák; együttműködő, kooperációs készség
- játékok; spontán és szándékos figyelem fejlesztése
- kreatív tevékenység; megfigyelés, vizsgálat, aktivitás
- művészi kifejezés; rajzok készítése
- IKT eszközök használata; digitális írástudás fejlesztése

TANÁRI ÉS TANULÓI REFLEXIÓK

Az elején a tanulóknak szüksége volt egy kis biztatásra ahhoz, hogy más emberek helyzetébe képzeljék magukat, a globális problémák megbeszélésekor és hogy összefüggéseiben próbálják látni a dolgokat.

A gyerekek fejében megfogalmazódott kérdések sokaságára igyekeztem megtalálni a helyes válaszokat. De nagyon sok esetben ők maguk fogalmazták meg saját válaszaikat. Gondolkodtak, kérdeztek, vitatkoztak egymással egy-egy téma kapcsán. Ezt nagyon jó volt látni és hallani. A válaszokat nem én fogalmaztam meg, én csak a saját véleményét mondtam el, és társ voltam a megoldáskeresésben. Fontos, hogy igyekeztem serkentő környezetet teremteni, bátorítani a gyerekek önálló törekvéseit, elfogadni fantáziavilágukat. Az óra során legtöbb esetben életterüknek, élettapasztalatuknak megfelelő válaszokat, megoldásokat hoztak. Az órákon törekedtem olyan légkört kialakítani, amely feloldotta a tanulóknak lévő gátlásokat, segítette őket abban, hogy őszintén nyilatkozzanak meg a „kényes” témákban is.

Az óra célja, hogy növelje a globális problémák ismertségét, és érzékenyítse a gyermekeket a fejlődő világ, a fenntartható fejlődés és a globalizált világ problémái iránt.

Fontosnak tartom minél több ilyen foglalkozás tartását iskolákban. Ilyen módon, a gyerekeken keresztül pont a felnövekvő generációk attitűdjét alakíthatjuk jó irányban.

Óravázlat:

Tanítási óra: Osztályfőnöki óra		Készítette: Filep Otília	
Évfolyam: 7. osztály			
Témakör:		Az óra anyaga:	
Az ember és a természet, a környezet kapcsolata.		Globális célok-, ahogyan én gondolom	
Az előző óra:		Következő óra:	
Globális Célok megismerése		Globális célok bemutatása	
Az óra típusa: Alkalmazó óra		Módszer (ek): IKT eszközök használata; digitális írástudás fejlesztése - kreatív tevékenység; megfigyelés, vizsgálat, aktivitás - kooperatív tanulási technikák; együttműködő, kooperációs készség fejlesztése - játékok; spontán és szándékos figyelem fejlesztése - irányított beszélgetés - önálló munka, - tanári közlés	
<u>Nagy gondolat:</u> „Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!”			
Taneszközök:		Szemléltető eszközök:	
Plakát, szófelhő, írólap, színes filctoll, IKT eszközök: IKT tábla, QR kódok, TeamUp.com, Stopwatch.com, Wordle.com, LearningApps.com, Linoit.com, tablet, telefon		IKT eszközök: kivetített szófelhő, plakát, képek	

Célok: A diákok érzékenységének felkeltése az ENSZ által kiadott Millenniumi Fejlesztési Célokban megfogalmazott globális világproblémák iránt. A tanulók képesek legyenek önállóan elmagyarázni, hogy mik a **Globális Célok**, miért fontosak, és ez hogyan kapcsolódik saját életükhöz. Érezzenek felelősséget a természeti, társadalmi és emberi környezetükért, legyenek annak aktív alakítói, formálói! Felkészülés a felnőtt lét szerepeire.

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
<p>Az ENSZ által kiadott Millenniumi Fejlesztési Célokban megfogalmazott globális világproblémák.</p> <p>Internetes alkalmazások: Wordle.net, Linoit.com.</p>	<p>Módszertani kompetenciák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tanulási technikák fejlődése - ismeretek különböző helyzetekben való használata - előzetes tudás elemeinek felszínre hozása - alkalmazható, szaktárgyi ismeretek bővítése - tervezési eljárások megismerése - IKT eszközök, internettel, számítógéppel kapcsolatos praktikus tudás - hatékony munkamódszerek alkalmazása <p>Személyi és szociális kompetenciák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - együttműködés másokkal 	<p>Egy szempontú rendszerezés képesség fejlesztése: besorolás, sorképzés, osztályozás.</p> <p>Besorolás: befoglalás, szelektálás, halmazkeresés, szortírozás.</p> <p>Kereső felismerés.</p> <p>Fogalomképzés, szövegalkotás</p> <p>Eligazodás a jelen társadalmi változásaiban, ellentmondásaiban, saját álláspont kialakítása a történésekkel kapcsolatban</p>	<p>Legyenek képesek megérteni a fejlődés és a környezet kérdéseinek összefüggő rendszerét.</p> <p>Mik a Globális Célok, miért fontosak, és ez hogyan kapcsolódik saját életükhöz?</p> <p>Alakuljon ki bennük az egészséges életvezetés igénye és gyakorlata</p> <p>A világ problémái iránti egyéni felelősség belátása, a "gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan" gondolatának elfogadása, a kapcsolódó egyéni aktivitás terének megtalálása, a világ dolgai iránti érdeklődés, a folyamatos tájékozódás iránti igény felkeltése</p>	<p>IKT eszközök, internettel, számítógéppel kapcsolatos praktikus tudás</p> <p>Anyanyelv és kommunikáció, Környezetismeret, társadalomismeret, filozófia és etika, művészeti ismeretek, biológia, földünk és környezetünk.</p> <p>A napi eseményeknek megfelelő aktuális problémák feltárása, megbeszélése.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - - együttműködési készség csoporton belül; csoportok között - - egymás segítése - - érezzék felelősséget a természeti, társadalmi és emberi környezetükért, legyenek annak aktív alakítói, formálói - - szervezőkészség - - önértékelés - - konfliktuskezelés - - közösségépítés <p>Kommunikációs kompetenciák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - - csoport előtti szereplés - - kommunikációs készség, szövegértés-szövegalkotás 			<p>A szűkebb és tágabb környezetünkben megnyilvánuló agresszivitás elleni fellépés. Felelősségvállalás a jövő generációk sorsáért.</p>
Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
2 min	Szervezési feladatok	csoportalakítás, időmérő beállítása		TeamUp (csoportalkotás) http://teamup.aalto.fi/ Stopwatch (időmérő) alkalmazások megnyitása http://www.online-stopwatch.com/full-screen-stopwatch/	Az idő és a munkamennyiség hatékony kezelése. Megfelelő és eredményes együttműködés másokkal; a csapat kollektív tudásának használata a megfelelő esetben.
3 min	Ráhangelő feladatok, visszacsatolás 1. Szófelhő kivetítése A szófelhőben a múlt órán tanult globális célok vannak elrejtve	Frontális munka: szókeresés, globális célok felsorolása: 1. A szegénység felszámolása 2. Az éhezésmegszüntetése 3. Egészséges élet 4. Minőségi oktatás 5. Nemi egyenlőség 6. Tiszta víz és szennyvízkezelés 7. Megújuló energia	Előzetes ismeretek felelevenítése, rögzítése, új közegben való felhasználása megfigyelés, frontális megbeszélés: szavak jelentése;	IKT táblára kivetített szófelhő: http://www.wordle.net/create 	Az érdekes feladatok, általuk jól ismert közegben való megjelenítése (Internet) motiválja a tanulókat a pontos, gyors munkában. Az IKT eszközök motiváló hatása nagyon erős.

		<p>8. Tisztességes munka és gazdasági növekedés</p> <p>9. Innováció és infrastruktúra</p> <p>10. Egyenlőtlenségek csökkentése</p> <p>11. Fenntartható városok és közösségek</p> <p>12. Felelős fogyasztás</p> <p>13. Bolygónk védelme</p> <p>14. Vízi élővilág védelme</p> <p>15. Szárazföldi élet védelme</p> <p>16. Béke és igazságosság</p> <p>17. Együttműködés a célkitűzésekért</p>	<p>Irányított beszélgetés</p>	<p>https://www.avilaglegnagyobbtanoraja.hu/17_Globalis_Cel_szines.jpg</p> 	
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
15 min	<p>Feladat megjelölés</p> <p>A múlt órán megismertük az ENSZ által kitűzött globális célokat.</p> <p>- Négy csoportban fogtok dolgozni. Minden csoport asztalán van négy QR kód.</p> <p>- Olvassátok le a kódokat és az eredményeket írtátok le.</p>	<p>Csoport munka</p> <p>Kódok leolvasása</p> <p>A tanulók leírják a kódokban rejtett szavakat: globális célok.</p> <p>Csoporton belüli egyezkedés, döntés.</p> <p>A kiválasztott célok: A szegénység felszámolása, Egészséges élet, Bolygónk védelme, Béke és igazságosság voltak</p>	<p>Döntéshozás adott helyzetben.</p> <p>Gondolkodás, együttműködési képesség fejlesztése, kompromisszumr a való képesség f.</p>	<p>QR kódok leolvasása tablet segítségével, megfelelő alkalmazás használat</p> <p>IKT eszköz használat:</p> <p>QR kódolvasó alkalmazás: https://play.google.com/store/apps/details?id=me.scan.android.client&hl=hu</p>	<p>A tanulók nagy örömmel ismertek rá a kódokban rejtett szavakra.</p> <p>A következő feladatban minden csoportban érvelések hangzottak el a cél kiválasztása kapcsán.</p>

	<p>Minden csoport kiválaszt a négy globális célból egyet és készít hozzá: egy megfelelő rajzot, ír két tevékenységet, ami az adott cél elérését szolgálhatja, megfogalmaz két kérdést, amit egy szakértőhöz intézne az adott problémával kapcsolatban</p>	<p>Csoporton belüli munkamegosztás</p> <p>A csoportok elvégzik a feladatokat</p> <p>A rajzokat az állomásokon elhelyezett csomagoló papírra készítik. Színes filctollat használnak.</p> <p>A cél elérése érdekében lehetséges tevékenységek felvázolása.</p> <p>Kérdések megfogalmazása a problémával kapcsolatban.</p>	<p>Aktív állampolgárságra nevelés.</p> <p>Empátia, képzelet, írásbeli kommunikációs képesség fejlesztése.</p> <p>Kreativitás fejlesztése</p> <p>Szövegalkotás, Probléma megoldás</p>		<p>Próbáltak a megadott feladatok tükrében dönteni.</p> <p>Aktív állampolgárságra nevelés.</p> <p>Megfelelő és eredményes együttműködés másokkal; a csapat kollektív tudásának használata a megfelelő esetben.</p>
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
20 min	<p>Jelentésteremtés</p> <p>Minden csoport bemutatja az általa választott célt!</p> <p>Rajzok bemutatása</p> <p>Javasolt tevékenységek a cél elérése érdekében.</p> <p>Mit tehetünk?</p> <p>Kérdések felolvasása</p> <p>Válaszadás</p>	<p>Csoportforgó:</p> <p>A csoportok sorra bemutatják az általuk választott célhoz készült rajzot. A rajzokról fényképet készítenek.</p> <p>A rajz alapján a többi csoport megpróbálja beazonosítani, megnevezni az ábrázolt globális célt.</p> <p>A csoportvezetők elmondják, hogy miért ezt a célt választották a bemutatásra.</p> <p>Következik a cél eléréséhez javasolt tevékenységek felsorolása.</p> <p>Javaslatok elvárható eredményességének a megbeszélése</p> <p>Ha minden csoport bemutatta a rajzot és a javasolt tevékenységeket megbeszélték következhetnek a szakértőkhöz intézett kérdések.</p>	<p>előzetes ismeretek,</p> <p>Fényképezés</p> <p>asszociációs képesség f.</p> <p>indoklás, vélemény alátámasztása</p> <p>megbeszélés, érvelés, indoklás</p> <p>önálló szövegalkotás, indoklás</p>		<p>A csoportok munkájának bemutatása, értékelése, felhasználása a továbbhaladásban megerősíti bennük az elvégzett feladat fontosságát.</p> <p>A felvetett problémák játékos megoldásával, kreatív bemutatásával és a válaszok megadásában való részvétellel a gyerekek tartós tudás birtokába juthatnak.</p>

		A négy csoport vezetője szakértői csoportot alkot a tanár vezetésével és válaszolnak a felolvasott kérdésekre. Irányított beszélgetés	A megszerzett ismeretek felhasználása a válaszadásban.		
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5 min	Reflektálás Meghívás a Linoit.com felületre. A tanulók döntsék el, szerintük melyik Cél a legfontosabb a bemutatásra kerültek közül és miért, hogyan kapcsolódik az a többihez, valamint írjanak egy bekezdést a választásuk alátámasztására.	Egyéni munka Tanári közlés A tabletre a csoportvezetőknek küldött e-mailben megtalálják az általam elküldött meghívót a Linoit.com felületre. Ide írhatják fel az általuk legfontosabbnak ítélt célt és a megfelelő indoklásokat	Formatív értékelés, reflektálás Internet ismeret Digitális írástudás f. Meglévő szókinccs, személyes tapasztalatok, előzetes ismeretek felhasználása. Lényeglátás, gondolkodás f. Empátia, képzelet,	Interaktív faliújság készítése, megosztása zárt csoportban. Online üzenő fal: http://en.linoit.com/	Jó, ha érdekes feladatok kapcsán időben hozzászoknak a különböző tevékenységek értékeléséhez, megfogalmazzák az általuk fontosnak tartott dolgokat, a megfelelő indokaikat

			írásbeli kommunikációs képesség fejlesztése. Kritikus gondolkodás,		
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5 min	Zárás, értékelés	Értékeljük a munkákat! Tanári közlés, formatív értékelés. Házi feladatként minden csoporttag választ egyet a be nem mutatott célok közül és a következő órában bemutatja azt, hasonló képen. Jó munkát!	önértékelés, csoportok közti értékelés önálló munka		Az óránk hozzájárul ahhoz, hogy javítsa a gyerekek önértékelését, növelje látókörüket, és fogékonyabbá tegye őket az őket körülvevő és a fejlődő világ problémái iránt. Ilyen módon, a gyerekeken keresztül pedig pont a felnövekvő generációk attitűdjét alakítjuk.

„Bármilyen problémáról legyen is szó, bárhol legyen is az, és bárki legyen is az érintett, neked egyetlen dolgod van: meggyőzni magadat az áhított megoldás igazságáról, és ezáltal valóra váltani azt.”

/Lisa Nichols/

De jó!

Már látom!

Döntsük el!

Telefonnal is!

Melléklet:

IKT eszközök: Wordle.net alkalmazással elkészített szófelhő, plakát, tanulói tablet, Linoit.com alkalmazás (digitális üzenő fal), QR kódolvasó alkalmazás

- csomagoló papír, színes filctollak

Szemléltetőeszközök:

- szófelhő, plakát

Plakát

https://www.avilaglegnagyobbitanoraja.hu/17_Globalis_Cel_szines.jpg

GLOBÁLIS CÉLOK

A Fenntartható Fejlődésért

For assets and information mail to: TheGlobalGoals@trolback.com TROLLBÁCK+ COMPANY +1 212.529.1010

A csoportoknak kiosztott QR kódok: Globális Célok

QR kódgeneráló alkalmazás:

http://www.qr-code-generator.com/?PID=1212&kw=%2Bqr&gclid=Cj0KEQiAsNyxBRDBuKrMhsbt3vwBEiQA dRgPsjsPq64HnlWnY_1J7hVaqHo4nTUJt6uZlfen6R-oqn4aAtbA8P8HAQ

3.4. SZEGEDI LÁSZLÓ: KÉK TÚRA A ZEMPLÉNBEN

REZÜMÉ

A projekt célja, hogy résztvevői a pályázat időtartama alatt a kijelölt túraútvonal végigjárásával rendszeres sporttevékenységet folytassanak, és egyúttal képet alkossanak hazánk életéről, fejlődéséről, természeti szépségeiről, betekintsenek különféle tájaink életébe, mindennapi munkájába, megismerjék hazánk egy részének föld- és vízrajzát, évszázadok alkotásait.

Munkánkat úgy szerveztük és kívánom továbbvinni, hogy a tanulók érdeklődésére, élettapasztalatára, tervező és kivitelező tevékenységére építünk. A szervezett munka és tevékenységi formákat egy-egy gyakorlati probléma megoldása köré csoportosítottam, amelyek szűkebb megynék társadalmi, gazdasági, ökológiai, környezetvédelmi, kulturális gondjaival és lehetőségeivel foglalkoztunk.

CÉLCSOPORT

A projektet a következő mérésekkel készítettem elő. Osztály szociometria, csapatjátékos teszt, tanulási motiváció teszt és tanulási szokások teszt. Az eredményeket figyelembe vettem a csoportok alakításánál, melyben a hetedik és nyolcadik osztályok (13-14 évesek) eredményei lettek a legjobbak. Így őket vontam be a projektbe.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

- Kognitív képességek: forma, tér, képzelet, figyelemtartósság, emlékezet megőrzés; felidézés: pontosság, kérdezés, adekvát válasz fogalmazása
- Gondolkodási képességek fejlesztése: feladatmegoldó logikai-algoritmus,
- Esztétikus, pontos munkára nevelés
- Szociális képességek: szociális alkalmazkodás, figyelmesség, együttműködés, játék, kollaboráció, szabályalkotás, a szabályoknak való megfelelés
- Tanulási képességek: tanulási önismeret, önellenőrzés, egymás munkájának ellenőrzése szempontsor alapján

TÉMA

A Zemplén

TÉMAKÖR

Lakóhelyünk és környékének természeti és kulturális értékei

A TÉMA RELEVANCIÁJÁNAK INDOKLÁSA

A 21. század oktatása a mindennapi testmozgásra és a tapasztalaton alapuló, ismeretszerző tudásra épít, melynek a lényege, hogy egy életen át tartson. Hogyan lehet ezt elérni ma tanórán kívüli tevékenység során úgy hogy a családok is ezt közvetítsék? Egyszerre kell ezt tanulónak és szülőnek is megtanulnia. A túraútvonal végigjárásával rendszeres sporttevékenységet folytatnak, és egyúttal képet alkotnak a Zemplén életéről, fejlődéséről, természeti szépségeiről, betekintést nyernek a hegység életébe, az ott élők mindennapi munkájába, megismerik egy részének föld- és vízrajzát, évszázadok alkotásait.

A PROJEKT VÉGREHAJTÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE, REFLEXIÓM

Mi volt sikeres, eredményes?	Mit fogok másként csinálni a következő projekteknél?
Alapvetően a projekt tervezését, megvalósítását sikeresnek gondolom. A témaválasztás megfelelt a tanulók életkori sajátosságainak. A feladat csak tág kereteket jelölt ki, tehát a tanulók a megvalósítás során igen nagy szabadságot élveztek.	Először már a tanév elején tervezem a projektet. Bővebb támogató szervezetet hozok létre. (Iskolavezetés, kollégák,)
A tevékenységek széleskörű fejlesztést tettek lehetővé. Tanulmányi kirándulás, megfigyelés, keresés, rendszerezés, ismeretszerzés informatikai eszközökkel, dramatikus feldolgozás, manuális készségek, szociális kompetenciák, együttműködés, vita, szabályalkotás, esztétikai készségek fejlesztése stb.	A segédleteket tananyag, feladatok stb tovább finomítom. Nagyobb mértékben építkezik a tanulói kezdeményezésekre, ha lesznek. Több módszert is kipróbálok majd. Kollaboratív technikák, IKT-módszerek.
Az alkotó munka mint módszer eddig látenszen megbúvó kreativitást eredményezett a tanulók nagy részénél. A projekt didaktikai építkezése (ÁTÉLÉS-ISMERETSZERZÉS-ALKALMAZÁS) működőképes modellt eredményezett.	Lesz türelmem kivárni az erőtlenebb próbálkozásokat, a folyamatokba segítő módon avatkozom bele. Felmérem a projekt végrehajtásához nélkülözhetetlen tanulói és tanári kompetenciákat, előzetesen felmérem, hogy a tanulók rendelkeznek-e mindezekkel. Ha

	nem, kollégáim segítségével pótoljuk a szükséges készségeket.
A program megvalósításához a hagyományostól a legújabb eszközökig minden a tanulók rendelkezésére állt. (Ollótól a digitális tábláig)	Jobban építke az egymástól való tanulás módszerére is. (csoportszervezés, csoportalakítás)
Miután a projektet ebben a formában nem terveztük szakmai munkatervünkben, az időterv nem igazán projektesre sikeredett. Ennek objektív okai voltak. A hetes tagolódás viszont jót tett a tanulók tanórán kívüli felkészülésének. Többen jelezték, hogy kedvvel szöszmötölnek a kapott megbízatásokkal.	A tervezés eredményeképpen igazi témanapos formában is gondolkodhatunk majd.
Nem tervezett értékek születtek a tanulók kreativitásának köszönhetően. A síkbeli megoldások mellett a térbeli struktúrák is megjelentek.	Több ötletbörzét tartunk majd, hiszen kiderült, hogy a rejtett értékek csak így jönnek elő.
A projekt jelentősen növelte a tanulók ismereteit a választott témáról, kompetenciáik sokoldalúan fejlődött, helyi kötődéseik erősödtek. FONTOS, HOGY JÓL ÉREZTEM MAGAM!	A programhoz erőforrásokat is tervezek. (emberi, de főként anyagi erőforrásokat Pl. pályázatok, iskolai költségvetés stb.)

Didaktikai alapelvek:

A projekt...

- Sokrétű tanulói tevékenységen keresztül valósul meg
- Épít az önálló és csoportos (kooperatív, kollaboratív) tanulási technikákra
- Alkalmas többoldalú kompetenciafejlesztésre
- Érvényesül a kereszttantervi és az NSZT szemlélet
- A projekt megkötései mellett a csoportok szabadon választhatnak módszert, formát, tartalmat (kerettörténet, szabályok, kivitelezés)
- Megvalósul az egymástól történő tanulás elve
- Megvalósul a projekt didaktikai hármasszervezés elve (átélés – ismeretszerzés - megértés)

Fejlesztési célok:

Többféle tanulói tevékenységen keresztül alkalmazásszintű ismeretek szerzése a Nyugati-Mecsek egyik legszebb részének, a Jakabhegynek történeti, kulturális, természeti látnivalóiról.

Közvetlen cél:

A munka során a nem szakrendszerű oktatás által preferált célok megvalósítását tűztem ki célul.

Az adott téma fokozatos elmélyítése, ismereteik rendszerezése, a tanulói önállóság fejlesztése, a gyerekek kreativitásának hasznosítása a cél. Továbbá, hogy minden tanuló sikerélményhez juthasson, élményszerű legyen.

Fejlesztési feladatok:

Dőlt betűvel jeleztem azokat a fejlesztési feladatokat, amelyek a projektek létrehozása során a tanulókkal megvalósítjuk.

1. Ismeretszerzés, tanulás

- *Ismeretszerzés tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből*
- *A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben.*
- *A témához kapcsolódó szövegek értő olvasása.* Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben.
- *Információk gyűjtése adott témához az iskolai vagy más könyvtárban, médiatárban, múzeumban, Net-en, tanulmányi kiránduláson.*
- *Segédkönyvek, atlaszok, lexikonok használata.*

2. Kritikai gondolkodás

- *Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban.*
- *A lényeg kiemelése írott és hallott szövegekből.*
- *A fikció megkülönböztetése az igaz történettől.*
- *Történelmi jelenetek elbeszélése, eljátszása különböző szempontokból.*

3. Kommunikáció

- *Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti, társadalmi, történelmi témáról. Események, történetek elbeszélése emlékezetből élőszóban.*
- *Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről.*
- *Fogalmazás írása valamely történelmi-társadalmi témáról.*
- *Rajz készítése történelmi vagy társadalmi témáról. Rajzos vázlat készítése. Modellek, makettek, tárgymásolatok készítése.*
- *Tárgyak készítése hagyományos kézműves technikákkal.*
- *Események, történetek, jelenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése.*

4. Térben való tájékozódás

- *Egyszerű térképek másolása kézi munkával.*
- *A térkép legfontosabb elemeinek felismerése: vizek, domborzati jelölések, települések.*
- *A tanult helyek megkeresése a térképen.*
- *Távolságok becslése és számítása történelmi térképeken.*
- *Egyszerű alaprajzok készítése.*
- *Történelmi helyszínek modellezése.*
- *Események kapcsolása a tanult helyekhez.*

Kereszttantervi ajánlások (nem szakrendszerű program is lehet):

1. Földünk, környezetünk- környezetismeret: Lakóhelyünk és környéke természeti kincsei, állatvilága
2. Ember-és társadalom-történelem: a középkori ember élete, a várépítések kora, munkában a régész, a középkori keresztény hitvilág, a hegyaljai felkelés története, a Rákócziak kora
3. Dráma: Események, történetek, jelenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése, vita a történetről
4. Rajz: Tárgyak készítése hagyományos kézműves technikákkal.
5. Irodalom: Mondák, mesék, versköltés rímekben, ifjúsági regények (A Vöröstorony kincse; Esze Tamás, a mezítlásosok ezredese)
6. Hon- és népismeret: Lakóhelyünk természeti és kulturális értékei, helyi mesék, mondák, szokások, foglalkozások
7. Technika-életvitel: tabló és társasjáték készítése
8. Informatika: prezentáció, linkgyűjtemény készítése, számítógépes grafika
9. Rajz: rajzok, térképvázlatok, alaprajzok szerkesztése a témakörben

A téma elemei:

1. Témaválasztás: két történet – földrajzi helyszín kiválasztása az Északi-középhegységben.

A szülők, diákok összehívását valósítanám meg egy kiválasztott délutánra, hogy a választott programpárunkkal kapcsolatban ötletbörzét tartsunk, az ötletek között válogassunk, majd döntsünk a megvalósításában.

2. Tervkészítés, csoportalakítás az ütemezéshez.

Tervet készítünk közösen, amellyel biztosítjuk, hogy a résztvevőknek legyen megfelelő munkája. Megtervezzük a programban megvalósítandó közös munkánk menetét, a feladatokat szétosztjuk. Korosztály figyelembe vétele nélkül vegyes csoportok létrehozását hozom létre nemek szerint. Utóbbi célszerűségét az előzetes ismeretközlésnél tüntetem fel.

3. Előzetes ismeretközlés a Kék-túra és a Magyar Természetbarát Szövetségről. (MTSZ)

Korábbi túráimat ismertetném a program résztvevőivel a középhegységről ppt.-s vetítés segítségével. Célom: a további érdeklődés felkeltése a választott témához.

Tájékoztatom a tanulókat élményeimről, élő földrajz és történelemkönyvé változok számukra. Ezzel tudatosítom bennük, hogy mi vár rájuk és mi a téma jelentősége számukra.

Az érdeklődési körük elmélyítésénél azt tartom fontosnak, hogy földrajzi-társadalmi-néprajzi problémákról is mutassak nekik képeket, ismeretterjesztő filmrészleteket, mondjak aktuális híreket, olvassak fel újságcikkeket, irodalmi részleteket és beszélgessek velük azokról. Az élményszerű tanulási helyzetet, amelyet ennek során kínálok, a szakkörön történő vizsgálódások is hozzá járulnak majd így ahhoz, hogy differenciálódik bennük a környezet iránti érdeklődésük, hiszen az nemenként különböző lesz.

4. További információgyűjtés elméleti és tapasztalati úton.

Előbbi esetében a kiválasztott témát a résztvevőkkel könyvtári, múzeumi valamint a világhálón való ismeretszerzés módján érem el, a tapasztalatit pedig a túrabejárás során. (Bükk és Zempléni-hegység)

5. A téma feldolgozása.

A diákok előzetes ismereteiket és a túrán szerzett (természeti, történelmi, hon- és népismereti, szociális, népesség- és társadalomföldrajzi) tapasztalataikat közösen dolgozzák fel.

6. A projekt belső értékelése.

A csoporttagok értékelik a maguk és társaik munkáját. A diákmentorokkal egyetemben a 3 – 6-ig terjedő lépésekben folyamatosan megfigyelünk, beszélgetünk, koordináljuk a gyerekek munkáját és tanácsot adunk számukra.

7. Közös alkotásuk bemutatása.

A bemutatást többen, több szempontból és részletekben teszik meg. Pl.: plakát, makett, ruhadarabok, fotómontázs, kollázs, rajzok, festmények ismeretterjesztő beszámolókkal ellátva a tapasztalati benyomás által.

8. Következtetések levonása.

Ennél a résznél elengedhetetlen, hogy irányítsam tanulóimat a program pár témájának ismeretében a céljaiknak megfelelően, mialatt ők közösen következtetnek, beszélgetésben, vitában levonják a tanulságokat.

9. A megvalósított projekt külső értékelése.

Az iskola vezetősége, tantestülete, szülők és diákmentorok közösen meghallgatják a tanulók értékeléseit, majd magam is értékelek.

A projekt szakmai terve, technikai keretei, ütemezése:

A programban való részvétel, foglalkozás és annak tanórán kívüli szerepe sokban hasonlít az oktató-nevelő munkára.

A projekt szervezése során olyan témaegységeket dolgozunk fel február közepéig, mint:

1. Mi az a Kék-túra?
2. Mi a célja és merre húzódik?
3. A Kék-túra, mint sporttevékenység és országjárás.
4. Mi vonzót találhatunk benne?
5. Mi tartja az embereket össze, és különbözteti meg őket egymástól a teljesítése során?
6. Természet és ember.
7. Miért kell összhangban lennünk a túrával?
8. Miért kell tervezni, és karban tartani az útvonalat?
9. A túrázás alapvető szabályai.
10. Lehetsz te is polihisztor!
11. Hogyan igazolod teljesítményed? Segít az Országos Kéktúra útvonalvázlata és igazolófüzete!
12. Az országos Kék-túra ajándéka: a felfedezés öröme, a szép látványa, a gondolatok szárnyalása és a jó társaság.

Technikai eszközei a megvalósításhoz egy iskolai terem, az iskola multimédiás eszközei, térképek (útikönyvek, túratérkép), könyvtár.

A tanulók lehetőséghez jutottak, hogy az előkészítési munkafolyamatok után a könyvek, ismeretterjesztő filmek és az általam levetített épületekkel, szobrokkal, magával a természettel, emberekkel a valóságban is találkozassanak, ez pedig olyan élmény volt, ami semmi mással nem pótolható.

Az előzetes szervezés után kerítettünk sort a tervezésre. A túra és a látnivalók megtervezésénél az arany középutat igyekeztem megtartani. Azokra a sajátosságokra helyeztem a hangsúlyt, amelyek máshol nem láthatóak. A Zemplénben a Tokaji-hegy, a boldogkői vár, Arka-patak völgye, regéci várhegy, Nagy Péter-mennykő, Sárospatak vára, Megyer-hegyi tengerszem.

Mindezek megismerése mellett hozzátartozik a gyerekek életéhez a játék és szabadidő is. Ezért bevontam őket a népi játékok elkészítésébe és a magam által összegyűjtött népi játékok megtanítására a teljes program során.

A diákokat már az útvonal összeállításánál bevontam az előkészítésbe. Sokkal inkább érdekelték őket mindaz, amit útközben láttak, tudták, miért szerepel a programban. Életkoruknak megfelelően feladatot osztottam ki számukra. Egy-egy táj, település felkutatása során az adott hely történelmi nevezetességeit, irodalmi hagyományait, népművészetét, izgalmas, helyi érdekességeit mutattam be a gyerekeknek előzetes felkészüléssel.

Fontos szerepe volt a térképnek, útikönyvnek.

Ezek használatára és kritikájára meg kellett tanítanom a terepbejárás előtt a gyerekeket.

Mivel a legtöbb ilyen jellegű könyv szerzője minden adatot közöl, minden látnivalót felsorol, gyakran anélkül, hogy a lényeges és a lényegtelen között szelektálna. Ez túlzott reményeket kelthet a gyerekekben. Az esetleges csalódottságot a jó irányítás mellett a hitelesség élménye ellensúlyozta.

Az információgyűjtés során olyan technikai eszközökre volt szükségünk, mint a tömegközlekedés, szálláshelyek és azok minimális higiéniai berendezései, étkezési lehetőség, fényképezőgép, dokumentáció eszközei.

Nevelési szempontból fontosnak tartottam, hogy megértessem a gyerekekkel: a hazai értéket a hazai lehetőségek, a hazai fejlődés ismeretében kell nézniük. Ezt sikerült velük beláttatnom, így reálisabban értékelték a jelent és a lehetséges változtatásokat is.

Végül sort kerítettünk a projekt belső értékelésére, a közös alkotás bemutatására és a következtetések levonására. A téma feldolgozásától a projektzárásig a gyerekek tehetségfejlesztő eszközeire volt szükségünk: festékek, nagyméretű A1-es lapok, tintasugaras patronok, rajz- és íróeszközök, faanyagok, ruhakészítéshez szükséges méteráru anyagok.

A projekt végén az iskola egy kijelölt termében külső értékeléssel zártuk le a projektet.

Feladat: Készíts társasjátékot!

A tanulók a megszerzett ismereteiket, kompetenciáikat felhasználva, csoportmunkában készítik el projekt munkájukat, egy társasjátékot.

Téma: A Zemplén természeti és kulturális kincsei

A feladatnak való formai megfelelés:

- Kerettörténet
- Játékszabályok, célok
- Állomások-próbahelyek
- Játéktábló
- Kérdéskártyák, tartalmak (földtani, természeti, régészeti, történelmi stb.)

A projekt szakaszai:

I. Szakasz

Az előkészítő szakaszban a csoport tanulmányi kirándulásokon vesz részt a Tokaji-hegy Borostyán tanösvényén, a Kéktúra Boldogkőváralja – Arka – Mogyoróska – Regéc – Nagy-Péter-mennykő kilátó, valamint Sárospatak és a Megyer-hegyi tengerszem szakaszán. Feldolgozzák a tanösvény tájékoztató tábláinak információit. Felkeresik, megismerik a projekt természeti és kulturális látnivalóit.

A tanösvény állomásai:

1. Üdvöz'légy vándor!
2. Elvadult éden - édeni vadon
3. Kőfejtők elnémult világa
4. Sziget-liget
5. Emberi dolgaink
6. Szemgyönyörköd-tető
7. Lössztörténet
8. A múlton át a csúcsra

Képek készítése a túrabejárás során a látnivalókból:

Szükséges eszközök: fényképező (lehetőleg digitális), telefonnal is lehet, egyéni munka

II. Szakasz

A terepgyakorlatot követően projektórák (tervezett 4 óra) keretében a csapatok elkészítik projektjüket. Az órák konzultatív jellegűek, a tanulók bemutatják, hogy a munkának melyik szakaszában járnak, hol tartanak. Elkészítik terveiket, ütemezés, reszortok, tartalmak, forma, szabályok, kerettörténet, majd elkészítik a játékot a maga fizikai valójában.

III. Szakasz

A kész munkák, táblók bemutatása, valamint forgószínpad-szerűen a másik csapatok társasainak kipróbálása. Kiállítás az elkészült társasjátékokból, bemutatók, próbajátékok

	Módszer	Eszközigény	Időterv	Szervezési kérdések	Feladatok ellenőrzési / értékelési módja
<p>Előkészítés</p> <p>A program meghirdetése, az időpont megadása.</p> <p>A kirándulás előkészítése.</p> <p>Az ütemterv megbeszélése.</p>	<p>Beszélgetés.</p> <p>Tanórai előkészítés</p>	<p>Számítógép, nyomtató, színes nyomtató papírok.</p> <p>Tanterem, könyvtár, informatikai terem.</p>	<p>5 tanóra a kirándulás előtt legalább 2 héttel</p>	<p>A projekt tanóráinak megbeszélése.</p> <p>A program leírásának sokszorosítása, kifüggesztése az üzenő falon.</p> <p>Kirándulási meghívók szerkesztése, kiosztása és elküldése az érintetteknek és a szülőknek.</p> <p>Segítők, közreműködők felkérése.</p>	<p>Az előkészületek figyelemmel kísérése.</p>
<p>Ráhangelődés</p> <p>Tanulmányi kirándulás a Zemplénbe a szülők bevonásával.</p>	<p>Szakszerű túravezetés, a tanösvény állomásainak feldolgozása irányító feladatlap segítségével, fotódokumentáció készítése.</p>	<p>Túrafelszerelés, jegyzetkönyv, feladatlap, térkép, tájoló, GPS, fényképező-gép, lépés-számláló</p>	<p>4 nap</p>	<p>Indulás, érkezés, utaztatás, kísérők, szállásfoglalás, sokszorosítás</p>	<p>A feladatlapok kitöltésének ellenőrzése.</p> <p>A fotók elkészültének ellenőrzése.</p>

	Módszer	Eszközigény	Időterv	Szervezési kérdések	Feladatok ellenőrzési / értékelési módja
<p>Felvezetés- érzelmi alapozás</p> <p>A feladatok, a célok ismertetése, körvonalazása.</p> <p>A kutatás, a feladatmegoldás irányai, a produktum (társasjáték) meghatározása.</p> <p>A projektmunka főbb szakaszainak meghatározása.</p> <p>Az értékelés módjának és tárgyának meghatározása.</p>	<p>Tanórai munka.</p> <p>Frontális munka, csoport-munka</p> <p>A Zemplén mondáinak megelevenítése.</p> <p>Társasjáték minták keresése a NET-en.</p> <p>Ötletek gyűjtése, a megvalósítás körvonalai-inak megalkotása</p> <p>A projekt elkészítése szempont-rendszerének kialakítása</p> <p>értékelési szempontok</p> <p>Motivációs képgyűjtemények megtekintése, a csoportok bemutatói</p>	<p>Honismereti lapok és terepbejárású füzet</p> <p>jegyzetek, kitöltött munkalapok</p> <p>térrendezés, dramatikus játékhöz</p> <p>csoportmunkához</p> <p>papír</p>	<p>1 óra</p>	<p>A gyerekek megbeszélnek, mit, hogyan szeretnének csinálni, ki mit vállal, miért lesz a felelős a projekt során.</p> <p>Csoportalakítás</p> <p>Élőkép bemutatása</p> <p>Prezentáció a kiránduláson készített képekből</p>	<p>A csoportok megalakulásának ellenőrzése</p> <p>Az élőképek létrejöttének segítése,</p> <p>Bemutatók meglétének ellenőrzése</p> <p>Előzetes tervek meglétének ellenőrzése</p> <p>A kivitelezési eszközigények felmérése</p>

	Módszer	Eszközigény	Időterv	Szervezési kérdések	Feladatok ellenőrzési / értékelési módja
<p>A munka csoportonkénti tervezése, kivitelezése</p> <p>Kutatómunka tartalmak gyűjtése a kérdéskártyákhoz Társasjáték szabályminták keresése, kerettörténet kitalálása, arculattervek készítése</p>	<p>Csoport-munka szakértői szerepek szerint és közösen</p> <p>Tapasztalat-csere más csoportok terveinek megismerése, ötletbörze a tapasztalatok feldolgozása és integrálása</p>	<p>Számítógép, nyomtató, színes nyomtató papírok.</p> <p>Tanterem, informatikai terem. Internetes kereső</p>	<p>1 tanóra (természetesen a foglalkozás épít a tanulók tanórán kívüli munkálkodás árá is!)</p>	<p>Ötletelés:</p> <p>A társas kerettörténetének, szabályának, formájának tervezése, munkaterv készítés, szakértői szerepek kialakítása</p> <p>A csoportok munkájának segítése</p> <p>A kutatómunka egy része történelem, természetismeret és rajz órán a könyvtárban illetve otthon történik.</p>	<p>A munka ellenőrzés: formai megfelelés, tartalmi megfelelés</p> <p>Kérdéssorok</p> <p>Játékszabály</p> <p>Kerettörténet</p> <p>Arculatterv</p> <p>A megvalósítás eszközigényének felmérése</p>

	Módszer	Eszközigény	Időterv	Szervezési kérdések	Feladatok ellenőrzési / értékelési módja
Megvalósítás	Csoport-munka	Papír, ragasztó, karton filc, színes nyomtató, grafikai számítógépes programok, egyéb egyedi szükségletek	1 tanóra az előzetesen elkészített anyagok felhasználásával	Hely, eszközök biztosítása gyakorlati munkához, a technika szakos kolléga segítő jelenlétének biztosítása eszközhasználat megszervezése, balesetvédelmi intézkedések	A gyakorlati munka felügyelete, szabályos eszközhasználat ellenőrzése, a technológiai fegyelem betartatása, a társasok gyakorlati megvalósulásának biztosítása, ellenőrzése Többszöri beszélgetés a munka végzése közben (kapcsolat-tartás a csoportvezetőkkel): Mit, hogyan végeztek eddig? A továbbhaladás lépései. Kell-e valamin változtatni, javítani? Időfigyelés

	Módszer	Eszközige ny	Időterv	Szervezési kérdések	Feladatok ellenőrzési / értékelési módja
A produktum bemutatása	<p>Kiállítás az elkészült munkákból</p> <p>A kiállított munkák esztétikai bírálata</p> <p>Csoportonként a megadott szempontok szerint</p>	<p>A bemutató helyszínének berendezése</p> <p>A kiállítás berendezése</p> <p>Csoporton-ként, és frontális munkában</p> <p>Projektor, számítógép: vetített képes bemutatás</p>	1 tanóra	A bemutató forgatókönyv-ének összeállítása, szavazólapok sokszorosítása, kiosztása	A bemutatók időkereté-nek ellenőrzé-se
Értékelés	<p>A csoportok projektmunkáinak értékelése az előre megadott szempontok szerint</p> <p>Próbajátékok forgószínpad szerűen</p> <p>Projekt értékelőlapok kitöltése</p> <p>Javaslatok, tapasztalatok összegyűjtése, feldolgozása, feladatterv készítése</p>	Számítógép, projektor, tábla, oklevelek, nyomtató	1 tanóra	Értékelőlapok sokszorosítása, az eredmények összesítése, feladatterv készítése, a projekt dokumentumainak archiválása, képtár készítése, tabló, CD	<p>Az értékelőlapok kitöltöttségének ellenőrzése A dokumentáció elkészültének ellenőrzése</p> <p>Az értékelés teljeskörűségének ellenőrzése</p>

Tömbösített, tanórán kívüli tevékenységek:

1. Könyvtári kutatómunka vezetése a túrázás felkészüléséhez.
2. A túra útvonalának tervezése, térképolvasás.
3. A bejárando túraútvonalak elkészítése, vezetése, pecsételős pontjainak, igazolhatóságának ismertetése.
4. Fejlesztő feladatlapok megoldása az országjárás problémáiról, települések nevének eredeteiről, kooperatív csoportmunka.
5. Digitális térképszerkesztés AutoCad-el az informatika teremben, domborzati ábrázolás, szintkülönbségek rajzolása.
6. Felkészülés a túrázás alapszabályaiból, a túrafelszerelések bemutatása, túrazsák tartalma.
7. Népi játékok készítése.
8. Ásvány- és közettani foglalkozás tartása, a Zempléni-hegység geológiai meghatározása.
9. Kiegészítve folytattuk a tevékenységet a Miskolci Egyetemen, ahol részt vettünk a Nemzetközi Ásványfesztivál és Kiállításon önkéntes alapon. Előadásokat hallgattunk meg, ásvány meghatározáson és aranymosásban vettünk részt.
10. Power Pointos foglalkozás a kéktúrázás várható akadályainak leküzdéséről.
11. Power Pointos foglalkozás a Zempléni-hegység történelmi, földrajzi, kultúrtörténeti és néprajzi értékeiről
12. Boldogkőváralja – Arka – Mogyoróska – Regéc: egész napos túravezetés, az erdő élőlényeinek nyomhatározása, a folyóvíz eróziós munkavégzésének bemutatása, vízhozam mérés az Arka-patakon, a Bónyi-kút forrásának tisztítása, a regéci vár történelmi jelentőségére való rámutatás.
13. Boldogkőváralja: túravezetés a boldogkői várba, a vár történelmi szerepének ismertetése, a középkori lovagi öltözködés megvalósítása, bevezetés a középkori étkezés rejtelseibe, a paraszti világ építkezésének szemléltetése a tájház látogatásával, a tisztaszoba, annak berendezéseinek, használati eszközeinek megismertetése és a kovácműhely tevékenységeinek gyakorlása.
14. Túravezetés a sárospataki Megyer-hegyre, a Rákócziak dicső korának megismertetése a várban, koszorúzás és tiszteletadás II. Rákóczi Ferenc fejedelem születésének 338. évfordulója alkalmából a lovas szobor előtt. Múzeumpedagógus segítségével kiáltványos oklevelet készítettem a diákokkal, elsajátítottam velük a XVII - XVIII. századi kalligrafikus írásmódot. Miután a gyerekek megtanulták az írásmódot, oklevelet készítettem velük viaszpecséttel, a fejedelmi pecsétgyűrű mintájának lenyomatával.

A vár belső udvarán kerítettem sort az irodalom megelevenítésére: a diákok esztétikai érzékét, hazafiasság erősítését növeltem Hollós Korvin Lajos: A Vöröstorony kincse című ifjúsági regény ide vonatkozó, sárospataki vár részletének felolvasásával. A gyerekek szociális kompetenciái közül az empátiájukat is erősítettem, mivel végig a Vöröstoronnyal szemben ültek, mialatt tárgyaltam nekik a szövegrészletet. Itt kerítettem velük sort a torony meglátogatására.

A szülők aktívan részt vettek a tanórán kívüli tevékenységekben, és a túrázásban is. Délutáni iskolai, könyvtári, múzeumi foglalkozásainkon ők is kivették a részüket. Az édesanyák segítettek a pólók varrásában, amelyet viseltünk a tömbösített foglalkozásaink alkalmával. Az alappóló megvásárlása után a lányok kidrukkolták édesanyjukkal, majd hímezték a kéktúrás jel, valamint jelvénnel. Az édesapákat a fiúkkal a népi játékok elkészítésébe vezettem be, így készítették el a jurtat, csutkarozit, tökmalacot, burgonyából a jármos szekeret. Azt tapasztaltam, hogy a szülők maguk is felettebb segítőkészek voltak. Részt vettek a túrázásokon, gyermekeikhez még közelebb kerültek, tisztán látják, hogy a tanuláson kívül hogyan segíthetik gyermekeik kreativitását, érdeklődési körük beillesztését a család szabadidős programjába.

Melléklet:

A projektterv végrehajtása és dokumentálása

Eseményleírás	Megjegyzés
<p>ÁTÉLÉS - A program előkészítése, motiváció, attitűdteremtés</p> <p>Kirándulás Zempléni-hegységben. A Zemplén természeti és történeti látnivalóinak megtekintése.</p> <p>A tokaji Borostyán tanösvény és a Zemplén Kéktúra útvonalának (Boldogkőváralja-Arka-Mogyoróska-Regéc-Sárospatak) végigjárása.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Borostyán tanösvény (Tokaj) 2. Boldogkői vár felkeresése 3. „Kőtenger” megtekintése 4. Andezit kőfolyás 5. Arka-patak völgye 6. Bónyi-kút forrása 7. A regéci vár dácitkúpja 8. Pengőkő 9. Nagy-Péter-mennykő 10. Megyer-hegyi tengerszem (Sárospatak) <p>A kiránduláshoz kapcsolódó feladatok:</p>	

Ezt tudom	Ezt szeretném tudni	Ezt tudtam meg

Adatlap kitöltése a tanösvény oktató táblái, és az Országos Kéktúra útikönyve alapján.

Ezek:

- Tájékozódás terepen
- Zemplén a középkorban
- Boszorkányhistóriák itt és most
- Vidékünk a Rákócziak idején
- Tokajit mindenkinek!
- Zemplén földjén
- Környezetünk az ifjúsági irodalmakban

Ezeket előzetesen kiosztottam a tanulóknak.

Szükséges eszközök:

Túrafelszerelés, felíró tömb, íróeszközök,

Képek készítése a Kéktúra látnivalóiból

Szükséges eszközök:

fényképező (lehetőleg digitális), telefonnal is lehet, egyéni munka

ÁTÉLÉS - A program érzelmi megalapozása

- Csoportalakítás
- Névválasztás
- Kohéziós Játék
- Munkamegosztás

Zemplén valamelyik mondájának dramatikus megjelenítése, élőképfarmájában (Gyógynövényektől a boszorkányperig, Ördögszántás)

Csoportfeladat:

Motivációs képsorozat készítése a Kéktúra látnivalóiból

Szükséges eszközök:

fényképező (lehetőleg digitális)

8-12 képkocka diavetítésre rendezve

MEGISMERÉS - Az ismeretbővítés időszaka

Csoportfeladat:

1. Mit szeretnénk megtudni még a Zemplénről?

Kérdéssor szerkesztése

Példa (részlet a gyerekek munkáiból):

- Melyek a Zemplén állatai?
- Milyen védett, különleges növények találhatóak a hegységen?
- Van-e táborozásra alkalmas hely?

- Milyen veszélyek leselkednek az odalátogatóakra?
- Vannak-e további források és ihatóak-e?
- Hogyan keletkezett a „kőtenger”?
- Mit lehet tudni a Zempléni-hegység nemzetiségi lakosairól?
- Milyen kőzetekből áll a Tokaji-hegy?
- Hogyan került ide a kösz és alakultak ki löszmélyutak, szakadékok?
- Mi a Zemplén legmagasabb pontja?
- Miért kell fohászolni az erdőhöz?
- Milyen gazdasági haszna van iparilag a Zemplénnek?

2.Internetes linkgyűjtemény szerkesztése a látnivalókról - A válaszok felkutatása a kérdésekre

Szükséges eszközök: számítógép internet hozzáféréssel, prezentációs program

Készítsetek 10-15 hivatkozásból álló gyűjteményt a Zemplénről! (elérhetőség, túraútvonalak, látnivalók stb.)

3.Kérdéskártyák (képkártyák) szerkesztése az alábbi témakörökben:

Készítsetek témakörönként 10-10 kérdéskártyát válaszokkal együtt a készítendő társasjátékokhoz!

- Történelem-régészet
- Természeti látnivalók
- Növényvilág
- Állatvilág
- Földrajz-geológia
- Egyéb érdekességek

MEGÉRTÉS-ALKALMAZÁS - A társasjáték elkészítése csoportmunkában

(tanórán kívüli munka)

- Munkamegosztás tervezése – Javasolt reszortok
  - Arculattervező – a játék arculatának alakítója
  - Forgatókönyv író – a kerettörténet kidolgozója
  - Játékmester - a játékszabályok kidolgozója
  - Szakreferens- a kérdéskártyák szerkesztője

Tevékenységek:

- Játékszabályok felkutatása
- A játékszabályok adaptálása
- Kerettörténet megalkotása

A játék szakmaiságának megteremtése

MEGÉRTÉS-ALKALMAZÁS A játékok bemutatása-kipróbálása- A munka értékelése

- A csoportok projekt munkáinak értékelése az előre megadott szempontok szerint
- Próbajátékok egymás társasáival forgószínpad szerűen

- Projekt értékelőlapok kitöltése
- Javaslatok, tapasztalatok összegyűjtése, feldolgozása,
- Feladatterv készítése

A csoport – és/vagy az egyéni munka értékelésének módja, szempontjai:

Az elégedettség mérése kérdőívvel:

Csoport értékelés:

Kérdőív:

Jelezd egyetértéssel az alábbi állításokkal 1-5-ig terjedő skálán (Teljes egyet nem értés= 1, Teljes egyetértés=5)

SRSZ.	ÁLLÍTÁS	1	2	3	4	5
1.	A projekt célja világos volt					
2.	Nehéz volt a feladatot megérteni					
3.	Túl sok volt az elsajátítandó új ismeret					
4.	Túl sokféle dologgal foglalkoztunk					
5.	Nem volt világos az elméleti ismeretek és a gyakorlati munka kapcsolata					
6.	Nem volt elegendő idő a gyakorlati munkára					
7.	A gyakorlati munka segítette megérteni a legfontosabb elméleti ismereteket					
8.	A projekt témája és ez a tanulási mód felkeltette az érdeklődésemet					
9.	A projektmunkának csak egyes részei voltak számomra érdekesek					
10.	Sok felmerülő kérdésre nem kaptam választ					
11.	Ez a projekt arra készítetett, hogy tovább foglalkozzak ezzel a témával					
12.	A projekt során tanultak hasznomra válnak					

Egyéni értékelés:

1. Hogyan értékeled a projektben végzett munkádat?
2. Mi az, ami neked nehézséget okozott?
3. Mi az, ami neked tetszett? Miért?
4. Mi az, ami nem tetszett? Miért?
5. Mi az, amin változtattál volna a projektfeladatban? (ötletek, javaslatok)
6. Milyen tapasztalataid vannak a csoportban történő együtt-munkálkodásról?
7. Tudtál-e meg valami újat magadról és osztálytársaidról?

ÍGY TANÍTOM...III.

4. KREATÍV KOMMUNIKÁCIÓ

4.1. DR. LACZKÓ MÁRIA: A NYELVI ILLEMTAN ÉS A TÁRSALGÁS SZABÁLYAINAK TUDATOSÍTÁSA A TÁRSALGÁSI STÍLUSRÉTEG KERETEIN BELÜL

REZÜMÉ

Az egymást követő két tanóra témája a nyelvi illemtan témakörét öleli fel. A témakört a társalgási stílusréteg keretein belül tárgyaljuk. Elsődleges célunk a mai fiatalok beszédének jellegzetességeit felhasználva tudatosítsuk a nyelvi viselkedés meghatározó szabályait, az udvariassági normákat, miközben a társalgási stílusréteg jellemző jegyeit vesszük sorra. Célunk továbbá, hogy a felnövekvő generáció nyelvért érzett felelősségvállalása tudatosuljon, és ráébredjenek arra, hogy a megszólalás módja nemcsak a megszólalót minősíti, de a jövő nemzedékének nyelvi kultúráját is megalapozza.

CÉLCSOPORT

Középiskola 11. osztálya. Saját tanítási gyakorlatunkban ez közgazdasági szakközépiskolát jelentett, de bármely iskolatípusban megvalósíthatóak a feladatok.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

Anyanyelvi kompetencia (szóbeli és írásbeli kifejezőkészség, érvelési készség, kreatív írás) fejlesztése, az együttműködési készség fejlesztése. A nyilvános megszólalás helyes módjának, a kulturált társalgás szabályainak tudatosítása. Azoknak az értékeknek és tradícióknak a tudatosítása, amelyek a nyelv ápolását, védelmét szolgálják. Az erkölcsi felelősségvállalás megalapozása, rámutatva a személyiség és a nyelv kapcsolatán keresztül arra, hogy felelősek vagyunk a kimondott szóért.

NAT KOMPATIBILITÁS

Erkölcsi nevelés, anyanyelv, tradíciók.

TÉMAKÖR

Stilisztika, stílus.

TÉMA

Stílusrétegek és nyelvi jellemzőik.

A TÉMA RELEVANCIÁJÁNAK INDOKLÁSA

Közismert, hogy felgyorsult, digitális világunkban az ún. internet/facebook nemzedék szemtől szembeni kommunikációja nemcsak lényegesen kevesebb, de a kommunikáció módja is átalakul, hiszen e nemzedék jórészt az interneten kommunikál, ugyanis az online világ, amiben élnek, ezt követeli. Az „újfajta” stílus, az írott-beszélt nyelv alkalmazása miatt szóbeli kifejezőképességük, társalgási kultúrájuk alacsony szintű, gyakran vázlatos a beszédük, tele rövidítésekkel. Mindezt tetézi a szleng túlzott használata is, amely a kutatások szerint legkevésbé a lázadás jele, sokkal inkább megszokásból alkalmazzák a fiatalok. Jelen szóbeli társalgási kultúrájuk a nyelvi illetan problémakörét, a nyelvi viselkedés normáinak alkalmazását is érinti. Felmerül(het) a kérdés, hogy napjaink digitális kommunikációjában miképpen valósul meg a nyelv-beszéd-viselkedés összefüggésrendszere a mai fiatalok mindennapi kommunikációjában. Ezzel összefüggésben kérdés, hogy a digitális technológián szocializálódó nemzedék hogyan vélekedik napjainkban a nyelvről, érez-e az anyanyelvéért felelősséget és hogyan vélekedik e generáció a nyelvről, mint nemzetmegtartó erőről. Úgy is fogalmazhatunk, hogy a nyelvi illetani kérdések – amelyeket a társalgási stílusréteg jegyeinek tárgyalásába ágyaztunk óravázlatunkban – tágabb értelemben az erkölcsi felelősségvállalás témakörét érintik. Így nemcsak azt kívánjuk a feladatokkal gyakoroltatni, hogy a társalgási stílusréteg milyen jellegzetességeket mutat, és ez hogyan kapcsolható az udvariasság, a nyelvi viselkedés témaköréhez, hanem azt is, hogy napjaink digitális nemzedékének is felelősséget kell vállalnia a kimondott szóért, és fontos lenne „éreznie”, hogy a nyelv a felnövekvő generáció, a nemzet megmaradásának a kérdése is.

NEVELÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA ÉS INDOKLÁSA

A nyelvi viselkedés alapvető szabályainak, a kulturált társalgási alapvető normáinak tudatosítása, a magyar nyelv szépségének tudatosítása, az anyanyelv ápolásának létjogosultsága, a nyelv fennmaradásának kérdései.

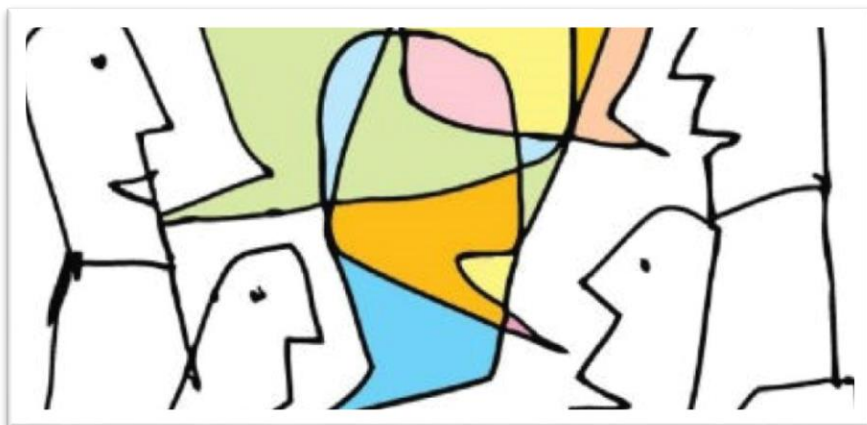

ALKALMAZOTT OKTATÁSI MÓDSZEREK ÉS VÁLASZTÁSUK INDOKLÁSA

Egyéni munka, páros munka, csoportmunka, szóbeli és írásbeli szövegalkotás, érvelés gyakoroltatása (erős, gyenge érvek)

TANÁRI ÉS TANULÓI REFLEXIÓK

A tanulók nyelvi illemtani kérdések, a kulturált társalgás szabályainak tárgyalásakor hatékonyabban működnek közre a tanórán, jóval motiváltabbak, ha a tárgyalási keret saját korosztályuk beszédén (hangfelvételek) alapszik. A motiváció nemcsak a feladatok elvégzésében nyilvánul meg, hanem a kezdeményezőkészségben (pl. kérdések, gyűjtőmunka). Így a véleményeik elmondására, vitaszituációk gyakoroltatására is szívesebben hajlandóak.

Óravázlat:

Tanítási óra: 1.	Készítette: Dr. Laczkó Mária
Évfolyam: 11. o.	
Témakör:	Az óra anyaga:
Stilisztika, stílusrétegek	A kulturált társalgás és viselkedés szabályai– társalgási stílusréteg jellemzői
Az előző óra:	Következő óra:
A stílus és a stílusréteg	A társalgási stílus jellemzői fiatalok beszéde lapján
Az óra típusa: új ismeretet feldolgozó, rendszererező	Módszer (ek): egyéni szóbeli és írásbeli munka, csoportmunka, pármunka frontális osztálymunka
<u>Nagy gondolat:</u> „ Jól beszélni és írni magyarul, ez tehát igazából jellemkérdés.”. <i>A kulturált társalgás szabályai</i>	
Taneszközök:	Szemléltető eszközök:
füzet, tábla	ppt formátumban kivetített beszélgetések, megszólításformák és köszönésformák
Célok:	

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
A stilisztika alapfogalmai stílusrétegek	szóbeli és írásbeli kommunikáció, önálló vélemény érvelés tolerancia társas viselkedés. kulturált társalgás	lényegkiemelés, következtetés, definícióalkotás véleményalkotás	beszédhelyzethez illesztett megszólítás, szókincs és mondatszerkezet megválasztása kommunikációs helyzetben	magyar irodalom etika osztályfőnöki órák témakörei

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
2'	Bevezetés cél: a témára való ráhangolás	Tanári kérdések, frontális osztálymunka Mi a stílus? Mi a kapcsolata a nyelvváltozatokkal? Mit nevezünk stílusrétegnek? Milyen stílusrétegeket lehet elkülöníteni?	(előzetes ismeretek: a nyelv és a beszéd, stílus, nyelvváltozat) (írott és a beszélt stílusrétegek ismerete, elkülönítése a felismerés és a csoportosítás szintjén)		
5'	A társalgási stílusréteg fogalma	Kiindulópont: a kommunikációs szituáció Feladat: Gyűjts példákat iskolai kommunikációs szituációra! (pl. tanórai, szünet) Hogyan zajlik a kommunikáció? Kik a résztvevők? Milyen eszközökkel, módon? Milyen a stílusa egy tanórai/szünetben zajló kommunikációs szituációnak? Mi szabja meg az adott szituációban a stílust? Definícióalkotás következtetés formájában: Próbálj meg a társalgási stílusrétegre egy definíciót alkotni! (kötetlen társalgáson alapuló nyelvi forma) Milyen műfajokban használjuk ezt a stílusréteget? (beszélgetés, párbeszéd, levél, napló, elektronikus kommunikáció) Feladat: Szóbeli és írásbeli műfajok összegyűjtése	Előzetes ismeret: kommunikáció folyamata	Egy-egy kommunikációs szituáció eljátszása	csoportmunkában végzendő,

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
8'	A társalgási stílus jellemzőinek összegyűjtése (megszólítás és köszönésformák)	<p>Két beszélgetés megfigyelése, összehasonlítása- Cél: önálló következtetések megfogalmazása</p> <p>Miben egyeznek meg? (1. csoport)</p> <p>Miben térnek el? (2. csoport)</p> <p>Frontális munkában ellenőrzés</p> <p>Ellenőrzés:</p> <p>Két ember beszélgetésében vannak kötöttségek, amelyek nem változtak. Melyek ezek! (köszönés, a köszönés viszonzása, megszólítás, elköszönés, kérdés-válasz szerkesztés, mondatok (egyszerű, összetett, hiányos mondat is)</p> <p>Mi az, ami változott/változik?</p> <p>(A szókincs, a mondatok: több a hiányos mondat, kihagyások lehetnek, grammatika (igeragozási formák) stb.)</p> <p>Mit szab meg a szituáció? (a megszólítást, nyelvhasználatot: szó választását, a mondat megszerkesztését, a stílus megválasztását)</p> <p>Feladat: Alakítsd át a 2. beszélgetést egy mai, valóságban elhangzó beszélgetésre!</p>	<p>a kulturált társalgás szabályainak feltárása – nyelvi illetan</p> <p>udvariassági normák a társalgásban</p> <p>grammatikai ismeretek aktiválása</p> <p>írásbeli szövegalkotás</p>	Diaképen kivetítve	Csoportokban válaszolják meg a kérdéseket

5'		<p>Mi változott? (szóhasználat, mondatok) Milyen szavak/mondatok jellemzőek?</p> <p>Megszólításformák</p> <p>Feladat: Milyen szituációban hangozhatnak el? Csoportosítsátok az őket aszerint, hogy az igényes, kulturált társalgásban alkalmazandók, vagy igénytelen, kerülendő formák!</p> <p>Köszönésformák 1.</p> <p>Gyűjtsetek össze köszönésformákat! Csoportosítsátok őket aszerint, hogy udvarias, választékos stílusúak, durva stílusúak, bizalmas, baráti köszönésformák, szlengben található, archaikus stílusúak,</p>	<p>Nyelvi illemtan</p> <p>Nyelvi illemtan</p>		<p>egyéni munka</p>
7'		<p>Melyeket használják a fiatalok és milyen helyzetben?</p>	<p>kreatív írás</p>	<p>Diaképen kivetítve</p>	<p>Csoportmunka (A feladat úgy is megoldható, hogy az egyes csoportok különböző stílusú megszólításokat gyűjtik össze (differenciálás) pármunka érvelés</p>
7'		<p>Köszönésformák 2. Feladat: Melyiket ajánlod használni, miért? Melyik kerülendő és miért?</p> <p>Tudtok-e olyan nyelvi formákat, amelyek a köszönést vagy a megszólítást helyettesítik?</p> <p>pl. Hol jársz itt, ahol madár sem jár! Rég nem láttalak! De jó, hogy itt vagy! Mi van veled? Nagyszerűen nézel ki! stb.</p>		<p>Diaképen kivetítve</p>	<p>egyéni munka</p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
3'	A kulturált társalgás szabályai	A köszönésen és megszólításon kívül soroljatok fel olyan szabályokat, amelyek a kulturált társalgás folyamán illik betartanunk! (pl. Ne vágjunk egymás szavába! /Ne szakítsuk meg a másikat! Tapintatosan beszéljünk, ha bírálunk, ellent mondunk. Beszéljünk érthetően, világosan. Érdeklődjünk a másik fél beszéde iránt stb.)	kommunikáció		pármunka
2'		Mit mondanál az alábbi helyzetekben? Reagálj egy-egy mondattal? Azt hiszem, a másik frizura előnyösebb volt neked. Úgy nézel ki, mint aki egy hete nem aludt. Lennél szíves elmosogatni magad után? Honnan vetted ezt a borzasztó hátitáskát?	Szóbeli mondatalkotás a kritika fogadtatása, enyhítő formában reagálni		egyéni munka (szóban)
5'	A beszéd és a személyiség (stílus és személyiség)	Illyés Gyula: „A beszéd és az írás módja mindenkit leleplez. Jól beszélni és írni magyarul, ez tehát igazánból jellemkérdés” Másutt ezt írja: „A stílus maga az ember.” (Ez eredetileg Georges-Louis Leclerc, Buffon grófjától származik) Kazinczy: Szólj, s megmondom ki vagy.” Feladat: Véleményalkotás Milyen személyiségű lehet az, aki folyton káromkodik? Milyen embernek gondolod azt, aki hengegésből	Beszéd-viselkedés szóbeli kifejezőkészség véleményalkotás	Diakép	

		garázdálkodik? Milyen lehet az a beszélő, aki soha nem tartja be a társalgás szabályait?			
1'	házi feladat	A következő órán a fiatalok beszédét jellemezzük. Gyűjts néhány jellemvonást, amilyenek a fiatalok beszédét gondolod!			
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok

Óravázlat:

Tanítási óra: 2.		Készítette: Dr. Laczkó Mária	
Évfolyam: 11.			
Témakör: Stilisztika, stílusrétegek	Az óra anyaga: A társalgási stílus jellemzői fiatalok beszéde lapján		
Az előző óra:	Következő óra:		
A társalgási stílusréteg jellemzői – a kulturált társalgás és viselkedés szabályai	A tudományos stílusréteg		
Az óra típusa: új ismeretet feldolgozó, rendszererező	Módszer (ek): egyéni szóbeli és írásbeli munka, csoportmunka, pármunka frontális osztálymunka		
<u>Nagy gondolat:</u> Az írott- beszélt nyelv és a fiatalok véleménye a használatáról. A nyelv szerepe a társadalomban.			
Taneszközök:	Szemléltető eszközök:		
füzet, tábla	hanganyag (saját készítésű beszédfelvételek), ppt formátumban kivetített képek		

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
A stilisztika alapfogalmai, stílusréteg	anyanyelvi szóbeli és írásbeli kifejezőkészség, véleményformálás, érvelés,	megfigyelési szempont alapján analízis, következtetés, definícióalkotás alapján	társalgási stílus szókinccse, mondat szerkezete, és szövegtani jellemzői	magyar irodalom etika osztályfőnöki órák témakörei

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
3'	Bevezetés cél: a témára való ráhangolás, házi feladat ellenőrzésével összekötve	<p>Célkitűzés: A mai órán a társalgási stílusréteg további jellemzőit tekintjük át. A házi feladatban a mai fiatalok beszédére kellett jellemzőket találnotok. Soroljátok fel, miket gyűjtöttetek!</p> <p>(lehetséges válaszok- sok a rövidítés, hadarnak/gyorsan beszélnek, vázlatos beszéd , keveset beszélnek szóban, trágárság, káromkodás, nem artikulálnak/motyognak , hibásan beszélnek, szlenget használnak stb.)</p> <p>Hasonló válaszokat adtak azok a fiatal egyetemisták, akik kissé idősebbek nálatok. Nézzétek meg a grafikont! Melyik a leggyakoribb jellemző? Van-e olyan, amit ti nem említettetek?</p>	(előzetes gyűjtőmunka: a fiatalok beszédének jellemzése)	diaképen kivetítve	<p>házi feladat ellenőrzése frontális osztálymunkában</p> <p>A kivetített ábra még nem publikus, megjelenőben van, saját kutatásom</p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
4'	A társalgási stílusréteg jellemzői a fiatalok beszéde alapján – Szótani jellegzetességek	<p>Nézzük meg, hogy valójában hogyan beszélnek a fiatalok! Igazak-e a megállapításaitok?</p> <p>Hallgassátok meg az alábbi beszédrészleteket!</p> <p>Feladat:</p> <p>Figyeljétek meg a szóhasználatukat! Mik a közös és az eltérő vonások?</p> <p>Kérdések a megfigyeléshez : Mi a beszélgetések alapja/melyik nyelvváltozat az alapja a beszélgetéseknek? (köznyelv) Mivel egészül/het ki, melyik lehet domináns? (ifjúsági/diáknyelv, szleng, argó, esetleg, témától függően szaknyelv)</p> <p>Jellemezheti-e a beszélőket egyéni szójárás? Mely szavak lehetnek ezek? (végeredményben, ugyebár, tudniillik stb.) Találkoztál-e a felvételen ilyen szavakkal? (a felvételen nem hallani ilyet) Tudsz-e saját példát mondani/osztályban valakinek? Milyen a beszélők egyéni szókinése? (nagysága, változatossága) Hogyan befolyásolhatja ez a megértést? Fontos-e az egyén szókinése és miért ma a társadalomban?</p>	<p>auditív emlékezet, hallásészlelés, kritikai érzék</p> <p>szójárás alapján felismerni a személyt</p>	<p>diákok kötetlen beszédének részletei hangszínek a diákon</p>	<p>A hangszínek alatti jel utal a lejátszásra, ez csak saját gépen szólal meg egy program segítségével, nem publikus, ezért nincs link, a mellékletben a szövegek átiratát megadjuk,</p> <p>Frontális osztálymunkában és csoportmunkában egyaránt megoldhatóak</p>

2'		<p>A társalgási stílus jellemzője a töltelékelem.</p> <p>A szakkifejezés definiálása –tanári magyarázat (a gondolat kitöltését „pótló” vagy a megfelelő szó előhívását/keresését kísérő nyelvi elemek, nem abban a funkcióban állnak az adott szövegkörnyezetben, mint amilyen szófajtnak besorolásuk alapján lehetne)</p> <p>Melyek a leggyakoribb töltelékszavak az ábrán?</p> <p>Milyen szófajúak?</p> <p>Tudtok-e olyat felsorolni, ami itt nem jelenik meg!</p> <p>A felvételeken mely töltelékelemek fordulnak elő? (<i>szóval, ilyen, igen, tehát, hát, úgy, így, végül is</i>)</p>	szófajtnak ismeretek aktiválása	diaképen töltelékelemek kivetítése	<p>az ábra forrása saját kutatás</p> <p>(Laczkó Mária: A beszéd és az olvasás az anyanyelvben és az idegen nyelvben, Genianet Kiadó, Pécs, 2011)).</p>
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
2'		<p>A fiatalok spontán beszéde gyakran durva, káromkodást tartalmaz, trágár kifejezéseket. Egy felmérésben kerestük a fiatalok által legszebbnek és a legcsúnyábbnak tartott 10-10 szót.</p> <p>Nézzétek meg az alábbi két ábrát! Van-e különbség a lányok és a fiúk értékítélete között? Mi lehet az oka? Mely szavakat használják ezek közül a mai fiatalok (lányok, fiúk) a leggyakrabban? Fontos lehet-e és miért a szóhasználat? milyen értékítélettel bírhat a sok trágár beszéd?</p>	szóbeli kifejezőkészség véleményformálás, vita	szemléltető diakép	frontális osztálymunka A felmérés saját munkám
6'	A társalgási stílusrétegben a beszélők artikulációs jellemzői	<p>Figyeljétek meg a beszélők artikulációját!</p> <p>Hogyan ejtik a szavakat? Milyen jellegzetes ejtésformák fordulnak elő? (szótagkihagyás, szóösszevonás, hangkihagyás, hangcsere stb.)</p> <p>Keressetek példákat a hangfelvételekből! Mi lehet a következménye,</p> <p>Tudtok saját beszédetekből is mondani példákat?</p> <p>Gyűjtsetek néhány olyan szót, aminek többféle kiejtése lehet a helytelen artikuláció vagy a gyors/hadaró tempó miatt!</p>	gyűjtőmunka	ellenőrzéshez a megoldás kivetítve	Csoportmunka pármunka

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
3'	Hibák a spontán beszédben	<p>Milyen hibákra találsz példát a szövegrészekben?</p> <p>(egyeztetési hibára, téves szókezdésre, újraindításra, illetve ismétlésre, töltelékszavakra)</p> <p>Következtetés, definícióalkotás, a hibák tipizálása</p> <p>grammatikai hibák: toldalékok hibái, egyeztetési hibák</p> <p>félbehagyott szavak (téves szókezdések)</p> <p>újraindítások (nem jól kezdte a beszélő a megnyilatkozását, ezért újra indítja vagy olyan formában, ahogy elkezdte, vagy, változtat rajta)</p> <p>ismétlések — bizonytalanságra utal, bizonytalan a beszélő abban, hogy mit/hogyan mondjon</p>		szemléltető diakép	pármunka

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
5'	Az írott beszélt nyelv	<p>A mai fiatalok jellegzetes beszéde: írott-beszélt nyelv.</p> <p>Mit jelenthet ez a kifejezés?</p> <p>(internetes kifejezések alkalmazása, rövidítések használata, kicsinyítő képzős alakok megjelenése a beszédben, sok szleng)</p> <p>Miért használják ezt a nyelvet? Milyen hátránnyal járhat?</p> <p>Milyen lehet az alábbi internetes kifejezéseknek rövidítéseknek a hatása, ha a tizenévesek használják, ha gyerekek, és ha felnőttek? Válaszaitokat indokoljátok!</p> <p>Kivi vok, mien 5let muxik Na, mizu? Ez az ucsó busz Nekem szimpi az új diri Tök uncsi már ez a film</p>	véleményalkotás érvelés		<p>egyéni munka</p> <p>csoporthmunka</p>
5'		<p>Feladat: Minden csoport készítsen egy mini párbeszédet rövidítésekből és adja elő! A másik csoport feladata, hogy köznyelvi formában adja elő a szöveget!</p>	<p>prezentáció csoporthmunka szóbeli kifejezőkészség fejlesztése, nyelvi norma tudatosítása</p>		

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók Tapasztalatok
8'		<p>Összegezzétek a mai fiatalok beszédének jellemzőit a tanultak alapján! Érveljétek azon jellemzők ellen, amelyek javítandók (artikuláció, írott-beszélt nyelv, beszédtempó, túlzott szleng stb.), s emellett, hogy miért fontos ápolni és csiszolni nyelvünket, és a lehető legvilágosabban fogalmazni mondanivalónkat!</p> <p>Használjatok idézeteket az érveléshez!</p> <p>Feladat: Minden csoport 2-2 perces összefoglalót készítsen és mutassa be!</p>	összegzés, érvelés szóban		csoportmunka
1'	Végső tanulság	<p>Bessenyei: „Nyelvében él a nemzet” – „...anyanyelvünk kincsekkel teli aranybánya, de ha nem bányásszuk ki, elvesz”.</p> <p>A jövő generációjának az feladata, hogy ne hagyja elveszni ezt a kincsesbányát, hanem művelje úgy, ahogy elődeink. Ezért a kifejező beszéd nemcsak a megszólaló személyiségéről ad felvilágosítást, anyanyelvünk fennmaradását is szolgálja.</p>	irodalom		

Felhasznált irodalom:

- Laczkó Mária Napjaink tizenéveseinek beszéde szóhasználati jellemzők alapján Magyar Nyelvőr. 2007. 131. 2. 173-184.
- Józsefné Orbán Ildikó – Szabóné Tóvári Éva: Magyar nyelv a középiskolák 9-10. és 11.-12. osztálya számára Konsept – H Kiadó 2002.
- Laczkó Mária: A beszéd és az olvasás az anyanyelvben és az idegen nyelvben Genianet Kiadó, Pécs, 2011. 198 pp.

Melléklet:

Oktatási segédanyagok: 1. órához

1. beszélgetés

- . Isten hozott, régi társam!
- Szépen köszönöm, pajtás!
- Honnan jössz?
- Az atyám házából.
- Miért jöttél és mit hoztál?
- Ennen magamat hoztam, iskolába idejöttem hozzátok Rosenbergbe.
- Igen örvendek, ismét kedves tanuló társam lészesz.
- Megismerem hozzád való szeretetedet, és nagyra becsülöm.
- Hol lesz szállásod?
- Közel az iskolához.
- El vagy-e készülve a könyvek dolgából, amelyekitten szükségesek?
- Egy könyvem sincs, amint látod.
- Tehát vitéz akarsz lenni fegyver nélkül?
- Nem jöttem én hadakozni, hanem tanulni.
- Sokkal könnyebb tányér és kés nélkül enni, mint sem tanulni könyv nélkül.
- Amim eddig még nincsen, azt megszerzem.
- Előmenetelt kívánok mindenkben.
- Köszönöm hozzád való szívességedet. (1792)

2. beszélgetés

- Jó reggelt, tanár úr!
- Jó reggelt, Péter. Gyere siessünk, mert mindjárt kezdődik a tanítás az iskolában!
- Sajnos, sokat kellett várnom a villamosra, azért érkezem későn.
- Én is villamossal utazom. Ma nekem is hosszú ideig kellett várnom a megállóban.
- Itt vagyunk az iskolánál.
- Igen. Szerencsére még nem csöngettek.
- Jó napot kívánok, tanár úr. Sietek az osztályba.
- Jól van, Péter. Én előbb a tanári szobába megyek (1980)

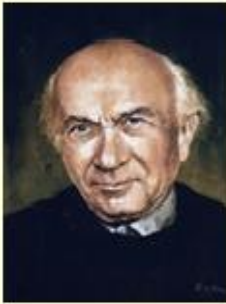
Megszólítások

- Tisztelt hölgyeim és uraim!
- Mit adhatok aranyoskám?
- Mi újság kis komám?
- Jól van pajtikám.
- Kedves hölgyem!
- Mit tetszik kérni Tóth bácsi?
- Hát magát is látni, jó asszony.
- Mit óhajt az ügyfél?
- Mit tetszik kérni, papa?
- Hogy van a kedves beteg?
- Felírná ezt, doktorkám?
- Hát téged mi szél hozott ide?
- Megnézné ezt, doktor úr!
- Megmérjem, mamikám?
- Itt lesz fogyasztva?
- Emberek, mit csinálnak?
- Ide mit adhatok?
- Kedves hölgyem, az nem eladó

Köszönésformák

- Csá!
- Jó reggelt kívánok!
- Szióka!
- Viszont látásra!
- Hali!
- Viszlát!
- Csók a családnak!
- Jó napot professzor úr!
- További szép napot!
- Kezit csókolom Takács néni!

Stílus és személyiség

„A beszéd és az írás módja mindenkit leleplez. Jól beszélni és írni magyarul. Ez tehát igazából jellemkérdés.”
Illyés Gyula

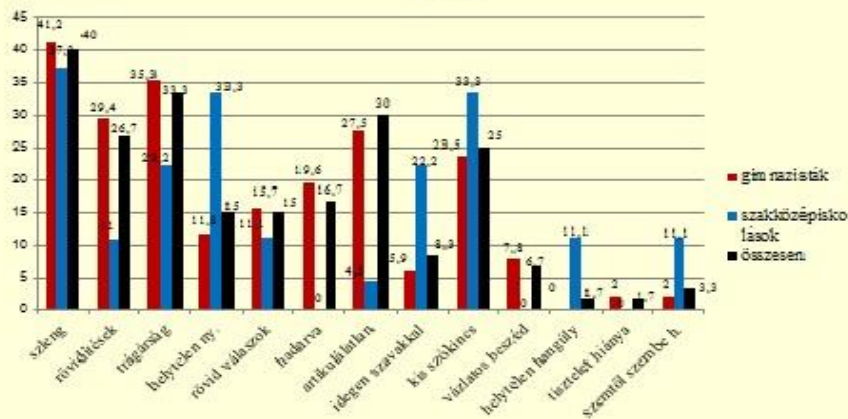
Szólj, s megmondom ki vagy.”
Kazinczy Ferenc

„A stílus maga az ember.”
Georges-Louis Leclerc, Buffon grófja

Oktatási segédanyagok: 2. órához

Fiatalok beszédének minősítése (%)

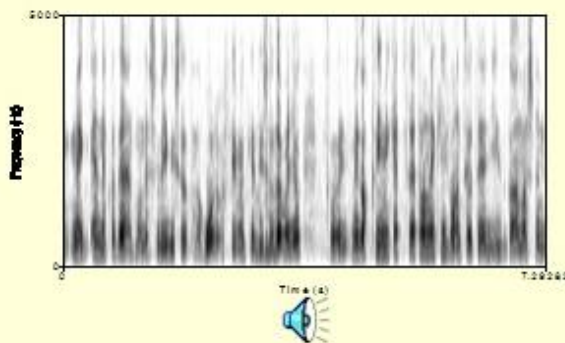

A.B., 18 é tanuló, lány

A filmekről általában az a véleményem, hogy őt (tehát) a a tévékbe (szünet) mostanában (mostanában) (szünet) ő (szünet) igazság szerint még szerintem én is a fiatal korosztályhoz tartozom, de egészen engem valamilyen nem mindegyik film fog meg (szünet). Ő például (szünet) ő sze-ri-ntem nagyon sok a gyilkolás a filmekben, ami (szünet) ami a (szünet) azért a kisebb gyerekeket (szünet) val-amilyen ő (szünet) őt (tehát) a lelkükben végül is valamilyen (szünet) ő erőszakos cselekedethez kényszeríti őket. (szünet) A későbbiekben ez ki fog rájuk hatni.

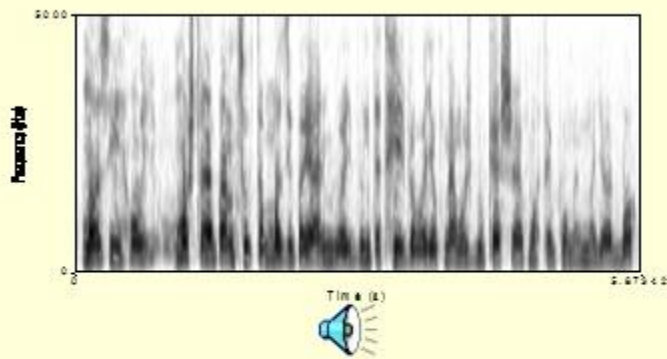
B.M. 18 é tanuló, lány

Hát inkább az ilyen természetfilmeket nagyon szeretem (szünet) de (szünet) még ennek az ellentmondása végis (végül is) az, a horrorfilmekért is oda vagyok (szünet). Szóval így még a krimiket szeretem, amelyiken így van története, hogy izgalmas nem (szünet) nem tudom (nem tudom) (szünet) De néha még a vígjátékok a jók, hogy az kikapcsolódás céljából.

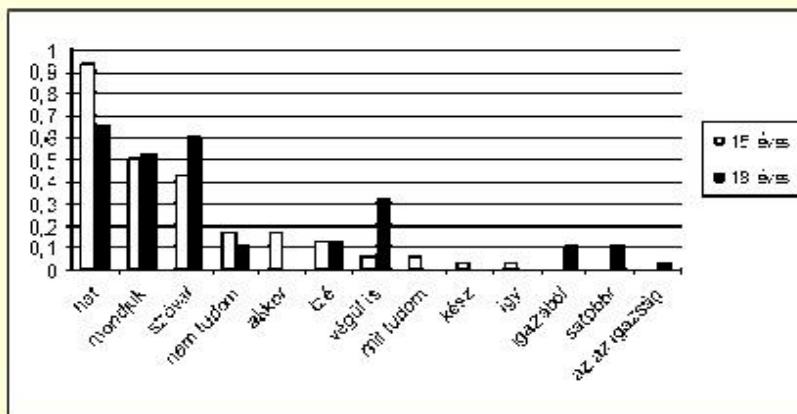

G.D. 15 é tanuló, lány

Mozi? Hogy (szünet) mostanáb<an> nem szoktam moziba járni, mive<l> hogy büntetésbe<n> vagyok (nevet), mer<t> mos<t> bukásra állok matekbó<l> meg magyarbó<l.> (szünet) És ő (szünet) általa<n> a Corvinba szoktam járni (szünet) úgy is az osztálytársaimma<l.>

Töltelékelemek

- a)
- ő tāt (tehát) a a tévékbe<n> (szünet) mostanába<n> (mostanában) (szünet) olyan filmeket ő játszanak,amik ő (szünet) lehet, hogy ő (szünet) igazság szerint még szerintem én is a fiatal korosztályhoz tartozom, de egyszer= engem valamilyen nem mindegyik film fog meg (szünet).
- b)
- nem azért, hogy a most ez (szünet) hogy megölte az<t> meg aj meg azok a Jackie Chan filmek de utálok (szünet) karate meg (szünet) jaj (szünet) ú hagyjá már. Szal (szóval) ezeket én nem szeretem
- C)
- szóval ilyen hirtelen (szünet) jelenetek is voltak a filmbe<n> (alany: jelenetek) hogy így nem láttásemmit (alany: te) és csak az<t> láttad (alany: te), hogy kitekerik a (szünet) izé palinak a nyakát
- (alany: ōk) (szünet) meg ilyenek voltak (alany: ilyenek)

- *„Hát abban is azért vannak olyan dolgok, ami mindig ismétlődik...”.*
- *„Ez a film a (szünet) a nácizmusról szól, a faj elleni (szünet) fajok gyűlöletéről”. ...”.*
- *„...mert hamarabb elhelyezkednek (szünet), interjút meg interjúk tömkelegével árasztják el őket”.*

4.2. FODOR ÉVA: KÉZFOGÁS – EGY ÚJSÁG SZÜLETÉSE AZ ELFOGADÁSÉRT

REZÜMÉ

A nyelvészeti szakirodalom több helyen is említést tesz egy külön kompetenciaterületről, melyet kommunikációs kompetenciának nevez. Mindez „nemcsak a nyelvi kompetenciát foglalja magában, hanem az adott közösség szociokulturális szabályrendszerének ismeretét is.” Az alábbi dolgozat ennek a speciális területnek a tanítási, tudatosítási lehetőségét mutatja be. A megvalósított projekt végére a tanulók tisztában voltak azzal, hogy a nonverbális kommunikációs kódokat is el kell sajátítani ahhoz, hogy hazai területen idegen kultúrákból érkezőkkel, külföldön pedig idegenként sikeresen tudjanak információt cserélni, kapcsolatot teremteni.

CÉLCSOPORT

A projektmunkát a gimnázium 10. évfolyamán, a humán tagozatos tanulókkal valósítottam meg. Felhasználható a középiskola bármely évfolyamán az anyanyelv vagy idegen nyelvről is. Mindenképp alacsonyabb létszámú (15-18 fős) csoportok számára ideális.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

Anyanyelvi kompetencia: beszédképesség, gesztusok, mimika, térköztípusok tudatos használata

Idegen nyelvi kommunikáció: idegen kultúráknak a hazaitól eltérő nonverbális kódjainak megismerése

Önálló tanulás, ismeretszerzés: önálló anyaggyűjtés, kutatómunka; kreativitás fejlesztése

Szociális kompetencia: a sajátunktól eltérő szokások elfogadása és befogadása, konfliktuskezelési technikák fejlesztése

Digitális kompetencia: információkeresés, -értékelés, a számítógépes alkalmazások használata

NAT – KOMPATIBILITÁS

A NAT külön fejezetekben tárgyalja a legfőbb nevelési célokat és a kulcskompetenciákat. Mindkét részhez szorosan illeszkedik a bemutatandó projektben tárgyalt téma. A nevelési célok közt az első az erkölcsi nevelés, melynek során a felelősségtudat, az igazságérzet egészséges irányú fejlesztése zajlik. Kialakításra kerülnek konfliktuskezelési technikák, a számunkra

idegen kultúrák szokásainak elfogadása, a tolerancia gyakoroltatása. A kulcskompetenciák közül elsőként az anyanyelvi, másodikként az idegen nyelvi kompetenciát említi. Mindkettő együttes fejlesztésére vállalkozunk a projekt megvalósításakor.

TÉMAKÖR

Más kultúrák megismerése és elfogadása, a fiatalok interkulturális találkozásokra való felkészítése.

TÉMA

A világ különböző kultúráihoz tartozó emberek nonverbális jeleinek ismerete, elfogadása – a sikeres kapcsolatteremtés egyik kulcsa.

A TÉMA RELEVANCIÁJÁNAK INDOKLÁSA

Az iskolapadokat jelenleg koptató diákok, azaz a Z-generáció tagjai számára teljesen természetes dolog a világ nyitottsága, az a lehetőség, hogy hosszabb-rövidebb időt külföldön tanulva, dolgozva tölthessenek. Ennek érdekében tanulják az angolt, németet, spanyolt, franciát, olaszt stb. Élő idegen nyelvi környezetbe jutva rá kell, hogy döbbenjenek, a szókinés, a grammatikai szabályok ismerete talán jó alapot nyújtanak a boldoguláshoz, de a hiteles, jól működő kommunikációhoz szükséges a gesztusok, a mimika, a térköztávolság... alkalmazásának, megértésének ismerete is. Gyakori élménye a mai tanulóknak, hogy cserediákok érkeznek az osztályukba Európa más országaiból, Ázsiából, esetleg Dél-Amerikából. Jó házigazdagént valamennyi osztálytársnak illik az idegen vendéget segíteni, támogatni, s ehhez az is szükséges, hogy az ő szokásaihoz alkalmazkodni tudjunk. Ekkor várhatjuk el, hogy ő is alkalmazkodjon hozzánk. A lehetőség pedig fordítva is adott: a magyar tanulók is eltölthetnek cserediákként egy tanévet külföldön. Sikeresen fognak kapcsolatot teremteni, ha előre felkészülnek a verbalitáson túli ismeretekre is.

NEVELÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA ÉS INDOKLÁSA

A projekt fentebb már leírt rövid összefoglalójából kiderül, hogy az eredményes kommunikációra való nevelés a fő cél. Az egyes órákon fokozatosan rájönnek a tanulók, hogy mennyire igaz az a tudományosan kimutatott tény, hogy szóbeli kommunikáció során információközlésünk, -értésünk jelentős százaléka nonverbális jelek segítségével történik. Ennek a kódrendszernek az elsajátítása nagyon fontos. Ebből már logikusan következik, hogy az idegen kultúrák ilyen irányú kódrendszere is elsajátítandó ismeret, s kulcsot jelenthet más emberek cselekedeteinek, gesztusainak... megértéséhez. Könnyebben elfogadhatjuk őket, toleránsabban viselkedünk velük.

A projekt megvalósítása során látványosan fejlődött a tanulók kreativitása, a végeredmény – az újság – összeszerkesztése már önálló ötletekből származó cikkek, hirdetések, riportok, interjúk, illusztrációk alapján történt. A feladat megoldása során az önálló ismeretszerzés lehetőségeit is kipróbálhatták a diákok, esztétikai érzékük fejlesztésére is alkalom nyílt.

ALKALMAZOTT OKTATÁSI MÓDSZEREK ÉS VÁLASZTÁSUK INDOKLÁSA

A projekt során változatos oktatási módszer alkalmazására került sor. Valamennyi óra ráhangolódással indult, melynek során frontálisan felidéztek a korábbi ismereteket. Nagy szerepet kapott az otthoni kutató munka, melyről egyénileg számoltak be a következő órán. Csoportmunkában alkottak szituációkat, ennek során a drámapedagógiai módszerek kerültek előtérbe. A végső produktum megalkotása először pármunkában, majd egy szerkesztőséget alkotva csoportmunkában valósult meg. A közösen megszavazott 2 főszerkesztő irányításával állították össze a „Kézfogást”. A lap szerkesztése, elkészítése manuálisan történt, de a projekt folyamán az IKT-eszközök alkalmazására is sor került, hisz egyes elméleti ismereteket, a témát szemléltető képeket prezentáció útján közvetítettük. Az anyaggyűjtés is zömmel az interneten keresztül történt. A fentebb bemutatott nevelési céloknak ezen módszerek feleltek meg, némely esetben pedig az időgazdálkodás segítése indokolta az adott módszer választását.

TANÁRI REFLEXIÓ

Szívesen élek a projektmódszer alkalmazásával olyan témák feldolgozásánál, ahol hibának tartom a tanári tekintélyelvűséget, tehát azt, hogy a tanuló bizonyos tényeket csak azért „fogad el”, mert a tanár mondta. Szerencsésebbnek, életszerűbbnek érzem azt, hogy a tanulók is a „bőrükön érezzék” az adott probléma jelentőségét, azért érdekelje őket a feldolgozandó anyag, mert az bármikor a hasznukra válhat. A tanulócsoporthoz „A nonverbális kommunikáció kultúránkenti eltérései” című tananyag azért is érinti komolyan, mivel volt már cserediák osztálytársuk, aki Indiából érkezett hozzájuk. Szívesen kutakodtak a téma után az interneten, örömmel találtak ki szituációkat arra, hogy milyen zavaró lehet, ha nem ismerjük a kommunikációs partnerek kódrendszerét. A tavalyi tanévben lezajló színháztörténeti projekt sikere után most is arra számítottam, hogy egy látványos újságot szerkesztenek a gyerekek. Nem csalódtam!

Napjainkban a kommunikáció legáltalánosabb eszközeiben információcsere, információátvitel jellel. A kommunikáció során két fél (adó - vevő) valamilyen csatornán, azonos jelrendszeren keresztül kapcsolatot alakít ki egymás közt.

Minden esetben információ, közlemény jut el az egyik felettől a másikig.

A szóval való történő verbális költés körében csak kis mértékben alakítja a személyközi társalgásnak.

Nonverbális jelképek sokaságát használjuk, s. ezelő alátámasztjuk vagy éppen cáfoljuk mondanivalóinkat.

A hallgató képeségeire mindig támaszkodik a kommunikáció, köztartásunkból, gesztusainkból, így meg tudhatja valódi véleményünket az adott körülmények között. Felismerheti az érzelmi állapotunkat (örömet, bánatot, haragot, undort), belső érzelmi állapotunkat (biztonság, bizonytalanság, féltékenység, féltékenység, féltékenység) vagy éppen egymással való viszonyunkról tudhat le következtetést (szélesség, elutasítás).

Mimika, mint nonverbális jel.

Kim Kardashian erős nonverbális jelzéssel kéri megdőltségét, szótvarrást.

A társadalmi helyzetünket is meg tudhatja (rang, életkor, nem). Tehát a nonverbális, mint kommunikációs forma nagyon, talán leggyakrabban is jelen van minden napi diskurzusunkban.

KÉZIFOGÁS

I. évfolyam 4. rész

2015. november

10.c
Kiadja: Humán-Tagozat

Képek a világ népeiről

Khaz

Eszkimó

Afrika

WWW.CULTURIS.COM

Zsibok

A projekt tematikus terve

Óra	Tananyag	Nevelési, fejlesztési célok	Didaktikai feladatok	Tanulásszervezési mód, alkalmazott módszerek	Szemléltetés módja, eszközök	Ellenőrzés, értékelés, házi feladat
1.	A kommunikációról tanultak ismétlése	Definiálás Ismétlés	Tudásmozgósítás: eddigi ismeretek ismétlése: kommunikáció fogalma, tényezői, funkciói, kódrendszere	Frontális munka Pókhálóábra készítése Csoportmunka: szerepjáték a kommunikáció funkcióira	Power pointos bemutató	Csoportok munkájának értékelése Szóbeli dicséret
2.	A kommunikáció kapcsolata a pszichológiával, esztétikával, etológiával, szociológiával, médiatudománnyal	Alapfogalmak: pszichológia, esztétika, etológia, szociológia, médiatudomány	Új fogalmak megismerése A kommunikáció és az adott tudományok kapcsolatának megértése, példák gyűjtése.	Frontális munka Egyéni munka a Power pointos bemutató képeinek kapcsolata a tudományterületekkel Pármunka: példák gyűjtése a kommunikációval való kapcsolatra	Power pointos bemutató Könyv képei	Párok munkájának értékelése Egyéni munka értékelése Szóbeli dicséret <u>Házi feladat:</u> Egyénileg kitalálni olyan kommunikációs helyzetet, amikor a nonverbális és verbális kódok nem harmonizálnak.

Óra	Tananyag	Nevelési, fejlesztési célok	Didaktikai feladatok	Tanulásszervezési mód, alkalmazott módszerek	Szemléltetés módja, eszközök	Ellenőrzés, értékelés, házi feladat
3.	A nyelvi és nem nyelvi kommunikációs normák kultúránkénti eltérései	A nem nyelvi (nonverbális) kommunikációs jelek jelentőségének felismertetése.	Tudásmozgósítás: nonverbális jelek -gesztus -mimika -térköz -öltözék, emblémák Idegen kultúráknak a magyartól eltérő szokásainak gyűjtése meglévő tudás alapján.	Frontális munka: házi feladat ismertetése Csoportmunka: szituáció kitalálása Csoportmunka: Idegen szokások gyűjtése, megbeszélése.	Képi illusztráció power pointos bemutató segítségével.	A házi feladatok megoldásának értékelése Csoportmunka értékelése <u>Házi feladat:</u> További példák gyűjtése (írásban) az idegen kultúrák mienkétől való eltérésére a nonverbális kommunikáció területéről.
4.	A nyelvi és nem nyelvi kommunikációs normák kultúránkénti eltérései	Az idegen kultúrák nonverbális kommunikációs szokásainak megismerése.	A házi feladatokban gyűjtött példák ismertetése, s ezek alapján szituációk kidolgozása csoportokban.	Frontális munka: házi feladatok ismertetése Csoportmunka: szituációk alkotása	A szituációk előadása a többiek számára.	A csoportok egymás előadását értékelik.

Óra	Tananyag	Nevelési, fejlesztési célok	Didaktikai feladatok	Tanulásszervezési mód, alkalmazott módszerek	Szemléltetés módja, eszközök	Ellenőrzés, értékelés, házi feladat
5.	A projektmunka végső produktumának előkészítése: A médiaműfajok	Az írott sajtó műfajai: hír, cikk, riport, glossza, interjú, olvasói levél, kommentár. A rádiós és televíziós műfajok.	Tudásmozgósítás: A tanult médiaműfajok megnevezése, tartalmuk tisztázása	Frontális és csoportmunka az ismétlés során Pármunka: Téma- és műfajválasztás a megvalósítandó újsághoz.	Power pointos bemutató	<u>Házi feladat:</u> A választott műfajú médiatermék előkészítése.
6.	A projekttermék elkészítése (1.)	Az újság elkészített darabjainak – cikkeinek, híreinek, képeinek, ... bemutatása	A készítendő lap elnevezése Az elkészített részek rendezése, csoportosítása	Frontális munka: a párok ismertetik a többiek számára az elkészített anyagot Szerkesztőbizottság alakulása Főszerkesztő választása	Az erre vállalkozók bemutatják a gyűjtött vagy készített illusztrációikat. Csomagoló papírok Színes lapocskák Tollak, ceruzák Ragasztó, cellux Olló	Az órai munka értékelése. <u>Házi feladat:</u> A rovatok összeállítása a főszerkesztő irányításával.

7.	A projekttermék elkészítése (2.)	Az összeállított rovatok bemutatása, a teljes lap elkészítése	A rovatok logikai rendbe rendezése A kész lap elkészítése	Csoportmunka	A4-es színes papírok Színes lapocskák Tollak, ceruzák Ragasztó, cellux Olló	A csoportok eddigi és ezen az órán tanúsított munkájának értékelése érdemjeggyel.
8.	A téma összefoglalása	A kritikai érzék fejlesztése	Az ismeretek rendszerezése A kész újság értékelése			Szükség esetén tartjuk meg ezt az órát.
Óra	Tananyag	Nevelési, fejlesztési célok	Didaktikai feladatok	Tanulásszervezési mód, alkalmazott módszerek	Szemléltetés módja, eszközök	Ellenőrzés, értékelés, házi feladat

Szeretnél tudni miért mosolyognak a japánok?

A Goliath Stúdió

NONVERBÁLIS NYELVTANTOLYAMOT hirdet

Előnyei:

- > Rosszabegíti a magán és társadalmi életben egyaránt
- > Rosszabegíti a köz, közgy ismerőseit szavak nélkül is megértve
- > megtudhatja mit gondolnak az emberek magánál

Kurzus ideje:
2015. 12. 10. 10-15-ig

Regisztráció:
Budapest, Andrási út 30.

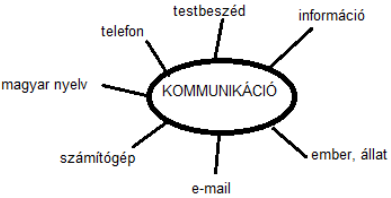
Ezekre és még sok más kérdésre ad választ a Goliath Stúdió.

Uért viselnek az arabok napsemmitűleg tárgyalásna?!

Uért viselnek az afrikaiak?

A projekt megvalósítása órákra bontva:

1. ÓRA

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukció	Szemléltető eszközök	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	Ráhangelődés: Pókhálóábra készítése a kommunikáció fogalmához.	Frontális munka: Tanulók önálló munkája	Táblai munka 	Ez a grafikai szervező módszer jól bevált már a tanításom során, szeretik a gyerekek, mivel játékos, s jól áttekinthetőek a címszavak, lehetőséget ad az asszociációkra.
5 perc	Az 5 perces önálló felkészülés után szabadon mehetnek a táblához, felírhatják ötleteiket, kiegészíthetik egymást.	Frontális munka		

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukció	Szemléltető eszközök	Reflexiók, tapasztalatok
10 perc	<p>Jelentésteremtés:</p> <p>A 9. évfolyamon a kommunikációelméletről tanultak ismételése: tényezők, funkciók, típusok. (Jakobson-modell,</p> <p>fő funkciók:</p> <p style="padding-left: 40px;">érzelem kifejezése</p> <p style="padding-left: 80px;">felhívás</p> <p style="padding-left: 80px;">tájékoztatás</p> <p>mellékfunkciók:</p> <p>kapcsolattartó –fenntartó, -záró</p> <p style="padding-left: 40px;">értelmező</p> <p style="padding-left: 40px;">poétikai</p> <p style="padding-left: 40px;">metanyelvi</p>	<p>Frontális munka: tanári kérdések, tanulói válaszok</p>	<p>Táblakép:</p> <div style="text-align: center;"> <p>VALÓSÁG</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 10px; width: fit-content; margin: 0 auto;"> <p style="text-align: center;">CSATORNA</p> <p style="text-align: center;">FELADÓ ————— VEVŐ</p> <p style="text-align: center;">ÜZENET</p> <p style="text-align: center;">KÖZÖS KÓD</p> <p style="text-align: center;">SZITUÁCIÓ</p> </div> </div> <p>Funkciók: kifejezés</p> <p>kapcsolatfelvevő, -fenntartó</p> <p style="padding-left: 40px;">felhívás poétikai</p> <p style="padding-left: 40px;">tájékoztatás</p> <p>értelmező</p> <p>metanyelvi</p> <p>Kódrendszere: verbális, nonverbális</p> <p>Fajtái: direkt, indirekt</p>	<p>Hasznosnak bizonyult, mivel nehezen idézték fel az ismereteket a tanulók.</p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukció	Szemléltető eszközök	Reflexiók, tapasztalatok
10 perc	Csoportok alakítása, majd szituációk kitalálása megadott szempontok alapján.	<p>Csoportmunka kezdete.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szülők és kamasz gyermekük beszélget otthon arról, hogy későn este lesz egy film, amit a gyerek megnézne. A szülők nehezen, de engednek. 2. Külföldi turista és magyar fiatalember találkozása az utcán. A magyarul szinte semmit nem tudó turista egy éttermet keres. 3. Telefonon beszélget a főnök és egy beosztott, aki bejelenti, hogy lázas beteg, s nem tud menni dolgozni. 4. A nagy forgalomtól zajos utcán találkozol a barátoddal, s próbáltok pár kedves szót váltani egymással. 5. Óvodáskorú kistestvér kérdezősködik középiskolás testvérétől, mit tanul éppen. A nagy testvér el is magyarázza. 	<p>A szituációkat kis cédulákra felírva kapták meg a csoportok: A cédulákat véletlenszerűen húzzák ki egy kis dobozból.</p>	<p>Kedvelem ezt a drámapedagógiai módszert, mivel fejleszti a kreativitást.</p> <p>A csoportok 3-4 fősek. Úgy választottam ki a szempontokat, hogy a Jakobson – modell más-más tényezőjére koncentrálhassanak a diákok.</p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukció	Szemléltető eszközök	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	A szituációk eljátszása	Csoportmunka	Az előadások után egyenként lehetőség van egymás bírálatára, véleményezésére.	A megtekintett „produkciók” rendkívül szórakoztatóak. A többieknek sikert aratnak rendszeresen. A 2. szituáció emelte ki a nonverbális eszközök alkalmazásának, értésének fontosságát.
10 perc	Reflexió: Az eljátszott szituációk elemzése, a kommunikációs funkciók felismertetése.	Csoportmunka Minden csoport húz ismét az előző cédulák közül egyet, s a társai vagy saját maguk által kitalált jelenetet elemzik a funkciók alapján.		Az órát lezáró feladatnál a csoportok tagjai megbeszélik a funkciókat. Az idő függvényében ismertetik ezt a többiekkel is.

2. ÓRA

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukció	Szemléltető eszközök	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	<p><u>Ráhangolódás:</u></p> <p>Sorolok fogalmakat, tegyék fel a kezüket, ha ismerősen cseng, amit hallotok: pszichológia, etológia, médiatudomány, szociológia, esztétika.</p>	<p>Frontális munka</p> <p>A mai óra anyaga ismeretlen a diákok számára, tehát a ráhangolódás az előzetes ismeretek feltárását szolgálja.</p>		<p>Az etológia kivételével minden fogalom ismerős volt a tanulók számára, de a pontos definíciójukat nem tudták elmondani.</p>
25 perc	<p><u>Jelentésteremtés:</u></p> <p>A kommunikáció interdiszciplináris jellegére felhívó témát tanári magyarázat során érthetik meg a tanulók.</p>	<p>Frontális munka:</p> <p>Számos példaanyaggal szemléltetve töltjük meg tartalommal a fogalmakat.</p> <p>Pl. Az emberi lelkiállapot befolyásolja a beszédmódot (öröm: hadaró, kapkodó beszéd)</p> <p>A társadalmi hovatartozás felismerhető a kommunikációból. (kisgyerek: sajátos nyelvezet, heves nonverbális reakciók)</p> <p>Állatok esetében is beszélhetünk kommunikációról (méhek tánca, medvék territórium- foglalása, madarak vészjelzései)</p> <p>Filmek szereplőinek gesztusai, mimikája befolyásolja a mondandó értelmét.</p> <p>Képzőművészeti alkotások információt közölnek, érzelmeket keltenek a szemlélőben.</p>	<p>Power pointos bemutatón számos szemléltető képpel illusztrálva olvasható, látható az új ismeretanyag.</p>	<p>A megértett fogalmakra már önállóan tudtak példákat gyűjteni arra, hogy milyen kapcsolata van az adott tudományágnak a kommunikációhoz.</p>

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukció	Szemléltető eszközök	Reflexiók, tapasztalatok
10 perc	Reflexió: A megértett új ismeret alkalmazása	A power pointos bemutatón kivetített képek hogyan kapcsolódnak a megismert tudományágakhoz? Egyénileg készítenek jegyzeteket a füzetükbe, majd páronként megbeszélnek a leírtakat.	Power pointos bemutató.	Érdekes asszociációk születtek, egyénekenként eltérő gondolkodásmódra utaló megoldásokról számoltak be, s egymást figyelmesen hallgatták.
5 perc	Házi feladat kijelölése: Egyénileg kitalálni olyan kommunikációs helyzetet, amikor a nonverbális és verbális kódok nem harmonizálnak. Képek gyűjtése a nonverbális reakciók szemléltetésére.			

3. ÓRA

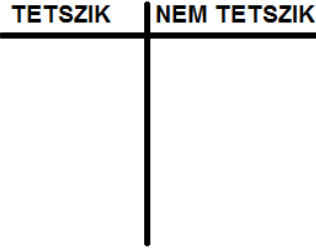
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukció	Szemléltető eszközök	Reflexiók, tapasztalatok
10 perc	Ráhangelődés: A házi feladat megbeszélése.	Mindenki ismerteti szóban az általa kitalált szituációt.	Tanulói előadás.	Többen eljátszották a szituációt, ezzel szemléltetve, hogy milyen domináns a mondanivaló értelmezésében a testbeszéd. A szavak értelmét ezek az eszközök teljesen érvényteleníteni tudják.
5 perc	A nonverbális kódok összegyűjtése (ismétlés, kiegészítés)	Frontális munka	Tábla: Nonverbális eszközök: gesztus mimika térköz öltözék, egyéb szimbólumok Térköz: -bizalmas távolság (0-45 cm) -személyes távolság (45-120 cm) -társasági távolság (120-360 cm) -nyilvános távolság (360 cm-től nagyobb)	A téma ismétlése hasznosnak, érdekesnek bizonyult.

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukció	Szemléltető eszközök	Reflexiók, tapasztalatok
20 perc	Jelentésteremtés: Idegen kultúrák eltérő kommunikációs szokásainak gyűjtése.	Csoportmunka. A tanulók 4 fős csoportokban a rendelkezésre álló eszközök segítségével anyagot gyűjtenek a témakörhöz.	A tanár által előre elkészített könyvek. Internet elérhetőséget biztosító eszközök: laptop, tablet, esetleg okostelefon.	Az IKT-eszközök használata, az azokon való böngészés korszerű, a diákok kedvelik. A papíralapú forrásokhoz én ragaszkodom még mindig, hisz a türelmesebb, aprólékosabb munkára nevel.
8 perc	Reflexió: A gyűjtött példák ismertetése	A csoportok szóvivői beszámoltak arról, hogy milyen érdekességeket találtak a témához kapcsolódóan. Pl.: Arab politikusok napszemüvegben tárgyalnak, mivel közel ülnek egymáshoz, s egymás szembogarát is látják, tudják, hogy a másiktól mit vált ki mondandójuk. A japánok folytonos mosolya az elfogadás jele. Nem mindig jókedvűek.	Tanulói beszámoló A talált képek a könyvekből, s az internetről.	A gyűjtött anyagot nagyon érdekesnek találták a diákok, s az egymás által gyűjtött példákat lejegyzetelték.
2 perc	Értékelés: A csoportok munkájának értékelése Házi feladat: A médiaműfajok ismételése			

4. ÓRA

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukció	Szemléltető eszközök	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	<u>Ráhangelődés:</u> Ismétlés: a nonverbális eszközök alkalmazásának kultúránkénti különbségei	Frontális munka		
20 perc	<u>Jelentésteremtés:</u> Az előző órán válogatott anyagok alapján szituációk alkotása	Csoportok alkotása 4 fős csoportokban szituációk alkotása az elmúlt órai ismertetések, s lejegyzetelt tények alapján		Érdeklődéssel, ügyesen állították össze a szituációkat. Kiosztották a szerepeket, s el is gyakorolták.
10 perc	<u>Reflektálás:</u> A megalkotott, begyakorolt szituációk bemutatása	„Minidramák” bemutatása, melyeknél nagy szerepet kapnak a nonverbális reakciók.		A bemutatók részben azt szemléltették, hogy milyen zavart okozhat a másik gesztusainak, mimikájának... meg nem értése, részben az elfogadás szükségességét célozták.
10 perc	A projekttermék elkészítésének előkészítése: Feladatvállalás	A tanulók átgondolják, hogy milyen műfajú produktumban dolgozzák fel a téma során elsajátított ismereteket.		Gyorsan, gördülékenyen ment a megbeszélés: vezércikk, riport, interjú, híranyag megírását, illusztráció, hirdetés, rejtvények készítését, képek gyűjtését vállalták.

5. ÓRA

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukció	Szemléltető eszközök	Reflexiók, tapasztalatok
10 perc	Ráhangolódás: Egyéni véleményalkotás a megismert kulturális különbségekről.	Tanári irányítással a táblázat kitöltése, és egyéni megnyilatkozások tétele a világ különböző pontjain szokásos gesztusokról, mimikáról, térközről... Indokolják is véleményüket.	T-táblázat készítése: <div style="text-align: center;"> <p>TETSZIK NEM TETSZIK</p> </div>	A grafikai szervező kitöltésével jól ráhangolódtak a témára, s felidéztek az ismereteket.
30 perc	Jelentésteremtés: A tavaly megismert írott sajtó, rádiós és televíziós műfajok felidézése, az írásukhoz szükséges ismeretek tudatosítása	Csoportmunka: Gondolkodástérkép készítése Beszélgetés a műfajok tartalmi, formai szabályairól.	Táblára is felkerülhet egy gondolkodástérkép. Ugyanezt elkészíthetjük a rádió, televízió számára is. Másik lehetőség a power pontos bemutatóval való szemléltetése a műfajoknak.	Az újabb grafikai szervező segített az ismeretek felidezésében.

5 perc	Reflexió: Annak megbeszélése, hogy a leendő újságunkban, milyen típusú szövegek, illusztrációk legyenek a témához illően			
Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukció	Szemléltető eszközök	Reflexiók, tapasztalatok

6-7. ÓRA:

A 2 egybefüggő órán (90 perc) készítették el kézzel az újságot. Az elnevezéstől kezdve, a gyűjtött anyagok elrendezésén át, a megírt írásbeli szövegek, s egyéb produktumok bírálatán keresztül, egészen a végleges összeszerkesztésig a diákok kooperatív munkájának köszönhető a végeredmény.

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukció	Szemléltető eszközök	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	Ráhangelődés: A szerkesztőség kialakítása	Főszerkesztők megválasztása (Vállalás, tanári javaslat alapján) A főszerkesztők kialakítják a rovatok munkatársaiból álló szerkesztői, újságírói csoportokat.		A tanulók egymást ismerve könnyen elrendeződtek, elfogadták a kapott szerepet, feladatot. A színes lapokból álló újság a világ népeinek sokszínűségét, változatosságát kívánja kifejezni.
80 perc	Jelentésteremtés : Az újság elkészítése	A főszerkesztők a tanulócsoport által összegyűjtött, elkészített médiaegységeket (cikk, riport, hír, rejtvény, képek) átnézték, s megtervezték a lapot. Kiadták a csoportok számára a feladatokat. A szerkesztőségek dolgoztak.	A szükséges eszközök, alapanyagok: színes papírok, tollak, ragasztó, olló.	A főszerkesztők találták ki a címet: „Kézfogas”, mely szemlélteti a nonverbális kommunikációt mint a lap fő témáját, s utal arra fontos szimbolikus jelentésre, hogy az idegen kultúrákkal való összefogásra, megegyezésre kell törekednünk.
5 perc	Reflexió: Értékelés			

Felhasznált irodalom:

- A nyelv és a nyelvek (szerk.: Kenesei István) Gondolat Kiadó, Budapest, 1989.
- Janusz Banczerowski: A kommunikációs kompetencia és összetevői, Nyr. 1994.
- Kiss Jenő: Társadalom és nyelvhasználat, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.
- Langer Katalin- dr. Raátz Judit: Üzleti kommunikáció, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1999.
- N. Horváth Béla: Gyakorlati kommunikáció, Pont Kiadó, Budapest, 2006.
- Allan Pease: Testbeszéd, Park Könyvkiadó Kft. 2014.
- Pethóné Nagy Csilla: Irodalom 9-12. A tankönyvsorozat módszerei, technikái, OFI, Budapest, 2015.

4.3. SIMONNÉ SZRNKA ZSUZSANNA JUDIT: KOMMUNIKÁCIÓRÓL ERKÖLCSTAN ÓRÁN

REZÜMÉ

Napjainkban a közösségi média, a WEB 2.0.-s felületek és a kommunikációs színterek dinamikus változása (mondhatni képlékenysége), illetve térhódítása leginkább a fiatalságot érinti, náluk okoz kommunikációs problémákat, teszi őket egy szinten kiszolgáltatottá. Egy 10-11 éves nebuló számára igencsak nehézségeket okoz a számítógéptől elszakadva kifejezni saját gondolatait, beszélni magáról, esetleg megszólítani a társát, feszélyezetlenül kommunikálni, különösen akkor, ha valamely hátráltató tényezővel is rendelkezik, mint például, ha „rossz tanuló”, vagy beilleszkedési zavarokkal küzd. Tantárgyam igen fontos feladata, hogy ebben a folyamatosan változó világban egy olyan védelmet és eszközkészletet nyújtson a fiatalabb generációknak, amelyek segítségével majd egy adott emberi közösségbe könnyebben beilleszkedhetnek, érvényesíthetik képességeiket, valamint előbb tanulóként, majd fiatal felnőttként teljes életet élhetnek. Az igazi párbeszéd elsajátítása révén diákjaim egyszerre jó emberré és állampolgárrá is válhatnak a jövőben.

CÉLCSOPORT:

10-11 éves tanulók számára javasolható erkölcsstan óra keretében, de akár osztályfőnöki óra témája is lehet.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK:

Anyanyelvi kommunikáció: A verbális és nonverbális kommunikáció tudatos alkalmazása a tanulók számára nélkülözhetetlen.

Természettudományos és technikai kompetencia: A tanulónak ismernie kell az elérhető információ hitelessége és megbízhatósága körüli problémákat, a közösségi lét fundamentumait.

Szociális és állampolgári kompetencia: A nyitott személyiségű tanuló képes mások véleményének figyelembe vételére és tiszteletben tartására.

Eszztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: A tanulók művészi érzékének fejlesztésében fontos mások nézőpontjának a megismerése is.

A hatékony, önálló tanulás: Az alapvető készségeken kívül nagyon fontos az IKT eszközök kritikus használata.

NAT KOMPATIBILITÁS

Ember és Társadalom, 5. évfolyam, erkölcsstan tantárgy

TÉMAKÖR

Személyes kapcsolatok

TÉMA

Az igazi párbeszéd (A kommunikációról sokoldalúan és sokféleképpen)

A TÉMA RELEVÁNCIÁJÁNAK INDOKLÁSA

A témát 5. osztályban tanítottam és ennek a csoportnak az órai munkáját szeretném bemutatni. A csoportom úgy épül fel, hogy a két osztály nem hittanos tanulóiból áll össze (összesen 19 fő). A feladatom a tananyag elsajátításán kívül az is, hogy a megismertessem egymással a tanulókat és egyfajta sajátos csoportkohéziót építsek ki. Az is igazi kihívássá teszi a feladatot, hogy az egyik osztályból csupán 4 tanuló került be. Ők mindannyian komoly tanulási zavarral vagy személyiségproblémával küzdenek és az adott osztály szociometriai helyzetét ismerve magányosak. A másik osztály 15 fője átlagosnak mondható, köztük is vannak több figyelmet igénylő tanulók (BTM, SNI). A lehetséges kommunikációs helyzetek megbeszélése ilyen esetben központi téma. A tanulók jelentős része IPR-es programban is részt vesz.

NEVELÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA ÉS INDOKLÁSA

Erkölcsei nevelés: A tantárgy alapvető feladata is ez. A tanulóknak vállalni kell a felelősséget a tetteikért, minden eszközzel elő kell segíteni a közösségbe való beilleszkedésüket.

Demokráciára nevelés: A majdani helyes állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete kell, hogy jellemezze. Ennek szabályait folyamatosan „ismételniük kell” a tanulóknak.

Önismeret és társas kultúra fejlesztése: A tanulók a megfelelő önismerettel képessé válnak arra, hogy kiépítsék a megfelelő társas kapcsolataikat. A reális önismeret a tanulóknak abban is segítséget nyújt, hogy képessé váljanak érzelmeinek hiteles kifejezésére, átérezzék mások helyzetét, képesek legyenek a kölcsönös elfogadásra is.

Felelősségvállalás másokért: A tudatosan tervezett páros és csoportos munka olyan képességfejlesztést is lehetővé tesz, amely nélkülözhetetlen a felnőtt léthez.

Pályorientáció segítése: A pályaválasztás segítségét nem lehet elég korán elkezdni, a tanulók meg kell, hogy ismerjék az együttműködéssel, a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat.

Médiatudatosság kialakítása: A nyelv lehet valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezést meg kell tanulniuk a tanulóknak. A diákoknak létfontosságú képességé kell, hogy váljon a hagyományos és az új médiák nyelvének ismerete.

ALKALMAZOTT OKTATÁSI MÓDSZEREK ÉS VÁLASZTÁSUK INDOKLÁSA

A tanított tantárgyam, az erkölcsstan, nagy lehetőségeket biztosít a különböző munkaformák kipróbálására és gyakoroltatására.

Páros, csoport és frontális osztálymunkát egyaránt alkalmazok, mivel a tananyag feldolgozása elég tág teret biztosít számomra, a csoportkohézió folyamatos kiépüléséhez pedig mindegyikre szükségem van.

TANÁRI ÉS TANULÓI REFLEXIÓK

A tanulók számára remek lehetőség nyílt arra, hogy megtapasztalják a pozitív légkör hatását, valamint a saját véleményüket is kifejezhették az adott tanóra kapcsán.

Óravázlat:

Tanítási óra: Erkölestan	Készítette:
Évfolyam: 5. évfolyam	Simonné Szrnka Zsuzsanna Judit
Témakör: Személyes kapcsolatok	Az óra anyaga: Az igazi párbeszéd
Az előző óra: Hogyan szerezz barátokat?	Következő óra: Hogyan építsd a kapcsolataidat?
Az óra típusa: Új ismeret feldolgozása	Módszer(ek): páros-, csoport- és frontális munka
<i>Nagy gondolat:</i> „Az ezer kilométeres utazás is egyetlen lépéssel indul” (Lao-Ce)	
Taneszközök: tankönyv, írószerek, írólap, füzet	Szemléltető eszközök: digitális tankönyv, saját fél szívek
http://etananyag.ofi.hu/uploads/learning_objects/445/uncompressed/#1	
letöltés ideje: 2015.11.08.	
Célok:	

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
<ul style="list-style-type: none"> • szükséglet • elfogadás • barát • rokonszenv • barátság • őszinteség • tisztelet • megértés • közösség • önismeret 	<ul style="list-style-type: none"> • beszédmegértés • figyelem • koncentráció • az emlékezet erősítése • anyanyelvi kompetencia • digitális kompetencia • szociális kompetencia • hatékony és önálló tanulás • esztétikai kompetencia 	<p>Fogalomképzés fejlesztése (visszajelzés, pozitív, negatív vélemény, visszajelzés, kioktatás).</p>	<p>A pozitív és a negatív visszajelzés is meghatározó mindenki számára.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • osztályfőnöki • informatika • rajz

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
2 perc	Óra eleji tevékenység	<ul style="list-style-type: none"> • jelentés • a felszerelés ellenőrzésének jelentése 	Minden óra így kezdődik!		Jellemzően már mindkét csoport megérkezik a tanterembe (van kijelölt felelős is).
3 perc	Bevezetés	<p>A mai órán egy újabb fontos dolgról fogunk beszélgetni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hogyan ismerhetjük meg jobban, egymást? - Hogyan beszéljünk úgy, hogy abban mindenki jól érezze magát? - Beszélgetni egymással nem is olyan egyszerű! Mit gondoltok miért? <p>Óracím felírása: „Az igazi párbeszéd”</p>			<p>A tanulóim elsősorban arra gondoltak, hogy van olyan diák, akivel nem szívesen beszélgetnek, mert „árulkodós”, elveszi a színes ceruzájukat stb, tehát deviáns a magatartás az osztályközösségben.</p> <p>Igyekeztem a beszélgetés irányát folyamatos kontroll alatt tartani!</p>
5 perc	A tananyag főrésze.	Vegyétek elő a tankönyveteket, olvassuk el közösen a 18. oldalon található szöveget!	Közös olvasás értő figyelemmel.		2 olyan tanuló van az osztályomban, akiknek a hangos olvasás nehézséget okoz, mert diszlexiásak (ők nem kaptak itt feladatot).

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
3 perc	Az ismeretanyag „ellenőrzése”.	Beszéljük meg, hogy miről is olvastunk!		Táblán: <i>Mi a negatív visszajelzés?</i> Mondj példát arra, hogy valaki nem ad semmilyen visszajelzést!	A tankönyvi kérdések jók a kiinduláshoz, de a diákjaimhoz igazítom őket (Tk.19.o. feladata)
10 perc	Gyakorlás	- Most próbáljuk ki azt, hogy mit jelent a szövegben körbeírt pozitív visszajelzés! - Játsszunk csoporthálót! (A tanulók körbeállnak és egyiküknél van a gombolyag, másoknak odadobja. Megbeszéljük, hogy senki nem maradhat ki a játékból. A feladat: elmondani a társuk egy jó tulajdonságát/miért kedveli. Addig kell játszani, amíg mindenki sorra nem kerül.)		A puha természetes fogású gyapjú fonal pozitív élményt is nyújt.	A csoportfonalat én indítottam el, mert tapasztalatom szerint minden csoportban van néhány olyan gyermek, akiknek nehezen találnak jó tulajdonságot. A feladat tökéletesen sikerült! Ha 20 főnél nagyobb a csoport, akkor labdával vagy léggömbbel játszatom.

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
1 perc	Megbeszélés	Hogy éreztétek magatokat a játékban?	A feladat mindenképpen üdítőleg hat, hiszen mindenki csak pozitív visszajelzést kaphat. A személyiségformálásban ez is fontos szerepet játszik.		Egy- két tanulót meghallgattam a játékról.
1 perc	Előkészület	A következő izgalmas játékhoz készítetek elő páronként 1-1 írólapot és 1 db ceruzát! Ketten fogtok rajzolni! Most beszélgetni nem szabad!			A feladat alkalmas arra, hogy a tanulók megismerjék, hogy támogatják vagy akadályozzák egymást. Fontos felismerés az is, hogy ki és mennyire vezető vagy inkább vezetett!
5 perc	Feladat-megoldás	Rajzoljatok egy házat, egy kutyát, egy fát és egy embert!		Tk. 19.o. 1. feladata	

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
1 perc	Megbeszélés	<ul style="list-style-type: none"> - Beszéljétek meg, hogy ki hogyan érezte magát a feladatban! - Tetszik-e a közös kép? - Emelje fel a kezét az, akinek végig felül/ végig alul volt a keze! Ez jó vagy rossz érzés? - Volt-e olyan páros ahol váltottak kezet? - Legközelebb mit csinálnátok másképpen? - Írd le 1-2 szóval a füzetedbe is! 			A tanulók visszajelzése fontos a munkaszervezés, személyiségfejlődés alakulásának szempontjából is. A feladat megoldása pontosan alátámasztotta az eddigi tapasztalataimat.
1 perc + 5 perc	Felkészülés a csoportmunkára	Most a szomszédos padokat fordítsátok össze, a csomagoló papírra gyűjtsetek legalább 5-5 olyan, pozitív és negatív visszajelzést, amelyet egy közösségi oldalon kaphat. Mindenki írhat vagy rajzolhat a saját színével!			A tanulók elég gyorsan elkészültek. Megjegyzés: a saját szín nagyon motiválja a tanulókat.

Idő	Tevékenység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	Megbeszélés	Egy vállalkozó kedvű tanuló olvassa fel a csoport munkáját. Válassza ki a visszajelzést is, ami számára a legkedvesebb és amit a legkevésbé szeret olvasni. Mondja el az osztálynak is!			- A tanulók jutalma 1-1 piros pont, amelyet ők is beírnak a füzetük végére (átváltás 5db = órai 5-ös munka) - A szülő is tudja követni a tanuló munkáját!
2 perc	Az óra lezárása.	A táblára ragaszd a szívecskédet, ahhoz a feladathoz, amelyikben a legjobban érezted magadat!			A tanulók több mint a fele a csoporthálót választotta.
1 perc	Az óra értékelése.	<ul style="list-style-type: none"> • Piros pontok kiosztása a tanulóknak. • Akinek van jégkorszak figurája vagy kártyája a jövő órára hozza el, mert ezek is szerepet kapnak! 			

Felhasznált irodalom:

- Erköcstan 5. osztály (Kísérleti tankönyv) Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet (2015)

Melléklet:

http://etananyag.ofi.hu/uploads/learning_objects/445/uncompressed/#1

letöltés ideje: 2015.11.08.

közös rajzok:

4.4. LUDÁNYINÉ PRÉM JUDIT: OKTÓBER 23-I ÜNNEPSÉG A TANULÓK ÖNÁLLÓ ALKOTÁSÁRA ALAPOZVA

REZÜMÉ

A projekt célja az 1956. október 23-i forradalomról megemlékező iskolai ünnepség létrehozása. Különlegessége a műsorban szereplő gyerekek bevonása a műsor megalkotásába. Munkamódszerünk a következő volt: az iskolai tehetségkutató versenyen feltűnt tanulókat felkértem, majd az alapkoncepciót tisztázva szabad kezet adtam a produkció létrehozására. A félkész produkciókat közösen fejlesztettük tovább, tanár és diákok egymást inspirálva. A szabadságról akartunk szólni iskolánk 800 polgárának, és úgy éreztük, csak úgy lehetünk hitelesek és meggyőzőek, ha gondolkodásunkat és közös munkánkat a szabadság jellemzi. A munkafolyamat közben megértettük, hogy ez a módszer az összetartozás élményét adja, az alkotó felelősségét érezteti meg a fiatal művészekkel, egy általunk át nem élt korszak tanulságait mélyíti el, és a művészet, a formabontó előadás eszközeivel vitára ösztönzi a nézőket.

CÉLCSOPORT

Az ünnepi műsorok célcsoportját szűkebb és tágabb értelemben vizsgálhatjuk: a műsor ugyanis közel 800 középiskolás tanulónak és 55-60 tanárnak szól, őket kell meggyőzni, elvarázsolni, az ünnep hangulatához méltó tartalmat kell közvetíteni feléjük. Az a csapat, amelyik évről évre bevállalja ezt a feladatot, hosszú heteket tölt a próbával, tehát a műsor tartalma mélyebben érinti őket. A próbafolyamatot megkönnyíti, ha egy osztály tagjai alkotják a műsor előadóit, de mi most más szervező elvet követtünk. Mivel a műsor a gyerekek önálló munkájára épül, ezért tehetséges előadókat kértünk fel, akiket már láttunk az iskolai tehetségkutató műsorban.

A PROJEKT HELYE A NAT-BAN

Egy színpadi előadás már magában is nagyon sokoldalú képességfejlesztést tesz lehetővé, de a NAT-ot áttanulmányozva hamar kiderül, hogy projektünk számos ponton harmonizál a Nemzeti Alaptanterv célkitűzéseivel, így az anyanyelvi kommunikációban a megszólalás felelősségét és minőségét követeli, az állampolgári kompetenciában a nemzeti történelem tanulmányozásán keresztül a demokrácia megélését teszi lehetővé.

Mivel műsorkészítésről van szó, a tervekészítés, a kreativitás, valamint az együttműködés a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetenciát erősítette. A művészi önkifejezés és a kulturális életben való részvétel révén gazdagodott a résztvevők önismerete, emberi kapcsolatrendszere. A tanulás új útjait jártuk az irodalom és a történelem műveltségi területein. A közösség erejével, vitáival, tudatosan vállalt közös felelősséggel művészi produktumot hoztunk létre.

A projekt leírása

Iskolánk 800 tanulója számára a két nagy nemzeti ünnep a művelődési házban lejátszódó színpadi előadás, amit egy magyartanár és/vagy történelemtanár kolléga vezetésével egy osztály vagy egy válogatott tanulócsoport valósít meg. Több ilyen műsort készítettem már, de idén úgy vállaltam el a feladatot, hogy már előzetes elképzelésem volt szeptember elején.

A műsrot az iskola tehetségkutató versenyein felfedezett tanulóira álmodtam meg. A műsrot arra építettem, hogy az eddigi műsoraimmal szemben nem a tényközlést helyezem az előtérbe, hanem a diktatúra és a forradalom életérzésének átadását a művészet eszközeivel.

A projekt legnagyobb értékét az adja, hogy a műsor üzenetét rejtő táncok és szövegek megalkotásának lehetőségét a gyerekek kezébe adtam.

Egy jelenet a formabontó műsorból

Iskolánk a tornaljai gimnáziummal több éves kapcsolatot tartott fenn, és a Rákóczi Szövetség révén többször kijutottunk az ottani magyarok által szervezett március 15-i ünnepségre, ahol 10-15 percet kaptunk a helyiek forradalomra emlékező műsorából. Az általam szerkesztett műsor után értettem meg ott, a Felvidéken, hogy milyen nagy különbség van a mi és a határon túliak nemzeti ünnepei között. Mi ugyanis a műsoraink végére gyakorta behódolunk a történelem sodrásának: a forradalom elbukik, a hősokeket meggyászoljuk. A tornaljaiak elmondták nekem, hogy az ő műsoraik központjában a forradalom dicsősége és csodája áll – ők azért jönnek erre az ünnepségre, hogy ebből az egykor volt erőből merítsenek. Ezt tartottam szem előtt, amikor a szereplőknek elmondtam: a forradalom leveréséig nem jutunk el. A szabadság mint létforma, az elnyomás tarthatatlansága a fő témánk. A mondanivalónk másik fontos eleme a mai kor felé sugárzott mondanivaló. Abból indultunk ki, hogy miért is ünnepezzük ezeket a régi eseményeket minden évben. Mit is mondhat egy mai Facebook-használó, Z-generációs fiatalnak a diktatúra fogalma?

Az alapkoncepció megbeszélése után, szeptember közepén minden résztvevő önálló munkába fogott, majd a projekt egy pontján, október elején megkezdődtek a közös megbeszélések, a táncok begyakorlása. Az alapötlet fő tartópillére két tánc volt: az egyik a diktatúra, az elnyomás, a másik a forradalom hangulatát hivatott tükrözni. A két táncos lány személyiségéhez pontosan ez a felosztás illett, így a koreográfia megalkotása számukra könnyen ment. Fiúkat szerveztem mögéjük (a saját osztályom tánctudással nem rendelkező 14 tagját), és így a lányok mondanivalóját egy homogén csoporttal tudtuk még kifejezőbbé tenni. Az első próbákon a fő mozgásokat együtt találtuk ki – az elején még az én elgondolásom irányította a munkát, aztán megtörtént az, ami minden résztvevőnél bekövetkezett: a gyerekek elkezdtek teljes szívvel alkotni. Az általam ajánlott zenéket a lányok udvariasan visszautasították, és felajánlották a saját maguk által választottakat. Megértettem, hogy ők „szakértő füllel” választottak, így ritmusban és stílusban megfelelő zenére kezdtük a munkát. Több hétig gyakorolt együtt a csapat, a lányok is segítettek egymást szakmai tanácsokkal.

A táncok közötti részeket a szavak erejének áldoztuk: egy lányt és két fiút kértem fel, hogy saját gondolataikat modern kifejezési formákba, slam poetrybe és rapbe fogalmazzák bele. Az első megbeszélésen körvonalaztam azt az alapélményt, ami szövegeket a műsor ívére beillesztik majd. A gyerekek nagyon gyorsan egymásra hangolódtak, a két nagyobb (12. és 13. osztályosok) egyedül fogalmaztak, de a legfiatalabb (10. o.) sok segítségre szorult. Ő hamar rájött, hogy a nem tud semmit az 50-es évek Magyarorszájáról, hiszen még nem tanulták ezt a korszakot. Természetesen azt javasoltuk neki, hogy beszélgetéseink után tájékozódjon filmekből, internetről is. A közös beszélgetések, a sorok közös értelmezése, a mondanivaló pontosítása rendkívül inspiráló volt mindannyiunk számára. Szinte tapintható volt, ahogyan nőtt a gyerekekben a vágy, hogy megismerjék azt a kort, amelyet személyesen nem ismerhettek. Különösen érdekes egybeesést találtunk: Norbi nagypapája 1940-ben született, így tehát 16 éves volt a forradalom idején, pontosan annyi, mint Norbi most. Nagyon sokat beszélgettünk arról, hogy mennyi esélyünk van arra, hogy a közönségünk megérti a szerzők gondolatait. A slam könnyebben érthető, hiszen lassabb előadásmódot feltételez, míg a rap esetében a ritmus dominál. A folyamat végére mindannyiunk számára kiderült, az eltérő személyiségű költők mennyire másképpen gondolkodnak. Ezt a sokszínűséget a legjobban az utolsó szövegben értük utol. Azt kértem tőlük ugyanis, hogy a műsort záró Szózatot is új felfogásban adják elő. Azt

éreztek ugyanis, hogy a klasszikus, 19. századi zene nem illik a műsor végére. Így az volt a feladat, hogy fogalmazzák meg, mit mond a Szózat egy mai fiatalnak: hangozzanak el a Szózat eredeti sorai az ő gondolataikkal együtt. A szövegek folyamatosan alakultak a napok során, jóváhagyott változatok törölődtek, az előadás előtti pillanatokban még két sor belekerült, és az ifjú művészek sok időt töltöttek azzal, hogy memorizálják a szövegeiket. Azt éreztük, hogy saját gondolataik interpretálása nagy feszültséget okoz számukra. Folyamatosan igényelték a visszajelzést.

Kicsit később csatlakoztak hozzánk az énekes lányok: a két lány gyakran fellép az énekkarral, de azt szokták meg, hogy a tanár adja a feladatot, amelynek formálásába ők nem szólhatnak bele. Ezért több nap telt el a dalválasztással, a problémák leküzdésével. Végül több dal után megegyeztünk egy Koncz Zsuzsa-számban. Így ők nem saját gondolataikat tolmácsolták. Ez a kései csatlakozás végig érezhető volt, bár a műsorelőadása idején már aktívan alakították a produkciójukat. Azt szerettük volna elérni, hogy a műsornak azon a pontján, amikor a forradalom kitörését várjuk, elég hatásosan tudják a dacot, a megalkuvás eldobását érzékeltetni.

Különleges élmény volt egy tizedikes fiú bevonása: magyar tanárnője fedezte fel különleges tehetségét. Ezért felkértem, hogy írjon az ünnepről, a szabadságról. Segítségül Orbán Ottó A föltámadásról jelentjük című versét adtam a kezébe. Marci hamar megírta a szöveget, de amikor arra kértem, hogy a színpadon is tolmácsolja a gondolatait, gondolkodási időt kért, majd lemondta szereplést. Ezért felkértem az osztályomból egy fiút, aki nagyon szívesen és oldottan adta elő Marci gondolatait. Ezekhez a mondatokhoz olyan vizuális élményt terveztünk, amely a műsor alap gondolatát erősíti fel: 56-os fiatalok képeit vetítettük a háttérben, párhuzamot vonva a nézőtérben ülő fiatalok és a pesti srácok között: hogyan döntenél TE így fiatalon?

A műsor végére pedig egy nagyon formabontó aktivitást terveztünk: megkértük a nézőinket, hogy a narrátor záró szövege alatt mobiltelefonjaik lámpáinak bekapcsolásával (hiszen gyertyát nem gyűjthetünk) emlékezzünk a forradalom hőseire.

A tanári szervezés munkájában nem maradtam magamra: kolléganőm óriási segítség volt az alkotásban és a szervezésben.

A próbák alatt sok, élményként megélt tapasztalás vált fontossá: mindenki szívesen jött próbálni, attól függetlenül, hogy tanóráról kértem el vagy benn kellett maradni tanítás után; a sok próba és egyéb kötelezettségeink ellenére sem éreztünk fáradtságot; mindenki egészséges becsvágyat érzett, hogy még tökéletesebbé tegye a műsor rá eső részét, szívesen adtunk egymásnak tanácsokat. A barátságok tovább mélyültek, az ismeretségekből barátságok lettek. Mire a műsor valóságos időpontja elkövetkezett, egy összeforrott csapat izgult a színpadon. Különös tapasztalat volt, hogy az egyik háttértáncos a legutolsó főpróbán izgatottan jött hozzám, hogy az egyik bepróbált mozdulat nem illik a zenéhez. Majd rövid szervezés után kivették a mozgássorból az említett elemet. Ez számomra azt bizonyította, hogy milyen elhivatottak lettek a gyerekek. Nagyon fegyelmezettek voltak a próbán, ami nem akadályozta meg őket abban, hogy próbák után ne bohóckodjanak.

A tanár feladata az ilyen típusú projekteknél a facilitátor szerepével azonosítható a legjobban. Ahogyan Carl Rogers írja „*A tanulás szabadsága*” című könyvében: „Mindig felejtethetetlenül izgalmas élmény volt, amikor segítséggel egy csoportból a tanulók közössége jött létre:

felszabadult a résztvevők kíváncsisága, kibontakozott az érdeklődésük, szabadon szárnyalt a kutatási kedvük – éreztük, hogy minden a változás folyamatában van. Az ilyen kapcsolatokban alakulnak ki az igazi tanulók, a kreatív tudósok... A fejlesztés szükséges és talán elégséges feltétele három attitűd jellegű tényező: a hitelesség, az elfogadás és a megértés.”

Nekünk tehát, szervező tanároknak egy olyan, bizalommal teli légkört kellett kialakítanunk, amelyben a gyerekek szabadon kibontakozhatnak. Nekünk kellett tartanunk a fő elképzelés határait, és saját érzelmeinkkel, tudásunkkal támogatni az ő elképzeléseiket, túllendíteni őket a kudarcokon, és állandóan dicsérni és biztatni őket. Megbízunk a szereplőinkben, bízunk a tehetségükben. Carl Rogers így fogalmaz: „...*ha meg vagyok győződve, hogy az ember képes megvalósítani az összes benne rejlő lehetőséget, akkor bátran biztosítok számára olyan kínálatot, amiből kiválaszthatja azt, ami tanulási stílusának és érdeklődésének leginkább megfelel....(az ilyen tanárok) Munkájukat arra a hipotézisre alapozzák, hogy ha a tanuló az őt érdeklő problémával foglalkozhat, akkor fejlődni, felfedezni, megoldani, alkotni akar, és ezért hajlandó fegyelmезetten dolgozni.*”

Így tehát egyrészt az ösztönzés, másrészt a sokrétű szervezés vált egyre sűrűbb feladatunkká: állandóan egyeztetnünk kellett a kollégákkal, a művelődési házzal, a technikusokkal; karszalagot varrtam, álarcot rendeltem, forgatókönyvet írtunk, kérésünkre vörös csillagot csináltak számunkra az elektrotechnikai munkaközösség tagjai.

A műsor napján 8-tól még volt egy teljes főpróbánk, ami kevésnek bizonyult, ezért az első előadás előtt mindenki nagyon feszült volt. A gyerekek minket néztek, mennyire izgulunk. Mi a függöny mögül néztük a fellépőket, akik nagyon koncentráltak, majd hiba nélkül megcsináltak mindent, amit megbeszéltünk. Vastaps jutalmazta az előadást. Már ekkor nagyon örültek, de a második előadás után mérhetetlenül boldogok voltak. Számomra is meglepő volt az öröm mértéke, pedig már több műsor után vagyok, sőt őket is láttam a B-faktor után, ahol egyéni produkciókkal léptek fel. Meg kellett értenünk, hogy ez a kitörő öröm a közös munkának szól, a csapat örömét látjuk a csapat sikere miatt. Nagy kacagások közepette mesélték a részleteket, ették a süteményeket, amelyeket mi sütöttünk nekik, és itták a dicséreteinket. A Facebookon zajló levelezésünkből jól érzékelhető belőle, hogy milyen mélyen megérintette őket az élmény, sőt nem csak a szereplés, hanem az ünnep mondanivalója is.

Azt gondoltam, hogy tragikus, hogy sok gyerek akár 12 évig unatkozik az iskolában, pedig létezik olyan tanulási forma, amely egyszerre formál közösséget, szül sikerélményt és kelti fel a motivációt, a téma iránti kíváncsiságot, még egy ilyen nehéz és izgalmas téma iránt is.

Rájöttünk személyes tapasztalataink alapján, hogy a személyiség részévé vált optimális állapot eléréséhez tanulónak, tanárnak és tanulási helyzetnek ideális együttese szükséges, ahogyan Réthy Endréné megfogalmazta:

„Önszabályozó tanulásról akkor beszélhetünk, ha egy személy önmagát motiválja, és a tanulási tevékenységét önállóan, önmagáért tervezi, strukturálja, vezérli és kontrollálja. Az önszabályozás nem más, mint a személyes célok megfogalmazásának képessége, mely összhangban áll egyrészt az egyén szükségleteivel, másrészt rugalmas tanulásstratégia-kiválasztó képesség is, mely a menet közben fellépő konfliktusok megoldását szolgálja

A hatékony tanuláshoz (Self Regulated Learning)

- olyan kihívást jelentő feladatok kellenek, amelyek hatnak a tanuló önszabályozó képességére, ami segít irányítani és befolyásolni a problémamegoldó folyamatot;
- olyan önmegvalósításra kész én szükséges, mely a feladatot kihívásnak tekinti, s megoldásra készíti az adott egyént;
- valamint megfelelően hatásos környezeti feltételek szükségesek.”

Számítottunk a műsor megosztó hatására

Azt feltételeztük, hogy a konzervatívabb nézők meglepődnek vagy akár meg is botránkoznak a modern kifejezési formák, a rap és a slam poetry szókimondása és hangossága miatt. Különösen kíváncsiak voltunk arra, hogy a Szózat modern felfogásban előadott változata hogyan hat a nézőinkre, illetve hányan kapcsolják be a mobiltelefonjukat. A visszajelzések többnyire pozitívak voltak: a nézőket meglepte az új felfogás, a fiatalok az első előadás után maradni szerettek volna, hogy újra hallják és jobban megértsék a szövegeket. A kollégák hitetlenkedve kérdezték, hogy honnan vettük a szövegeket, hogyan találtuk ki a táncokat. Meggyőztük őket, hogy nem tudunk sem slamet, sem rapet alkotni, sem koreografálni, ebben a gyerekek sokkal ügyesebbek, így a gondolatok, amelyek a műsort összeszőtték, a fiataloké.

Nem hallgathatjuk el, hogy voltak ellenvélemények is: néhány tanár és tanuló számára az ünnepi műsorban nincs helye ilyen stílusnak, a Szózat szent és sérthetetlen. Víták kerekedtek az osztályokon belül – azt gondolom, ez is hozadéka a műsorunknak, hiszen fontos, hogy beszéljünk a világ változásáról, a hazaszeretet kifejezési formáiról, a tradíció és az újdonság viszonyáról. Mi azt tapasztaltuk, hogy ezzel a műsorral sok fiataalt meg tudtunk szólítani.

Alig fejeztük be a próbafolyamatot és az előadást, máris hiányzott a közös munka. Rögtön keresni kezdtük a lehetőségeket a közös produkciók létrehozására. A mi elképzeléseink találtak a gyerekekéivel: a táncos lányok azt mondták, hogy a B-faktorra valamilyen komplex előadást szerveznek. A slammereket pedig felkértük arra, hogy a szavalóversenyen külön produkciót alkossanak: egy versen közösen dolgoznak egy általuk felkért tanárral, s létrehoznak egy olyan versetűdöt, amelyben a tanár mondja el a „régis verset”, a diák pedig a vershez fűződő gondolatait. A héten pedig egy közös drámapedagógiai előadásra megy a csapat, amelyet számukra pályáztam és nyertünk meg. Az igazgatói dicséret mellett ez a jutalmuk – persze csak a közös alkotás öröme után.

Vagyis ami 2015 októberében létrejött közöttünk, várhatólag még sokáig fogja éreztetni a hatását.

A „z” generációs közönség bevonása

Felhasznált irodalom:

- Carl R. Rogers, H.Jerome Freiberg: A tanulás szabadsága. Edge 2000 Kiadó: Budapest, 2013
- Réthy Endréné: A tanítás-tanulás hatékony szervezése. In: Motiváció és az önszabályozó tanulás. Educatio: Budapest, 2008

Melléklet:

Facebook-levelezésünk (a szereplők nevét benne hagytam, a kívülállókét kitöröltem)

Bukta Vanessza Bence Dominik Janes és további 13 embertársaságában

október 22., 16:38 · szerkesztve ·

Az összetartás és a szeretet valósult meg ma a színpadon (október 23). Hatalmas gratuláció a 10.A osztályos fiúknak, akik kitartóan készültek a megemlékezésre. Fergeteges próbákat tölthettem velük együtt, mindig csempészték egy kis humort a feszült pillanatokba. A slammereknek, a szájdobosunknak, a táncosoknak és az énekeseknek is hatalmas gratuláció, hiszen kortárs szavaikkal/mondataikkal illetve kifejező mozdulataikkal meg tudták értetni diáktársainkkal, hogy akkor mi és hogyan történt. Nem utolsó sorban köszönet illeti Ludányiné Prém Judit és Bátor Szilvia tanárnőt, akik nélkül ez az előadás nem valósulhatott volna meg, még színpadra lépés előtt is fogták a kezünket és mellettünk álltak. Egy élmény volt ennyi tehetséges emberrel együtt dolgozni ezen az előadáson!

[Tetszik](#) [Hozzászólás](#) [Megosztom](#)

Rajtad kívül **146 embernek** tetszik ez.

Hozzászólások

További 14 hozzászólás

nagyon jók voltatok !!!!!

[Tetszik](#) · [Válasz](#) · 4 · október 22., 22:30

Fogadjátok elismerésemet és gratulációmát a produkciótokért, nagyon jók voltatok!!!
Továbbá gratulálok a felkészítő és betanító tanárnőknek is. További sok sikert kívánok!

[Tetszik](#) · [Válasz](#) · 8 · október 22., 23:01

Bottyán Plusz Úgy gondolom, mi tartozunk köszönettel, hiszen egy ilyen tehetséges csapattal dolgozni nagyon könnyű és élvezetes. Köszönet Vanessza szavaiért, külön az összetartás és a szeretet megfogalmazásáért, mert a produkción túl ez az egyik legnagyobb dolog, a...[Bővebben](#)

[Tetszik](#) · [Válasz](#) · 13 · október 23., 15:00

Bukta Vanessza Marcell Balogh :D:D:D

[Tetszik](#) · [Válasz](#) · 5 · október 23., 15:03

Viktória Szűcs Tanárnő a legjobb

[Mégsem tetszik](#) · [Válasz](#) · 4 · október 23., 15:12

Bottyán Plusz Köszönöm, de ön is zseniális táncpedagógus. LPJ

[Tetszik](#) · [Válasz](#) · 1 · október 23., 17:19

Marcell Balogh Egy igazi élmény volt a Tanárnővel és a gyönyörű lányokkal együtt dolgozni. József Attila óta tudjuk, hogy "Fecseg a felszín, hallgat a mély..." de néha a mélyről is feltör az elfojtott tehetség. heart hangulatjel

[Mégsem tetszik](#) · [Válasz](#) · 5 · október 23., 17:48 · Szerkesztve

Dávid Dnmx Schmidt Nem normális xD

Tetszik · Válasz · 1 · október 23., 18:26

Dávid Dnmx Schmidt Egyébként nagyon hogy is fogalmazzak inspirálóan hatottunk egymásra így nem volt nehéz maximumot adni 😊
Élmény volt tanáró

Mégsem tetszik · Válasz · 4 · október 23., 18:28

Bottyán Plusz Ez valóban így van, nagy élmény, ahogyan elmék és lelkek egymásra hatva valami értéket létrehoznak ebben a léha világban, s én még azóta is azon töröm a fejem, hogyan folytassuk. Meg hogy bírjuk ki februárig az elfojtott tehetségek kibontakozásáig?!
LPJ

Tetszik · Válasz · 6 · október 23., 18:37

Jo musor volt fiuk lanyok!!

Tetszik · Válasz · 5 · október 23., 21:56

Viktória Szűcs

október 23., 10:07 · szerkesztve ·

Mi (bottyános diákok) tegnap formabontóan de nagy tisztelettel megemlékeztünk a hősökről. A tánccal próbáltam kifejezni az elnyomottságot a szomorúságot és a magyar nép tenni akarását a rendszer ellen, csodálatos élmény volt számomra. A slammerek kortárs szavaikkal, a táncosok mozdulataikkal tették ezt a napot emlékezetessé. Éljenek az 56-os hősök!

„...A szabadság ott kezdődik, ahol megszűnik a félelem.”

köszönet a képért: -nak *smile hangulatjel*

Tetszik Hozzászólás Megosztom

további 166 ember kedveli ezt.

Hozzászólások

Bottyán Plusz Remélem, Viki, tudunk még együtt dolgozni, amíg itt tanul a Bottyánban. Aki ennyire közvetlen, kreatív és áldozatkész, azzal nagyon jó együtt alkotni. Jó pihenést kívánok a szünetben. Ludányiné Prém Judit

Tetszik · Válasz · 2 · október 25., 8:55

Viktória Szűcs Én is remélem, hogy egy ilyen modern, nyitott és ötletgazdag tanárnővel dolgozhatok még együtt a Bottyánban töltött időm alatt. Jó pihenést kívánok tanárnőnek! smile hangulatjel

Mégsem tetszik · Válasz · 2 · október 25., 10:03

4.5. FÜLÖP ILONA: KISISKOLÁS GYERMEKEK TELJESÍTMÉNY- SZORONGÁSÁNAK CSÖKKENTÉSE

REZÜMÉ

A pedagógusi pályám során sokféle gyermekkel találkoztam. Ahány gyermek, annyi személyiség, nagyon gyakran annyi nehézség, vagy probléma. A 2014-es tanév elején a tanulók szorongásának mértékét mértem egy nemzetközi standard módszer segítségével, mely nemzetközileg használatos vizsgáló eljárás (CMAS). A kérdőívben, Klein (1980) egyik vizsgálatában talált 11 olyan tétel található, amely a szorongásos állapotot kísérő fiziológiai tünetekre utal. Miután összesítettem tanulónként a szorongás jellemzésére kapott „igen” válaszokat, megbizonyosodtam arról, hogy az osztályomban több tanuló szorong. Éppen ezért rájöttem, hogy szükség van egy olyan tanácsadási folyamat kidolgozására, melynek középpontjában a szorongó gyermek áll. Mivel a tanügyi rendszerünk elsősorban tanulás- és információ orientált, a készségek, képességek és a személyiség fejlesztése gyakran háttérbe kerül. A túlzott szorongás és sikertelenség gyakran vált ki kudarcélményt a gyermekekben, minek hatására énképük romlik, önbecsülésük hanyatlik. Az általam választott tanácsadási módszer a **teljesítményszorongó** gyermekekre irányul.

CÉLCSOPORT

Jelen projekt szakmai célja: felépíteni egy olyan interaktív tanácsadási folyamatot, egy kilencüléssel irányított tevékenységet, amely jómagam, mint tanácsadó és az osztályomban járó, 10 éves gyermekek között valósul meg.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

Az általam választott tanácsadási folyamat célja a tanulók teljesítményszorongásának csökkentése, az önbecsülésük, önértékelésük fejlesztése különféle személyiségfejlesztő módszereken keresztül. Rövidtávú céljaim: a csoporttagok legyenek képesek együttműködni a csoportfeladatok során, legyenek képesek meghallgatni egymást, vegyenek részt a különféle gyakorlatokban és játékokban.

Hosszú távú céljaim: a gyermekek szorongásszintjének csökkentése, az önbecsülésük növelése, ezek által pedig jobb iskolai teljesítmény elérése, az iskolai közérzet javítása.

Bevezető:

*„Ne félj, mert megváltottalak,
neveden hívtalak téged, enyém vagy!..
Mivel kedves vagy az én szemeimben,
becses vagy, és én szeretlek.”*
Ézs. 43,1

Ne félj! Én, szeretlek!

Közel 25 éves pályafutásom alatt, mindig foglalkoztatott a lelki röntgenkép gondolata, önmagunk, gyermekeink lelkének vizsgálata, különösen az érzelmek fajtái tekintetében, a félelem és a szeretet, a szorongás és a humánérzelmek vizsgálata (Schlager Zoltánné 2008)

A gyermekek nagyon érzékenyek a változásokra, amelyek félelmet, szorongást váltanak ki belőlük. Az új ismeretlen helyzetekben természetes reakció a félelem. Az eddig még meg nem tapasztalt helyzetek szabályos esetben visszafogottságra, óvatosságra készítetnek mindenkit, jó esetben éppen a bátorsággyűjtést segítik. Az egészséges félelem és a mindent átható szorongás között fontos különbséget tenni. A gyermekek igen különböző módon válaszolnak a számukra meglepő helyzetekre.

Fodor Sándor Kézen fogva című elbeszélésében arról ír, hogy harmadikosként a tanévnyitóra indulva a szomszéd néni rábízta elsős kislányát, hogy vigye el az iskolába. De ő szégyellte kézen fogva vezetni a csöppséget. Útközben a fiút megrémítette egy rájuk sziszegő gúnár. Ő elszaladt, sorsára hagyva a kislányt.

„Az iskolából hazafelé is együtt jöttünk. A ludak kint voltak a kapu előtt. Megfogtam a kis elsős kezét. És csodálkozva tapasztaltam, nem félek már a sziszegő gúnártól. Az felénk indult, de vagy kétlépésnyire megállt, közelebb, nem mert jönni. A kislány csak nevette. Ekkor tapasztaltam életemben először, ekkor éreztem, milyen nagy erőt ad az embernek, ha fogják a kezét.” (Fodor Sándor 1980)

Amikor felolvastam az elbeszélést a csoportban, minden tanuló elérzékenyült, mindenkinek mondanivalója támadt, hosszan meséltek a velük is megtörtént „libás” élményekről. Ezután közösen fogalmaztuk meg a foglalkozás célját: a félelem legyőzéséhez bátorság szükséges, a szorongáshoz, erő kell, a szeretet ereje. Akik tele vannak félelemmel, azok nem szerethetnek szívből.

Max Lucado „Félelem nélkül” című könyvében olvastam az alábbi történetet, melyet szintén feldolgoztunk a gyermekekkel.

John Bentley, kínai misszionárius, arról számol be, hogy egy kínai árvaházban, a Henan tartományban élő süket, árva gyermekek megkapták Max Lucado „Értékes vagy” című gyermekkönyvét. A történet a famanók falujának egyik lakójáról, Pancsinellóról szól. A falubeliek szokása az, hogy azokra a társukra, akik sikeresek csillagokat ragasztanak, a küszködőkre pedig szürke pontokat. Pancsinellónak annyi szürke pontja volt, hogy az emberek ok nélkül is ragasztottak rá újabbakat. De aztán találkozott Élivel, az alkotójával. Éli bátorította őt, a lelkére kötötte, hogy ne törődjön mások véleményével.

- Én alkottalak! - Én sohasem hibázom. – mondta.

Pancsinelló soha nem hallott ilyen szavakat, és amikor meghallotta őket, hullani kezdtek róla a pontok.

Amikor a kínai árvaházban élő gyermekek meghallották e történetet, világuk változni kezdett. Megértették, hogy ők is értékesek, mert egy szeretetteljes teremtő alkotta őket (Max Lucado, 2012).

Mielőtt elolvastam a történetet, röviden elmeséltem a gyermekeknek, és kértem, mindenki ragasszon magára olyan és annyi pontot, amilyent és amennyit gondol. Miután elolvastuk, megbeszéltük a tanulók ismét pontokat kellett ragasszanak magukra. Meglepő volt a változás. Egyértelművé vált a tanácsadás szükségessége. Szükséges és nélkülözhetetlen. A gyermekek igénylik a hasonló foglalkozásokat, mely által nagyon sokat épülnek.

A pedagógusoknak nem csak a tanítás, hanem, természetesen a közösségteremtés is feladatuk. A közösségi létforma megélése a diák szempontjából terápiás jelentőségű is lehet. A lelki sérülések nagyobb százaléka az egyedüllétre, a kudarcra, a félelemre, a szorongásra, a szeretethiányra, az elfogadás hiányára vezethető vissza. A közösség megtartó erejű. A csapatban élhető meg a valahová tartozás érzése, a megértés és elfogadás.

Fontosnak tartom, hogy mi, pedagógusok érzékenyek legyünk a lélek rezdüléseire, odafigyeljünk a kapcsolatokra, felkészüljünk a krízisekre, az oktatás mellett a nevelésre helyezük a hangsúlyt. A tanár nem csak szakmailag képzett, hanem mentálhigiénés ismeretekkel is rendelkezik. A pedagógus a diák életében jelentős, meghatározó személy, példakép, mintahordozó, normaképző.

Prioritás számomra a lelkileg egészséges gyermekek pszichikai épségének megőrzése és a szorongó gyermekek számára olyan optimális feltételek biztosítása, amelyek a személyiségük egészséges fejlődéséhez vezetnek. Lényeges, hogy tudatosítsuk a gyermekekben, ha önmagukkal és a környezetükkel harmóniában élnek, akkor az adódó nehézségek könnyebben áthidalhatók.

Ezért fontos a bátorsággyűjtést segíteni, a bátorító erőket mozgósítani. **Ne félj!**

Az ülések témáit több személyiségfejlesztő és önismereti könyv alapján állítottam össze, úgy, hogy az egyszerű és könnyed gyakorlatoktól eljussunk komplexebb gyakorlatok fele. Érdekesnek és jónak találtam az Erkölcsei nevelés, Óravázlatok és szöveggyűjtemény című könyvet erre a célra, mely a 6 - 10 éves tanulók számára készült. A kötetben az erkölcsi neveléshez kapcsolódó témakörök feldolgozását találjuk meg. Úgy gondolom, hogy ezek a tanórára szóló módszerek, játékok, játékos feladatok segítenek munkámban, megfelelnek azoknak az általános, hosszú távú és specifikus, műveletesített céloknak, amelyeket szeretnék elérni e tanácsadási folyamatban.

A tanácsadási projekt szükségességét egy előzetes felméréssel igazolom, melynek célja, hogy olyan felderítő információkat nyújtson a gyermekekről, mely által kiderül, hogy szükséges az elkövetkezendő beavatkozás. A felmérés egy standardizált szorongás teszttel valósult meg, melyet minden tanév elején elvégeztetek a tanulóimmal. Hatékonyság ellenőrzés céljából a preteszt és poszt teszt során Spielberger Vonás - Szorongás kérdőívét használtam, illetve a TAI-H Vizsgaszorongás kérdőívét.

Reflexió:

„Okos hal sehova se menne cél nélkül” – mondja az Ál - Teknőc az Alice Csodaországban című regényben. „Ha tehát egy hal odajönne hozzám, és ezt mondaná, hogy utazni készül, miért kellene megkérdeznem, hogy miféle céllal?” (Eliot R. Smith, Diane M. Mackie, 2004, 29.old.)

Ha az Ál - Teknőc megkérdezné, mi a szándékom azzal, hogy belefogtam ebbe a tanácsadási utazásba, a válasz egyszerű lenne. Nem megoldásokat, hanem lehetőséget szeretnék biztosítani tanulóim számára, hogy fejlesszék önismeretüket, felismerjék a problémákat, majd fedezzék fel lehetőségeiket és változtatást kezdeményezzenek. (Berszán Lídia, 2012).

A tanácsadásra épülő beavatkozás terve:

Alkalom	Tematika	Célok	Módszerek, eszközök
0. Alkalom	Beköszönés Kézen fogva! Értékes vagy!	☀ - hangulatkeltés ☀ - érdeklődés felkeltése ☀ - térbeli szociometria kialakítása ☀ - érzelmi üzenetek arcokról való leolvasása	- bevezető beszélgetés - mesélés - mozgásos játék - hangulatjelentés - Szeretetasztal
1. Alkalom	Szerződés-kötés - célok megfogalmazása	☀ - a megfelelő lélektani talaj előkészítése ☀ - bizalmi légkör megteremtése ☀ - szabályok megbeszélése ☀ - bátorsággyűjtés ☀ - preteszt felvétele	előkészítő gyakorlatok - csoportkohéziót elősegítő játékok - visszajelzés - Agapé asztal
2. 2. alkalom 3.	Ki vagyok én? Kik vagyunk mi?	☀ - a gyermekek képesek lesznek szabadon magukról, majd társaikról pár mondatot elmondani	- élénkítő játékok - jégtörő gyakorlatok - önéletrajz - ötletbörze - értékelés - Agapé asztal

Alkalom	Tematika	Célok	Módszerek, eszközök
3. Alkalom	Erősségeim, tulajdonságaim ☀ - empátia és tolerancia fejlesztése	☀ a gyermekek nyíltan ☀ beszéljenek saját érzelmeikről, kíváncsok tulajdonságaikról	☀ - székfoglalós játék ☀ - előkészítő beszélgetés ☀ - varázsujjak pozitív és olyan tulajdonságokkal, amelyeken változtatni szeretnének
4. Alkalom	Együttműködés - együttműködés fejlesztése	- a gyermekek tanulják meg az együttműködés szabályait - értsek meg az együttműködés fontosságát	- elcsendesítő, ráhangoló gyakorlat - csoportkohéziót elősegítő gyakorlatok - közös rajz - - mozgásos játék - - feedback
5. Alkalom	Érzelmeink az iskolában ☀ - érzelmek felismerése és azonosítása ☀ - az iskolával kapcsolatos pozitív és negatív érzelmek feltérképezése	☀ - a gyermekek képesek lesznek: ☀ - felismerni, megnevezni az alapérzelmeket ☀ ☀ - leolvasni egymás arcáról a különböző érzéseket ☀ - saját magukat értékelni hangulati jelek segítségével	- mimikai játékok - párkereső játék - hangulati jelek használata nélkül ☀ - önértékelés - közös alkotás - csoportmunka - visszacsatolás ☀ - Szeretetvendégség

Alkalom	Tematika	Célok	Módszerek, eszközök
6. Alkalom	Hogyan (ne) tanuljunk? - a figyelem fejlesztése, - tanulási stratégiák hatékonysága	☀ - a gyermekek tudják kiválasztani a nekik megfelelő tanulási technikákat	- labdaadogató - fejszámolás - memorizálás különböző módszerekkel - lazító játék értékelés agapé asztal
7. Alkalom	Iskola (+ -) - vélemények és következményük megfogalmazása - pozitívumok megerősítése - közös filmnézés - megküzdési stratégiák irányába terelni a figyelmet	☀ - a gyermekek fogalmazzák meg őszintén, egyértelműen véleményüket az iskoláról, az iskolai tevékenységekről ☀ - a filmélménnyel kapcsolatos észrevételek megfogalmazása ☀ - saját maguk értékelése	☀ - testbeszéd ☀ - iskolával kapcsolatos pozitív és negatív dolgok gyűjtése ☀ - rajz ☀ - kérdéskáposzta ☀ - film ☀ - teszt kitöltése ☀ - hangulatjelentés

Alkalom	Tematika	Célok	Módszerek, eszközök
8. Alkalom	Összefoglalás - zárás - kiértékelés - élmények megosztása - poszteszt - feedback	- a gyermekek képesek legyenek az egészséges zárásra - legyen véleményük a csoportban történő tevékenységekről - értékeljék	- üzenet - levél - poszteszt kitöltése - visszatekintés - kiértékelés - ajándék - Agapé asztal

Az alkalmak bemutatása

Az ülések bemutatásánál figyelembe kell vennünk azt, hogy az általam vezetett csoport már egy működő csoport, a csoporttagok ismerik egymást és már vannak kialakult szerepek az osztálycsoporton belül (a vezér, a bohóc, a visszahúzódók stb.). Itt azt kell figyelembe vennünk még, hogy bár már ismerősök a csoporttagok, a helyszín és a csoportvezető is, mégis más, újfajta keretek és szabályok szerint szerveződtek újra. „Itt és most” nem lesz jegyadás, nem minősítünk magaviseletet, az a fontos, hogy ki mit gondol, mit érez. „Itt és most” nincsenek helyes és helytelen válaszok. A foglalkozások témakörei kapcsolódnak egymáshoz. A beszélgető körök eltérnek a hagyományos tanítási módszerektől, melyek beépülnek a tanítványaink életébe. „Itt és most” mindenki véleménye számít, fontos, hogy egymásra figyeljenek és meghallgassák társaikat. A kilenc alkalmat, hetente, ugyanarra a napra terveztem, amelyet a gyermekek különleges napnak hívtak és nagyon vártak.

A nulladik találkozás bemutatása

Téma: Beköszönés – Témabejelentés – Játék

Célok: - hangulatkeltés, érdeklődés felkeltése, ismerősség kialakítása azok között a gyermekek között is, akik nem tartják a kapcsolatot, nehezebben oldódnak, térbeli szociometria kialakítása, a megfelelő lélektani talaj előkészítése

Alkalmazott gyakorlatok:

➤ **Beköszönés**

Két csapatot alakítunk és felállítjuk őket egymással szemben libasorban. A gyermekek úgy indulnak el egymás felé, hogy a baloldalon álló csapat a másik előtt halad el, és egymás felé fordulnak. Amikor az elsők találkoznak, egymás szemébe néznek, kezet fognak vagy pacsiznak, majd tovább haladnak. Végül mindenki mindenkivel találkozik és kezet fog.

➤ **Beszélgető kör**

Kézen fogva című elbeszélés feldolgozása, megbeszélése, példákkal való alátámasztása.

➤ **Térbeli szociometria**

A gyermekek szabadon mozognak a teremben. A tanteremben valaki feláll egy székre. A tanulók annyira közelítik meg a széken állót, amennyire közel érzik magukat hozzá. Amikor már senki nem mozog, gondolatban készítsünk egy képet. Lehet igazi képet is készíteni. Ezután egy másik gyermek állhat a székre.

➤ **Gyermektörténet - Pontszerzés**

Az *Értékes vagy*⁵ című gyermektörténet megbeszélése, majd a pontszerzés következik.

---

⁵ Max Lucado- *Értékes vagy!* - <https://www.youtube.com/watch?v=BaNtYFSwqFA>

➤ **Varázsdoboz**

Előre elkészített varázsdobozban tükör található, amelybe szerre belenéznek a gyermekek és meglátják a világ legértékesebb emberét. A gyakorlatot azzal a kérdéssel kezdem, hogy „Mit gondoltok, ki a világon a legértékesebb ember?” Miután mindenki válaszolt, lehetőséget adok, hogy belenézzen és felfedezze a legértékesebb embert. A többieknek nem árulhatják el.

➤ **Hangulatjelentés**

Megkérem a tanulókat, hogy osztályozzák a foglalkozást 1-10-ig. Mindenki egy számmal fejezi ki, hogy érezte magát. Az **1** azt jelenti, hogy nagyon rosszul, a **10** azt jelenti, hogy kiválóan.

Megjegyzés:

A nulladik alkalom egy bevezető csupán, melyet azért iktattam be, hogy figyeljem meg a tanulókat, hogyan viszonyulnak a hagyományos módszerektől eltérő órákhoz. Megfigyelés, feltérképezés, információgyűjtés gyanánt szerveztem így az alkalmakat. Ez az alkalom könnyű és élénk gyakorlattal kezdődött, mely gyakorlat által az volt a célom, hogy a gyermekek találkozzanak és köszöntsék egymást. Alakítsanak ki ismerősséget azok is, akik nem tartják a kapcsolatot, vagy nehezebben vesznek részt tevékenységekben. Ezen kívül célom volt, hogy hangoljam rá a gyermekeket a foglalkozásokra, a közös élmények szerzésére és a feszültségek levezetésére. A beszélgető körön a székeket körbe raktuk, annak érdekében, hogy mindenki mindenkit jól lásson. A tanulók lehetőséget kaptak, hogy gondolataikat, érzéseiket elmondják. Az első körben már nehézségbe ütköztem, mert a beszélgetést nehezen tudtam mederben tartani, mindenki beszélgetni, mondani, véleményt szeretett volna formálni. Annak ellenére, hogy a tanulók ismertek pár csoportszabályt, kénytelen voltam elismételni és a szabályokat megbeszélni, amely az első ülés témája lett volna tulajdonképpen. Úgy gondoltam, fontos rugalmasnak lennem és a pozitív változást megcélozva a tervet módosítsam. Ezért a szabályokat közösen fogalmaztuk meg a tanulókkal. Jó néha így cselekedni, mert (kellő irányítással) részben tehermentesítem magam.

- ☀ Egyszerre csak egy ember beszél.
- ☀ Hallgassuk meg egymást!
- ☀ Csak magad nevében beszélj!
- ☀ Egymást nem minősítjük!
- ☀ Ha nem szeretnél hozzászólni, lehet passzolni.

Megbeszéltük, hogy kislabda továbbadásával, jelezzük, hogy kié a szó.

Azt tanácsoltam, hogy figyeljenek oda önmagukra, legyenek jelen úgy fizikailag, mint érzelmileg a foglalkozásokon.

A térbeli szociometriánál egyértelműen kirajzolódott, hogy a többség kihez ment közel és kik azok, akikhez kevesebben állnak közel. Felmérőnek nagyon jó volt, mert a következő foglalkozások alkalmával, már hatékonyabban tudok csoportokat alkotni. Már a nulladik foglalkozásnál jól érződött, hogy beavatkozásra van szükség. Mielőtt elolvastam Max Lucado történetét, röviden elmeséltem a gyermekeknek, és kértem, mindenki ragasszon magára olyan és annyi pontot, amilyent és amennyit gondol. Miután elolvastuk, megbeszéltük a tanulók ismét pontokat kellett ragasszanak magukra. Meglepő volt a változás. Egyértelművé vált a tanácsadás szükségessége. Szükséges és nélkülözhetetlen. A gyermekek igénylik a hasonló foglalkozásokat, mely által nagyon sokat épülnek és változnak. A varázsdoboz körbejárt. A

móka bevált. Meglepetést, kíváncsiságot, örömet, boldogságot, jókedvet olvastam ki a csillogó szemekből. Arcukról olvasni tudtam az érzelmi üzeneteket. Ami nagyon nehezemre esett ebben a játékban, az volt, hogy belenézés után elmondjam az első mondatot: Értékes vagyok. Sikerült ízelítőt adnom a tanítványaimnak az elkövetkező foglalkozásokról. Sok információt szereztem a gyermekekről, bizalmasabb viszony alakult ki köztünk.

Hangulatjelentés

A gyermekek nagyon kíváncsivá váltak és alig várták már a következő hetet, amikor valójában elkezdjük a „mókát”. Merthogy számukra ezt jelentette, egy új, egy változatos, közös játékot.

Az első találkozás bemutatása

Téma: Szerződés-kötés

Célok: - bizalmi légkör megteremtése, szabályok megbeszélése, preteszt felvétele

Alkalmazott gyakorlatok:

☀ **Mozgásos játék, Páros játék**

Olyan gyermekjátékokat választottam, amelyeket az egész csoport közösen tud játszani.

☀ **Rajz- félelmek és szorongató álmok**

Megkérem a gyermekeket, hogy rajzolják le azt, amitől a leginkább vagy leggyakrabban szoktak félni. Esetleg lerajzolhatják egy szorongató álmukat is.

☀ **Beszélgető-kör**

Megkérem a gyermekeket, hogy röviden mondják el, mit rajzoltak.

Megjegyzés:

Az első alkalom tulajdonképpen a célkitűzések megfogalmazásának, és a preteszt felvételének a színtere volt. A preteszt kitöltése gyorsan és zökkenőmentesen ment végbe, ahogyan a szabályok és a célok megbeszélése is. A szabályok megbeszélése során a diákoknak is volt lehetőségük arra, hogy ők maguk kibővítsék azokat, saját igényeik szerint. A legfontosabb szabály, amit A.K. fogalmazott meg : a homokóra használata. Egy tanuló addig mesélhet, amíg a homok leperereg. Ugyanis „egyesek” úgy belelendültek a mesélésbe, annak ellenére, hogy a múlt alkalommal megbeszéltük, hogy másoknak nem volt idejük elmondani a számukra fontos dolgokat. A körjáték választáson alapult. Úgy gondoltam, hogy jómagam is részt veszek a játékban, mert, mikor rám kerül a sor, lehetőségem lesz olyan gyermekek bevonására is, akiket a többiek még nem szívesen választanak, ezáltal példát sugallva a tanulóknak, hogy mindenkinek egyformán fontos a játékban való részt vétel. Meglátásom az, hogy a mintaadás mellett, a kortársak közötti kapcsolatok elmélyítésében nagyon fontosak az együttes élményeknek. A rajz segít a gyermekeknek, hogy jobban kifejezzék érzelmeiket. Volt pár gyermek, aki egyből tiltakozott, hogy nem tudja lerajzolni. Abban segítettem őket, hogy csak firkálgassanak, mert most nem az a lényeg, hogy szép legyen a rajz. A beszélgetést olyan irányba tereltem, hogy szavakban nehezen megfogalmazható feszültségek is kerüljenek elő a rajzról mesélés következtében. A félelmetes dolgokkal szembeni védekezést nagyon fontosnak

tartottam elemezni. Rávezettem őket, hogy saját maguk fogalmazzák meg, hogy a félelem leküzdésére, milyen bátorsággyűjtő eszközeik vannak. A megoldási módokat hangsúlyoztam, mert mintaként szolgálnak azoknak a gyermekeknek, akik nehezebben tudnak megküzdni félelmeikkel.

Hangulatjelentés

A foglalkozás rendkívül jó hangulatban zajlott. A tanulók egymás iránt élénk érdeklődést mutattak.

A nyolcadik találkozás bemutatása

Téma: Zárás, kiértékelés, élmények megosztása, poszt-teszt

Célok: - a gyermekek képesek legyenek az egészséges zárásra, legyen véleményük a csoportban történő tevékenységekről, a pozitív változások kiemelése, tapasztalatok megosztása

Alkalmazott gyakorlatok:

♥ **Levél magamnak**

Egy „Kedves Én” kezdetű levél a tanítás végén az élmények jelentését tisztázhatja. Hatékony élmény a tanulók megfigyelésében is. Először kérdésekkel vagy megjegyzésekkel segítettem a levélírást.

♥ **Beszélgető kör**

♥ **Visszatekintés**

♥ **Összegzés**

♥ **Siker-szimbólumok**

Megjegyzés

A Levél magamnak gyakorlat egy kicsit meglepte a tanulókat. A tanulók saját maguknak kellett levelet írjanak összefoglalva az alkalmakat. Saját maguk tudatos megfigyeléséhez nincsenek hozzászokva. Nagyon kíváncsian vártam a levelek megszületését. A levélírási technikáját már tanultuk. Ez nem okozott gondot. Szépen fogalmaztak a gyermekek. Mindenki felolvasta, majd megbeszéltük. Kiemeltük azokat a dolgokat, amelyek nagyszerűek voltak, elmosolyodtunk azokon a dolgokon, amelyek nehezebbek voltak. A nyolcadik alkalom a posztteszt elvégzésére is lehetőséget adott, illetve szerepet kapott a visszatekintés és a feedback is. Beszámoltam mindenkinek a pozitív fejlődéséről és röviden értékeltem a csoportban elért eredményeket. Jó volt együtt dolgozni, nyomon követni fejlődésüket, mint csoport, mint egyéni szinten. Az osztályom szerint ez az egész „olyan volt, mint az X Faktor”, megfogalmazták, hogy olyan jól szórakoztak és olyan jó dolgokat vittünk végig közösen, hogy sosem felejtik el.

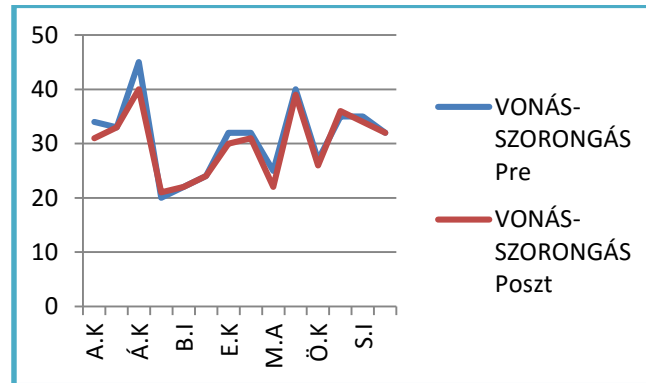
A folyamat értékelése

A csoport összesen 14 személyből állt, nemek eloszlása szerint: 10 lány és 4 fiú. A csoport fejlődése nem követte a csoportfolyamat fejlődési fázisait, ami nem véletlen, hiszen a csoport nem most alakult, egy működő osztálycsoportról van szó. A csoportban levő átlagéletkor: 10 év. A szerepek változásai, egyes személyek pedig állandó szerepei és a csoportdinamikai elemek azonban végigkísérték a folyamatot. Már az első alkalom során tisztázódnak bizonyos szerepek, A.K. például a vezető szerepet már az első percekben felvállalja, és ezt megtartja a csoport végéig. Mindez nem jelent újdonságot a csoport többi tagja számára A.K. az osztályban is hasonló szerepet vállal. F.M is hozza az osztályban felvállalt szerepét: a furfangos, bohóc szerepét vállalja magára, és szinte végig megpróbálja ezt fenntartani. A.K. és M.B. a visszahúzó csoporttag szerepét öltik magukra, esetükben történik a leglátványosabb változás a csoportfolyamat alatt, szorongásuk szintje is nekik csökken leginkább. A csoport nagyon hamar együtt tudott működni, ez az előzetes ismeretségnek köszönhető. Nagyon lelkes volt a csapat, ami által mindenkinben magas volt a motiváció szint és a teljesítményigény is. A kommunikáció is jól működött a csoporttagok között. Az első nagy áttörést az jelentette, amikor a negyedik alkalom során a csoporttagok el tudták ismerni a két szorongó gyermek asszertív megoldását, ezáltal megerősítve őket. A csoportalkalmak során a „konfliktusok” szakasza nem történt meg, nem voltak jelentős konfliktusok, szembenállások. Ez az új módszer annyira elbűvölte a gyermekeket, hogy minden feladatot hatalmas erővel és motivációval oldottak meg, vittek véghez. Nem volt harc a hatalmi pozíciókért és a normák elfogadásával kapcsolatosan sem merültek fel nehézségek.

Úgy gondolom, hogy a csoporttagok magas motivációja és teljesítményigénye biztosította a csoport számára az eredményességet. Az újfajta légkör, a barátságos, elfogadó környezet hatására több csoporttag is fel tudott szabadulni, el tudott indulni a fejlődés útján.

A hatékonyság ellenőrzése

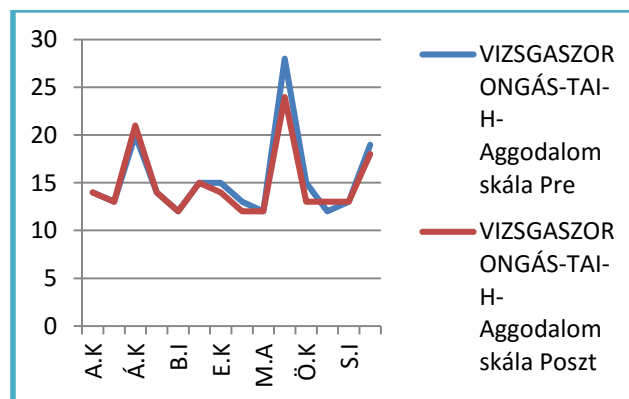
A hatékonyság ellenőrzése céljából a STAI-C és a TAI-H teszteket alkalmaztuk. Az alábbi táblázatban a diákok pre- és posztteszt eredményei láthatóak.

1. ábra Vonás-Szorongás pre- és posztteszt

A STAI értékei 35 pont felett jeleznek magas szorongásszintet. A legmagasabb szorongásszintet Á.K. ért el, akinek a csoportalkalmak után csökkent a vonás-szorongás értéke. Az ábráról leolvasható, hogy a posztteszt pontszáma néhány csoporttag esetében eredményes változást, szorongás csökkenést mutat. A pontszámok változásai nem mutatnak jelentős különbséget, azonban figyelembe kell vennünk, hogy ez a csoportos tanácsadás mindössze kilenc alkalmas volt. Ennek fényében az eredmények pozitívnak tekinthetőek.

A vizsgaszorongás (TAI-H) aggodalom (W) alszáját hasonlítottam össze a hatékonyságellenőrzés során.

2. ábra Vizsgaszorongás pre- és posztteszt

Az átlagértékek a TAI (W) esetében 13 (lányok) - 14 (fiúk) körül mozognak. A legjelentősebb változás, ezt a skálát tekintve, M.B esetében volt, akinek négyegységnyit csökkent a szorongás szintje. Más csoporttagok esetében is észrevehető némi csökkenés a pontszámokat illetően. Összességében azt mondhatom el, hogy bár a csoportos tanácsadás csak 9 ülés volt, mégis eredményt értünk el a szorongás szintek csökkenésében.

*„Az élet egyik legszebb jutalma,
hogy miközben az ember másokon segít,
egyben önmagán is segít.”
(Ralph Waldo Emerson)⁶*

A gyakorlatok kidolgozása és levezetése közben egy „új világ” nyílt meg előttem, mely segített rájönni arra, hogy a hagyományos oktatás módszereit, ha a tanácsadás módszereivel ötvözzük, sokkal nagyobb eredményeket érhetünk el az egyéni személyiségfejlesztés tekintetében. A foglalkozások céljait követve világossá vált, hogy a célirányosság nagyon meghatározza a gyermekek fejlődését, viselkedését. Megtapasztaltam, hogy mindenki szereti, ha értékes emberként komolyan veszik, ha érzi, hogy ő is értékes. Elmondhatjuk, hogy minden tanuló egyenértékű. A gyermekek felé a helyes hangot, csak az által találjuk meg, ha komolyan vesszük őket, mert így kezdődik el a kihívóan viselkedő gyermekek magatartásának javulása. Bizony, sokszor nehéz volt megtalálni a helyes hangot. Néha a homokórát háromszor is megfordíthattam volna. De, ilyen esetben segítségemre voltak a gyermekek, mivel a homokóra szabályt ők állították fel, így jogosan figyelmeztethették társaikat, arra, hogy a szabály, az szabály. A valakihez tartozás egy velünk született szükséglet, minden gyermek közösséghez szeretne tartozni. A közös munka, a gyakorlatok sokszínűsége és a gyermekek motivációja értelmet adott a munkámnak.

Az utolsó alkalom után a gyermekek érdeklődve kérdezték, hogy mikor lesz még hasonló foglalkozásunk. Eldöntöttem, hogy havonta tartok majd egy tematikus gyakorlatias napot, mert szükség van arra, hogy odafigyeljünk gyermekeink lelki egészségére. A piros és a zöld fény praktikájával naponta ellenőriztem sikereim és nehézségeim. A fejemen folyamatosan ott villogott a képzeletbeli lámpa, amely, ha jól működött, a tanácsadási folyamat zölden világított, ha nehézségekbe ütköztem, akkor a piros fény villogott. Minden foglalkozás után átgondoltam, hányszor volt piros a lámpa és hányszor zöld, hogy milyen változtatást tehettem volna arra nézve, hogy a piros szín zölddé változzon.

---

⁶ http://palyazatmenedzser.hu/wp-content/uploads/2014/09/3_Jo_Cselekedet_Ajanlo.pdf

Következtetések

*„Nincs szomorúbb látvány
egy megcsonkított léleknél.
A lélekre nem létezik protézis.”
(Scent of a Woman, 1992)⁷*

Amint láttuk, gyakorló pedagógusként naponta találkozom olyan tanulókkal, akik félnek, szorongnak, nem merik elmondani problémájukat. Agresszívek, durvák, mindenkivel konfliktusba keverednek. Hatékonynak bizonyult a közös munka, mert pozitív változást tapasztaltam meg. Jó volna folytatni ezt a tevékenységet, mert a visszajelzések azt bizonyítják, hogy valóban jól érezték magukat a tanulók és sokat fejlődtek. Számomra nagyon fontos az interdiszciplinaritás, minden tantárgy keretén belül alkalmat keríték a lelki egészségvédelmére és a szeretet parancsának megélésére. Mindent megteszek annak érdekében, hogy a tanulóim jól érezzék magukat, lelkük ne csorbuljon, mert a lélekre nincs protézis. A gyermeknek a tanítótól, szülőtől kapott szeretetet és ennek kifejezési formáit: az odafigyelést, érdeklődést, a meleg törődést, a gyengésséget, az egyéniségének fontosságát szükséges megélnie, így képes lesz ezen értékek szerint cselekedni, viselkedni. (Dr. Müller- Fábrián Andrea, 2010). A pedagógus személyisége döntő szerepet játszik a nevelésben. A gyermeket érzelmei irányítják, tanulása elsősorban a modellkövetés. Ezért szeretném hangsúlyozni a felnőtt példa felelősségét, hiszen a szülő, a tanító nevelheti a gyermeket, formálhatja a gyermek ébredő ízlését, erkölcsi magatartását. Summázva azt állapítom meg, hogy minden alkalmat meg kell, ragadjunk a tanulóink lelki egészségvédelmére.

„Mikor az osztályajtó előtt kilincsre téve kezünket megállunk, egyéni életünk minden nehézségét és küzdelmét félretéve töltse el lelkünket a gondolat: nem vagyunk a magunkéi, hanem azoké, akik odabent a padok között várnak reánk. Ebben az önmagát önkéntesen áldozó szeretetben rejlik a tanítói Hivatás magasztos értelme, szépsége és egyben jutalma is. (Ádám Jenő in Orosz Pál József, 2002)”

Továbbfejlesztésként, egy következő alkalommal a szülőket is be szeretném vonni a tanácsadás folyamatába, annak érdekében, hogy a gyermekekkel való munka még hatékonyabbá váljon. Ezen kívül, integratív szülőképzésen gondolkodom. Kenesseyné Szuhányi Mária Szülőképző programja alapján, szeretnék beszélgető köröket tartani azon szülők számára, akik társul szegődnek a gyermekek mellé, a felnőtté válás során. A célom az lenne, mint a könyv szerzőjének: kis változtatásokkal nagy hatást elérni.

---

⁷ Egy asszony illata, Scent of a Woman- amerikai filmdráma, 1992.

Szakirodalom

- Berszán Lídia (2012): *Tanácsadási projekt jegyzete*
- Dr. Müller-Fábián Andrea (2010): *A szociális munka módszertana. Családokkal való Szociális munka.* Kolozsvár
- Eliot R. Smith, Diane M. Mackie (2004): *Szociálpszichológia.* Osiris Kiadó, Budapest
- Erkölcsei nevelés. *Óravázlatok és szöveggyűjtemény*
- Fodor Sándor (1999): *Kézen fogva – Magyar nyelv és irodalom - Tankönyv a III. osztály számára,* Editura Didactică și Pedagogică, București
- Kenesseyné Szuhányi Mária (2005): *Integratív szülőképzés.* Julianus és Johannes Holler Könyvek Kiadója
- Klein Sándor (1980): *A komplex matematikatanítási módszer pszichológiai hatásvizsgálata.* Akadémiai Kiadó, Budapest, in: Tóth László (2001): *Pszichológiai módszerek a tanulók megismeréséhez.* Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen
- Max Lucado (2012): *Félelem nélkül.* Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest
- OROSZ Pál József (2002): *Kör, kör ki játszik?* Székelyudvarhely, Hirdető Könyvek
- Schlager Zoltánné (2008): *Lélektan, Ápoláslélektan I.* Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet Kiadó, Budapest
- Szent Biblia (2006): Magyar Bibliatársulat, Budapest
- Tóth László (2001): *Pszichológiai módszerek a tanulók megismeréséhez.* Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen

Melléklet:

Max Lucado: Értékes vagy

A foltmanók kicsi, fából készült emberkék voltak. Mindannyian Éli fafaragómester keze alól kerültek ki. A mester műhelye messze fent a hegyen állt, ahonnan szép kilátás nyílt a foltmanók kicsi falujára. Mindegyik manó másmilyen volt. Egyiknek nagy volt az orra, a másiknak a szája. Némelyek magasak voltak, mások pedig alacsonyak. Egyesek kalapot hordtak, míg mások kabátot viseltek.

Két dolog azonban közös volt bennük: ugyanaz a fafaragó készítette őket és ugyanabban a faluban laktak.

A foltmanók egész életükben, minden áldott nap matricákat osztogattak egymásnak. Minden manónak volt egy doboza tele arany csillag matricával, és egy másik doboza tele szürke pontokkal. Naphosszat a falut járták, és mást sem csináltak, mint csillagokat vagy pontokat ragasztgattak egymásra.

A csinosak és jóvágásúak, akik szépen csiszoltak és fényesre festettek voltak, mindig csillagot kaptak. De akik érdes fából készültek, vagy már pattogott róluk a festék, azok bizony csak szürke pontra számíthattak.

A tehetségesek is csillagot kaptak. Némelyikük könnyedén a feje fölé emelt hatalmas fa rudakat vagy átugrott magas dobozok fölött. Mások bonyolult szavakat használtak vagy gyönyörű dalokat énekeltek. Őket mindenki elárasztotta csillaggal.

Némely foltmanónak az egész testét csillagok borították! Persze mindig nagyon jól érezték magukat, amikor csillagot kaptak. Így aztán újabb és újabb dolgokat találtak ki, hogy ismét kiérdemeljék a csillagot.

Mások viszont nem voltak olyan ügyesek. Nekik mindig csak szürke pont jutott.

Pancsinelló is egy ilyen foltmanó volt. Próbált magasra ugrani, de mindig csak nagyot esett. Erre persze rögtön köré gyűltek néhányan, hogy ráragasszanak egy-egy szürke pontot.

Néha eséskor megkarcolta a testét. Ilyenkor újabb pontokkal halmozták el.

Aztán, ha megpróbálta kimagyarázni az esetet, biztos valamit bután fogalmazott meg, amiért persze még több pontot ragasztottak rá.

Egy idő után olyan sok szürke pont lett rajta, hogy már az utcára sem mert kimenni. Félt, hogy valamit megint elügyetlenkedik, például elfelejt sapkát húzni, vagy belelép egy tócsába, és ezzel még több rossz pontot szerez. Sőt, néha már minden ok nélkül is ráragasztottak egy-egy szürke pontot, pusztán ezért, mert látták, hogy már úgyis olyan sok van rajta.

– Sok szürke pontot érdemel – mondogatták egymásnak. – Ő aztán tényleg nem jó foltmanó!

Egy idő után már maga Pancsinelló is elhitte ezt.

– Nem vagyok jó foltmanó – gondolta.

Amikor nagy ritkán kiment az utcára, csak olyan manókkal lófrált, akiken szintén sok szürke pont volt. Köztük jobban érezte magát.

Egy nap találkozott egy olyan manóval, aki egészen más volt, mint a többi. Nem volt rajta sem csillag, sem pont. Egyszerűen famanó volt. Lúciának hívták. Nem mintha az emberek nem ragasztottak volna rá matricákat – csak azok egyszerűen nem maradtak meg rajta! Némely manó emiatt felnézett rá és ragasztott rá egy csillagot. De a csillag leesett! Mások lenézték, mert nem volt egy csillaga sem, és raktak rá egy szürke pontot. Ám az is leesett!

– Én is ilyen akarok lenni! – gondolta Pancsinelló. – Nem akarom, hogy mások jeleket rakjanak rám!

Megkérdezte a matrica nélküli famanót, hogyan lehetséges az, hogy neki nincs egyetlen matricája sem.

– Ó, nem nagy ügy! – válaszolta Lúcia. – Egyszerűen csak mindennap meglátogatom Élit.

– Élit?

– Igen, Élit, a fafaragót. Jót ücsörgök a műhelyében.

– De miért?

– Majd megtudod! Menj el hozzá, fel a hegyre!

Ezzel a matrica nélküli famanó megfordult és elment.

– Szerinted egyáltalán szóba áll majd velem? – kiáltott utána Pancsinelló.

De Lúcia ezt már nem hallotta meg.

Így aztán Pancsinelló hazament. Leült az ablak elé, és nézte, hogyan rohagálnak ide-oda a manók, csillagokat és szürke pontokat osztogatva egymásnak. „Ez így nincs rendjén” – suttogta, és elhatározta, hogy elmegy Élihez.

Felkapaszkodott a hegytetőre vezető keskeny ösvényen, és belépett a nagy műhelybe.

Szeme-szája elállt a csodálkozástól az óriási bútorok láttán. A hokedli a feje búbjáig ért. Lábujjhegyre kellett állnia, hogy rálásson a munkapadra. A kalapács nyele olyan hosszú volt, mint az ő karja. Pancsinelló nyelt egy nagyot, és elindult kifelé.

Ekkor meghallotta a nevét.

– Pancsinelló! – hallatszott egy mély, erős hang.

Pancsinelló megállt.

– Pancsinelló! Örülök, hogy látlak! Gyere közelebb, hadd nézlek meg!

Pancsinelló lassan megfordult, és ránézett a nagydarab, szakállas mesterre.

– Te tudod a nevemet? – kérdezte a kis manó.

– Persze, hogy tudom! Én alkottalak!

Éli lehajolt, felemelte és maga mellé ültette a padra.

– Hm... – szólalt meg a mester elgondolkozva, miközben a szürke pontokat nézte. – Úgy látom, gyűjtöttél néhány rossz pontot!

– Nem akartam, Éli! Tényleg nagyon próbáltam jó lenni!

– Gyermekeim, előttem nem kell védekezned. Én nem foglalkozom azzal, hogy mit gondolnak rólad a foltmanók.

– Tényleg?

– Tényleg. És neked sem kellene. Hát kik ők, hogy jó vagy rossz pontokat osztogassanak? Ők is ugyanolyan foltmanók, mint te. Amit ők gondolnak, az semmit sem számít, Pancsinelló. Csak az számít, amit én gondolok. És szerintem te nagyon értékes manó vagy!

Pancsinelló felnevetett.

– Én értékes?! Ugyan mitől? Nem tudok gyorsan járni. Nem tudok magasra ugrani. A festék repedezik rajtam. Mit számítok én neked?

Éli Pancsinellóra nézett, rátette kezét a kis favállakra, majd nagyon lassan így szólt:

– Az enyém vagy! Ezért vagy értékes nekem.

Pancsinellóra még soha senki nem nézett így – különösen nem az, aki alkotta őt. Nem is tudta, mit mondjon.

– Mindennap vártam, hogy eljössz! – folytatta Éli.

– Azért jöttem el, mert találkoztam valakivel, akin nem voltak matricák – mondta Pancsinelló.

– Tudom. Mesélt rólad.

– Rajta miért nem tapadnak meg a matricák?

A fafaragó nagyon kedvesen beszélt:

– Azért, mert elhatározta, hogy neki fontosabb az, amit én gondolok róla, mint az, amit mások. A matricák csak akkor ragadnak rád, ha hagyod.

– Micsoda?

– A matricák csak akkor ragadnak rád, ha fontosak neked. Minél jobban bízol az én szeretetemben, annál kevesebbet aggódsz a matricák miatt. Érted?

– Hát, még nem nagyon...

Éli elmosolyodott.

– Idővel majd megérted. Most még tele vagy szürke pontokkal. Egyelőre elég, ha minden nap eljössz hozzám, hogy emlékeztethesselek rá, mennyire fontos vagy nekem.

Éli letette Pancsinellót a földre.

– Ne felejtsd el – mondta, miközben a foltmanó elindult az ajtó felé –, hogy nagyon értékes vagy, mert én alkottalak! És én sohasem hibázom!

Pancsinelló nem állt meg, de magában ezt gondolta:

– Azt hiszem, komolyan mondja!

És miközben ezt gondolta, már le is gurult róla egy szürke pont.

(Max Lucado: You Are Special (In: Punchinello and the Wemmicks))

SZERZŐINK

DÉNESNÉ SZAK ANDREA

Kaposmérőben tanít magyar német szakos pedagógusként immár 22 éve. Pályája során mindig fontosnak tartotta a folyamatos szakmai fejlődést. Ezt bizonyítja az a sok továbbképzés is, amelyeken módszertani tudását elmélyítette. Számos pályázat és projekt megírásában és megvalósításában vett részt. A 2 Comenius nemzetközi iskolai együttműködési projektre a legbüszkébb, mivel kis falusi iskolaként több mint 7 nemzetközi partnerrel sikerült hatékony együttműködést kiépíteni. Szívügyének tekinti az iskolai tehetséggondozást is.

Aktív kezdeményezője volt iskolája tehetségponttá válásának: 2015-ben Akkreditált Kiváló Tehetségpont címet kapott munkahelye. 2015 nyarán diákjaival együtt a „Leleményes hősök” pályázat egyik nyerteseként Kolozsváron képviselte Magyarországot. Érdeklődik a művészetek iránt is, az iskolai dráma szakkör vezetőjeként 10 év alatt számos saját szerkesztésű műsort készített a tanulókkal. Az új és az az innovatív kihívások iránti nyitottság jellemzi, szívesen kísérletezik újszerű élménypedagógiai módszerekkel.

FERENCZ ÉVA

Egyetemi tanulmányait a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem magyar nyelv és irodalom – angol nyelv és irodalom szakán fejezte be 1995-ben. Azóta a kézdivásárhelyi Nagy Mózes Elméleti Líceum angoltanára. 2012-2014 között kihelyezett tanári szolgálatot vállalt a Csángómagyar Oktatási Programban. Külsőrekecsinben magyar nyelvet, irodalmat tanított, hagyományörző tevékenységeket vezetett. 2006 óta társszervezője a Hatvan és Kézdivásárhely által közösen működtetett Fábián Zoltán Olvasótábornak.

A Nagy Mózes Elméleti Líceum 1680 óta működik, a tanintézmény Felsőháromszék művelődési életének legfontosabb bástyája. Az iskolába előkészítő osztálytól 12. osztályig átlag 800 tanuló jár. Alsó gimnáziumi osztályokban művészeti és idegen nyelv szakosztályok, felső osztályokban számítástechnika, tudományok, idegen nyelv és katolikus szemináriumi szakosztályok működnek. Az iskola jelmondata alapítójától, Nagy Mózes ferences rendi szerzetestől származik: „Ne félj, nem bánalak, mivel tanítani csak szépen akarlak.”

FILEP OTÍLIA

Filep Otília Erdélyben született. Fizika-kémia és számítástechnika szaktanár. Tizenhárom éve tanít Magyarországon a Megyaszói Mészáros Lőrinc Körzeti Általános Iskolában. Fontosnak tartja a gyerekek érdeklődésének felkeltését a természettudományok iránt. Ennek érdekében tanári pályája kezdete óta próbál lépést tartani a leghatékonyabb oktatási módszerekkel. Fokozatosan évről évre sajátította el az IKT eszközök használatához szükséges tudást, amit egyre többet használ tantermi munkája során. Az elmúlt években több sikeres tevékenységét ismerték el díjakkal, dicsérettel:

Digitális Módszertár, Tempus Közalapítvány: Digitális Pedagógus Díj, 2015;

SCIENTIX Magyarországi nagykövet helyettes, 2015/ 2016

GoLab Pilot tanár, 2014/2015; 2015/2016

Barankovics István Alapítvány „Így tanítom 2.0” pályázat 2. helyezés, 2014

Digitális Módszertár, Tempus Közalapítvány: Digitális Pedagógus Díj, 2014;

Sulinet: IKT Műhely 2014, iTEC projekt csapattag;

SZTNH: „A dinamótól Harry Potterig”- különdíj, 2013.

FÜLÖP ILONA

Fülöp Ilona, a Parajdi Áprily Lajos Általános Iskola tanítónője, 25 éves pedagógiai tapasztalattal és I. fokozatú szakvizsgával rendelkezik. Tanító – óvodapedagógus végzettséget a Benedek Elek Tanítóképzőben, majd a Károli Gáspár Református Egyetem két alapfokán református kántor, kórusvezető, egyházzenesz, majd tanító képesítést szerzett. Mesteri vizsgát a Kolozsvári Babeş Bolyai Tudományegyetem Tanácsadás szakán tett. Jelenleg első éves doktorandusz a Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola szociológia doktori programjában. Oktató nevelő munkája, tanácsadói tevékenysége során tanulóközpontú, élménypedagógiai módszereket alkalmaz, elsősorban azoknak a kulcskompetenciáknak a fejlesztésére koncentrál, amelyek segítségével diákjai felnőtt életükben képesek lesznek életmódjukra vonatkozó helyes döntéseket hozni, konfliktusokat kezelni, egészséges életvitelt kialakítani.

FODOR ÉVA

1991-ben Pro Scientia érdemérmét szerzett az OTDK-án. 1991-1995 között általános iskolai, majd utána középiskolai tanárként dolgozik. Jelenlegi munkahelye az Orosházi Táncsics Mihály Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, ahol magyart és németet tanít, osztályfőnök, 6 éve a magyar munkaközösség vezetője. Emellett 2-2 szakterületen szakértő és szaktanácsadó, rendszeresen vizsgáztat emelt szintű érettségiben, s érettségi elnöki végzettséggel is rendelkezik. Számos módszertani témájú pályázaton indult már sikerrel: Magyar Nyelvtudományi Társaság Magyaritanári Tagozata ötletpályázatán 1. helyezett (2009.), 2. helyezett (2008.), SZTNH: „A dinamótól Harry Potterig” – különdíj (2013.)

Pedagógiai hitvallását az alábbi Galilei-idézet fejezi ki leginkább: „Egy embert nem taníthatsz meg semmire, csupán segíthetsz neki, hogy maga fedezze fel a dolgokat.”

KOR ERIKA

Egyetemi tanulmányait Nagyváradon a Partiumi Keresztény Egyetem Menedzsment (2002-2006) illetve Angol nyelv és irodalom – Román nyelv és irodalom (2006-2009) szakán végezte. Ezt követően mesteri fokozatot szerzett a Nagyváradai Állami Egyetem Közigazgatási Menedzsment szakán. Pedagógiai pályafutását 2009. szeptember 1-én Érsemjénben és Érmihályfalván kezdte, majd Ottományban folytatta, ahol román nyelvet és irodalmat, valamint gazdasági tantárgyakat oktatott. 2011-től a nagyváradai Szent László Római Katolikus Teológiai Líceum pedagógusa, ahol döntően közgazdasági tárgyakat tanít. A húsz éves múltú visszatekintő oktatási intézmény különös figyelmet fordít a vallásos-erkölcsi nevelésre, a diákok lelki táplálására is. E szellemiség óvodai, elemi, általános- és középiskolai szinten is megmutatkozik. Középiskolai szinten a humán-teológiai osztály helyenként két gazdasági szakosztállyal párhuzamosan működik.

DR. LACZKÓ MÁRIA

1989-ben szerzete első tanári diplomáját az ELTE Általános Iskolai Tanárképző Kar magyar-orsz szakán., majd 1997-ben elvégezte az ELTE Bölcsészettudományi Kar magyar nyelv és irodalom szakát is. 2005-ben summa cum laude minősítéssel nyelvtudományokból Phd fokozatot szerzett. A Pestszentlőrinci Közgazdasági és Informatikai Középiskolában szaktanári munkája mellett osztályfőnöki, munkaközösség-vezetői feladatokat lát el. Magyar nyelv- és irodalmat, beszédművelést, beszédtechnikát, kommunikációt, orosz és angol nyelvet tanít. Emellett tantárgyi bizottsági elnöki és vizsgáztatás, valamint érettségi elnöki teendőket lát el. Folyamatosan frissíti tudását: 10 szakmai (köztük 4 nemzetközi) továbbképzésen vett részt.

LUDÁNYINÉ PRÉM JUDIT

Magyar-orsz, majd informatikus könyvtáros szakon végzett a debreceni Kossuth Egyetemen. 1988 óta a gyöngyösi Vak Bottyán Katolikus Középiskolában tanít, illetve iskolai könyvtáros. Osztályfőnökként és tanárként is a személyes kapcsolatokat tartja a legfontosabbnak. A művészi önkifejezést erősítik az általa szervezett iskolai irodalmi pályázatok, tehetségkutató versenyek, közös versmondások, drámapedagógiai élmények. Szakjából és személyiségéből fakadóan a legnagyobb hangsúlyt a művészi látásmódra és az erkölcsi-közéleti kérdésekre helyezi. Vallja, hogy tanárnak lenni nagyon jó, mert sokféle örömet, kihívást, tartalmas emberi kapcsolatokat találhat benne.

Iskolája több mint 50 éve színvonalasan szolgálja a Heves megyei műszaki és közgazdasági szakképzést, 2011 óta a keresztény értékrend átadását is.

PERJÉ SINÉ KISS RITA

15 éves oktatási gyakorlattal rendelkező pedagógus. Munkahelyén magyar nyelv és irodalmat, történelmet és etikát tanít. Módszertani kultúráját autodidakta módon folyamatosan fejleszti, mivel meggyőződése, hogy az innovatív iskola és a megváltozott érdeklődésű tanulók igénylik, hogy a tananyagok feldolgozása újszerű keretek között történjen. Munkahelye a Tiszalöki Kossuth Lajos Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, ahová a településről és vonzáskörzetéből érkeznek tanulók. Tekintettel arra, hogy a mélyszegénységből érkező, halmozottan hátrányos gyermekek mellett az érzelmileg sérült, anyátólthonos és a jó szociokulturális környezetből érkező diákok egyaránt megtalálhatók az oktatási intézményben, az iskolának egyaránt feladata a tehetséggondozás és a felzárkóztatás is.

RAMASZ VANDA

Ramasz Vanda 2006-ban szerzett tanári diplomát az akkor még Berzsenyi Dániel Főiskola magyar irodalom és nyelvtan, valamint kommunikáció szakán. Először Ajkán helyezkedett el a Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Gimnáziumban főállású magyartanárként. 2011-ben a gyógypedagógia felé fordult az érdeklődése és az ajkai speciális iskolában folytatta munkáját, ezzel egy időben pedig felvételt nyert az ELTE- Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karára. Az egy év tapasztalataival jelentősen bővült módszertani eszköztára. 2012-től visszatért az általános iskolai képzésbe, azóta az ajkarendeki Laschober Mária Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola tanára. 2015-ben megszerezte a kutyás terapeuta végzettséget, és vizsgázott terápiás párosa a SANSZ alapítványnak 2014 óta. Ennek jegyében elkötelezett híve, és gyakorlója az állatasszisztált oktatásnak.

SÁRKÖZINÉ ZUBERECZ KLÁRA

26 éves oktatási gyakorlattal rendelkező pedagógus. Munkahelyén a Kondorosi Petőfi István Általános Iskolában angolt, történelmet és etikát tanít. A Lifelong Learning elvének megfelelően a folyamatos önképzést fontos feladatnak tarja, akárcsak a tanulók értelmi- érzelmi intelligenciájának és szociális érzékenységének a fejlesztését is. Angol nyelvi szaktanácsadóként sikerül betekintést nyert más iskolák életébe, az ott folyó oktató- nevelő munka jó gyakorlatait is sikerrel adaptálja saját környezetébe.

Munkahelye 8 évfolyamos általános iskola, mely az alapozó szakasz mellett művészeti és kollégiumi elhelyezést is biztosít. Az iskolában az inkluzív nevelés mellett a tanulók szellemi, erkölcsi valamint egészséges életre nevelése áll a középpontban. Pedagógusként a konstruktivista és asszertív pedagógiai módszerek elkötelezettje. Ennek szellemében nemcsak a munkahelyi, hanem az egész társadalom életét meghatározó párbeszéd híve.

SIMONNÉ SZRNKA ZSUZSA

1986-tól a Gyomaendrődi Kis Bálint Általános iskola munkatársa, ahol történelmet, orosz, erköcstant és etikát tanít. Szakképesítését történelem és orosz nyelvből 1986-ban, erkölcstan –etikából 2013-ban szerezte. 2003-ban pedagógiai értékelői szakvizsgát tett, 2015-ben pedig mesterpedagógus szaktanácsadó képesítést szerzett. A teljes munkaidős tanári munkaköre mellett 2015-től az Oktatási Hivatal Békéscsabai Pedagógiai Oktatási Központjában mesterpedagógusként, szaktanácsadói munkakörben is dolgozik. Tantárgygondozói szakterületei: történelem társadalmi és állampolgári ismeretek, társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek, hon- és népismeret.

SZABÓNÉ KREBSZT MELINDA

A gyerekekkel való foglalkozást óvónőként kezdte 1994-ben. 1999-ben a Budapesti Tanítóképző Főiskolán diplomázott matematika műveltségi területen. Azóta egy XVII. kerületi, kiemelten nevelésközpontú intézményben, a Szabadság Sugárúti Általános Iskolában tanít. Az alsó tagozatos gyerekek oktatásán kívül, felsőben matematikát oktat és fejlesztő pedagógusi munkát is ellát. Jelenleg egy 3. osztály osztályfőnöke. A gyógypedagógiával először 2005-ben kezdett foglalkozni. Az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Karán 2007-ben szerzett oklevelet, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakon. Munkája során folyamatosan próbálja az ezeken a területeken megszerzett ismereteit ötvözni. Tervezései során fokozott figyelmet szentel a tehetséggondozásnak is. Szívesen vesz részt előadásokon, továbbképzéseken. Jelenleg az Óbudai Egyetem mentorképzésén fejleszti tovább tudását.

SZEGEDI LÁSZLÓ

2007-ben végzett Egerben földrajz-történelem szakos tanárként, valamint terület- és településfejlesztőként, majd 2012-ben szerzett mesterfokozatot és lett okleveles földrajz és történelem szakos tanár. Két területen tett pedagógusi szakvizsgát (földrajz-történelem szakos tanár, terület- és településfejlesztő) három évvel később. Munkahelyén, a Legyesbényei Általános Iskolában osztályfőnöki teendői és a diákönkormányzat munkájának segítése mellett földrajzot, történelmet, természetismeretet, hon- és népismeretet, ember- és társadalomismeretet, valamint erkölcsstant oktat. 2013-tól a „Polgár Alapítvány az Esélyekért” mentortasnáráként is dolgozik.

DR. TÓTH ANNA

Matematikát és kémiát tanít egy debreceni hatosztályos gimnáziumban, a Svetits Katolikus Gimnáziumban. Óráin előszeretettel használ web 2-es és IKT eszközöket (kahoot.it, learningapps.org, socrative.com, Smart Notebook, OneNote, scratch.mit.edu, code.org, GeoGebra). A tanulási folyamatot projektekkel (Madarat tolláról, embert profiljáról? – projekt a közösségi oldalak veszélyeiről; A levegő témakör feldolgozása – kémia órán megvalósított projekt, Felelősség hete – környezetvédelmi projekt) is igyekszik hatékonyabbá és színesebbé tenni mindkét szaktárgya és osztályfőnöki óra keretein belül is. Szívesen használ élménypedagógiai eszközöket közösségépítésre, az önismeret, a személyiség és a kommunikáció fejlesztésére. Lelkesen támogatja mentorként iskolája környezetvédelemre nevelő munkáját. Munkáiról és projektjeiről blogjában (<https://okitani.wordpress.com/>) is beszámol.

UHLÁR KAROLA

Magyar szakos bölcsész és magyar nyelv és irodalom tanári MA diplomáját a Károli Gáspár Református Egyetemen szerezte 2008-ban. 2013 óta tanít a budapesti Fáy András Közlekedésgépszeti Szakközépiskolában. Az idei tanévben a magyar nyelv és irodalom mellett etikát is oktat. A kötelező tananyag megismertetése és az érettségire való felkészítés mellett legfőbb szakmai célja, hogy a diákokat az önálló, kreatív gondolkodásra és véleményalkotásra, sikeres kommunikációra és problémamegoldásra nevelje. A tananyag aktualizálásához, életszerűvé tételéhez a „hagyományos” és a reformpedagógia eszközeit és módszereit is használja.

Ez a kötet a **creativecommons** 2.5 Magyarország Licence feltételeinek megfelelően használható!

Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 2.5. Magyarország (CC BY-NC-ND 2.5 HU)

A mű bármilyen módon vagy formában szabadon megosztható, másolható, terjeszthető a licence feltételeinek betartásával.

Nevezd meg!

You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.

Ne add el!

You may not use the material for commercial purposes.

Ne változtasd!

If you remix, transform, or build upon the material, you may not distribute the modified material.

A **licence** közérthető nyelvi változata, (mely nem helyettesíti az eredetit).

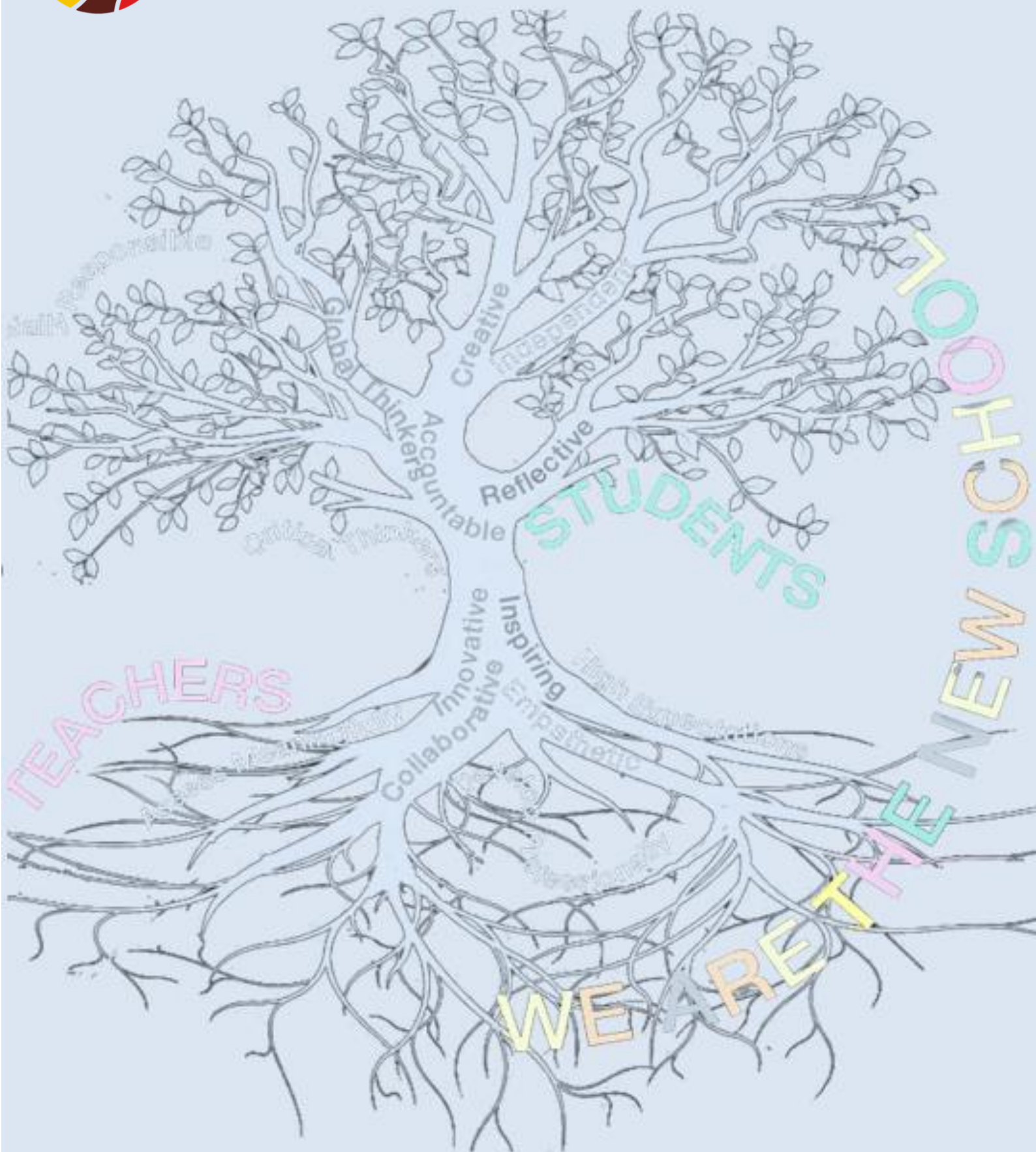
Ez az egyszerűsített változat a licenc néhány kulcsfontosságú részét emeli ki. Ez jogi szempontból nem számít szerződésnek és nincs kötelező ereje. A licenccel érintett mű használata előtt gondosan tanulmányozd a teljes licencszöveg tartalmát.

A Creative Commons nem ügyvédi iroda és nem végez jogi szolgáltatásokat. Ezen egyszerűsített szöveg vagy a teljes licenc terjesztése, bemutatása vagy arra való hivatkozás nem keletkeztet ügyvéd-kliens vagy bármilyen egyéb kapcsolatot.

TANÁRI KEREKASZTAL

BARANKOVICS ISTVÁN ALAPÍTVÁNY - 2016